

Sotsiaalkaitseministri ning tervise- ja tööministri
11.09.2015 käskkirja nr 133
„Aruandevormide kinnitamine“
lisa 1 (vorm)

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

Seirearuanne

Aruande liik	vahearuanne	x lõpparuanne
1. TAT nimi	Asendushoolduse kvaliteedi tõstmine	
2. TAT tunnusnumber	2014-2020.2.02.002.01.15-0003	
3. Toetuse saaja nimi	Sotsiaalministeerium, Laste ja perede osakond	
4. Partnerite nimi/nimed	Sotsiaalkindlustusamet, Tervise Arengu Instituut	
5. TAT abikõlblikkuse periood	01.01.2015 – 31.12.2023	
6. Aruandeperiood (kumulatiivselt)	01.01.2015 – 31.12.2023	

7. Ülevaade TAT tegevuste elluviimisest (kumulatiivselt)

Tegevused, elluviimise periood, lühiülevaade ja hinnang tegevuste elluviimise kohta

Tegevuse nr ja nimetus	2.1 Asendushoolduse vormide mitmekesistamine ning tugitegevuste arendamine ja pakkumine
------------------------	---

Alamtegevuse nr ja nimetus ¹	2.1.1 Asendushoolduse koolitused		
Tegevuse või alamtegevuse planeeritud algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.04.2015 – 31.12.2023	–	Tegevuse või alamtegevuse tegelik algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)

Tegevuse või alamtegevuse lühiülevaade ja hinnang tegevuse elluviimisele, sh parimad praktikad, esinenud probleemid ja ettevõetud abinõud.

01.01.2015 – 31.12.2015

Asendushoolduse korralduse ja rahastamise analüüs KAVANDATUD: 01.03.2016 – 31.12.2016
TEGELIK: 15.02.2016 – 31.12.2016

- **Analüüsi lähteülesande koostamine**

Koostati Asendushoolduse korralduse ja rahastamise analüüsi lähteülesanne.

¹ Kui tegevusel ei ole alamtegevusi, siis täidetakse lahter vastavalt „Alamtegevus puudub“ ja alljärgnevad lahtrid täidetakse tegevuse kohta. Kui alamtegevusi on rohkem kui üks, lisatakse ridu.

- **Hanke korraldamine (hankedokumendi koostamine, hanke välja kuulutamine, hankemenetluse läbiviimine ning hankelepingu sõlmimine jm). Analüüsi tegemine ning analüüsiraportite koostamine teenusepakkuja poolt**

Koostati hankedokumendid ning hanketeade avaldati 24.08.2015. Hankekonkursile laekus üks pakkumus (Tartu Ülikool). Pakkumus ei kvalifitseerunud ning hankekonkurss kukkus läbi. Hanketingimused otsustati üle vaadata ning tegevus 2016. aastal uuesti läbi viia.

01.01.2016 – 31.12.2016

Hankedokumendid oli täpsustamisel ning plaanis oli läbi viia minihange. Hankedokumentide tehniline kirjeldus muudeti kompaktsemaks ning täpsemaks, et töö teostajal oleks võimalikult täpne ülesande püstitus ning võimalik seda efektiivselt teostada.

Teisel poolaastal otsustati asendushoolduse korraldamise ja rahastamise analüüs TATi raames mitte ellu viia. Planeeritud mahus analüüsi läbiviimine ei ole osutunud enam vajalikuks ning väiksemas mahus teostab analüüsi Sotsiaalministeeriumi töötaja. Asendushoolduse korraldus- ja rahastusanalüüsi mitte teostamine TATi raames ei mõjuta TATi tegevusi, kuna nimetatud analüüs andis sisendi asendushoolduse valdkonnas vajalike muudatuste tegemiseks nii korralduses kui rahastuses tulevikus ega puudutanud aruandluse hetkel TATist ellu viidavaid tegevusi ega tegevuste eelarvet. Analüüsi viis ellu Sotsiaalministeeriumi ametnik, kuna analüüsi sisu ei eeldanud andmete kogumist väljalt laiemalt sihtgrupilt ning seda oli võimalik teostada Sotsiaalministeeriumi valduses olevatele andmetele ja teadmistele tuginedes, siis oli mõistlik mitte analüüsi tellida TATi kuludest.

Täienduskoolitused perepõhise asendushoolduse pakkujatele KAVANDATUD: 01.04.2015 – 31.12.2022 TEGELIK: 28.05.2015 – 31.12.2022

01.01.2015 – 31.12.2015

28.05.2015 (võrreldes kavandatuga mõningase viibimisega, tulenevalt sellest, et TATi kinnitamine viibis) asus tööle projektijuht (töötas kuni 28.08.2015). 14.09.2015 asus tööle uus projektijuht.

- **Analüüsi lähteülesande koostamine**

Esmalt alustati PRIDE analüüsi lähteülesande koostamisega, milleks saadi sisendit koostöös asendushoolduse ekspertidega, kaardistades PRIDE koolituse suurimad probleemid. Valmistati ette hankedokumendid ning perioodil 28.08.2015 – 11.09.2015 viidi läbi hange. Hankele laekus üks pakkumus. Hankekonkursi võitis Tartu Ülikooli Rakendusuuringu Keskuse (RAKE).

- **Analüüsi tegemine**

Alustati analüüsi koostamisega. Analüüsi tegemiseks oli esialgu ettenähtud kuus kuud, kuid kuna TATi kinnitamine võttis aega, kahanes analüüsi tegemise aeg kolmele kuule. PRIDE korralduse analüüsi alustati septembris 2015. a ning see valmis 2015. a detsembri lõpuks. Põhjuseks, et analüüs oli puudulik, anti RAKE'le parandusteks aega kuni 11.01.2016. Analüüsi tegemise etapis korraldati ka mitmeid töörühma kohtumisi, et hoida osapooli analüüsi protsessidest teadlikuna ning teha analüüsi teostavale meeskonnale täpsustavaid ettepanekuid. Töörühma kohtumised olid väga sisukad ning tööprotsessis väga vajalikud.

01.01.2016 – 31.12.2016

RAKE poolt ei tehtud õigeks kuupäevaks piisavalt vajalikke parandusi ning TAI esindajad ei olnud analüüsi kvaliteediga rahul. Algasid vaidlused, mis lõppesid 08.03.2016 analüüsi vastuvõtmisega, kohaldades leppetrahvi. Antud uuringus ei tulnud välja aspektid, mida koolituse arendamiseks oli vaja teada. Tegu oli osaliselt teostatud tööga. RAKE analüüs ei andnud selgeid vastuseid, milliseid koolitusi peaks saama asendushooldusel oleva lapse pere. RAKE ei jõudnud järeldusele, millist koolitusprogrammi lõplikult TAI-le soovitada (st kas jätkata PRIDE'ga või mitte) ning ei jaganud vastuseid ka küsimustele, mis puudutasid näiteks koolitajate kvalifikatsiooninõudeid ja koolituse edukuse indikaatoreid. Puudujääke oli ka analüüsi metoodika osas. Liiga palju tugineti eksperthinnangule, mis ei olnud piisav, et teha suuri struktuurilisi muudatusi. Liialt vähe oli kirjanduse või andmete analüüsi, erialaekspertide tööd ja individuaalintervjuusid. Selle tõttu viisid projektijuht ja analüütik läbi täiendava miniuuringu, mis andis vastused, milliseid teadmisi ja oskusi vajasisid vanemad, kes kasvatavad mittebioloogilist last ning läbi analüüsiprotsessi tehti otsus, et

jätkatakse Eestis PRIDE koolitusega ja kohandatakse vana versiooni tänapäevasemaks ning Eesti oludele vastavaks. Minianalüüs oli veel teostamisel, kuna puudus KOV/MV koostöö tõhustamise osa. Tegevused viidi ellu vastavalt ajakavale. Tegevuse eelarvet ei täidetud prognoosi kohaselt. Analüüs läks prognoositust vähem maksma ning minianalüüsi läbiviimise kulutused olid madalad.

- **Arendustegevuste kavandamine ning elluviimine**

01.01.2015 – 31.12.2015

Tegevuste planeerimisega kavandati alustada novembris 2015, kuid osaliselt lükkus aastasse 2016, sest tegevuste planeerimine sõltus analüüsi tulemustest (analüüsi valmimine lükkus 2016. a algusesse). Tegevusi tehti selles mahus, et kaardistati ajaraamistik, millal peaksid koolituse arendustegevused valmis olema ning ajaraam, millal hankida koolitajaid.

01.01.2016 – 31.12.2016

Põhjusel, et analüüs võeti vastu alles märtsis 2016, sai tegevusi hakata planeerima selle järgselt. Perepõhist asendushooldust pakkuvate vanemate koolitusvajaduse ja koolituste arenduste planeerimine toimus mitmes etapis. Kõigepealt kaardistati rahvusvahelise kirjanduse alusel oskused ja teadmised, mis peaksid olema vanematel, kes kasvatavad vanemliku hooleta jäänud last. Kaardistatud pädevused esitati ekspertide kogule ning nende ülesandeks oli liigitada pädevused eelkoolituse (koolitus, mis toimub enne, kui laps tuleb perre) ja põhikoolituse (koolitus, mis toimub siis, kui laps on peres) ning tugiteenuste/elu õpetab (kõik, mis peaks jääma koolitustest välja) vahel. Paralleelselt suheldi erinevate välisriikide ekspertidega, kes tegelevad perepõhise asendushoolduse koolitusvaldkonnas. Ekspertümarlaua järgselt korraldati fookusgrupp, kus osalesid sihtrühma esindajad (lapsendajad ja perekonnas hooldajad). Fookusgrupi eesmärgiks oli teada saada sihtrühma arvamus kaardistatud ja ekspertide poolt jaotatud pädevuste kohta. Sihtrühmaga toimunud fookusgrupi järgselt toimus arutelu ka PRIDE õpetajate esindajatega, kellega arutati perepõhise asendushoolduse koolituse tuleviku väljavaateid ning selgitati välja nende seisukoht soovitud muutuste osas. Peale seda kutsuti uuesti kokku ekspertide kogu, et arutada eelnevate tegevuste tulemusi ja otsustada, milline perepõhise asendushoolduse koolitusega Eestis jätkata, selleks valiti PRIDE koolituse arendamine vana koolitusmaterjalide baasilt. Sellele järgnes koolituse materjalide muutmise tegevuskava kokkupanemine.

Toimunud koostöökohtumised ja koolituse arendamisega seotud tegevused:

20.01.2016	Koostöökohtumine	maavalitsuse	esindajaga
29.02.2016	PRIDE õpetajate teabepäev (TAT	meetme ja edasiste tegevuste	tutvustus)
04.03.2016	Ekspertide ümarlaud, kus kaardistati vajalikud pädevused, mida vajavad vanemad, kes kasvatavad mittebioloogilist last		
01.04.2016	Sihtrühmaga fookusgrupp, kus vaadati üle ekspertide poolt kaardistatud pädevused		
06.05.2016	PRIDE koolitajatega	arutelu tuleviku visioonide	suhtes
11.05.2016	Ekspertide ümarlaud, kus otsustati, millise perepõhise asendushoolduse koolitusega jätkata		
18.05.2016	Kohtumine MTÜ Igale Lapsele Pere esindajaga	teavitussürituse	teemadel
23.05.2016	Ilmus ajakirjas Sotsiaaltöö TAT „Asendushoolduse kvaliteedi tõstmine“	meetme tutvustus	

Perioodi vältel toimusid PRIDE koolituse supervisioonikohtumised.

Arendustegevused ja nende planeerimine võttis palju aega ning kuna koolituse maht oli suur, siis võttis efektiivse ja läbimõeldud koolituse loomine veel aega. Tegevused viidi ellu vastavalt ajakavale. Tegevuse eelarvet ei täidetud prognoosi kohaselt.

Teisel poolaastal käis 13.07.2016 projektijuht Soomes tutvumas soomlaste PRIDE koolituse arendamise protsessiga. Kohtumisel arutati Soome PRIDE koolituse arendamise protsessi. Kuna Soomes oli PRIDE koolitust edukalt arendatud, siis sai projektijuht olulist teavet selle kohta, kuidas PRIDE koolituse arendamise protsessi võiks hallata ning mida koolituse arendamisel arvesse võtta. Projektijuht sai kinnitust, et arendusprotsessi peaks kindlasti kaasama PRIDE koolitajaid, kuna nemad olid eksperdid ning tundsid osalejate vajadusi, metoodikat ning materjali. Arutati koolitajate ja koolituse kvaliteedi tagamist, tagasisidestamissüsteemi ja koolitajate koolituse metoodikat. Projektijuht sai tutvuda kohapeal Soomlaste uuendatud PRIDE materjalidega.

Suvest algas PRIDE materjalide arendusmeeskonda liikmete otsimine. Meeskonda leiti pakkumuste võtmise tulemusena 4 PRIDE koolitajat, sisutoimetaja(d) ja metoodik (ühisnimetus PRIDE arendusmeeskond). Kaasati ka kolme teema (kiindumus, kaotus, distsipliin) puhul erialaeksperte. Seejärel alustati materjalide sisulise kohandamisega ja sellega seoses toimusid iga peatüki raames arendusmeeskonna koosolekud (6.09 ; 30.09; 6.10; 14.10; 18.10; 11.11; 18.11; 1.12; 8.12; 13.12), kus tutvustati kohandatud peatükki ja teised meeskonna liikmed said anda tagasisidet. PRIDE koolitusmaterjalide mustandversioonid said valmis, kuid materjalid vajasisid veel veidi kohendamist. Tegeletud oli PRIDE filmi hanke ettevalmistamisega. Hange planeeriti kuulutatada välja 2017. aasta alguses. Kuni uus film valmis, piloteeriti uut PRIDE koolitust veel vana filmiga.

Suvel analüüsiti kohalike omavalitsuse ja maavalitsuste spetsialistide kogemust lapsendajate ja perekonnas hooldajatega ning PRIDE koolitusega, mis näitas seda, et paljud spetsialistid ei olnud PRIDE koolitusega piisavalt kursis ning tuli tegeleda nende teavitamisega koolitusest.

Perepõhise asendushoolduse koolitusprogrammi arendamine Eestis (eelneva nimetusega minianalüüs, mis tehti lisaks RAKE analüüsile) oli valminud.

Korrastati ka PRIDE koolitusele registreerunud perekonnas hooldajate nimekirja.

09.06.2016 toimus koostöövõimaluste arutamise kohtumine SEB Heategevusfondi juhi Triin Lumiga

14.07.2016 toimus koosolek Oma Pere projektijuhiga, kus räägiti PRIDE arendustest

22.09.2016 toimus SKA lapsendamise spetsialistidega koosolek. Arutati PRIDE seniseid ja tulevasi arendustegevusi, SKA uusi funktsioone lapsendamise raames ja koostöö võimalusi. Lepiti kokku, et perede hindamisel hakkavad PRIDE koolitajad ja SKA spetsialistid koostööd tegema. Täpne koostöövorm oli veel kokkuleppimisel.

20.12.2016 toimus teavitustegevuste arutelu SKA, Oma Pere ja TAI vahel

PRIDE põhikoolituse arendamine planeeriti aastale 2017.

Perioodi vältel oli toimunud PRIDE koolituse supervisioonikohtumised.

Tegevused viidi ellu vastavalt ajakavale. Kuna esialgu oli prognoositud ka PRIDE koolituste korraldamine 2016. aastasse, kuid arendustegevuste edasilükkumise tõttu ei saanud PRIDE koolitusi ESF vahenditest korraldada, ei täidetud tegevuse eelarvet prognoosi kohaselt.

01.01.2017 – 31.12.2017

04.01.2017 asus tööle koolitusspetsilist Margit Metsmägin

Aasta alguses tehti arendatud PRIDE materjalides veel kohandusi. Metoodiku, kelle ülesandeks oli PRIDE materjalides olevate harjutuste ja grupitööde analüüsimine ja vajadusel nende teaduspõhine uuendamine ja kaasajastamine, tööde üleandmise (31.12.2016) järgselt selgus, et tellitud töö esitati vaid osalises mahus ning ei vastanud lepingust tulenevatele tingimustele. Töö võeti vastu osaliselt ning kuna PRIDE materjalide valmimisega oli kiire, oli vaja leida uus metoodik nii kiiresti kui võimalik, et sisutoimetaja, kelle ülesandeks oli PRIDE koolitusmaterjalide sisuline toimetamine ja kaasajastamine vastavalt arendusmeeskonnalt saadavast sisendist, saaks oma töö lõpuni teostada. 12.02.2017 valmisid uue metoodiku poolt teostatud harjutused ning seejärel sai oma töö teostamisega edasi liikuda ka sisutoimetaja. PRIDE materjalid valmisid märtsis ning paralleelselt vaatas PRIDE materjalid tervikuna üle ka sisuline ekspert, kes andis materjalidele omapoolse tagasiside.

PRIDE materjalide arendamise protsessis töötati välja ka PRIDE eelkoolituse mõjuhindamine. Mõjuhindamiseks oli kasutusel eel- ja järelankeet, kus osalejad peavad hindama PRIDE eelkoolituses sisalduvate teemade puhul oma teadmisi ja oskusi ning koolituse järel muutusi oma teadmistes ja oskustes.

Koostöös SKA (Sotsiaalkindlustusamet) lapsendamise spetsialistidega korrastati koolitusele registreerunud lapsendajate nimekirja ning koostöös kohalike omavalitsustega, perekonnas hooldajate nimekirja. Küsitleti kõiki kohalikke omavalitsusi.

Muudeti ka PRIDE koolitusele registreerimise süsteemi. Koolitusele registreerimiseks loodi vorm, mida lapsendamisametnikud täitma pidid. Sama vormi alusel hakkasid osalejaid koolitusele registreerima ka KOV spetsialistid.

Arendati koostööd PRIDE koolitajate ja SKA lapsendamisega tegelevate spetsialistide vahel. Vastavalt TAI projektijuhi, PRIDE arendusmeeskonnas olevate PRIDE koolitajate ja SKA lastekaitseosakonna kokkuleppele tegid lapsendamisega tegelevad spetsialistid SKA-s ja PRIDE koolitajad lapsendada soovijate puhul koostööd. Koostöö eesmärgiks oli ennetada vanemliku hooleta jäänud lapse sattumist perekonda, kus ei olnud lapse kasvatamiseks ja tema eest hoolitsemiseks piisavalt vajalikke ressursse. Koostöös said PRIDE koolitajad ja SKA spetsialist nõustada ja toetada lapsendada soovijat vajaliku ja sobiva abi ning tugiteenuste leidmisel.

27.01.2017 saadeti välja PRIDE eelkoolituse filmi hange, millele laekus 3 pakkumust. Hanke võitis OÜ Kuukulgur film ja leping Kuukulguriga sõlmiti 13.03.2017. Selle järgselt palgati ka filmi ekspert, kelle ülesandeks oli PRIDE õppefilmi väljatöötamise protsessis nõustamine ja eksperthinnangute andmine vastavalt PRIDE eesmärkidele, metoodikale (sh 5 põhipädevuse süsteemsele edastamisele) ja uuendatud õppematerjalide sisule. Ekspert ütles ühepoolsest lepingu üles 19.05.17 (vaid 12 päeva enne Kuukulguri töö esitamise tähtaega) isikliku ajapuuduse tõttu. Projektijuhil tuli leida samal päeval uus ekspert, kuna kahe päeva pärast oli esimene filmimine, mille juurde oli eksperti vaja. Oma nõusoleku andis ekspert, kes oli kursis uute PRIDE materjalide arendustega ning reaalse hoolduspere kogemusega, mis tegi ta sobivaks täitma PRIDE õppefilmi eksperdi rolli.

Ekspertiisi tulemusena sai filmi lisatud reaalsed Eesti perede lood, muudeti Kuukulguri poolt koostatud treatmenti ja stsenaariumi nii, et selles sisaldasid PRIDE koolituste teemad ning põhipädevused jm.

31.03.17 – 25.05.17 toimus esimene PRIDE eelkoolituse pilootkoolitus 13 osalejaga Tartus. Pilootkoolitust käisid hindamas projektijuht Enelis Linnas ja analüütik Madli Raudkivi. Hinnati nii koolituse protsessi (sh ajalisi) kui ka sisu ning harjutusi. Piloteerimise käigus selgus, et materjalid olid liiga mahukad ning paralleelselt tehti materjalidesse nii sisulisi kui ajalisi muudatusi.

31.05.2017 algas Tallinnas II PRIDE pilootkoolitus 15 osalejaga.

Teisel poolaastal lõppes II PRIDE pilootkoolitus 14.07.17. II pilootkoolitust käis hindamas koolitusspetsialist Margit Metsmägin, kelle ülesandeks oli analüüsida I pilootkoolituse järel tehtud muudatuste (eelkõige ajaliste) paikapidavust. Koolitusspetsialisti ning koolitajate hinnangul vastas materjalide mahukus koolituseks ettenähtud ajale. Materjali viidi sisse mõned muudatused vastavalt koolitajate ja osalejate tagasisidele (sh mõjuhindamise tulemusele) ning seejärel saadeti PRIDE materjalid keeleteoimetusse.

Pilootkoolituste mõjuhindamise tulemusena (eel – ja järelankeet ning tagasisidering koolituse lõpus) võis öelda, et osalejad hindasid PRIDE eelkoolitust enda jaoks kasulikuks ning oldi rahul eelkoolituste õppuste sisu, materjalide ja läbiviimisega. Osalejate hinnangud oma teadmistele ja oskustele paranesid kõikide teemade lõikes, mida PRIDE eelkoolitusel käsitleti (enim asendushoolduse valdkonna ja lapse bioloogilise perekonna lõikes). Tagasisideringides toodi välja PRIDE eelkoolituse suurima kasutegurina kogemused, mida jagavad nii osalejad kui ka koolitajad. Puudujääkidenä toodi välja ajapuudus ning teemade puhul kohati kallutatud hoolduspere suunas.

18.09.17 lõppes koolitusspetsialisti Margit Metsmägini tööleping.

Suvel hakati ette valmistama PRIDE koolitajate värbamissüsteemi (töötati välja koolitajate kvalifikatsiooninõuded, värbamise hindamiskriteeriumid jm). Kutsed PRIDE koolitajate leidmiseks saadeti välja 13.07.2017. Laekus 50 sooviavaldust. Kvalifitseerunud 36 kandidaadiga korraldati grüpiintervjuud kestvusega 3 tundi. Intervjuul hinnati osalejaid PRIDE eelkoolituse näidiskoolituse ja pädevuste järgi. Intervjuude tulemusena valiti välja 20 PRIDE koolitajat.

Edukate kandidaatide leidmise järel alustati PRIDE koolitajate koolituse korraldamist. Hangiti koolitajate koolitajad ja tegeleti koolituse ettevalmistamisega. PRIDE koolitajate koolitus toimus varasematel aastatel koolitanud koolitajatele 16.08.17 - 26.08.17 kestvusega 40 akadeemilist tundi. Uutele PRIDE koolitajatele

toimus PRIDE koolitajate koolitus 21.08.2017 - 31.08.17 kestvusega 56 akadeemilist tundi. Uuetele koolitajatele pakuti PRIDE koolitajate koolituse läbiviijate poolt kuni 2018. aasta veebruari lõpuni ka mentorlusteenust. Suurem osa mentorlusteenust kasutanud koolitajatest olid tagasisideküsitluse põhjal saanud siiani põhjalikku abi ning tuge. PRIDE koolitajate koolituse (sh mentorlusteenuse) viisid põhiliselt läbi pikaajalised PRIDE koolitajad, kuid koolituse läbiviimise protsessi kaasati ka erinevate teemade spetsialiste (nt grupiprotsesside juhtimine) ning väliseksperte Soomest (PRIDE kooshindamine ja alusväärtused).

Koolitajate koolituse läbiviimise järgselt korraldati PRIDE eelkoolituse läbiviimise hange, mis saadeti välja 28.09, pakkumuste esitamise tähtajaks 5.10. Tõlgiti ka eestikeelsed osalejate materjalid vene keelde. Seejärel komplekteeriti PRIDE eelkoolituste grupe, sõlmiti koolitajatega lepingud ning tehti ettevalmistusi koolituse korraldamiseks.

PRIDE eelkoolituse raames viidi paralleelselt läbi ka mõjuhindamine. Seda tehti peamiselt kolmel tasemel. Aruandluse hetkel saadi tegeleda vaid esimese tasemega ehk mõõdeti osalejate kohest reaktsiooni koolitusele ehk ulatust millisel määral pidasid koolitusel osalemist meeldivaks, kaasahaaravaks ja oma töö jaoks oluliseks. Seda taset mõõdeti peale iga kolmandat õppust.

Tundub, et uue värbamissüsteemiga saadi palju tugevaid PRIDE koolitajad ning varem kaebusi saanud PRIDE koolitajad uut värbamist ei läbinud. Tegevused koolituse raames olid süsteemsemad ning läbipaistvamad (suheldi pidevalt asendushoolduse valdkonna spetsialistidega ning informatsioon tegevustes kajastus TAI kodulehel). Murekohtadena võis välja tuua, et puudusid hoolduspered, keda koolitusele saata. PRIDE järgi peaks koolitusgrupis olema nii lapsendajad kui hoolduspere vanemad, kuid olukord seda aruandluse aastal täiel määral ei võimaldanud. Ka koolitajate hindamissüsteem vajab läbimõtlemist (kuidas sai olla koolituse läbiviimisel kindlad selle kvaliteedis ning koolitajate pädevuses)

06.09-09.09.2017 käisid projektijuht ja analüütik Prahas PRIDE konverentsil. Konverents keskendus PRIDE koolituse rakendamisele erinevates riikides. Kokku oli konverentsil PRIDE programmi rakendavate 20 riigi esindajad. Tehti ettekandeid erinevate riikide lastekaitse- ja asendushoolduse süsteemidest ning PRIDE programmi rolli nendes. Välja toodi PRIDE koolitusprogrammi tugevusi (toetas koostöö tegemist erinevate osapoolte vahel, programmi fookus oli lastel, mitte niivõrd vanematel jm) kui ka vajadusi täienemiseks (nt PRIDE programmi kõigi osade rakendamist, st nii eel- kui põhikoolitused). TAI jaoks oli oluline kuulata, millised olid erinevate riikide PRIDE programmi rakendamise probleemid. Kohati need sarnanesid Eestile (ei olnud aruandluse hetkel rakendatud kogu programmi, raskused hooldusperede värbamisel), samas toetati Eestis PRIDE programmi rakendamist riiklikul tasemel (seadusega ette nähtud koolitus hooldusperedele), mis ei olnud nii mõneski teises riigis. Saadi kinnitust, et ollakse oma arendustega õigel teel ning peeti palju rohkem kinni PRIDE seaduspärasustest kui mõnes teises riigis. Paljudel programmi rakendajatel puudus mõjuhindamise süsteem, seega see oli midagi, millega saadi olla teistele riikidele eeskujuks. Võrreldes teiste riikidega oldi oma koolitust palju süsteemsemalt arendatud (koolitusvajadus, erinevate siht-ja sidusgruppide kaasamine jm). Saadi mitmeid kontakte välisriikidest, sh sattuti rääkima ka Islandlastega, kes olid Eestlaste tööst väga huvitatud.

PRIDE põhikoolituste teemad said kaardistatud juba varasema PRIDE koolitusvajaduse analüüsi käigus. Valminud oli dokument, kus põhikoolituse teemad olid väljatoodud, kuid teemade konkretiseerimine planeeriti aastale 2018.

20.11.2017 asus tööle uus koolitusspetsialist Kirke Võisula.

Teisel poolaastal toimusid erinevad kohtumised ning teavitussüritused (täpsem nimekiri Lisas 1).

06.12 (Tartu), 14.12 (Tallinn) ja 19.12.2017 (Jõhvi) toimusid infopäevad „Asendushoolduse muudatused sotsiaalhoolekande seaduses“, kus projektijuht käis tutvustamas PRIDE koolitust ning asenduskodu kasvatusala töötajate koolitust (sh arendustegevusi).

Tegevustele oli eelarvest kulunud umbes 40 %. Tegevused olid ajakavas.

01.01.2018 – 31.12.2018

Jaanuaris täiendati TAI PRIDE kodulehte uuenenud informatsiooniga.

Jaanuar – veebruar tegeleti PRIDE materjalide uuendamisega vastavalt Sotsiaalhoolekande seaduse muudatustele, koolitajate ja osalejate tagasisidele ning mõjuanalüüsi (osalise) tulemustele. Lisaks uuendati osalejate tagasisidest lähtuvalt eluraamatu küsimuste sõnastust (PRIDE koolitusel osalejad täidavad PRIDE Eluraamatut, et analüüsida oma elukogemusi tuvastamaks oma tugevused ja kasvuruumid mittebioloogilise lapse kasvatamisel).

Valmis PRIDE eelkoolituse osaline mõjuanalüüs (PRIDE mõju hinnati esimesel ja teisel tasemel). Kolmas mõjuanalüüsi tase lisandub pärast fookusgruppide läbiviimist. Seni tehtud mõjuanalüüsist selgus, et PRIDE eelkoolitus sai osalejatelt positiivset tagasisidet ning oli osalejate jaoks kasulik ja vajalik. Nii osalejate kui ka koolitajate tagasisidele toetudes võib öelda, et eelkoolituse tugevusteks olid teemade valik, praktiliste kogemuste jagamine ja kuulamine. PRIDE eelkoolituse ülesehitus ja läbiviimine toetas osalejate teadmiste/oskuste omandamist ning koolitust viivad läbi professionaalsed koolitajad. Kuigi võib öelda, et PRIDE eelkoolitus oli osalejatele kasulik ning täitis oma eesmärgi, oli siiski sellel mõned puudujäägid, mille eemaldamine suurendaks koolituse positiivset mõju - leida koolitusel rohkem aega ja võimalusi erinevate kogemuste jagamiseks nii osalejatel omavahel kui ka koolitajatelt osalejatele; kohendada Eluraamatuid ja selgitada paremini nende eesmärgi ja vaadata üle venekeelsed materjalid.

Veebruaris ja märtsis valmistati ette PRIDE koolitajate supervisiooni ning 16.03.18 toimus PRIDE koolitajate supervisioon. Supervisiooni eesmärgiks oli koolitajaid oma töös toetada ja julgustada, vahetada kogemusi ja koolituse läbiviimise ühtset praktikat säilitada. Teisalt sooviti ka PRIDE koolituse parendamiseks koolitajatelt informatsiooni saada. Koolitajatele tutvustati ka mõjuanalüüsi tulemusi, et ilmsiks tulnud puudusi koolituse läbiviimisel likvideerida.

Projektijuht kirjutas sotsiaaltöö ajakirja artikli „PRIDE eelkoolituse ning perevanema ja kasvataja baaskoolituse arendamine“, milles avas PRIDE ja kasvatajate koolituse arenduse protsessi. Artikkel ilmus 2018. aasta alguses (Sotsiaaltöö, I/2018, lk 60)

Toimunud olid erinevad koostöökohtumised nii Sotsiaalkindlustusameti kui Sotsiaalministeeriumi ametnikega. Arutati teavitustegevuse sisu kui ka koostöökohti PRIDE koolituste ettevalmistamisel ja läbiviimisel.

PRIDE põhikoolituste lisakoolituste teemad olid välja selgitatud, hanget valmistati ette 2018. aasta suvel. Tegevustele oli eelarvest kulunud umbes 13,9 %. Tegevused olid ajakavas.

Teisel poolaastal toimus PRIDE koolitajate supervisioonide ettevalmistamine ja korraldamine (20.06 ning 29.09.2018). Supervisiooni eesmärgiks oli koolitajaid oma töös toetada ja julgustada, vahetada kogemusi ja koolituse läbiviimise ühtset praktikat säilitada. Supervisioonidega planeeriti jätkata 2019. aastal.

PRIDE eelkoolituse materjalid saadeti keeleteoimetusse ning kujundamisele. Kujunduse protsess hõlmas ettevalmistamist, keeleteoimendamise muudatuste aktsepteerimist, kujunduse mitmeid tagasisidestamisi ning kujundatud materjalide üle lugemist. Kujundatud materjalid valmisid osaliselt, täielikult kujundatud materjalid planeeriti valmis saada 2019. aastal. Trükki jõudsid vaid koolituse töölehed. Valmis ka PRIDE eelkoolitust tutvustav voldik.

Tõlgiti uuendatud PRIDE eelkoolituse osalejate materjalid vene keelde. Lisaks ilmnes koolitusel osalejate tagasisidest, et venekeelsed materjalid tuleks üle vaadata, kuna need on kohati raskesti arusaadavad. Selleks saadeti pakkumuskutse PRIDE koolitajatele, kuid keegi pakkumust ei esitanud. Aasta lõpus esitasid uuele pakkumuskutsele ühispakkumuse kaks PRIDE arendustegevustes osalenud isikut, kes planeerisid teostada töö 2019. aasta I pooles.

Projektijuht kirjutas sotsiaaltöö ajakirja infokirja, et PRIDE eelkoolitusel ei olnud järjekorda ning PRIDE koolitusele olid oodatud ka eestkostepärid.

Koolituse väljalangevuse osas oli näha, et eestkosteperede jaoks ei vasta koolituse sisu vajadustele, mistõttu oli ilmnenud vajadus kohandada eestkosteperedele veidi erinev koolitus. Sellega planeeriti tegeleda 2019. aastal.

PRIDE eelkoolituse pikaajalise mõju hindamiseks viidi läbi fookusgrupp 31.mail Tartus (7 osalejat). Osalejad pidasid PRIDE eelkoolituse juures väga väärtuslikuks asendushoolduse süsteemist parema pildi saamist, mis aitas neil ametnikega lihtsamalt suhelda ning andis julgust küsimusi küsida. Kuna koolitusest oli pikk aeg möödas ja ükski pere ei olnud lapsi perre saanud, siis koolituse mõju oli tunduvalt väiksem, sest osalejad ei olnud saanud koolitusel õpitut rakendada. Kõrvalise tulemusena ilmes fookusgrupis, kuidas pered olid asendushoolduse süsteemis väga pettunud ning paljud olid mõelnud protsessi pooleli jätmise peale. Ametnike suhtumine oli nende hinnangul kohati ükskõikne, ebameeldiv kui ka vahel ebapädev.

Poolaasta vältel toimusid erinevad koostöökohtumised, eriti tihedalt SKA-ga, kellega arutati mitmeid kordi koostöö tõhustamise viise ning vahendati informatsiooni süsteemi paremaks toimimiseks. Lisaks toimusid TAI asendushoolduse meeskonnaga iganädalased koosolekud tõhusama informatsiooni vahetamise eesmärgil.

Erinevad koostöökohtumised:

11.06.18 Nõuandva kogu kohtumisel osalemine projekti „Leaving care – an integrated approach to capacity building of Professionals and Young People“ raames

25.06.18 Ukraina lapsendamise tegelevatele spetsialistidele PRIDE eelkoolituse ja sellearendustegevuste tutvustamine

7. 11.18 Oma Pere seminaril osalemine

12.11.18 SKA, MTÜ Oma Pere, Tartu lapsendajaperede ja TAI projektijuhi kohtumine, mille eesmärgiks oli rääkida väljakutsetest asendushoolduse valdkonnasrõhuasetusega perede kogemuste ja arvamuste kogumiseks perede hindamise ja ettevalmistuse kohta.

12.12.18 „Kelle huvides on lapsendamise saladus“ aruteluringis osalemine erinevate asendushoolduse valdkonna spetsialistidega

Jooksvalt uuendati ka koolituste teemal TAI kodulehte.

PRIDE põhikoolituste teemad olid välja arendatud ja sisustatud. Kokku oli 6 erinevat teemat: lapse areng ja kiindumus; väärkohtlemine; teismelise mõistmine ja toetamine, peres olemasolevate laste toetamine uue lapse perre lisandumisel; lapse päritolu toetamine ja lapse vaimne tervis. Need olid kooskõlastatud perepõhiste tugiteenuste pakkujatega. Põhikoolituse hange oli põhimõtteliselt valminud, vajas mõne detaili välja selgitamist ning seejärel välja saatmist.

Põhjusel, et 2018. aastal ellu viidud teavitustegevused vajasid projektijuhilt palju sisulist panust ning mitmete hangetega oli rohkem aega kulunud, kui esialgselt oli planeeritud, ning muude tegevuste mahtude tõttu, ei jõutud kahjuks 2018. aastal põhikoolituste pakkumiseni.

01.01.2019 – 31.12.2019

Projektimeeskonnaga liitus 22.05.2019 uus koolitusspetsialist, Sirli Arro, kes hakkas peamiselt korraldama PRIDE põhikoolitusi. Uus töötaja koolitati välja, sh anti sisust ning tehnilistest protsessidest ülevaade.

PRIDE põhikoolituste teemadele lisandus perede vajaduse tõttu veel kaks teemat: positiivne vanemlus ja vanema toimetuleku toetamine. Kokku oli PRIDE põhikoolituse raames 8 teemat. Esimesel poolaastal lõpetati hanke koostamine, viidi läbi hange, hinnati pakkumusi, koostati protokoll, saadeti välja teated, koostati lepingud, lepiti kokku koolitajatega koolituse kuupäevad ning koolitajatega kohtumise kuupäevad, et ühtlustada koolituse läbiviimise ootuseid ja arusaama. Esimene hange kukkus osaliselt läbi ning läbi viidi ka kordushange (pakkumuskutse saadeti 23.05.2019 ja pakkumuste esitamise tähtaeg on 07.06.2019). Koolitustega planeeriti alustada 2019. aasta sügisel.

14.03.2019 toimus asendushoolduse võrgustiku kohtumine, kus projektijuht jagas valdkonna spetsialistidele informatsiooni toimunud tegevuste, sh planeeritud tegevuste osas.

14.05.2019 toimus projektijuhi poolt Montenegro delegatsioonile PRIDE koolituse, arenduste ja asendushoolduse teavitustegevuste tutvustamine.

15.05.2019 osales projektijuht kinnise lasteasutuse teenuse seminaril.

16.06.2019 osales projektijuht konverentsil "Räägime! Kuidas jääb laps terveks modernses ühiskonnas?" I pooles, kus räägiti asendushooldusest.

1.06.2019 toimus Paide perepäev, kus projektijuht koos SKA spetsialistidega osales ja jagas peredele informatsiooni kasupereks saamise võimalustest, sh tutvustati tarkvanem.ee veebilehte. Üritusele eelnevalt toimus perepäeva ettevalmistamine, sh andis projektijuht 29.05.2019 intervjuu Paide raadiosse, kus jagas muuhulgas infot kasuvanemluse teemal.

Jooksvalt uuendati ka koolituste teemal TAI kodulehte.

I poolaastal toimus kahel korral PRIDE koolitajate supervisioonide ettevalmistamine ja korraldamine (18.01 – 19.01.2019 ning 25.04. – 26.04.2019). Supervisiooni eesmärgiks oli koolitajaid oma töös toetada ja julgustada, vahetada kogemusi ja säilitada PRIDE eelkoolituse läbiviimise ühtne praktika. Aprillikuiseks supervisiooniks hangiti koolitajate eelmiste supervisioonide tagasisidest lähtuvalt uus superviisor. Antud superviisoriga toimus ka kohtumine, kus räägiti ülevaate andmiseks PRIDE koolitusest, sh koolitajate profiilist ja muredest.

Esimesel poolaastal tegeleti ka eestkosteperede koolitusvajaduse välja selgitamisega. Analüüsiti kirjandust, suheldi välisekspertidega ning koostati kohalike omavalitsuse lastekaitse spetsialistidele ankeet, kus planeeriti küsida vastavalt töökogemusele eestkosteperede koolitusvajadust, mis planeeriti saata välja juunis. Analüüsi valmine planeeriti 2019. suvel.

Poolaasta vältel toimusid erinevad koostöökohtumised, eriti tihedalt SKA ja SOM-iga, kellega vahetati informatsiooni toimunud tegevustest, arutati valdkonna sisulisi teemasid jm. Sealhulgas toimusid SKA ja SOM-iga mitmed koosolekud asendushoolduse valdkonna süsteemide väljatöötamiseks (kriisihoolduspered, kutselised erihoolduspered ja kinnisel lasteasutusteenusel olevad asendushooldusel olevad lapsed). Toimusid ka TAI asendushoolduse meeskonnaga pidevad koosolekud tõhusama informatsiooni vahetamise ja koostöö eesmärgil.

Tegeleti edasi PRIDE eelkoolituse materjalide kujundamise protsessiga, mis hõlmas keeleteoimendamise muudatuste aktsepteerimist, kujunduse mitmeid tagasisidestamisi ning kujundatud materjalide üle lugemist. Kujundatud materjalid olid eesti keeles valminud.

Teisel poolaastal toimusid projektimeeskonnas muudatused. Projektijuht lahkus töökohalt ning tema asemele asus tööle Sirli Arro (7.10.2019). Projektimeeskonnast lahkus ka analüütik koolitusspetsialist Madli Raudkivi ning tema tööülesanded võttis üle Merle Lust (7.10.2019). Sirli Arro asemele koolitusspetsialisti kohale uut inimest tööle ei võetud.

PRIDE põhikoolituse teise hanke raames hinnati pakkumusi, koostati protokoll, saadeti välja teated, koostati lepingud, lepitati kokku koolitajatega koolituse kuupäevad ning toimusid kohtumised PRIDE põhikoolituse läbiviijatega, et ühtlustada koolituse läbiviimise ootuseid ja arusaama.

II poolaasta väljakutsed: Esialgselt oli eestikeelsele PRIDE põhikoolitustele kõrge registreerimise tase, kuid registreerujatega ühendust võttes hakkasid osalejad koolitusel osalemisest loobuma. See tekitas olukorra, kus suur osa koolitusgruppidest ei täitnud ning tekkis vajadus mitmeid koolitusi ära jätta. Tallinnas toimunud vene keelne „Laste vaimne tervis“ ja Tartus „Teismelise mõistmine ja toetamine“ viidi läbi vaid 1 koolituspäev, kuna registreerunud osalejad ei ilmunud kohale. Järgnevad koolituspäevad jäeti osalejate puudusel ära.

Lisaks selgus, et PRIDE põhikoolituste hind oli eeldatust kallim. Ühelt poolt seetõttu, et PRIDE põhikoolituste hankel ei olnud piirhinda ning mitmete koolitajate tasud olid kallimad kui eeldati, teisalt oli tõusnud koolituste läbiviimise hind (toit, ruumid) ning lisaks oli mitme koolituse korraldamise kuludes ka lapsehoid, et pered, kes juba kasvasid teistest vanematest sündinud lapsi, saaksid koolitusel osaleda.

Teisel poolaastal tegeleti aktiivselt venekeelsete PRIDE materjalide kujundamise protsessiga, mis hõlmas materjalide eksperdi poolt toimetatud muudatuste aktsepteerimist, kujunduse mitmeid tagasisidestamisi

ning kujundatud materjalide üle vaatamist. Venekeelse materjali kujunduse protsessi kaasati ka ekspert. Kujundatud materjalid olid vene keeles valminud.

Projektijuht, Enelis Linnas, osales TCC (Trauma Competent Caregiver) koolitusel 12.09.-14.09.2019. Koolitus oli suunatud vanematele, kes kasvatavad teistest vanematest sündinud last ning spetsialistidele, kes toetasid vanemaid, kes kasvatavad teistest vanematest sündinud last. Koolituse põhifookus oli sellel, kuidas mõista last, kes oli elus läbi elanud erinevaid traumakogemusi ning kuidas last kasvatav isik end hoidma peaks. Projektijuhi koolitusel osalemise eesmärgiks oli kuulata/vaadata, kas antud koolitus võiks Eestisse sobida.

27.10.2019 toimus TAI eestvedamisel asendushoolduse valdkonna inimestega traumateemadel arutelu. Eesmärgiks oli teada saada, milliseid traumakeskseid lähenemisi (põhirõhk koolitustel) erinevad asendushoolduse valdkonna organisatsioonid kasutavad või olid planeerinud kasutama hakata, et toetada parimini isikuid, kes kasvatavad teistest vanematest sündinud lapsi. Lisaks toimus TCC koolituse tutvustamine.

03.10 – 06.10. viidi läbi PRIDE koolitajate koolitajate koolitus kaheksale PRIDE koolitajale. PRIDE koolitajate koolitajate koolituse läbiviimine oli oluline, kuna varasemalt oli ühte koolitajate koolitust läbi viinud üks koolitajapaar, kes osales ka PRIDE eelkoolituse arendustöodes, kuid neil ei pruukinud alati olla valmisolekut uusi koolitajaid koolitada. Sellest tulenevalt oli oluline vajadus Eestis täiendavate PRIDE koolitajate koolitajate järele. PRIDE koolitajate koolitajate koolituse viis läbi Rob van Pagee Hollandist, kes oli PRIDE koolituse Euroopasse toonud ning ametlik PRIDE koolituse arendaja Euroopas. PRIDE koolitajate koolitajad said koolituse lõpetamise järgselt õiguse edaspidi koolitada Eestis välja uusi koolitajaid.

II poolaastal toimus kahel korral PRIDE koolitajate supervisioonide ettevalmistamine ja korraldamine (06.09 – 07.09.2019 ja 29.11. – 30.11.2019). Supervisiooni eesmärgiks oli koolitajaid oma töös toetada ja julgustada, vahetada kogemusi ja säilitada PRIDE eelkoolituse läbiviimise ühtne praktika. Novembrikuisel supervisioonil rääkisid PRIDE koolitajate koolitajate koolitusel osalejad teistele koolitajatele, mida nad seal õppisid ning millest võiks PRIDE koolitajatel kasu olla.

Eestkosteperede koolitusvajaduste analüüsi osas oli toimunud erinevaid kohtumisi. Lõpliku analüüsi koostamiseks oli veel planeeritud kohtumine asendushoolduse valdkonna ekspertidega. Ümarlaua kohtumised ning analüüsi valmimine oli planeeritud 2020. aasta algusesse.

01.01.2020 – 31.12.2020

8. jaanuaril 2020 toimus näituse „Südame ruum“ avamine T1 kaubanduskeskuses.

2.-3.märts 2020 osales analüütik-koolitusspetsialist Merle Lust „Trauma Competitive Care“ koolitusel Tallinnas. TCC koolitus koolitas traumapädevaid koolitajaid. TAI analüütik-koolitusspetsialisti osalemise eesmärgiks oli saada ülevaade, kas see oleks sobiv võimalikuks lisakoolituseks peredele, kes kasvatavad traumakogemusega lapsi.

TAI asendushoolduse meeskonna liikmed osalesid eriolukorra ajal mitmetel erinevatel veebikoolitustel ja -seminaridel. Eesmärgiga õppida, kuidas läbi viia veebikoolitusi, millised olid nende plussid ja miinused, ohud ja võimalused (sh Zoom keskkonna edasijõudnute koolitus ning Innowise veebiseminar, mille eesmärk oli teadmiste saamine ja rakendamine koolitajate toetamiseks kaasavate veebiseminaride planeerimisel ja läbiviimisel).

Jätkusid 2019. aastal pooleli jäänud PRIDE eelkoolitused. Tartu grupp lõpetas koolituse veebruaris, kuid Tallinna grupi koolitused peatusid mõneks ajaks seoses eriolukorraga. 8. moodul viidi läbi veebis ning 9.mooduli esimene pool toimus samuti veebis. Koolitusgrupi lõpetamine ja tunnistuste andmine planeeriti 3.juunil TAI koolitusklassides.

Esimesel poolaastal jätkusid PRIDE koolituste supervisioonid, mida eriolukorrast tingitult viidi läbi veebis. Kasutati koolitajate poolt erinevaid meetodeid, st kohtuti nii kogu grupiga korraga, kui viidi läbi supervisioone perede kaupa.

I poolaastal oli planeeritud läbi viia eestkosteperede pilootkoolitus PRIDE Saaremaal. Toimus ka minikonkurss ning valiti välja koolitajad. Kahjuks selgus viimasel hetkel, et Saaremaa eestkostepered siiski ei soovi antud koolitusel osaleda. Pered olid saanud piisavalt tuge juba SKA poolt korraldatud supervisioonidelt.

I poolaastal toimuma pidanud (13.-14.märts) PRIDE koolitajate supervisioon tühistati toimumispäeva hommikul seoses väljakuulutatud eriolukorraga.

Toimus PRIDE koolitajatega kohtumine (veebikeskkonnas) arutamaks, millised olid võimalused eriolukorras koolituste läbiviimisel ning, mida teha, et olla paremini valmis järgmiseks kriisiks. Ühiselt otsustati, et aruandluse ajal kasutuses olev PRIDE metoodika ei võimalda koolitusi üks-ühele veebikeskkonda üle viia. Eriolukorras peeti võimaluks veebikeskkonnas läbi viia vaid supervisioone ning jätkati selle grupiga, kes oli oma koolitust juba lõpetamas ning kellel oli tekkinud sellisel kujul töö jätkamiseks vajalik grupidünaamika. Samuti oli grupil suur osas hindamisprotsessist tehtud.

Poolaasta vältel toimusid erinevad koostöökohtumised TAI, SKA ja SoM-iga, kellega vahetati informatsiooni toimunud tegevustest, arutati valdkonna sisulisi teemasid jm (kriisihooldus- ja erihooldusperede PRIDE). Toimusid ka TAI asendushoolduse meeskonnaga pidevad koosolekud tõhusama informatsiooni vahetamise ja koostöö eesmärgil.

Jätkus PRIDE põhikoolituste pakkumine, kuid huvi nende vastu oli endiselt väga madal. Mitu planeeritud eesti keelset koolitust oldi sunnitud osalejate vähesuse tõttu ära jätma. Veebruaris toimus esimene vene keelne PRIDE põhikoolitus teemal „Lapse päritolu toetamine“. Algne huvi koolituse vastu oli väga suur, kuid osalejaid oli sõltuvalt päevast väga vähe. Osalejatel oli keeruline mõista, et tegemist ei ole infopäeva ega supervisiooniga, vaid koolitusega, millel tuli osaleda kõigil päevadel. Koolitajatel oli väga keeruline koolitust läbi viia, kui eri päevadel olid erinevad osalejad. Kindlasti oli vajalik enne järgmist koolitust teha osalejatele rohkem selgitustööd koolituse sisu ja korralduse osas. Koolituste läbiviimist veebikeskkonnas ei peetud võimalikuks, sest kõikidele koolitustele oli paika pandud kindlad õpieesmärgid ja – väljundid ning selleks, et neid saavutada ka veebikoolitusel, tuli teha koolitustesse mitmeid sisulisi muutuseid ning see vajas eraldi arendamist.

Alustati II poolaastal toimuva PRIDE uute koolitajate konkursi ettevalmistamisega.

Teisel poolaastal toimus muudatus meeskonnas. Juulis lahkus töölt koolitusspetsialist Kirke Võisula. Tema asemel asus augustis tööle koolitusspetsialist Jana Valliste.

Toimusid mitmed erinevad koostöökohtumised koolituste teemadel nii SOM-i kui ka SKA-ga. Lepiti kokku edaspidine tihedam koostöö SKAga, eesmärgiga tihendada omavahelist suhtlemist ning info liikumist eri asutuste vahel.

PRIDE eelkoolitused jätkusid tavapäraselt kontaktõppena alates juunist ning aasta lõpuni ei toimunud ühtegi eelkoolitust veebi vahendusel. Veebis viidi läbi PRIDE eelkoolituste supervisioone.

05.07.-09.08.2021 toimus Tartus PRIDE eelkoolitus eri- ja kriisihooldusperedele. Väljastati 7 koolituse läbimise tunnistust.

13. ja 21. augustil toimus nii pere- kui ka asenduskodupõhiseid koolitusi läbiviivatele koolitajatele 2 veebiseminari (kumbki 3 akad/h) e-koolituste läbiviimise kohta. Eesmärgiks oli täiskasvanute koolitajate valmisolek planeerida ja läbi viia veebiseminare. Oluline oli, et koolitajatel oleks ülevaade veebiseminari korraldamise eripäradest võrreldes õppetööga koolitusruumis; teadmised veebiseminari tehnoloogiate ja nende kasutamise võimaluste kohta õppe läbiviimiseks; teadmised kaasavate meetodite kasutamisest veebiseminaril ning veebiseminari planeerimise ja läbiviimise põhimõtetest. Koolitustel osales 16 koolitajat.

Augustis algasid uuesti PRIDE põhikoolitused. Enamus teise poolaasta põhikoolitustest toimusid kontaktõppes, välja arvatud viimane novembris alanud koolitus. See viidi läbi 100% veebikoolitusena. Toimusid vaid eestikeelsed koolitused, sest venekeelsete koolituste vastu oli huvi liiga väike. Koolitustele registreerus 2-5 osalejat, mistõttu ei olnud võimalik venekeelseid koolitusi läbi viia.

Septembris toimusid veebi vahendusel arutelud PRIDE koolituste Euroopa esindaja Rob van Pagéega. Eesmärgiks oli uurida võimalusi PRIDE koolituste veebi viimiseks – kas oli litsentsi omaniku poolseid takistusi, kuidas oli teised riigid eriolukorras toiminud, milliseid rahalisi kohustusi võib tuua kaasa uus võimalik litsents. Läbirääkimiste tulemusena sai Tervise Arengu Instituut ligipääsu USA PRIDE hübriidversioonile, mille abil saame töötada välja meile vajalikke uuendusi, et saaksime eelkoolitusi vajadusel läbi viia veebis.

Oktoobris saadeti välja konkursikutse, et leida juurde uusi PRIDE koolitajaid. Konkursi eesmärgiks oli leida 5 koolitajapaari eestikeelsete koolituste jaoks, mis toimuvad väljapool Tallinnat ja Harjumaad ning 2 venekeelsete koolituste koolitajapaari koolitusteks Tallinnas ja Ida-Virumaal. Oma kandidatuuri esitasid 16 inimest. Novembris toimusid osalejate veebi vahendusel intervjuud. Kuna koolitusi viib läbi koolitajapaar, kellest ühel peab olema ametniku kogemus ja teisel praktiline kogemus lapsendajana/hooldusperena. Eestikeelsete koolituste kandidaatide hulgas olid ülekaalus praktilise kogemusega inimesed ja venekeelsete koolituste kandidaatide hulgas ametniku kogemusega inimesed ning vajalikke koolitajapaare ei leitud. Selle tõttu kuulutati detsembris välja lisakonkursi tähtajaga 4.01.2021. Lõplik valik tehakse jaanuaris 2021 ja alustatakse koheselt ka koollitajate väljaõppega.

19.septembril ja 5. detsembril toimusid regulaarsed PRIDE koolitajate supervisioonid. 19.09 supervisioon toimus kontaktis, kuid 5.12 kohtumine veebi supervisioonina.

26.11.2020 toimus ühine supervisioon PRIDE koolitajate ja SKA ametnike vahel. Supervisioonil arutati, mis oli praeguses koolitajate ja SKA ametnike vahelises koostöös tunnustamisväärt, mida võiks uuendada ja mida peab täiendama. Kohtumise tulemusena muudeti senist koostööd tihedamaks ning lisati eelkoolituse osana üks lisakohtumine SKA ametnikega. Supervisioonil osales 10 PRIDE koolitajat.

Detsembris vaadati üle PRIDE eelkoolituse eestikeelsed trükised, tehti korrektsioone muutunud seadusandluses ning telliti 2021. aasta koolituste jaoks trükiseid juurde.

1.-2.12 ja 16.-17.12 toimus 2 koolitust teemal „Psühholoogiline trauma - mõisted ja mõistmine“. Sihtgrupiks olid perevanemate ja kasvatajate koolitajad ja PRIDE-i koolituste koolitajad. Koolitus toetas koolitajaid traumateemaliste teadmiste edastamisel/käsitlemisel asenduskodude töötajatele ja hooldusperedele suunatud koolitustel. Nii teoreetilise kui praktilise osa puhul oli fookuses asendus-/hooldusvanem, tema traumateadlikkuse tõstmine ja vastava käitumise toetamine. Koolitus oli interaktiivne, loenguline osa vaheldus grupiaruteludega ning praktiliste harjutustega. Anti praktilisi võtteid ja soovitusi traumeeritud lastega toimetulekuks. Koolitus toimus veebis ning kahel koolituspäeval osales kokku 24 koolitajat.

01.01.2021 – 31.12.2021

Aasta alguses toimus muudatus meeskonnas. Veebruari lõpus lahkus töölt projektijuht Sirli Arro. Tema asemel asus aprilli keskel tööle projektijuht Marietta Heinsaar.

Seoses projektijuhi vahetusega oli koolitustegevuste planeerimine läinud aeglasemalt kui planeeritud. Projektijuhi vahetuse ning koroonaviiruse levikust tingituna lükkusid edasi PRIDE põhikoolituste toimumised.

Toimusid mitmed erinevad koostöökohtumised koolituste teemadel nii SOM-i kui ka SKA-ga.

PRIDE eelkoolitused viidi esimesel poolaastal enamasti läbi veebi vahendusel tingituna koroonaviiruse levikust. Üks koolitusgrupp toimus täielikult veebi vahendusel (Zoomi keskkonnas), teised grupid jätkavad suvel kontaktõppes.

PRIDE-i koolitajate konkursi raames valiti välja 12 koolitaja kandidaati (6 koolitajapaari). Nendest kaks paari venekeelse koolituse läbiviijateks ja neli paari eestikeelsete koolituste läbiviijateks. PRIDE-i eelkoolituse koolitajate väljaõpe toimus 2021. aasta alguses täielikult veebi vahendusel. Seetõttu toimus koolitus pikema perioodi jooksul kui esialgu planeeritud (veebiõppes on koolitus vaja jagada lühemateks päevadeks ja pikemale perioodile). Koolitajate koolitus lõpeb 19. juunil.

Veebis viidi läbi ka üks PRIDE eelkoolituse supervisioon.

13. märtsil ja 22. mail toimusid regulaarsed PRIDE koolitajate supervisioonid veebi supervisioonina.

I poolaastal alustas 4 PRIDE eelkoolituse gruppi – 2 gruppi vene keeles (1 Tallinnas ja 1 Ida-Virumaal) ja 2 gruppi eesti keeles (mõlemad Tallinnas).

I poolaastal koostas TAI analüütik ülevaate Eestis asendushoolduse valdkonnas pakutavatest traumateemalistest koolitustest ning välismaal kasuperedele läbiviidavatest programmidest. Antud ülevaate ning MTÜ Oma Pere koostatud terapeutilise vanemluse teemalise analüüsi põhjal koostati ettepanek erinevatest võimalustest kasuperedele traumateemalise koolituse pakkumiseks. SOM, SKA ja TAI ühisel koosolekul otsustati, et otsustamiseks oleks vaja veel täpsemat analüüsi perede vajaduste ning erinevate koolituste kohta. Analüüs planeeritakse läbi viia 2021. aastal läbi kriisieelarve vahenditest.

Teisel poolaastal toimusid mitmed koostöökohtumised nii SOM-i kui ka SKA-ga TAT tegevustest sujuva väljumise planeerimiseks.

Juunis lõppes PRIDE-i uute koolitajate koolitus, mille tulemusel lisandus 6 koolitajapaari - neist 2 vene- ja 4 eestikeelsete koolituste läbiviijad. Koolituste raames tõsteti muu hulgas ka koolitajate digipädevust ning tutvustati erinevaid veebikoolituste läbiviimise ja koolitatavate veebikeskkonnas kaasamise võimalusi.

Viidi läbi PRIDE-i koolitajatega 2 supervisiooni kohtumist – 18.09.21 ja 4.12.2021. Neist esimene toimus füüsilise kohtumisena, teine supervisioon viidi läbi veebikeskkonnas.

PRIDE eelkoolitused viidi teisel poolaastal läbi selliselt, et suvel ja varasügisel alustanud grupid alustasid kontaktkoolitustega, kuid COVID-i leviku tõttu jätkusid koolitused veebikeskkonnas. Gruppe alustas II poolaastal 4, neist 1 venekeelne ja 3 eestikeelset gruppi. 3 gruppi lõpetasid 2021.a lõpus ning üks eestikeelne grupp jätkub veel 2022.a alguses.

PRIDE-i eelkoolituse supervisioonikohtumisi toimus II poolaastal 9.

PRIDE-i põhikoolitusi toimus 2, mõlemad venekeelsed.

II poolaastal uuendati sisuliselt PRIDE-i eelkoolituse õppematerjale, venekeelsed õppematerjale planeeritakse uuendada 2022. aasta alguses.

01.01.2022 – 31.12.2022

I poolaastal siirdus analüütik-koolitusspetsialist Merle Lust lapsehoolduspuhkusele ning tema asemele tuli Mariann Lambing.

Toimusid mitmed koostöökohtumised TAI, SOM-i ja SKA-ga TAT tegevustest sujuva väljumise planeerimiseks. Samuti toimus koostöökohtumisi ja mõttevahetusi SEB Heategevusfondiga seoses asendushooldusel olevatele lastele ja noortele pakutavate stipendiumite, toetuste ja koolitustega.

19.03.2022 toimus PRIDE-i koolitajate infopäev. Ühtlasi jätkus PRIDE õppematerjalide arendustegevus keeletoimetuse ja kujundamise näol, eestikeelsete materjalide eeldatav valmimise aeg on II poolaasta alguses.

PRIDE-eelkoolituse gruppe alustas esimesel poolaastal 2 eestikeelset gruppi, 1 Tallinnas ja 1 Tartus.

I poolaastal toimus 14 PRIDE-eelkoolituse supervisiooni kohtumist 4 erineva grupiga.

PRIDE põhikoolitustest viidi läbi Gordoni perekooli koolituse ühele grupile eesti keeles. Venekeelne grupp ei täitunud. Lisaks toimus traumateemaline koolitus peredele – 1 grupp eesti keeles ja 1 grupp vene keeles.

II poolaastaks planeeritakse PRIDE eelkoolitust gruppide ning põhikoolitustest planeeriti taaskord läbi viia Imeliste Aastate koolitusprogrammi.

Teisel poolaastal toimusid PRIDE põhikoolitused kahel teemal kolmele grupile ja viidi läbi PRIDE-eelkoolitust 3 grupile.

PRIDE põhikoolitustest viidi läbi kasuperedele 2 gruppi vanemlusprogrammi „Imelised aastad“ – 1 eesti ja 1 vene keeles. Samuti toimus traumateemaline koolitus TBRI 1 grupile eesti keeles.

Toimus mitmeid koostöökohtumisi Sotsiaalkindlustusameti ja Sotsiaalministeeriumi vahel valmistamaks ette asendushoolduse koolituste liikumist Tervise Arengu Instituudist Sotsiaalkindlustusametisse.

8. oktoobril toimus PRIDE koolitajate supervisioon, kus arutati peamiselt PRIDE programmi läbiviimisel tekkivaid võimalikke raskusi, uuendatud õppematerjalidega töötamist ning PRIDE-koolitajate rollist tulevaste hooldus- ja lapsendaja perede ettevalmistamisel.

Toimus 18 PRIDE-eelkoolituse supervisioonikohtumist 7 erineva grupiga.

01.01.2023 – 31.05.2023

Tegevusi ei toimunud

- **Koolituste pakkumine**

01.01.2018 – 31.12.2018

Jaanuar – veebruar lõppesid 2017. aastal alanud PRIDE eelkoolitused:

- I PRIDE eelkoolituse grupp (Jõhvis, vene keeles, 13 osalejat)
- II PRIDE eelkoolituse grupp (Pärnus, eesti keeles, 16 osalejat)
- III PRIDE eelkoolituse grupp (Tallinnas, eesti keeles, 12 osalejat)
- IV PRIDE eelkoolituse grupp (Tallinnas, eesti keeles, 10 osalejat)
- V PRIDE eelkoolituse grupp (Tallinnas, eesti keeles, 15 osalejat)
- VI PRIDE eelkoolituse grupp (Tallinnas, eesti keeles, 16 osalejat)
- VII PRIDE eelkoolituse grupp (Tallinnas, vene keeles, 19 osalejat)

Veebruaris valmistati ette uut hanget PRIDE eelkoolituse läbiviimiseks. Hanke tulemusena alustati 3 PRIDE eelkoolituse grupi läbiviimise (grupid lõppevad juunis – juulis 2018):

I PRIDE eelkoolitus, Tartu, 24.04.2018-3.07.2018, 14 osalejat
II PRIDE eelkoolitus, Pärnu, 28.04.2018-7.07.2018, 10 osalejat
III PRIDE eelkoolitus, Tallinn, 25.04.2018 – 30.06.2018, 10 osalejat

Lisaks viidi läbi PRIDE eelkoolituse supervisioon Tartus algusega 22.02.2018 15 osalejaga.

Eelnimetatud supervisiooni raames viis projektijuht osalejate seas läbi fookusgrupi. Fookusgrupi eesmärgiks oli hinnata PRIDE eelkoolituse kolmanda taseme mõju, küsides osalejate käest, kuidas aasta pärast koolitust on PRIDE eelkoolitus neil elus rakendunud, milliseid teadmisi ja oskusi on nad saanud kasutada.

Kevadel kaardistati PRIDE eelkoolituse uute gruppide võimalikud toimumiskohad. Pakkumuskutse koolitajatele saadetakse välja suvel ning uued grupid alustavad 2018. aasta sügisel.

II poolaastal toimus PRIDE eelkoolituse läbiviimiseks pakkumuskutsete koostamine, pakkumuste hindamine, täpsustuse küsimine, protokoll koostamine ning lepingute või lepingulisade koostamine. Lisaks gruppide kokkupanek, osalejatega ja koolitajatega suhtlemine ning koolituste korraldamine.

II poolaastal toimus 6 PRIDE eelkoolituse gruppi:

IV PRIDE eelkoolitus, Tallinn, 30.08.2018-15.11.2018, 12 osalejat

V PRIDE eelkoolitus, Tallinn, 14.09.2018-7.12.2018, 8 osalejat
VI PRIDE eelkoolitus, Tallinn (vene keeles), 15.09.2018 – 24.11.2018, 10 osalejat
VII PRIDE eelkoolitus, Tartu, 04.09.2018-04.12.2018, 11 osalejat
VIII PRIDE eelkoolitus, Viljandi, 08.09.2018-1.12.2018, 10 osalejat
IX PRIDE eelkoolitus, Kohtla – Järve (vene keeles), 14.10.2018 – 16.12.2018, 20 osalejat

Toimus PRIDE eelkoolituse supervisioon Tartus 22.02.2018 - 27.11.2018, mis lõpetas 11 osalejaga.

Valmis 2019- 2020. aastaks koolitajate hankimiseks alusdokument, mille alusel on võimalik järgneval kahel aastal läbi minipakkumuskutsete leida koolituste läbiviimiseks koolitajaid.

Perepõhise asendushoolduse koolituste arenduste ja läbiviimise eelarvest oli 2018. aasta lõpuks kulunud 32,6 %.

01.01.2019 – 31.12.2019

PRIDE eelkoolitused

- I PRIDE eelkoolitus Tallinnas, algusega 28.02.- 30.04.2019, osalejate arv 16
- II PRIDE eelkoolitus Paldiskis, algusega 13.04., osalejate arv 12

PRIDE eelkoolituse supervisioonid

- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinnas, 25.04. – 06.06., 2019, osalejaid 10
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinnas, algusega 17.04, osalejaid 10
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinnas, algusega 23.11.2018, osalejate arv 13
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Pärnus, algusega 12.01.2019, osalejate arv 15
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tartus, algusega 21.05.2019, osalejate arv 13
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinnas, venekeelne, algusega 25.05 osalejate arv 18

Perepõhise asendushoolduse koolituste arenduste ja läbiviimise eelarvest oli 2019 I poolaasta lõpuks kulunud umbkaudselt 24 %. Kulutused veel tõusevad, kuna kõiki koolitajate tööjõukuluseid pole välja makstud. Tegevused olid ajakavas. PRIDE eelkoolitusi oli vähe toimunud, kuna perekondi ei ole väga koolitustele suunatud. PRIDE eelkoolitusega ollakse rahul.

Teise poolaasta koolitused ja koolituste supervisioonid:

PRIDE eelkoolitused

- II PRIDE eelkoolitus Paldiskis, lõppes 29.06.2019, osalejaid 12
- III PRIDE eelkoolitus Tallinnas (vene keeles) 28.06.-11.10.2019, osalejaid 10
- IV PRIDE eelkoolitus Tallinnas (vene keeles) 28.06.-11.10.2019, osalejaid 12
- V PRIDE eelkoolitus Tallinnas, 12.10.-20.12.2019, osalejaid 9
- VI PRIDE eelkoolitus Tallinnas, algusega 05.11, osalejaid 12
- VII PRIDE eelkoolitus Tartus, algusega 26.11, osalejaid 13

PRIDE eelkoolituse supervisioonid

- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinnas, 23.11.18-16.11.2019, osalejaid 7
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Pärnus, lõppes 29.09.2019, osalejaid 11
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinnas, algusega 07.09.2019, osalejaid 5
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinnas, lõppes 05.11.2019, osalejaid 10
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinnas (vene keeles), 14.09.-26.10.2019, osalejaid 7
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinnas (vene keeles), 14.09.-26.10.2019, osalejaid 6
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Ida-Virumaal (vene keeles), 18.10.-09.11.2019, osalejaid 8
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinnas, 11.10.-30.10.2019, osalejaid 5
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Ida-Virumaal (vene keeles), 11.08.-06.12.2019, osalejaid 3
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinnas 23.08.18 – 21.12.2019, osalejaid 6

PRIDE põhikoolitused

- Lapse areng ja kiindumus Tallinnas, 17.08.-07.09.2019, osalejaid 14
- Teismelise mõistmine ja toetamine Tartus, 26.09.2019, osalejaid 4
- Vanema toimetuleku toetamine Tallinnas, 28.08.-12.09.2019, osalejaid 8
- Lapse vaimne tervis Tallinnas, 14.09.-26.10.2019, osalejaid 14
- Lapse vaimnet tervis Tallinnas (vene keeles), 09.11.2019, osalejaid 2
- Vanema toimetuleku toetamine Pärnus, 16.11-30.11.2019, osalejaid 16

Perepõhise asendushoolduse koolituste arenduste ja läbiviimise eelarvest oli 2019. lõpuks kulunud umbkaudselt 99 %.

01.01.2020 – 31.12.2020

PRIDE eelkoolitused

- I PRIDE eelkoolitus Tallinnas, algusega 23.11.2019-, osalejate arv 12
- II PRIDE eelkoolitus Tartus, 26.11.2019 – 26.02.2020, osalejate arv 10

PRIDE eelkoolituse supervisioonid

- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp, algusega 01.05.2020, osalejate arv 7
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tartu grupp, algusega 06.05.2020, osalejaid 8
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tartu grupp, algusega 12.05.2020, osalejate arv 8
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp, algusega 13.05.2020, osalejate arv 3
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Pärnu grupp, algusega 22.05.2020, osalejaid 4

PRIDE põhikoolitused

- Lapse päritolu toetamine, Tallinnas, vene keeles, 11.02, 13.02, 18.02, 20.02.2020, osalejaid 14

Perepõhise asendushoolduse koolituste arenduste ja läbiviimise eelarvest oli 2020 I poolaasta lõpuks kulunud umbkaudselt 16 %. PRIDE eelkoolitusi oli vähe toimunud, kuna eriolukorra tõttu ei alustanud ühtegi uut gruppi. Juunist alustavad juba järgmised 3 gruppi.

Teine poolaasta

PRIDE eelkoolitused

- I PRIDE eelkoolitus Tallinnas, 23.11.2019- 03.06.2020, osalejate arv 12
- II PRIDE eelkoolitus Tallinnas, 13.06.-29.09.2020, osalejate arve 12
- III PRIDE eelkoolitus Tartus, 13.06.-09.09.2020, osalejate arv 12
- IV PRIDE eelkoolitus Tartus (EHP-KHP), 05.07.-09.08.2020, osalejate arv 7
- V PRIDE eelkoolitus Tallinnas, 01.08.-28.11.2020 osalejate arv 12
- VI-VII PRIDE eelkoolitus Tallinnas (vene keeles), 08.08.-31.10.2020, osalejate arv 19

PRIDE eelkoolituse supervisioonid

- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tartu grupp, 06.05.-29.09.2020, osalejaid 10
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tartu grupp, algusea 12.05.-20.08.2020, osalejate arv 10
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp, 13.05.-26.11.2020, osalejate arv 4
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Pärnu grupp, 22.05.- 20.09.2020, osalejaid 7
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp 04.06. -02.07.2020, osalejaid 8
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp 05.06.-03.07.2020, osalejaid 6
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tartu grupp 12.06.-21.11.2020, osalejaid 7
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp 19.09.-01.11.2020, osalejaid 13
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tartu grupp algusega 13.06.2020, osalejaid 11
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tartu grupp (EHP-KHP) algusega 13.06.20, osalejaid 6
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp 04.07.19-29.12.2020, osalejaid 7
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Paide grupp algusega 22.12.19, osalejaid 8

PRIDE põhikoolitused

- Positiivne vanemlus, Tallinn 19.09.-03.10.2020, osalejaid 11
- Peres olemasolevate laste toetamine uue lapse perre lisandumisel, Tartu 19.09-17.10.2020, osalejaid 12
- Lapse päritolu toetamine, Tallinn 07.11.-17.11.2020, osalejaid 6
- Positiivne vanemlus, Tartu 07.11.-05.12.2020, osalejaid 6
- Teismelise mõistmine ja toetamine, veebis 21.11.-12.12.2020, osalejaid 9

Perepõhise asendushoolduse koolituste arenduste ja läbiviimise eelarvest oli 2020 aasta lõpuks kulunud umbkaudselt 65 %.

01.01.2021 – 31.12.2021

Esimene poolaasta

PRIDE eelkoolitused

- I PRIDE eelkoolitus Tallinnas, 13.02.2021- 29.05.2021, osalejate arv 12
- II PRIDE eelkoolitus Ida-Virumaal (vene keeles) alustas 20.03.2021 (planeeritud lõpp 17. juuli), osalejate arv 13
- III PRIDE eelkoolitus Tallinnas alustas 08.05.2021 (planeeritud lõpp 6. august), osalejate arv 11
- IV PRIDE eelkoolitus Tallinnas (vene keeles) alustas 23.05.2021, osalejate arv 14

PRIDE eelkoolituse supervisioonid

- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tartu grupp, toimus I supervisioon 31.05, osalejaid 5

Teine poolaasta

PRIDE-i eelkoolitused

- V PRIDE eestikeelne eelkoolitus, 12.09 - 28.11.2021, osalejate arv 12
- VI PRIDE eestikeelne eelkoolitus, 30.10 - 15.12.2021, osalejate arv 12
- VII PRIDE venekeelne eelkoolitus, 2.10 - 18.12.2021 osalejate arv 12
- VIII PRIDE eestikeelne eelkoolitus, 18.12.2021 - veebruar 2022, osalejate arv 13

PRIDE eelkoolituse supervisioonid

- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tartu grupp (05.07.20 - 16.08.20), toimus IV ja V supervisioon 13.06.2021, osalejaid 3
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tartu grupp (13.06.20 - 09.09.20), V supervisioon 6.07.2021, osalejaid 5
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (05.11.2019 – 09.06.2020), I supervisioon 2.12.2021, osalejaid 6
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (05.11.2019 – 09.06.2020), II supervisioon 11.12.2021, osalejaid 10
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Paide grupp (13.04.19 - 29.06.19), V supervisioon 18.06.2021, osalejaid 8
- PRIDE eelkoolituse Tallinna grupp (01.08.20 - 28.11.20), I supervisioon 14.12.2021, osalejaid 6

PRIDE põhikoolitused

- Lapse vaimne tervis (veebikeskonnas), 13.11 - 4.12.2021, venekeelne, osalejaid 8
- Konfliktide lahendamine laste ja noortega, veebis, 20.11 - 11.12.2021, venekeelne, osalejaid 10

01.01.2022 - 31.12.2022

Esimene poolaasta

PRIDE-i eelkoolitused

- I PRIDE eestikeelne eelkoolitus, 20.03.22 - ... osalejate arv 14
- II PRIDE eestikeelne eelkoolitus, 21.05.22 - ... osalejate arv 12

PRIDE eelkoolituse supervisioonid

- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (8.05.21-6.08.21), toimus I supervisioon 24.05.22, osalejaid 4
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (8.05.21-6.08.21), toimus II 28.05.22, osalejaid 9
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (13.06.20-29.09.20), toimus I supervisioon 7.04.22, osalejaid 9
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (13.06.20-29.09.20), toimus II supervisioon 21.04.22, osalejaid 4
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (13.06.20-29.09.20), toimus III supervisioon 5.05.22, osalejaid 7
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (13.06.20-29.09.20), toimus IV supervisioon 12.05.22, osalejaid 8
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (13.06.20-29.09.20), toimus V supervisioon 19.05.22, osalejaid 8
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (13.06.20-29.09.20), toimus VI supervisioon 2.06.22, osalejaid 8
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (01.08.20 - 28.11.20), toimus II supervisioon 5.02.22 osalejaid 5
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (01.08.20 - 28.11.20), toimus III supervisioon 22.02.22 osalejaid 5
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (01.08.20 - 28.11.20), toimus IV supervisioon 26.03.22 osalejaid 6
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (05.11.2019 – 09.06.2020), toimus III supervisioon 10.02.22, osalejaid 9
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (05.11.2019 – 09.06.2020), toimus IV supervisioon 19.02.22, osalejaid 10
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (05.11.2019 – 09.06.2020), toimus V supervisioon 19.03.22, osalejaid 8

PRIDE põhikoolitused

- Gordoni perekool, 21.04.2022 – 16.06.2022, eestikeelne, osalejaid 16
- "Traumateadlik ja kiindumus põhinev usalduslikel suhetel põhinev sekkumine (TBRI®)", 30.04-28.05.2022, venekeelne, osalejaid 8

Teine poolaasta

PRIDE-i eelkoolitused

- III PRIDE venekeelne eelkoolitus Ida-Virus, 11.10-17.12.2022, osalejate arv 12
- Alustas IV PRIDE eestikeelne eelkoolitus Tallinnas, osalejaid 12
- Alustas V PRIDE venekeelne eelkoolitus Tallinnas, osalejaid 13

PRIDE eelkoolituse supervisioonid

- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (8.05.21-6.08.21), toimus III supervisioon 29.06.22, osalejaid 8
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (8.05.21-6.08.21), toimus IV supervisioon 3.08.22, osalejaid 9

- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (23.05.21-18.07.21), toimus I supervisioon 20.10.2022, osalejaid 8
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (23.05.21-18.07.21), toimus II supervisioon 27.10.2022, osalejaid 8
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (23.05.21-18.07.21), toimus III supervisioon 17.11.2022, osalejaid 7
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (23.05.21-18.07.21), toimus IV supervisioon 01.12.2022, osalejaid 7
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (30.10.21 - 15.12.21), toimus I supervisioon 15.10.2022, osalejaid 6
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (30.01.21 - 29.05.21), toimus I supervisioon 4.11.2022, osalejaid 7
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp (30.01.21 - 29.05.21), toimus II supervisioon 2.12.2022, osalejaid 9
- PRIDE eelkoolituse supervisioon veebigrupp (18.12.2021 - 23.02.2022), toimus I supervisioon 17.09.22, osalejaid 11
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp, vene (22.08.20-31.10.20), toimus I supervisioon 23.10.22, osalejaid 5
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp, vene (22.08.20-31.10.20), toimus II supervisioon 29.10.22, osalejaid 5
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp, vene (22.08.20-31.10.20), toimus III supervisioon 12.11.22, osalejaid 6
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp, vene (22.08.20-31.10.20), toimus IV supervisioon 15.11.22, osalejaid 9
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp, vene II (22.08.20-31.10.20), toimus I supervisioon 23.10.2022, osalejaid 6
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp, vene II (22.08.20-31.10.20), toimus II supervisioon 29.10.2022, osalejaid 7
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp, vene II (22.08.20-31.10.20), toimus III supervisioon 12.11.2022, osalejaid 7
- PRIDE eelkoolituse supervisioon Tallinna grupp, vene II (22.08.20-31.10.20), toimus IV supervisioon 18.11.2022, osalejaid 4

PRIDE põhikoolitused

- Imelised aastad, vene keeles (24.08.22 - 21.12.22), osalejaid 8
- Imelised aastad, eesti keeles (23.08.22 - 20.12.22), osalejaid 11
- "Traumateadlik ja kiindumuspõhine usalduslikel suhetel põhinev sekkumine (TBRI®)", 24.-25.09 ja 8-9.10, eestikeelne, osalejaid 19

01.01.2023 – 31.05.2023

Tegevusi ei toimunud.

Täienduskoolitused asenduskoduteenuse osutajatele KAVANDATUD: 01.12.2015 – 31.12.2022 **TEGELIK: 15.10.2015 – 31.12.2022**

01.01.2015 – 31.12.2015

• **Tegevuste detailne planeerimine**

Alustati tegevuste detailse planeerimisega. 15.10.15 toimus kohtumine MTÜ Eesti Laste ja Noorte Hoolekandeühenduste Liidu liikmetega ning tutvustati TATi tegevusi koolituste arendamise raames. Tegevuse esmaseks ülesandeks oli kaardistada potentsiaalsed ekspertgrupi liikmed ja ühendused, kellega analüüsi raames kontakteeruda ning toimus ülesannete täitmiseks vajaliku aja määratlemine.

01.01.2016 – 31.12.2016

01.03.2016 asus tööle analüütik, kelle ülesandeks koostöös projektijuhiga oli läbi viia asenduskoduteenuse pakkujate täienduskoolituse koolitusvajadusanalüüs.

- **Analüüsi läbiviimine**

Analüüs oli teostamise protsessis. Aruande esitamise hetkel oli analüüsitud olemasolevat kirjandust ja kaardistatud pädevused, mida vajavad asenduskodu kasvatajad. Välja oli töötatud asenduskodu personalile suunatud ankeet, mis saadetakse välja juunis. Kokku oli lepitud ka fookusgrupp asenduskodu juhtidega (läbi ELNHÜ).

Tegevused olid ajakavas ning toimuvad plaanipäraselt. Tööle võetud analüütik teostas koostöös projektijuhiga asenduskodu kasvatajate analüüsi.

Tegevuse eelarvet ei ole täidetud prognoosi kohaselt.

Teisel poolaastal analüüsiti praeguse asenduskodu kasvatusala 160-tunniste täienduskoolituste tagasisidet, töötatud teemakohase kirjandusega (Eesti kui ka välismaised uuringud, teadusartiklid, ametijuhendid ja -teenusekirjeldused, teemaga seotud seadusandlus ja regulatsioonid (sh. ÜRO lapse õigused), analüüsitud sotsiaaltöö ja pedagoogika õppekavu, mis Eesti seadusandluse kohaselt olid sobivad erialad asenduskodus töötamiseks. Küsitletud oldi samade erialade tudengeid, et nad annaksid hinnanguid oma teadmiste põhjalikkusele analüüsist välja tulnud asenduskodus töötamisel oluliste teemade lõikes ja kogutud oli infot ka erinevatelt sihtrühmadelt (asenduskodude kasvatusala töötajad, asenduskodude juhid, praeguse kasvatusala täienduskoolituse koolitajad, valdkonna eksperdid). Analüüsi oli veebiküsitluse näol kaasatud turvakodude töötajaid. Kõigi allikate alusel oli koostatud esialgne asenduskodu kasvatusala pädevusraamistik, mille alusel koostati ka esialgne uue asenduskodude kasvatusala täienduskoolituse koolituskava, mida täiendasid asendushoolduse valdkonna eksperdid. Koolituse sisu oli analüüsitud, puudu oli veel koolituse korraldusliku poole analüüs.

16.06.2016 Fookusgrupp asenduskodu juhtidega

20.09. 16 Intervjuu MTÜ Asenduskodu Laste Liidu esindaja Marko Adamsoniga

12.10.2016 ELNHÜL juhatuse koosolekul osalemine asenduskodu töötajate koolitusvajaduse analüüsi ning edasiste plaanide tutvustus

- **Arendustegevuste planeerimine ja elluviimine**

01.01.2016 – 31.12.2016

Teisel poolaastal koostati analüüsi alusel esialgne uus asenduskodude kasvatusala täienduskoolituse koolituskava, mida täiendati asendushoolduse valdkonna eksperdid. Kaardistatud oli baaskoolituse ja lisakoolituse teemad.

23.11.2016 Ekspertide ümarlaval tutvustati seniseid analüüsi tulemusi, arutati pädevusi, mis peaksid asenduskodu töötajatel olema ning teemasid, mida peaks tulevane koolitus kindlasti katma.

Probleemsed kohad: Kui sotsiaalhoolekande seadust (kus on hetkel defineeritud kolm erinevat 160 tunnist asenduskodu kasvatajate koolitust) ja määrust (kus on kirjeldatud koolituste sisu) muuta ei saa, siis on planeeriti esialgu mahutada uus koolitus olemasoleva seaduse raamidesse. Kuna aga arendatud koolitus oli aruandluse hetkel ca 160 h koolitus ja mitte kolm erinevat, siis võis selle reaalne tegemine probleemiks osutuda. Probleem oli ka hetkel uue koolituse mahuga, kui mahukas saab olema ning milline saab olema läbimise kord.

Asenduskodust lahkuvate või juba lahkunud noortega fookusgrupi korraldamine lükkus aastasse 2017, kuna ei saanud aasta lõpus noori enam kokku.

01.01.2017 – 31.12.2017

05.02 2017 toimus fookusgrupp/töötuba asenduskodust iseseisvasse ellu astumas või elluastunud noortega kaasamaks noori koolituse arendamise protsessi. Keskenduti peamiselt sellele, mis teeb/tegi elu asenduskodus heaks, milliseid kasvatajate oskuseid, omadusi või teadmisi noored hindavad kõrgelt, mida võiks olla rohkem või paremini, kuidas sujus kasvatajatega suhtlemine. Sooviti saada noorte ettepanekuid, mida võiks või tuleks asenduskodus töötavatele kasvatajatele/perevanematele koolitusel edastada. Noored

andsid häid mõtteid, millele koolitusel rõhku panna (nt privaatsuse ja konfidentsiaalsuse tagamise olulisus, igale lapsele aja leidmine, konfliktide lahendamine jm) ning rõõm oli näha, et fookusgrupist saadud tulemused ühtisid koolitusvajadusanalüüsiga.

Fookusgrupi järgselt viidi analüüsi sisse viimased täiendused ning veebruaris valmis täielikult „Asenduskodu kasvatusala töötajate koolitusvajaduse analüüs“, mis oli kättesaadav TAI kodulehel².

Pärast fookusgruppi hakati ette valmistama asenduskodu kasvatusala töötajate koolituse hanget. 10.03.2017 saadeti laiali hankekutse „Asenduskodu kasvatusala töötajate baaskoolituse arendamine ja läbiviimine“. Hanke tulemusel leiti koolitajad kaheksale asenduskodu kasvatusala baaskoolituse moodulile üheteistkümnest moodulist. Järelepäringule saadi vastused, et paljudel potentsiaalsetel koolitajatel ei olnud sel aastal aega. Seda arvesse võttes saadeti 07.04.2017 hankekutse „Asenduskodu kasvatusala töötajate baaskoolituse moodulitele koolitajate leidmine“ välja veel suuremale hulgale potentsiaalsetele koolitajatele, et leida koolitajaid kolmele asenduskodu kasvatusala baaskoolituse moodulitele, millele esimeses hankes pakkumusi ei esitatud. Kahe hanke tulemusena olid koolitajad kõikidele 11 moodulile olemas.

09.05.2017 osalesid projektijuht Enelis Linnas ja koolitusspetsialist Margit Metsmägin ELNHÜ juhatuse koosolekul, kus tutvustati asenduskodu kasvatusala baaskoolitust, asenduskodu taustaga noorte fookusgrupp-töötoa tulemusi ja edasisi koolitusplaane. Asenduskodu juhid võtsid uue koolituskava hästi vastu.

Poolaasta sees korrastati kasvatajate koolituse registreerunute nimekirju ning maikuus võeti kasutusele asenduskodu kasvatusala töötajate koolitusele registreerimiseks uus registreerimisvorm, mis saadeti kõikidele asenduskodude juhtidele.

Mai lõpus tegeleti kasvatusala töötajate koolituse koolitajate/arendajate avakoosolekuks informatsiooni ja kava kokku panemisega ning anti koolitajate juhised õpiväljundite sõnastuse parandamiseks. Avakoosolek toimub juunikuus 2017.

Teisel poolaastal

Suve alguses toimus hangete võitjatega lepingute sõlmimine ja korraldati koosolekud erinevate asenduskodu kasvatusala töötajate baaskoolituse koolitajatega, et rääkida üksikasjalikult läbi nende pakutud koolituskava ning TAI poolsed ootused. Toimusid baaskoolituse arendustegevused koostöös koolitajatega, kes töötasid oma moodulite raames välja töövihikud. TAI spetsialistide ülesanne oli tagada, et töövihikust tekiks ühtne tervik ning kõik oluline oleks töövihikus kajastatud. Tegeleti koostöös koolitajatega poolaasta koolituspäevade paika panemisega ning koolitusgruppide komplekteerimisega.

06.07.17 toimus asenduskodu kasvatusala töötajate baaskoolituse koolitajate ühine koosolek, mille eesmärgiks oli saada ülevaade baaskoolitusest tervikuna (nii koolitajatel kui TAI spetsialistidel). Suureks eesmärgiks, et baaskoolituses olevad teemad ei oleks eraldi tükkidena, vaid moodulid oleksid omavahel põimitud, ei eksisteeriks üleliia korduseid, kattuvusi ja teemade raames ei oleks eri koolitajate puhul vasturääkivusi (nt sama teooria puhul). Arutati läbi ka koolituse korralduslikud küsimused.

I pilootkoolitust käisid kohapeal hindamas projektijuht ning analüütik. Eesmärgiks oli saada ülevaade väljaarendatud baaskoolitusest ning veenduda, et koolitajad viivad koolitust läbi vastavalt lepingus seatud tingimustele ning koosolekul kokkulepitud punktidele.

Toimunud baaskoolituste raames oli läbiviidud ka mõjuhindamine, hetkel kahel tasandil. Esimene tase mõötis osalejate kohest reaktsiooni koolitusele ehk ulatust, millisel määral pidasid koolitusel osalemist meeldivaks, kaasahaaravaks ja oma töö jaoks oluliseks. Seda taset mõõdeti peale iga moodulit. Teine tase mõötis õppimist ehk millisel määral on koolitusel osalejad omandanud kavandatud teadmisi, oskuseid jm põhinedes nende osalemisele koolitusel (subjektiivne eel- ja järelhindamine oma teadmiste ja oskuste, lisaks tagasisideringid koolituste lõpus). Kolmanda tase mõõtmine, millisel määral on koolitusel osalejad

² <http://www.tai.ee/et/tegevused/koolituskeskus/koolitused/tat-asendushoolduse-kvaliteedi-tostmine>

kasutanud õpitut oma töökohal (või elus laiemalt), on planeeritud 2018. aastasse. Osaliselt oli mõju hindamisse kaasatud ka tase neli, mis hindab seda millisel määral mõjutab koolitus organisatsiooni ja keskkonda laiemalt. Selle hindamiseks oli uuritud tagasisidet asenduskodude juhatajatelt, kelle töötajad olid koolituse läbinud. Nad hindasid omalt poolt muutust osalejate käitumises töökohal.

Reaktsioonitasemel ollakse koolitusega rahul, osalejate tagasiside oli koolitusele enamasti positiivne. Koolitusel osalejad leidsid, et koolituselt saadud teadmised olid nende töökohal rakendatavad, kiideti baaskoolituse teemade valikut, kuna need olid nende tööks kasulikud ja olulised. Rahul oldi ka koolitajatega, kelle praktilised kogemused olid olnud toeks osalejate probleemide lahendamisel. Võis öelda, et koolituse sisu oli muutunud temaatiliselt mitmekülgsemaks ning vastas rohkem asenduskodu kasvatusala töötajate vajadustele. Rahulolematud oldi koolituse kodutööde süsteemiga ja liiga tiheda ajagraafikuga. Rahulolematuse vähendamiseks tegeletakse antud teemadega 2018. aastal.

15.12.2017 toimus asenduskodu kasvatusala töötajate baaskoolituse koolitajate koosolek, kus arutati koolitajate kogemusi koolituse läbiviimisel (sh kas põhisõnumid said edastatud). Arutati põhilisi osalejate poolt tõstatatud küsimusi ja teemasid ning kaardistati osalejate hoiakuid. Oodati ka koolitajate mõtteid/ettepanekud koolituse parendamiseks.

Antud poolaastal tegeleti ka kasvatusala töötajate lisakoolituste teemade kaardistamisega. Lisakoolituste võimalikud teemad said suuresti kaardistatud varasema koolitusvajaduse analüüsi käigus, aga informatsiooni koguti jooksvalt ka sel aastal koolituse käigus osalejate tagasisidel näol tagasisideringi raames, mida viis üldjuhul läbi TAI analüütik. Rühmatöö käigus said koolitusel osalenud vabas vormis panna kirja võimalikke teemasid, mis peale eelkoolitust veel lisakoolitust vajaksid.

Lisakoolituse teemade täpsustamiseks saadeti lisakoolituste teemade loetelu erinevatele organisatsioonidele (nt ELNHÜ, EATL, SOS-Lasteküla), kus asenduskodu juhid said lisakoolituste teemade vajalikkust hinnata ning täpsustada. Nende tagasisidele toetudes täpsustati teemade ring ning alateemad. Ka asenduskodu kasvatusala töötajate baaskoolituse kõik koolitajad said omalt poolt teha täiendusi ja pakkuda lisakoolitusteks teemasid.

Murekohaks oli see, et osadel koolitajatel puudus asendushoolduse spetsiifilisus. Hankimisel oli koolitajate kvalifitseerimise aluseks koolitusmooduli teemaga seotud eriala või lähedase eriala kõrgharidus ning koolitamiskogemus viimasel kahel aastal (vähemalt üks koolitus igal aastal). Kõrgemalt hinnati pakkujaid, kel oli varasem kogemus asendushoolduse valdkonnas (sh materjalide koostamine ning koolitamine), kuid see ei olnud kvalifitseerimise aluseks. Olulisem oli koolitusmoodulite teemade valdamine kui asendushoolduse valdkonna kogemus (väga vähe on spetsialiste, kes on asendushoolduse valdkonna kogemusega eriala spetsialistid). Seega oli koolitajate meeskonnas isikuid, kes ei olnud piisavalt asenduskodu töö ja eluga kursis. Samas hindasid osalejad väga koolitajaid nende professionaalsuse tõttu teemade valdamisel.

Keeruline oli olnud aruandluse perioodil suur töökoormus nii koolituste korraldamisel kui arendamisel.

01.01.2018 – 31.12.2018

Jaauanuaris valmis perevanema ja kasvataja koolituse mõjuanalüüs, mis oli kättesaadav [siin](#).

Veebruaris tehti asenduskodu kasvatusala töötajate baaskoolituse õppekavasse (uue nimega perevanema ja kasvataja täienduskoolitus) muudatusi vastavalt läbiviidud mõjuanalüüsile. Õppekava koosnes nüüdsest 8 moodulist, mille moodulite osakaalu muudeti.

Mõjuanalüüsist selgus, et koolitus oli osalejate jaoks kasulik ning efektiivne. Teemamoodulite valik oli osalejate hinnangul nende tööd toetav ning õpitut on võimalik töökohal rakendada. Pärast koolitust oli nende hinnang oma teadmiste ja oskuste paranenud. Koolituse positiivset mõju kinnitas ka asenduskodu juhtide tagasiside. Nad olid märganud koolituse läbinute töös positiivset muutust (rohkem märgatakse last, analüüsitakse rohkem keerulisi olukordasid ja lapsi, parem teadlikkus autismist, rohkem rakendatakse lapse toetamisviise). Koolituse mõju kinnitas ka asjaolu, et oma teadmiste ja oskuste hindamise puhul oli näha, et osalejate hinnangud olid kõigi teemade puhul paranenud (keskmiselt umbes

1,5 skaalapunkti). Lisaks teadmistele oli osalejate jaoks teiseks väärtuseks oma kogemuste jagamine ja teiste kogemuste kuulamine. Seda võimaldasid arutelud ja grupitööd. Koolitajate valikuga jäid osalejad enamasti rahule. Osalejad hindasid koolitajate elulisi näiteid, nende professionaalsust ja põhjalikke teadmisi. Osalejad said tavaliselt oma küsimustele vastused ning moodulite sisu oli selgelt ja arusaadavalt edastatud. Kõrgelt hinnati koolitajaid, kellel oli asendushoolduse valdkonnas töötamise kogemus. Samas ilmnes osast tagasisidest koolituses puuduseid, mis võivad takistada koolitusel õpitu rakendamist töökohal kui ka puuduseid koolituse ülesehituses.

Osalejad tõid välja, et koolituse kiire tempo juures oli koolitusel osalemine keeruline ning väsitav ja see takistas õpitu läbitöötamist ja kinnistumist. Kuna koolitusmoodulid toimusid sagedasti, oli ka iseseisva töö tegemine osalejate jaoks keeruline. Ajanappuse tõttu ei suudetud kodustesse töödesse piisavalt süveneda ning need said tehtud kiirustades. Oli mooduleid, kus koolituse peamiseks läbiviimise vormiks oli valdavalt loeng, aga pikalt koha peal istumine ja kuulamine raskendas õppimist. Lisaks oli mooduleid, mida oli käsitletud liiga lühidalt (nt väärkohtlemine) ning mooduleid, mis ei täitnud eesmärki (nt sissejuhatav moodul). Antud tagasisidega arvestati 2018. aasta alguses perevanema ja kasvataja täienduskoolituse arendamisel.

Jaanuar – veebruar valmistati ette uut perevanema ja kasvataja täienduskoolituse hanget, millele järgnes pakkumuste hindamine, hanke võitjatega lepingute sõlmimine ja arendustegevused koolitajatega. Uute koolitajatega ja koolitajatega, kelle moodulis oli tehtud muudatusi, räägiti läbi nende pakutud koolituskava ning TAI-poolsed ootused. Koostöös koolitajatega toimusid täienduskoolituse edasiarendamise tegevused, arendati edasi juba välja töötatud töövihikuid. TAI spetsialistide ülesanne oli tagada, et töövihikust tekiks ühtne tervik ning kõik oluline oleks töövihikus kajastatud. Tegeleti koostöös koolitajatega poolaasta koolituspäevade paika panemisega ning koolitusgruppide komplekteerimisega.

20.04.2018 toimus perevanema ja kasvataja täienduskoolituse koolitajate ühine koosolek, mille eesmärgiks oli saada ülevaade täienduskoolitusest tervikuna (nii koolitajatel kui TAI spetsialistidel). Suureks eesmärgiks, et täienduskoolituses olevad teemad ei oleks eraldi tükkidena, vaid moodulid oleksid omavahel põimitud, ei eksisteeriks üleliia korduseid, kattuvusi ja teemade raames ei oleks eri koolitajate puhul vasturääkivusi (nt sama teooria puhul). Arutati läbi ka koolituse korralduslikud küsimused. Lisaks tutvustati koolituse mõjuanalüüsi ning arutati läbi eelmisel aastal ilmnunud puudused, et sel aastal oleks koolituse mõju suurem.

2.05.2018 osalesid projektijuht ja analüütik ELNHÜL juhatuse koosolekul, kus nad tutvustasid perevanema ja kasvataja täienduskoolituse mõjuanalüüsi ja koolituse edasisi plaane.

Töötati välja perevanema ja kasvataja lisakoolituse kaks moodulit ning valmistati ette lisakoolituste hange, mis saadetakse potentsiaalsetele pakkujatele 2018 suvel.

Tegevustele oli eelarvest kulunud umbes 2,2 %. Tegevused olid ajakavas.

II poolaastal toimus täienduskoolituse uute koolitajatega osalejate töövihikute kohandamine, koolituse hindamine ning koolituse läbiviimise tagasisidestamine koolitajatele.

Lisaks valmistati ette ja viidi läbi täienduskoolituse venekeelne hange kuni aastani 2019, sh täpsustuste küsimine, pakkumuste hindamine, protokollide koostamine, lepingute sõlmimine, koolituste kuupäevade kokku leppimine. Esimene hange kukkus osaliselt läbi ning vaja oli läbi viia ka teine hange. Teise hanke raames saadi venekeelsete täienduskoolituse kõikide moodulite läbiviimiseks koolitajad. Kuna esimene hange kukkus läbi, siis ei olnud kahjuks võimalik 2018. aastal koolitustega alustada. Seetõttu viiakse 4 venekeelset perevanema ja kasvataja täienduskoolitust läbi 2019. aastal.

Tõlgiti perevanema ja kasvataja täienduskoolituse osalejate töövihik eesti keelde.

Valmistati ette ja viidi läbi lisakoolituse hange moodulitele „Teismelise mõistmine ja toetamine“ (hangitud koolitajad 2 eestikeelse ja 2 venekeelse gruppi läbiviimiseks); „Trauma läbi elanud lapse mõistmine ja toetamine“ (2 eestikeelset ja 2 venekeelset gruppi); „Psühholoogiline kriisiabi“ (2 eestikeelset ja 2 venekeelset gruppi); „Laste vaheliste suhete toetamine“ (2 eestikeelset ja 2 venekeelset gruppi); sh täpsustuste küsimine, pakkumuste hindamine, protokollide koostamine, lepingute sõlmimine, koolituste

kuupäevade kokku leppimine ning kahe mooduli raames koolitajatega kohtumiste korraldamine. Esimene hange kukkus osaliselt läbi ning vaja oli läbi viia ka teine hange. Teise hanke raames jäi ka üks moodul katmata ning seejärel mindi ühe mooduli raames läbirääkimistesse valdkonna koolitajatega. 2018. aasta lõpuks saadi kõikidele moodulitele mõlemas keeles koolitajad. 2018. aastal toimus 2 gruppi, kuna esimene hange kukkus läbi ning välja kuulutatud koolitusgrupid ei täitunud oodatud tasemel. Ülejäänud teemadel oli planeeritud koolituspäevad 2019. aastasse.

Lisaks toimus mõjuhindamise raames 2017. aastal perevanema ja kasvataja täienduskoolituse läbinutega 2 fookusgruppi, et hinnata koolituse pikaajalist mõju. Eesmärk oli hinnata kas ja kuidas oli koolitusel osalemine nende tööd asendus-/perekodus mõjutanud. Tallinnas toimus fookusgrupp 18.10.2018 (8 osalejat) ja Pärnus 25.10.2018 (6 osalejat). Aruteludes osalenud osalejad leidsid, et üldiselt on lastega tegelemisel tõusnud enesekindlus. Suurenenud oli tunnetus lapse osas – mida ja millal peaks lapsega ette võtma, millal rääkima, mis last innustab ja kuidas saaks läbi selle teda paremini toetada. Üheks väärtuseks peeti ka tagantjärele grupis tekkinud kokkukuuluvustunnet ja häid suhteid. Nähti, et ka teistel olid sarnased probleemid ning see oli julgustav ja toetav. Sellest tekkis ka töökohal suurem kindlus oma arvamust sagedamini avaldada. Eneseväljendusoskus paranes tänu koolitusele, sest osatakse paremini olukordi sõnastada ja põhjendada. Spetsiifilisteks oskusteks, mida teadlikult oldi asenduskodus üritatud kasutada, oli sagedasem laste tunnustamine, enama tähelepanu pööramine väärkohtlemise tunnustele, suurem valmisolek tegeleda leinava lapsega, teadlikum lapse arengutasemele vastav käitumine. Fookusgruppidele täiendava info saamiseks viidi koolituse läbinute seas ka läbi veebiküsitlus. Kokku vastas küsitlusele 34 koolituse vilistlast. Tulemustele toetudes võis öelda, et küsitlusele vastanud osalejad pidasid koolitust endiselt kasulikuks ka teatud aja möödumisel koolituse lõpust. Osalejad kasutavad koolitusel õpitut endiselt igapäevatoos. Kiideti koolituse praktilisust ja teemade vajalikkust asenduskodus töötamisel. Ainukese miinusena võis välja tuua, et koolitusel jagatud koolitusmaterjale kasutatakse peale koolituse lõppu pigem harva.

01.01.2019 – 31.12.2019

Esimesel poolaastal viidi lõpuni läbi hanke „Perevanema ja kasvataja täienduskoolituse läbiviimine 2019-2020“ hindamine, koostati protokoll, toimus teadete välja saatmine, lepingute koostamine ja sõlmimine, koolitusküüpäevade kokku leppimine, koolitajate ühine koosolek ühtlase kvaliteedi tagamiseks (toimus 21.01.2019) ja koolituste korraldamine. Lisaks uute koolitajatega töövihikute kohandamine.

Viidi läbi perevanema ja kasvataja venekeelse täienduskoolituse hanke hindamine, protokolli koostamine, teadete välja saatmine, lepingute koostamine ja sõlmimine, koolitusküüpäevade kokku leppimine, koolitajate ühine koosolek ühtlase kvaliteedi tagamiseks (toimus 17.01.2019) ja koolituste korraldamine.

Esimesel poolaastal toimus ka koolituste hindamine – perevanema ja kasvataja täienduskoolituse eestikeelse mooduli „Positiivne vanemlus“ hindamine, kuna koolitama tulid uued koolitajad, perevanema ja kasvataja venekeelse täienduskoolituse hindamine (täies mahus) ning lisakoolituste hindamine.

25.01.2019 osales projektijuht projekti "Tugiteenused asenduskoduteenuse osutajatele" seminaril.

22.05.2019 osalesid projektijuht ja analüütik turvakoduteenuse osutajate seminaril, kus tehti perevanema ja kasvataja täienduskoolitustest ettekanne.

Tegeleti „Imelised aastad“ vanemlusprogrammi pilootkoolituse ettevalmistamisega perevanemate ja kasvatajate lisakoolituste raames (vt lähemalt PRIDE koolituste alt).

Teisel poolaastal valmistati ette ja viidi läbi venekeelse perevanema ja kasvataja täienduskoolituste hange (sh hinnati pakkumusi ja koostati protokoll).

30.07 - 31.07.2019 osales projektijuht Eesti Asenduskodu Töötajate Liidu suvepäevadel, kus viis kasvatajatele ja perevanematele läbi töötoa. Töötoas arutati perevanema ja kasvatajate lisakoolituste vajaduse kohta.

13.09.2019 toimus Moreno keskuse, SKA ning TAI projektijuhiga arutelu koolituste ja supervisiooni ühisosast.

Sotsiaalhoolekande seaduse "Asendushooldusteenuse ja turvakoduteenuse osutamisel lapsele teenust vahetult osutava isiku täienduskoolituse tingimused ja kord" määruse muudatuse tõttu, mille raames peavad turvakodu töötajad olema 2020. aasta alguseks läbinud TAI täienduskoolituse, korraldati aasta lõpus ühe lisa perevanema ja kasvataja koolitusgrupi, mida esialgu 2019. aastal ei planeerinud. Viimasel hetkel koolituse korraldamine oli suur väljakutse, eriti just koolitajate kiire ajagraafiku tõttu. Koolitusel osalejate motiveerimisega oli raskusi.

Soovijate puudumise tõttu jäeti ära perevanemate ja kasvatajate 2 Tallinnas toimuma pidanud vene keelset lisakoolitust – „Lastevahelised suhted“ ja „Trauma läbi elanud lapse mõistmine ja toetamine“. Huvi oli väike eeldatavasti seetõttu, et koolitused jäid aasta lõppu ning samal aja toimusid ka perevanemate- ja kasvatajate täienduskoolituste grupid.

11.06-15.06.2019 osales projektijuht Rumeenias Be the Change! Partnering to improve the transition from alternative care to independent living” konverentsil. Konverentsi eesmärk oli välja tuua asendushooldusel olevate, sh asendushoolduselt lahkuvate noorte mured seoses asendushoolduselt lahkumise korraldamisega. Projekti sisuks, mille raames konverents korraldati, oli jõustada lapsi ja noori tegemaks laste ja noorte asendushoolduse süsteemis positiivseid muutusi. Noorte osalus ühises õppeprotsessis oli muutuste saavutamisel otsustava tähtsusega. Konverentsil rääkisid palju erinevate riikide noored oma kogemustest ja ootustest erinevatele osapooltele. Projektijuht nentis, et „hea oli kuulda, et oleme oma koolitustel noorte sõnumeid aina rohkem edastamas, kuid siiski oleks oluline kaasata noori rohkem ka arendamise protsessi. Nad jäävad siiski paljuski välja, olgugi, et arendame süsteemi nende heaolu tagamiseks.“ Lisaks tutvustati konverentsil ka asendushoolduselt lahkuvate noorte koolitust, kus spetsialistidele tutvustatakse olulisi tegureid, millega laste hooldamise, sh asendushoolduselt lahkumisel arvestada. Koolitust viiakse läbi koos noortega.

01.01.2020 – 31.12.2020

Viidi läbi 2019. aasta detsembris toimunud perevanema ja kasvataja venekeelse täienduskoolituse hanke lepingute koostamine ja sõlmimine, koolituskuupäevade kokku leppimine.

29.01.2020 toimus eesti- ja venekeelset täienduskoolitust läbiviivate koolitajate ühine koosolek ühtlase kvaliteedi tagamiseks ja arutamaks seni esile kerkinud probleeme ja murekohti.

E-kirjade vahendusel toimus täienduskoolitust läbiviivate koolitajate pidev kirjavahetus alates eriolukorra väljakuulutamisest, et arutada jooksvalt, kuidas eriolukorras ning ka hilisemal perioodil koolitusi läbi viia.

12.05.2020 toimus eesti- ja venekeelset täienduskoolitust läbiviivate koolitajate ühine koosolek arutamaks, kas koolitust oleks võimalik viia veebikeskkonda ning milliseid võimalusi nägid koolitajad oma moodulite lõikes. Arutelu tulemusena otsustati, et selleks on vajalik läbi viia eraldi arendus, et üle vaadata kogu õppe sisu, eesmärgid ja õpiväljundid. Koolitust ei olnud võimalik veebis läbi viia täpselt samamoodi ja samas mahus kui auditoorselt. TAI saatis välja praegustele hankepartneritele hinnapäringud moodulite veebikoolituste arenduseks.

TAI asendushoolduse meeskonna liikmed osalesid eriolukorra ajal pajudel erinevatel tasuta- ja tasulistel veebikoolitustel ja -seminaridel eesmärgiga õppida, kuidas läbi viia veebikoolitusi, millised olid nende plussid ja miinused, ohud ja võimalused.

Toimus perevanemate ja -kasvatajate lisakoolituste hanke ettevalmistamine. Koolitused planeeritakse viia läbi II poolaastal eesti- ja vene keeles Tallinnas, Ida-Virumaal ja Tartus sõltuvalt sellest, millises piirkonnas ja kui palju osaleda soovijaid oleks. Hankekutse saadeti välja 27.05.2020 tähtajaga 11.06.2020.

Arendati eelmisel aastal alanud pere- ja asenduskodu juhtide koolitust. Kaardistati pädevused/teemad kirjanduse analüüsi põhjal ning juhtide seas oli läbi viidud küsitlus, millele vastas 30 inimest. Töö koolituse arendamisega jätkub II poolaastal, et sügisel alustada koolituste pakkumisega.

Veebruaris alustas täienduskoolitustel osalemist üks grupp eesti keeles Tallinnas ja vene keeles Ida-Virumaal. Kahjuks jäid eriolukorra tõttu mõlemad koolitusgrupid I poolaastal lõpetamata. Otsustati, et koolitusi eriolukorra ajal läbi ei viida, kuna pere- ja asenduskodudes olid kõik lapsed kodus ning töötajate eriolukorrast tingitud suurema töökoormuse tõttu ei olnud mõistlik neid suunata kohustuslikule koolitusele. Eriolukorras olid koolitusspetsialistid pidevalt ühenduses nii osalejate kui ka asenduskodudega. Kaardistati nende valmisolekut osaleda koolitustel eriolukorra ajal ning nende valmisolekut osaleda veebikoolitustel (nii eriolukorra ajal kui ka väljaspool seda).

Teise poolaasta alguses viidi läbi hange leidmaks koolitajaid perevanemate ja kasvatajate lisakoolituste läbiviimiseks teemadel „Psühholoogiline kriisiabi“ ja „Lastevaheliste suhete toetamine“. Koolitused toimusid nii eest kui ka vene keeles. „Psühholoogilise kriisiabi“ eestikeelsed koolitused toimusid kontaktõppes, venekeelne koolitus COVID-19 tingitud olukorra tõttu veebis. „Lastevaheliste suhete toetamise“ venekeelne koolitus toimus kontaktõppes ja eestikeelne veebis.

Augustis alustati kevadel pooleli jäänud perevanemate ja kasvatajate täienduskoolituste gruppidega ning septembrist lisandusid uued eesti- ja venekeelsed grupid. Esimesed koolitusmoodulid toimusid kontaktõppes, kuid tervisest tingitud põhjustel oli osalejatel lubatud vajadusel osaleda veebi vahendusel. Novembrist alates viidi kõik koolitused veebi (osaliselt juba septembris – Ida-Virumaa). See omakorda nõudis koolitajatelt olemasoleva õppekava kohandamist ning paljudel neist puudus veebikoolituste läbiviimise oskus. Seetõttu oli koolitajatel võimalus kasutada haridustehnoloogilist tuge - haridustehnoloogilist konsultatsiooni (sobilike õppemeetodite väljapakkumine koolitajale, et saavutada ja hinnata oodatav õpitulemus veebiseminari vormis) ja tehnilist abi (tugi koolitajale veebiseminar läbiviimise ajal). Tervise Arengu Instituut leidis teenuse pakkuja konkursi tulemusena.

01.01.2021 – 31.12.2021

Esimene poolaasta

2021 jaanuari alguses viidi lõpuni Perevanema ja kasvataja täienduskoolituse eesti ja venekeelse koolituse hanke hindamine ja sõlmiti lepingud koolituste partneritega üheks aastaks.

I poolaastal alustas perevanema ja kasvataja täienduskoolitust 2 gruppi – 1 eesti keeles ja 1 vene keeles. Grupid lõpetavad juunis. Koolitused toimusid koroonaviiruse levikus tulenevalt täielikult veebikeskkonnas (Zoom ja Moodle). Sellest tulenevalt oli kõiki koolitusmooduleid vaja vähemal või rohkemal määral kohandada sobivamaks veebis läbiviimiseks (materjalid ja õppemeetodid). I poolaastal uuendati ka koolituse õppematerjale sisuliselt ja vormiliselt (vastavalt TAI uuele CVI-le).

I poolaastal viidi lõpuni asenduskodu juhtide ja keskastme juhtidele koolitusvajaduse analüüs ning koostati esialgne viiest moodulist koosnev koolituskava. Vastavalt kavale käsitles koolitus järgnevaid teemasid: kuidas toetada vaimset tervist ning luua toetavat õhkkonda töökohal, kuidas luua last toetav ja turvaline keskkond asendushooldusel, kuidas tulla toime keerulise tausta ja käitumisega lastega, käsitletakse seadusi mis reguleerivad asendushoolduse teenuse osutamist ning kuidas luua lapsele tema põhivajaduste rahuldamiseks peresarnaseid elutingimusi. Aprill kuni mai viidi läbi hange pilootkoolituse koolitajate leidmiseks ja koolituse arendamiseks. Pilootkoolitus planeeriti alustada septembris Pilootkoolituse järgselt planeeriti teha vajadusel koolitusprogrammi muudatusi lähtuvalt koolitajate ja osalejate tagasisidest.

Aprill ja mai 2021 viidi läbi hange perevanemate ja kasvatajate lisakoolituste koolitajate leidmiseks eesti ja vene keeles teemadel „Lastevaheliste suhete toetamine“, „Traumateadlik perevanem“ ja „Konflikti lahendamine laste ja noortega“. Teema „Konflikti lahendamine laste ja noortega“ koolitajate leidmiseks viidi läbi kordushange mai lõpus. Koolitajatega sõlmiti leping 2021. aastaks. Lisakoolituste pakkumistega alustatakse juuni lõpus.

Teine poolaasta

Juunis lõpetasid kaks gruppi perevanema ja kasvataja täienduskoolitust – 1 eestikeelne ning 1 venekeelne grupp.

Augustis alustas üks eesti- ning üks venekeelne perevanema ja kasvatajate täienduskoolituse grupp. Eestikeelne grupp alustas füüsilises kontaktõppes ning jätkas veebiõppes oktoobri teises pooles seoses COVID-i levikuga. Venekeelne grupp oli täielikult veebis.

Kokku 8-le grupile viidi läbi lisakoolitusi kolmel erineval teemal „Lastevaheliste suhete toetamine“, „Traumateadlik perevanem“ ja „Konflikti lahendamine laste ja noortega“. Koolitused toimusid eesti- ja vene keeles. Teisel poolaastal oli palju juhtumeid, kus koolitusele registreerus piisav hulk osalejaid, kuid koolituse päeval ei ilmunud paljud kohale.

Toimus koolitus asenduskodu juhtidele ja keskastmejuhtidele (eesti keeles). Koolitus koosnes viiest moodulist: „Vaimse tervise toetamine ja toetava õhkkonna loomine töökohas“, „Asenduskodu töö õiguslikud alused“, „Last toetava ja turvalise keskkonna loomine asendushooldusel“, „Traumateadlikkus ja väljakutsuva käitumisega toimetulek asendushooldusel“ ning „Lapsele tema põhivajaduste rahuldamiseks peresarnaste elutingimuste võimaldamine“

01.01.2022 - 31.12.2022

Jaanuari alguses viidi läbi perevanema ja kasvataja täienduskoolituse eesti- ja venekeelse koolituse hange ja sõlmiti lepingud koolituste partneritega üheks aastaks.

I poolaastal alustas perevanema ja kasvataja täienduskoolitust 2 gruppi – 1 eesti keeles ja 1 vene keeles. Grupid lõpetavad juunis.

Märtsis 2022 hangiti traumateemalisi lisakoolitusi perevanematele ja kasvatajatele ning viidi läbi 1 grupile lisakoolitus "Traumateadlik ja kiindumus põhinev usalduslikel suhetel põhinev sekkumine (TBRI®)" vene keeles. Sama koolitust on plaanis viia läbi ka II poolaastal nii eesti kui ka vene keeles.

Mais hangiti koolitajaid koolitusprogrammi Imelised Aastad ja lisakoolituse „**Laste ja noorte seksuaalkasvatus ja lipusüsteemi rakendamine**“ läbiviimiseks. Koolitused algavad septembris.

Aprillis ja mais koostati koolitusprogramm „Asenduskodu juhtide ja keskastmejuhtide koolitus“ vastavalt 2021. aastal läbiviidud pilootkoolituse järgselt saadud tagasisidele. Koolitus koosneb V moodulist ja algab septembris.

I poolaastal viidi läbi jätkukohtumised nii 2021. a juhtide koolituse läbinutele (moodul Traumateadlikkus ja väljakutsuva käitumisega toimetulek asendushooldusel) kui ka perevanematele, kes läbisid 2021. aastal lisakoolituse Traumateadlik perevanem.

Teine poolaasta

Augustis alustas üks eestikeelne perevanema ja kasvatajate täienduskoolituse grupp.

Kokku 7-le grupile viidi läbi lisakoolitusi kolmel erineval teemal: „Traumateadlik ja kiindumus põhinev usalduslikel suhetel põhinev sekkumine (TBRI®)“, „Lipusüsteem ja seksuaalkasvatus“ ja „Imelised aastad“. Koolitused toimusid eesti- ja vene keeles. Teisel poolaastal oli palju juhtumeid, kus koolitusele registreerus piisav hulk osalejaid, kuid koolituse päeval ei ilmunud paljud kohale.

II poolaastal toimus koolitus asenduskodu juhtidele ja keskastmejuhtidele (eesti keeles). Koolitus koosnes viiest moodulist: „Juhi roll asenduskodus“, „Asenduskodu töö õiguslikud alused“, „Last toetava ja turvalise keskkonna loomine asendushooldusel“, „Traumateadlikkus asendushooldusel“ ning „Lapsele tema põhivajaduste rahuldamiseks peresarnaste elutingimuste võimaldamine“

Lisaks toimus koostöös Sotsiaalkindlustusametiga lisakoolitus „Kompetentsimudeli juurutamine asendus- ja perekodus“

01.01.2023 – 31.05.2023

Tegevusi ei toimunud.

- **Koolituste pakkumine**

01.01.2017 – 31.12.2017

Aastal 2017 viidi ESF meetme raames läbi 4 koolitusgruppi. Kokku koolitati 75 asenduskodu kasvatusala töötajat (baaskoolituse lõpetanud inimeste arv).

I koolitusgrupp Tallinnas toimus 18.07.2017 – 13.09.2017, 14 osalejat

II koolitusgrupp Tallinnas toimus 10.10.17 – 6.12.2017, 22 osalejat

III koolitusgrupp toimus Tartus 16.10.17 – 13.12.17, 19 osalejat

IV koolitusgrupp toimus Tartus 24.10.17 – 20.12.2017, 20 osalejat

Tegevustele oli eelarvest kulunud umbes 71 %. Tegevused olid ajakavas.

01.01.2018 – 31.12.2018

3.mail alustas esimene perevanema ja kasvataja täienduskoolituse grupp:

I grupp 3. mai – 15. august, 17 osalejat

Uuendatud täienduskoolitust käivad TAI spetsialistid koha peal hindamas.

Teine eestikeelne koolitusgrupp viiakse läbi sügisel.

Teisel poolaastal toimus perevanema ja kasvataja täienduskoolituse raames:

II koolitusgrupp 4.september-12. detsember, 16 osalejat

Perevanema ja kasvataja lisakoolitused:

„Teismelise mõistmine ja toetamine“ eestikeelne (13 osalejat) 01.11.-02.11 ja 15.11.2018

„Trauma läbi elanud lapse mõistmine ja toetamine“ eestikeelne (10 osalejat). 21.11 – 22.11.2018

Perevanema ja kasvataja koolituste arenduste ja läbiviimise eelarvest oli 2018. aasta lõpuks eelarvest kulutatud umbes 60,7%.

01.01.2019 – 31.12.2019

Perevanema ja kasvataja täienduskoolitus (160 ak/h, 18 koolituspäeva). Alustanud grupid:

- Esimene koolitusgrupp, eesti keeles, Tallinn, 26.veebbruar – 19.juuni, 18 osalejat
- Teine koolitusgrupp, vene keeles, Tallinn, 6.märts – 7.juuni, 20 osalejat
- Kolmas koolitusgrupp, vene keeles, Jõhvi, 25.veebbruar – 12.juuni, 16 osalejat

Lisakoolitused 2019. aasta esimesel poolaastal:

- Teismelise mõistmine ja toetamine, eesti keeles, Tartus, 23.-24.jaanuar ja 31.jaanuar, 14 osalejat
- Trauma läbi elanud lapse mõistmine ja toetamine, vene keeles, Jõhvis, 6.-7.veebbruar, 22 osalejat
- Psühholoogiline kriisiabi, eesti keel, Tallinnas, 12.-13.veebbruar, 11 osalejat
- Psühholoogiline kriisiabi, vene keeles, Jõhvis, 14.-15.veebbruar, 21 osalejat
- Psühholoogiline kriisiabi, eesti keeles, Tartus 19.-20.veebbruar, 13 osalejat
- Psühholoogiline kriisiabi, vene keeles, Tallinn 21.-22.veebbruar, 14 osalejat
- Laste vaheliste suhete toetamine, eesti keeles, Tallinnas, 7.-8.märts, 13 osalejat
- Laste vaheliste suhete toetamine, eesti keeles, Tartus, 4.-5.aprill, 13 osalejat

Kokku läbisid esimesel poolaastal lisakoolituse 121 inimest.

Perevanema ja kasvataja koolituste arenduste ja läbiviimise eelarvest oli 2019. I poolaasta lõpuks kulutatud umbes 27%. Kulutused tõusevad, kuna suur osa koolitajate tööjõukulud ei olnud veel täienduskoolituse raames välja makstud. Tegevused olid ajakavas, koolitused toimusid vastavalt plaanile. Keeruline oli

hangetega, kus pädevaid koolitajaid oli pigem vähe ja head koolitajad olid väga hõivatud, seega kukuvad hanked osaliselt läbi. Samas oli siiski lõpuks alati koolituste läbiviimiseks koolitajad leitud. Perevanema ja kasvataja lisakoolituste tagasiside oli olnud üldjoontes hea, va mõne koolitaja puhul. Eestikeelsete lisakoolituste täituvus oleks võinud olla suurem. Nende lisakoolituste alataituvuse põhjuste väljaselgitamisega tegeletakse.

Teisel poolaastal toimusid perevanema ja kasvataja täienduskoolitus (160 ak/h, 18 koolituspäeva):

- Neljas koolitusgrupp, eesti keeles, Tallinn 04.09-16.12., 18 osalejat
- Viies koolitusgrupp, vene keeles, Jõhvi, 03.09.-17.12., 20 osalejat
- Kuues koolitusgrupp, vene keeles, Tallinn, 12.09.-20.12., 17 osalejat
- Kaheksas koolitusgrupp, eesti keeles, Tallinn 08.10.-20.12., 21 osalejat

Lisakoolitused 2019. aasta II poolaastal:

- Traumakogemusega lapse mõistmine ja toetamine, Tallinn, 19.-20.11, 10 osalejat
- Teismelise mõistmine ja toetamine, vene keeles, Tallinn, 29.08.-13.09, 12 osalejat
- Teismelise mõistmine ja toetamine, vene keeles, Ida-Virumaa, 22.08.-06.09, 26 osalejat

Perevanema ja kasvataja koolituste arenduste ja läbiviimise eelarvest oli 2019. lõpuks kulutatud umbes 99%.

01.01.2020 – 31.12.2020

Perevanema ja kasvataja täienduskoolitus (160 ak/h, 18 koolituspäeva).

Alustanud grupid:

- I koolitusgrupp, eesti keeles, Tallinn, 04.02.-04.03 (56 ak/h, 7 koolituspäeva)- 21 osalejat
- II koolitusgrupp, vene keeles, Jõhvi, 03.02.-05.03, (42 ak/h, 6 koolituspäeva) - 17 osalejat

Kogu koolituse maht oli 169 ak/h, 18 koolituspäeva. Seoses eriolukorraga jäid mõlemad koolitusgrupid esimesel poolaastal lõpetamata. Koolitusgrupid jätkuvad alates augustist.

Perevanema ja kasvataja koolituste arenduste ja läbiviimise eelarvest oli 31.05.2020 seisuga kulutatud umbes 22%.

Järgmisel poolaastal kulud tõusevad, kuna planeeritud täienduskoolitused jäid kevadel ära ning sügisesse oli lisaks ärajäänud koolitustele planeeritud veel minimaalselt 2 koolitusgruppi, lisakoolitused ja asenduskodu juhtide koolitus.

Teisel poolaastal toimusid perevanema ja kasvataja täienduskoolitused (160 ak/h, 18 koolituspäeva):

- I koolitusgrupp, eesti keeles, Tallinn 04.02.-28.10.2020, - osalejaid 19
- II koolitusgrupp, vene keeles, Jõhvi 11.02.-19.11.2020 – osalejaid 16
- III koolitusgrupp, eesti keeles, Tallinn 08.09.-10.12.2020- osalejaid 16

Lisakoolitused 2020. aasta II poolaastal:

- Psühholoogiline kriisiabi, eesti keeles, Tartu 15.-16.10.2020 - osalejaid 17
- Psühholoogiline kriisiabi, eesti keeles, Tallinn 22.-23.10.2020 – osalejaid 14
- Lastevaheliste suhete toetamine, vene keeles, Tallinn, 12.-13.11.2020 – osalejaid 10
- Lastevaheliste suhete toetamine, eesti keeles, veebis, 2.-3.12 ja 8.12.2020 – osalejaid 22
- Psühholoogiline kriisiabi, vene keeles, veebis, 10.12, 18.12.2020 – osalejaid 7

Perevanema ja kasvataja koolituste arenduste ja läbiviimise eelarvest oli 2020. lõpuks kulutatud umbes 86%.

01.01.2021 – 31.12.2021

Toimused perevanema ja kasvataja täienduskoolitused (160 ak/h, 18 koolituspäeva):

- I koolitusgrupp, eesti keeles (planeeritud Tallinnas aga toimus täielikult veebis) 03.03.-17.06.2021, - osalejaid 21.
- II koolitusgrupp, vene keeles (planeeritud Jõhvis aga toimus täielikult veebis) 01.03.-15.06.2021 – osalejaid 21.

Teine poolaasta

Perevanema ja kasvataja täienduskoolitused (160 ak/h, 18 koolituspäeva):

- I koolitusgrupp (vene keeles ning veebikeskkonnas), 18.08 - 9.12.2021, osalejaid 18;
- II koolitusgrupp (eesti keeles, nii füüsilises kontaktõppes kui ka kontaktõppes veebikeskkonnas), 30.08 - 15.12.2021, osalejaid 21.

Lisakoolitused 2021. aasta II poolaastal:

- Konfliktide lahendamine laste ja noortega, eesti keeles, Tartus 20.06 - 1.07.2021, osalejaid 21
- Konfliktide lahendamine laste ja noortega, vene keeles, veebikeskkonnas, 18.10 - 19.10.2021, osalejaid 12
- Konfliktide lahendamine laste ja noortega, vene keeles, veebikeskkonnas, 29.10 - 30.10.2021, osalejaid 9
- Konfliktide lahendamine laste ja noortega, eesti keeles, veebikeskkonnas, 2.12 - 3.12.2021, osalejad 16
- Traumateadlik perevanem, eesti keeles, Tartus, 13.10 - 15.10.2021, osalejaid 13
- Traumateadlik perevanem, eesti keeles, veebikeskkonnas, 11.11 - 12.11 ja 16.11.2021, osalejad 27
- Traumateadlik perevanem, vene keeles, Tallinnas, 5.10 - 6.10 ja 12.10.2021, osalejaid 38
- Traumateadlik perevanem, vene keeles, Jõhvis, 29.09 - 1.10.2021, osalejaid 13
- Lastevaheliste suhete toetamine, eesti keeles, veebikeskkonnas, 4. - 5.10.2021, osalejaid 15
- Lastevaheliste suhete toetamine, vene keeles, veebikeskkonnas, 24.09 ja 27.09.2021, osalejaid 13

01.01.2022 – 31.12.2022

Toimused perevanema ja kasvataja täienduskoolitused (160 ak/h, 18 koolituspäeva):

- I koolitusgrupp, eesti keeles (Tallinnas) 9.03.-9.06.2021, - osalejaid 21.
- II koolitusgrupp, vene keeles Jõhvis) 2.03.-14.06.2021 – osalejaid 15

Lisakoolitused perevanematele ja kasvatajatele I poolaastal

- Traumateadlik ja kiindumuspõhine usalduslikel suhetel põhinev sekkumine (TBRI®)" (34 akad/h), vene keeles, Jõhvi, 4.05.-19.04.22, osalejaid 18
- Jätkukohtumine „Traumateadlik perevanem“ (8 akad/h), vene keeles, veebis 17.05.22, osalejaid 11
- Jätkukohtumine juhtidele „Traumateadlikkus ja väljakutsuva käitumisega toimetulek asendushooldusel“, eesti keeles, veebis 11.05.22, osalejaid 7.

Teine poolaasta

Toimused perevanema ja kasvataja täienduskoolitused (160 ak/h, 18 koolituspäeva):

- III koolitusgrupp, eesti keeles (Tallinnas) 30.08.-7.12.2022, - osalejaid 16.

Lisakoolitused perevanematele ja kasvatajatele II poolaastal:

- Traumateadlik ja kiindumuspõhine usalduslikel suhetel põhinev sekkumine (TBRI®)" (34 akad/h), eesti keeles, Tallinn, 29.-30.11 ja 12.-13.12, osalejaid 22

- Traumatoloog ja kiindumuspõhine usalduslikel suhetel põhinev sekkumine (TBRI®)" (34 akad/h), eesti keeles, Tartu, 22.-23.09 ja 29.-30.09, osalejaid 22
- Traumatoloog ja kiindumuspõhine usalduslikel suhetel põhinev sekkumine (TBRI®)" (34 akad/h), vene keeles, Tallinn, 23.-24.11 ja 8.-9.12, osalejaid 20
- Lipusüsteem ja seksuaalkasvatus (24 ak/h), vene keeles, Tallinn, 19.10; 20.10; 21.10.2022, osalejaid 20
- Lipusüsteem ja seksuaalkasvatus (24 ak/h), vene keeles, Jõhvi, 30.11; 1.12; 2.12, osalejaid 17
- Imelised aastad, eesti keeles, veebis (25.08.22 - 22.12.22), osalejaid 11
- Imelised aastad, eesti keeles, veebis (15.08.22 - 17.12.22), osalejaid 9

Asenduskodu juhtidele koolitused

- Juhtide ja keskastme juhtide koolitus 2022, eesti keeles, V moodulit, 7.09-7.12.2022, osalejaid 15
- Kompetentsimudeli juurutamine asendus- ja perekodus, eesti keeles, 15.09.22, osalejaid 15

Teisel poolaastal tegevusi ei toimunud.

Täiendkoolitused asendushoolduse pakkujatele ja võrgustikku kuuluvatele spetsialistidele, kes tegelevad saatjata alaealiste ning inimkaubanduse ja seksuaalse väärkohtlemise ohvritega
KAVANDATUD: 01.10.2016 – 31.12.2022 TEGELIK: 01.03.2017 – 31.12.2022

• Tegevuste planeerimine

Kuna aastal 2016 oli nii PRIDE koolituste arendamine kui asenduskodu kasvatajate koolituste suuremahuline arendamine, siis lükkus antud täienduskoolituste arendamine aastasse 2017.

01.01.2017 – 31.12.2017

Märtsis toimus kohtumine lastemajas (SKA teenus, mida pakutakse seksuaalselt väärkoheldud laste abistamiseks), kus tutvustati vastastikku seksuaalselt väärkoheldud laste teema raames tehtavaid tegevusi. Kohtumisel osalesid TAI projektijuht Enelis Linnas, lastemaja projektijuht Anna Frank-Viron ja Sotsiaalministeeriumi LPO osakonna nõunik Ann Lind-Liiberg. Selleks, et vältida samasisuliste tegevuste dubleerimist, tehakse edaspidi jätkuvalt koostööd.

Teisel poolaastal

Täienduskoolituse koolitusvajaduse analüüsiga oli alustatud. Kaardistatud oldi teemaga tegelevaid asutusi ja spetsialiste. Uuritud oli ka vastavat kirjandust. Koostööd tehti SOM LPO osakonna nõunikuga, kelle poolt koostatud dokumenti sai antud teema raames kommenteeritud. Jõuti järeldusele, et selle teemaga tegelevaid spetsialiste ja asutusi oli palju ning 2018. aastal korraldatakse arutelu suuremas ringis, kus loodetavasti lepitakse täpsemalt kokku erinevate osapoolte ülesanded.

Koolitusvajaduse analüüs ning koolituse läbiviimine olid planeeritud 2017. aastaks, kuid kuna PRIDE ja kasvatajate koolituste arenduste ja pakkumisega oli olnud aastal 2017 ootamatult palju tööd, siis täienduskoolituse arendamisega planeeriti tegeleda jõudsamalt aastal 2018. Ootamatu olukord tekkis, kui koolitusspetsialist läks pikalt töövõimetuslehele, millele järgnes tema töölt lahkumine. Seetõttu pidid projektijuht ja analüütik lisaks oma tööülesannetele täitma koolitusspetsialisti tööülesandeid, mis pärssis arendustegevuste läbiviimist. Lisaks sellele kujunesid PRIDE koolitajate värbamise väljatöötamine, ettevalmistamine ja läbiviimine; PRIDE filmi uuendamine ning asenduskodu kasvatusala töötajate baaskoolituseks koolitajate hankimine (esimene hange kukkus osaliselt läbi) projektimeeskonnale ajakulukamaks kui esialgselt prognoositi.

Eelarvelisi kulutusi pole veel tehtud.

01.01.2018 – 31.12.2018

12.04.18 käisid projektijuht ja analüütik Sotsiaaltöö konverentsil „6 ettekannet ühiskonna pahupoolelt“

Konverentsil käsitleti nelja teemat – prostitutsioon ja inimkaubandus, narkomaania ja rehabilitatsioon. TAI jaoks oli konverents kasulik eelkõige inimkaubanduse teema tõttu. Konverentsil toodi välja, et alaealistega seotud inimkaubandus on Eestis probleem ning sellealane kuritegevus on tõusnud, võrreldes varasemate aastatega. Saadi teavet, et koolitusel on oluline käsitleda veebiahistamise teemat ning kuidas noori inimkaubandusse värvatakse. Koolituse üheks eesmärgiks võiks olla ennetada noorte sattumist inimkaubanduse (sh seksuaalse väärkohtlemise) ohvriks. Konverentsil toodi välja, et riskirühmaks olid alaealised, kellel olid keerulised perekondlikud suhted. Väga haavatavad olid ka asendushooldusel olevad lapsed ja noored, mistõttu on ennetustöö eriti oluline.

Osaliselt oli valminud koolitusvajaduse analüüs (kirjanduse analüüs). Edasised tegevused nägid ette ekspertidele küsitluse saatmist ja ekspertidega suhtlemist, et panna paika koolituse fookus.

Eelarvest oli kulutatud 0,2 %. Valmimisel oli koolitusvajaduse analüüs, mille raames eelarvelisi kulutusi suuresti ei ole. Eelarve kasutus tõuseb koolituste läbiviimise etapid.

Teisel poolaastal valmis koolitusvajaduse analüüs ning pilootkoolituse kava ning määratleti ka pilootkoolituse sihtrühmad. Koolitus kujunes kuuepäevaseks. Koolituskava valmis koostöös erinevate valdkonna ekspertidega ning kava kokkupanek ning sihtrühmade määramine valmis mitmete kirjalike tagasiside küsimiste ning koosolekute tulemusena ning oli seetõttu aeganõudev. Ekspertümarlauad toimusid 4.10.18 (7 osalejat) ja 5.11.18 (9 osalejat). Lisaks saatsid teised erinevad valdkonna spetsialistid kirjalikku tagasisidet.

Pilootkoolitus toimub 2019. aastal.

Eraldi selgitatakse välja koolituse vajadus ning arendatakse vajadusel koostöös SOS Lastekülaga koolitus saatjata alaealistega tegelevatele asendushoolduse pakkujatele (sh võrgustikuliikmetele).

17.10.18 osales projektijuht Tartu Laste Tugikeskuse poolt korraldatud ümarlaual „Laste ja noorte seksuaalse väärkohtlemise ennetamine ja abi laps-ohvritele“.

Eelarvest oli kulutatud 2018. aasta lõpuks 0,7 %. Põhjuse, et 2018. toimunud teavitustegevused vajasisid palju sisulist panust projektijuhilt, erinevad hanked kukkusid osaliselt läbi ning inimressurssi oli piiratud määral, siis ei jõutud kahjuks 2018. aastal koolituste pakkumiseni.

01.01.2019 – 31.12.2019

Esimesel poolaastal tegeleti pilootkoolituse hanke välja töötamisega. Lisaks kaardistati koostöös ekspertgrupiga võimalikke koolitajaid koolitusmoodulite läbiviimiseks. Hankekutse oli praktiliselt valminud ning hankekutse peaks välja minema 2019. aasta juunikuus ning koolituse piloteerimisega alustatakse 2019. aasta sügisel.

Eelarvelisi kulutusi ei olnud 2019. I poolaastal tehtud. Kulud tekivad aasta lõpuks kui pilootkoolitus on läbi viidud. Koolituskava kokku panek oli keeruline, kuna ekspertidel oli palju eriarvamusi, kuid pika analüüsimise tulemusena valmis optimaalne kava. Kuna koolituskavas olevad teemad olid väga spetsiifilised ning üldjuhul ühe mooduli kõikide pädevuste katmiseks ühest koolitajast ei piisa, siis võis koolitajate leidmine olla keeruline. Koolitajate leidmiseks oli koostatud põhjalik hange. Tegevused jätkusid planeeritult ning tegevust sai põhjalikumalt hinnata II poolaasta lõpus kui koolitajad on leitud ning pilootkoolitused läbi viidud.

Teisel poolaasta aruandlusperioodi alguses (28.06.2019) saadeti välja hankekutse „Seksuaalselt väärkoheldud ja/või inimkaubanduse ohvriks langenud laste märkamine ja toetamine“ koolituse läbiviimiseks. 19.07.2019 esitati pakkumus koolituse läbiviimiseks Psych&Law Consultation OÜ poolt. Koolituse eesmärk oli toetada asendushooldusteenuse pakkujaid ja lastekaitsetöötajaid teadmiste omandamisel seksuaalselt väärkoheldud ja/või inimkaubanduse ohvriks langenud laste kohta, sh kuidas lapsi toetada ning aidata neil oma tunnetega toime tulla. Koolitus oli mahuga 52 akadeemilist tundi (6,5

koolituspäeva) ja koosnes neljast erinevast moodulist. Koolituse sihtrühmadeks olid asendushooldusteenuse pakkujad (asendus- ja perekodu töötajad või sotsiaaltöötajad) ja lastekaitsetöötajad. Osalejaid 15. Lisaks pilootkoolituse läbiviimisele koostati ka koolitaja juhend koolituse edaspidiseks läbiviimiseks.

- Moodul „Laste seksuaalne väärkohtlemine“
- moodul „Laste ja noorte inimkaubandus“
- Moodul „Laste ja noorte toetamine“
- Moodul „Tegutsemissuunad seksuaalse väärkohtlemise ja/või inimkaubanduse kahtluse korral (asendushooldus)“
- Moodul „Tegutsemissuunad seksuaalse väärkohtlemise ja/või inimkaubanduse kahtluse korral (lastekaitse)“

Tagasisideankeetide alusel võib öelda, et mõlemad sihtrühmad olid rahul koolituse ja selle teemadega. Koolitusel osalejad leidsid, et koolituse teemad olid nende töö jaoks vajalikud ja koolitusel käsitletud teemad pakkusid neile palju uut informatsiooni. Koolitajad edastasid osalejatele teemat selgelt ja arusaadavalt (kinnitati ka tagasisideringis, kus kiideti koolitajate häid teadmisi, professionaalsust ja raske teema head käsitlemist) ning andsid piisavalt võimalusi aruteludeks ja küsimusteks. Kohati jäid asenduskodude jaoks mõned teemad rohkem pinnapealseteks kui lastekaitsetöötajate jaoks (nt bioloogilise perega suhtlemine, praktilised võtted erivajadusega lastega juhtumitega tegelemisel, kasvatuslikud võtted) Isegi kui ankeetides märgiti, et nad olid kaasatud koguaeg õppetöösse, tuli tagasisideringis välja, et asenduskodude esindajad oleksid eelistanud rohkem aktiivõppemeetodeid erinevate moodulite osas.

Koolitusel osalemise tingimuseks oli, et osalejad edastavad koolitusel õpitut oma kolleegidele. Isegi kui väitega „Oskan õpitut oma teistele kolleegidele edastada“ nõustumine jäi üsna kõrgeks, siis tagasisideringis leiti, et selle edastamine oli siiski keeruline ja seda ei saa teha nii efektiivselt kui ise koolitusel osamine. Osalejad hindasid tagasisideringis koolituse väga vajalikuks ja leidsid, et seda peaks võimalikult paljudele ametnikele pakkuma, kes puutuvad kokku laste seksuaalse väärkohtlemise ja/ või laste inimkaubandusega.

Tagasisideringis toetasid koolitusel osalejad mõlema sihtrühma koos koolitamist, sest kasulik oli näha, kuidas teine osapool oma tööd korraldab ja millised olid koostöökohad. Lastekaitsetöötajad ja asenduskodud olid väga lähedalt seotud ja seetõttu olid need teadmised vajalikud. Mõlemad sihtrühmad pooldasid ka seda, et koolitus võiks olla veidi pikem (mitte mingil juhul lühem). Kui asenduskodud pooldasid, et viimane moodul võiks samuti olla ühine ja koolitusgrupi sihtrühmapõhine lahutamine ei olnud väga põhjendatud, siis lastekaitsetöötajatel see hoiak nii tugev ei olnud. Neile meeldis, et viimane moodul oli suunatud just neile ja tegi koolituse eriliseks.

Koolitusel osalenud spetsialistid tegid ettepaneku muuta moodulite jaotust ning ühendada kaks viimast moodulit siiski üheks, kuna nende lahku löömine ei toonud piisavalt suurt mõju. Lisaks muuta koolitus 12 tundi pikemaks, et oleks võimalik kõik olulised teemad sisuliselt edastada.

Planeeritud oli ka saatjata alaealiste koolitusvajaduse kaardistamine, kuid see lükkus edasi 2020. aastasse.

Asendushoolduse pakkujatele ja võrgustikku kuuluvate spetsialistidele, kes tegelevad saatjata alaealiste ning inimkaubanduse ja seksuaalse väärkohtlemise ohvritega täienduskoolituste ja arenduste eelarvest oli 2019. lõpuks kulutatud umbes 93%.

01.01.2020 – 31.12.2020

I poolaastal jätkus töö 2019. aasta lõpus valminud koolitaja juhendiga. Sinna oli vajalik sisse viia mõningaid sisulisi muudatusi ning teha tehnilist ja keelelist korrektuuri.

25.veebruaril saadeti välja hankekutse „Laste seksuaalse väärkohtlemise ja inimkaubanduse“ koolituse koolitajate leidmiseks. Hanketähtajaks oli määratud 20.03.2020. Seoses 13.03.2020 välja kuulutatud eriolukorraga tühistati hange, sest sel hetkel oli teadmata eriolukorra kestvus ning võis eeldada, et eriolukorrast tingituna ei saanud kõik kandideerida soovijad oma pakkumist esitada.

22.05. saadeti välja korrigeeritud hankekutse „Laste seksuaalse väärkohtlemise ja inimkaubanduse“ koolituse koolitajate leidmiseks tähtajaga 04.06.2020

Eelarvest oli kasutatud raha vaid koolitaja juhendi toimetamiseks. Kulud tekivad aasta lõpuks kui on läbi viidud kuni 2 koolitusgruppi. Eelarvest on kasutatud 3%.

Teisel poolaastal viidi lõpuni koolituse hange. Hanke võitsid kaks pakkujat – Tartu Laste Tugikeskus ja Psychological Consultation OÜ. Koolituste läbiviimisega alustati septembris. Koolitusel osalejad said esimesel neljal moodulil osaleda nii kontaktöppes, kui ka veebi vahendusel. Viimane koolitusmoodul detsembris toimus 100% veebikoolitusena. Koolitusi viisid läbi 6 koolitajat.

Kuna pilootkoolitus toimus Tallinnas ja Lõuna-Eestis oli koolituse vastu suur huvi, siis toimusid seekordsed koolitusmoodulid Tartus. Registreerunute hulgas olid asenduskodude esindajad ja omavalitsuste lastekaitse spetsialistid. Algselt oli koolitusele registreerunud 21 osalejat. Kahjuks mitmeid neist ei tulnud koolitusele kohale ja mitmed katkestasid erinevatel põhjustel koolituse. Koolituse läbimise tunnistused väljastati 15 osalejale, kes läbisid koolituse täies mahus. Kahjuks COVID-19 teise laine tõttu ei jõutud läbi viia 2 koolitust nagu algselt oli planeeritud ning need viiakse läbi 2021.

Toimunud koolitusmoodulid:

I moodul „Lapse seksuaalsus“ 14.09.2020

II moodul „Seksuaalne väärkohtlemine ja märkamine“ 29.-30.09.2020

III moodul „Laste ja noorte inimkaubandus“ 12.10.2020

IV moodul „Väärkohtlemise mõju ja lapse/noore toetamine“ 29.-30.10.2020

V moodul „Väärkohtlemisele reageerimine sh võrgustikutöö ja osapoolte rollid“ 30.11-01.12.2020

Tagasiside põhjal jäid osalejad koolitusega väga rahule ning pidasid seda vajalikuks.

Asendushoolduse pakkujatele ja võrgustikku kuuluvate spetsialistidele, kes tegelevad saatjata alaealiste ning inimkaubanduse ja seksuaalse väärkohtlemise ohvritega täienduskoolituste ja arenduste eelarvest oli 2020. lõpuks kulutatud umbkaudu 53 %.

01.01.2021 – 31.12.2021

Esimesel poolaastal hangiti koolitust asendushooldusteenuse pakkujatele ja võrgustikuliikmetele, kes tegelevad seksuaalselt väärkoheldud ja/või inimkaubanduse ohvriks langenud lastega. Koolituse sisuks oli käsitleda teemasid lapse seksuaalsus, lapse seksuaalne väärkohtlemine ja märkamine, laste ja noorte inimkaubandus, väärkohtlemise mõju ja lapse/noore toetamine ning väärkohtlemisele reageerimine, võrgustikutöö. Hanke võitsid kaks pakkujat – Tartu Laste Tugikeskus ja Psychological Consultation OÜ. Esimesel poolaastal toimus üks koolitusgrupp veebi vahendusel perioodil 05.04-08.06.2021, osalejaid kokku 22. Ülejäänud koolitusgruppid toimuvad 2021. aastal riigieelarvelistest vahenditest.

Teisel poolaastal tegeleti 2022. aastaks täienduskoolituste planeerimisega asendushooldusteenuse pakkujatele ja võrgustikuliikmetele, kes tegelevad seksuaalselt väärkoheldud ja/või inimkaubanduse ohvriks langenud lastega. Koolitusgruppe viidi II poolaastal läbi riigieelarvelistest vahenditest.

01.01.2022 – 31.12.2022

Hangiti koolitust asendushooldusteenuse pakkujatele ja võrgustikuliikmetele, kes tegelevad seksuaalselt väärkoheldud ja/või inimkaubanduse ohvriks langenud lastega. Koolituse sisuks oli käsitleda järgmisi teemasid: lapse seksuaalsus, lapse seksuaalne väärkohtlemine ja märkamine, laste ja noorte

inimkaubandus, väärkohtlemise mõju ja lapse/noore toetamine ning väärkohtlemisele reageerimine, võrgustikutöö.

Koolitus „Laste seksuaalne väärkohtlemine ja inimkaubandus“ (64 akad/h) viidi läbi 31.03.-7.06.2022, eesti keeles ning veebi keskkonnas. Osalejaid oli 20. Koolitus koosneb V moodulist.

Teisel poolaastal tegevusi ei toimunud.

Alamtegevuse nr ja nimetus ³	2.1.2 Asendushoolduse tugiteenuste pakkumine ning kutselise erihooolduspere teenuse piloteerimine		
---	--	--	--

Tegevuse või alamtegevuse planeeritud algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.04.2015 – 31.12.2023	Tegevuse või alamtegevuse tegelik algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.08.2015 – 31.12.2023
--	-------------------------	--	-------------------------

Tegevuse või alamtegevuse lühiülevaade ja hinnang tegevuse elluviimisele, sh parimad praktikad, esinenud probleemid ja ettevõetud abinõud.

Tugiteenused perepõhise asendushoolduse pakkujatele KAVANDATUD: 01.04.2015 – 31.12.2022
TEGELIK: 01.08.2015 – 31.12.2023

01.01.2015 – 31.12.2015

- **Tegevuste planeerimine ja vajalike inimeste värbamine.**

01.08.2015 asus tööle projektijuht.

- **Tugiteenuste hanke lähteülesande koostamine, hanke korraldamine ja teenusepakkujaga lepingu sõlmimine**

Alustati riigihanke „Tugiteenused perepõhise asendushoolduse pakkujatele“ hankedokumentide koostamisega.

Võrreldes TATis kavandatud ajaraamidega oli riigihanke „Tugiteenused perepõhise asendushoolduse pakkujatele“ ettevalmistamine planeeritud enam aega võtnud. Projektijuht asus kavandatust hiljem tööle (tulenevalt sellest, et TATi kinnitamine viibis) ning hanke lähteülesande väljatöötamisel tuli ette mitmeid keerulisi küsimusi ning tegeleti nende lahendamisega.

Seega kavandatakse hanketeade avaldada 2016. aasta alguses. Hankelepingu esemeks oli tugiteenuste osutamine perepõhise asendushoolduse pakkujatele (hooldus- eestkoste- ja lapsendajapered), mis hõlmas järgmisi teenuseid: telefoni- ja internetinõustamist, grupinõustamist, individuaalset psühholoogilist nõustamist perele ja mentorlust.

Toimusid koostöökohtumised ja teenuste arendamisega seotud tegevused:

27.08.2015 koostöökohtumine MTÜ Oma Pere esindajaga seoses lapsendamise eelsete ja järgsete teenuste piloteerimisega;

28.08.2015 asendushoolduse valdkonna teemapäev Sotsiaalministeeriumis (SOM, SKA, TAI ettekanded) ning valdkonna vabaühenduste ümarlaud;

01.09.2015 koostöökohtumine MTÜ Igale Lapsele Pere esindajaga, senised ühingu tegevused ja tuleviku väljavaated;

04.09.2015 koostöökohtumine SOS Lasteküla Eesti Ühingu esindajatega. Teemad sisendiks asendushoolduse tugiteenuste hanke koostamiseks: perevanema töö sisu, perevanemate toetamise head praktikad, PRIDE asenduskodu töötajate koolituse kasulikkus perevanematele;

09.09.2015 koostöökohtumine SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefondi ja Sotsiaalministeeriumi esindajatega seoses asenduskodusid toetava kampaaniaga „Katkised hinged“;

15.09.2015 koostöökohtumine SEB Heategevusfondi esindajatega seoses ühingu tegevustega, Eesti asenduskodude olukord ning arengusuunad;

15.10.2015 koostöökohtumine SEB heategevusfondi esindajatega seoses asenduskodude õppestipendiumitega;

26.10.2015 koostöökohtumine MTÜ Oma Pere esindajaga, senised ühingu tegevused ja tuleviku väljavaated;

³ Kui tegevusel ei ole alamtegevusi, siis täidetakse lahter vastavalt „Alamtegevus puudub“ ja alljärgnevad lahtrid täidetakse tegevuse kohta. Kui alamtegevusi on rohkem kui üks, lisatakse ridu.

29.10.2015 koostöökohtumine asendushoolduse tugiteenuste teemal (Õiguskantsleri büroo laste õiguste osakond ja valdkonna vabaühenduste esindajad).

Lisaks toimus ajavahemikul august-detsember 2015 arvukalt kolmepoolseid (SOM, TAI, SKA) mõttevahetusi ja koostöökohtumisi asendushoolduse tugiteenuste arendamise teemadel.

- **Tugiteenuste osutamine**

01.01.2016 – 31.12.2016

Hanketeade avaldati 8.03.2016 ning MTÜ-ga Oma Pere sõlmiti hankeleping 6.05.2016. Mais 2016. a alustati tugiteenuste osutamisega: telefoni- ja internetinõustamine toimus täies mahus, pakuti ka mentorlust Põhja piirkonnas. Individuaalset nõustamist ja grupinõustamist ei olnud võimalik osutada hankelepingu raames, kuna teenuse saajad keeldusid delikaatsete isikuandmete jagamisest teenuseosutajale (teenustele sisenemine toimub ankeedi alusel). Lapsendajate pered olid väga tundlikud delikaatsete andmete avaldamise osas ning see küsimus vajas teenusesaajate seas enamat selgitamist ja usalduse saavutamist. Teenusepakkuja tegeles probleemiga ning püüdis leida lahendust. Teenuseosutaja teavitab sihtgruppi ja KOV lastekaitsetöötajaid teenustest ning neile pääsemise eeldustest (KOV suunamine ja juhtumiplaan, isikuandmete töötlemine). Grupinõustamist samuti ei olnud veel osutatud. Teenuseosutaja nägi vajadust teha aktiivset koostööd TALga, et leevendada grupinõustamise abil PRIDE koolituse puudust. Selleks selgitati välja, mil määral ja millises piirkonnas oli PRIDE koolituse puudus kõige suurem, et rohkem grupinõustamisi sinna suunata. Samas SKA hinnangul ei olnud PRIDE koolituse puudujääke võimalik kompenseerida grupinõustamisega ning see ei tohiks takistada grupinõustamise gruppide moodustamist ja teenuse pakkumist.

Teisel poolaastal osales teenustel kokku 133 perekonda/võrgustikutöötajat.

Teenuste pakkumine oli seni olnud tagasihoidlik, kuid SKA osaleb pidevalt ühingu nõustaja rollis ning ühise pingutusega oli võimalik saavutada eesmärgipärasem ja sisulisem teenuste teavitus. Detsember 2016 toimus hankepartneri administreeriva personali vahetus ning veebruaris 2017 valmib uue meeskonna poolt teavitamisplaan ning tegevuskava.

Üle-eestilised teenused:

1) telefoninõustamine toimub eesti ja vene keeles (oli toimunud ka inglise keeles), kõige rohkem telefoni teel pöördunud sihtrühma moodustasid lapsendajad (49 kõnet); 2) internetinõustamine toimub ühingu kodulehel oleva vormi või eraldi e-maili aadressi kaudu.

Piirkondlikud teenused on grupinõustamine, temaatilised toetusgrupid, mentorlus ja individuaalne psühholoogiline nõustamine.

- 1) Grupinõustamine on toimunud põhja piirkonnas ning raskused teenuse käivitamisel teistes piirkondades on seotud teenuse sisu nõude keerukusega: üks ja sama grupp peab kohtuma mitmel järjestikusel korral. Hankepartneri põhjendusel ei ole selline grupivorm teistes piirkondades veel käivitunud, kuna see on uudne teenus, tegemist on nn grupiteraapia vormiga, mis nõuab aega grupiliikmete vahel usalduse loomiseks.
- 2) Temaatilised toetusgrupid on toimunud kõigis piirkondades (lõuna ja lääne piirkonnas vähem) ning populaarsed eelkõige seetõttu, et tegemist on ühekordse grupiga ning osaleda on võimalik pere lähisugulastel ning võrgustikutöötajatel. Ida piirkonnas on laiendatud teenuse pakkumise asukohta ning lisaks Narvale pakutakse ka Jõhvis ja Rakveres.
- 3) Mentorlus on toimunud kõigis piirkondades (lõuna ja lääne piirkonnas vähem). Senise kogemuse põhjal võib öelda, et mentorteenusega on perel kõige kergem alustada ning mentori poole pöörduvad pered kõige paremal meelel. Lastekaitsetöötajate poolt on sellele teenusele suunamine kõige suurem.
- 4) Individuaalne psühholoogiline nõustamine on toimunud kolmes piirkonnas: põhja, ida ning lõuna. Lääne piirkonnas ei ole nõustamisi toimunud (üks lastekaitse poolt suunatud pere keeldus teenusest). Uuel aastal on seatud eesmärgiks leida piirkonda uusi psühholooge, kes kvalifitseeruks hanke tingimustega ning võiks teenust osutada.

Kõikidele piirkondlikele teenustele pöördumisel oli endiselt probleemiks isikuankeedi täitmine teenusele sisenemisel. Hankepartner oli teinud teavitustööd, et vähendada teenustel osalejate hirmu delikaatsete isikuandmete jagamisel, kuid sellele teemale tuleb jätkuvalt palju tähelepanu osutada.

Perepõhistest tugiteenustest teavitamine olid toimunud:

- 1) e-posti teel teemaga seotud huvigruppidele, võrgustikutöötajatele, ühingutele;

- 2) veebis MTÜ Oma Pere kodulehe ning *Facebooki* kaudu;
- 3) sihtgruppi teavitavate ürituste kaudu:
28.07 - 01.08 kasuperede suvepäevad Kalda Puhketalus Hiiumaal;
20.08 MTÜ Oma Pere suvepäevad Kohila mõisa pargis;
- 4) samuti on toimunud mõned kohtumised/infopäevad:
18.10 – teenuse tutvustamine Ida- ja Lääne-Viru asenduskodude juhtidele ja maavalitsuste ametnikele;
01.-02.12 – teenuse tutvustamine Sotsiaalministeeriumi ja SKA infopäeval lastekaitsetöötajatele;
17.12 – kasuperesid koondavate organisatsioonide koostöökohtumine.

01.01.2017 – 31.12.2017

Perepõhistel tugiteenustel osales kokku 747 isikut (kordade arv), kellest 707 olid sihtgrupi pered ja 40 võrgustikutöötajad.

Teenuste pakkumine oli mõnevõrra tõusnud, kuid siiski oli tegemist madala teenuste pakkumisega.

Üle-eestilised teenused:

- 1) telefoninõustamisele pöördunud isikute/kõnede arv oli 83.
- 2) internetinõustamisele pöördus kokku 21 isikut. Peamised pöördumise põhjused olid juriidilise ning sotsiaalteenuste teemalise nõuande vajadus.

Piirkondlikud teenused:

- 3) Grupinõustamine ja
- 4) temaatiline toetusgrupp on kõige kasutatavamad teenused (506 osalemist). Nõustamisel käsitletud kõige sagedasemad teemad on lapsendamise motivatsioon, kuidas rääkida lapsele tema päritolust, erivajadusega laps peres, laste vajaduste mõistmine, kasulaps ja kool.
- 5) Mentorlust on sageduselt kolmas kõige kasutatavam teenus, kokku osutati teenust 116 pereliikmele. Peamised teemad kohtumistel olid: kasvatusalane nõustamine, ettevalmistus lapse perre tulekuks, lapse ja pere kohanemine, perekondlik konfliktisituatsioon.
- 6) Individuaalset psühholoogilist nõustamist osutati 21 isikule.

Kõikidele piirkondlikele teenustele pöördumisel oli endiselt probleemiks isikuankeedi täitmine teenusele sisenemisel.

Perepõhistest tugiteenustest teavitamine:

- 1) jätkuvalt toimus teavitamine e-posti teel teemaga seotud huvigruppidele, võrgustikutöötajatele, ühingutele;
- 2) veebis SKA LKO asendushoolduse tugiteenuste kodulehe ning MTÜ Oma Pere *Facebooki ning kodulehe* kaudu;
- 3) sihtgruppi ja võrgustikutöötajaid teavitavate kohtumiste/ infopäevade korraldamise kaudu (täpsem kohtumiste nimekiri aruande Lisas 1)
- 4) lisaks oldi teenuseid teavitatud teiste SKA lastekaitse osakonna poolt korraldatud üritustel ja koostöökohtumistel: nt 20.04 Saaremaa teabepäev lastekaitse ja rehabilitatsiooni teemal; 21.04 koostöökohtumine Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuametiga.

Teisel poolaastal osales teenustel kokku 751 isikut (kordade arv), mis eelmise poolaastaga võrreldes näitab sarnast perede osalemist. Grupinõustamine (osalejate arv 405) ja mentorlus (osalejate arv 185) oli jätkuvalt enim kasutatavad teenused.

Kui võrrelda tugiteenustel osalemist 2016. ja 2017. aastal, siis näitas statistika teenustel osalemise tõusu. 2016. a osales teenustel ühes kuus ligikaudu 73 isikut ning 2017. a tõusis osalejate arv ligikaudu 139 isikuni ühes kuus. Kokku osaleti 2016-2017. a teenustel 2253 korda.

2017. a teises pooles koostati uus riigihange „Tugiteenused perepõhise asendushoolduse pakkujatele“ perioodiks veebruar 2018. a - juuni 2019. a. Osutatavad teenused olid individuaalne psühholoogiline nõustamine perele, grupinõustamine ja mentorlus. Tugiteenuste uue pakkujaga oli leping sõlmimisel. Telefoni- ja internetinõustamise teenust hakkavad osutama SKA perepõhiste tugiteenuste koordinaatorid.

01.01.2018 – 31.12.2018

Perepõhiste tugiteenuste uus hankelepingle sõlmiti MTÜga Oma Pere 14.02.2018 ning nende poolt pakuti piirkondlikke teenuseid: individuaalne psühholoogiline nõustamine, grupinõustamine ja mentorlus. Üleeestilised teenused: telefoni- ja internetinõustamine on SKA koordinaatorite pädevuses.

Esimesel poolaastal osales teenustel kokku 810 isikut (kordade arv), mis eelmise perioodiga võrreldes oli ligikaudu 100 osalejat rohkem.

2018. a mai seisuga oli kõigis piirkondades tööl koordinaatorid, kes lisaks asendushoolduse teistele tegevustele pakuvad telefoni- ja internetinõustamist.

Telefoninõustamine algas 1. märtsist 2018 ning pöördumise arv oli sarnane varasemalt MTÜ Oma Pere poolt pakutud pöördumiste arvule. Asendushooldusega seotud küsimusi oli nendest olnud pooltel kordadel, lisaks oli küsitud infot teiste SKA poolt pakutud teenuste kohta. Pöördujad olid sihtgrupi pered, võrgustikutöötajad ning asenduskodude töötajad.

Tugiteenuste teavituses oli põhieesmärgiks laiendada teenuste saajate sihtgruppi ning esimesel poolaastal olid tegevused keskendunud järgmistele sihtgruppidele:

- 1) eestkostepered (sihtgrupi peredest ülekaalus);
- 2) leida uusi peresid, kes on huvitatud asendushoolduse pakkumisest;
- 3) leida võrgustikutöötajaid, kes soovivad neile mõeldud teenustel osaleda.

Esimese poolaasta jooksul panustasid AH perepõhiste tugiteenuste koordinaatorid erinevatesse tugiteenuste tegevustesse, s.h teavitustegevustesse. Täpsemalt oli nende kirjeldus leitav Lisas 1.

Teise poolaasta põhieesmärk oli jätkuvalt sihtgrupi peredeni jõudmine ning nendele tugiteenuste võimaluse pakkumine. Selleks organiseeriti koostöös KOVide ja vabaühendustega piirkondlikke teavitusüritusi kasuperedele, nt sügisesed perepäevad (25.08, 08.09, 29.09). Lisaks võeti individuaalselt ühendust kõikide perekonnas hooldajatega, et neile tutvustada asendus- ja järelhooldusteenuse tugiteenuseid, samuti selgitati asendushoolduse muudatusi, s.h hoolduspere õiguslikke üksikasju.

Koostöös piirkondlikke koordinaatorite ja hankepartneriga tegeleti teisel poolaastal igasse piirkonda uute tugiteenuste spetsialistide leidmisega, et suurendada perele teenuste kättesaadavust elukoha lähedal (nt lõuna piirkonnas oli varem individuaalsele nõustamisele järjekorra pikkus kaks kuud, mis vähenes kolmele nädalale).

Jätkus teavitustegevus ja koostöö edendamine partneritega (nt MTÜ Igale Lapsele Pere, Kasuperede Liit, asendushooldusteenust osutavad asutused, ESTA, SKA teised osakonnad, KOVid) eesmärgiga selgitada asendushoolduse muudatusi ning tutvustada toetavaid tugiteenuseid.

Teise poolaasta lõpus osales kaks perepõhiste tugiteenuste koordinaatorit väliskogemusreisil Rootsis, kus külastati järgmisi asutusi: Adoptionscentrumit: <https://www.adoptionscentrum.se/en/welcome-ratt/> ja Sotsialstyrelsen <https://www.socialstyrelsen.se/>. Rootsi praktikast kõlama jäänud ideed, mida võiks kohandada Eesti praktikasse: nõustamises mõiste normaliseerimine (loomulik protsess, mis on seotud lapse kasvatamisega) tutvustamine; pere jaoks oluliste võrgustikuliikmete (lapsehoidja, naaber, vanavanemad) kaasamine nõustamistesse; grupinõustamise eri tüüpi gruppide loomine (nt emadele ja isadele eraldi grupinõustamine).

1.01.2019-31.12.2019

Esimesel poolaastal toimus mitmeid muutusi personalis. Senine projektijuht lahkus märtsis 2019, tema ülesanded võttis üle teine projektijuht, maikuus lisandus peaspetsialist, kes abistab projektijuhti kõigi SKA tegevuste osas antud projektis. Lõuna piirkonna uus koordinaator alustas tööd märtsi keskel. Põhja piirkonna koordinaator alustas 2019. alguses, kuid liikus aprillist teisele töökohale. Uus põhja piirkonna koordinaator asus tööle mai keskel. 31.05.19 on kõik SKA töökohad antud projekti osas täidetud.

2019. jaanuaris osalesid 2 koordinaatorit õppereisil Suurbritanniasse, et koguda infot tegevuste perepõhise hoolduse edasiarendamiseks. Olulist sisendit saadi nii pere värbamise kui toetamise osas.

2019 märtsis-aprillis toimusid nn ressursipäevad SKA ja MTÜ Oma Pere koostöös. Ressursipäevade eesmärk oli tutvustada peredele lähemalt spetsialiste, kes osutavad erinevaid teenuseid nt psühholoogilist nõustamist, et seeläbi julgustada peresid teenuseid kasutama. Ressursipäeval tutvustas SKA esindaja tugiteenuseid ja muud peresid puudutavat infot laiemalt ning seejärel toimus grupinõustamine. Toimus 8 ressursipäeva (põhjas ja lõunas 2, läänes 1, idas 3). Ressursipäevadel osalejaid oli kokku: 101. Osalejad piirkonniti: põhjas: 36, lõunas: 17, idas: 36, läänes: 12. Üldjoontes sai ressursipäevade eesmärk täidetud - oli suurenenud psühholoogilise nõustamise teenuse pakkumise maht, eriti just ida piirkonnas, ka põhja ja lõuna piirkonnas.

Aprillis-mais toimusid põhja, lõuna ja lääne piirkonnas lastekaitse teemadel infopäevad KOVidele, kus tutvustasime ka tugiteenuseid perepõhise asendushoolduse pakkujatele. Idas toimub eraldi asendushoolduse teemaline infopäev juunis.

Tegutseti selles suunas, et oleks rohkem otsest suhtlust teenuseid osutava MTÜ Oma Pere ning SKA piirkondlike koordinaatorite ja peresid hindavate ametnike vahel. Isikliku hea kontakti olemasolul oli lihtsam ja kiirem nii teenuste korraldamine piirkondades kui ka perede suunamine teenustele. Täpsustati ka kokkuleppeid, kuidas peresid hindavad spetsialistid saavad infot pere edusammude kohta teenuste käigus.

Grupinõustamine oli jätkuvalt tõusuteel, ühes kuus oli keskmiselt 20 gruppi üle Eesti. Ida piirkonnas oli toimunud veebruarist grupinõustamised Kohtla-Järvel, Narvas ja Sillamäel, ennekõike olid osalejad olnud eestkostjad. Probleemiks on see, et inimesed registreeruvad, aga kõik ei tule kohale. Sama probleem on ka Tartus, Tallinnas, Võrus ja Paides. Lääne piirkonna koordinaatori toel alustas temaatiline grupinõustamine eeskostjatele esimest korda Kuressaares. Võrreldes eelmise perioodiga oli Põhja piirkonnas kasvanud temaatiliste grupinõustamiste arv. Hästi oldi vastu võetud just psühholoogide ja pereterapeutide grupinõustamised, teemad olid pigem universaalsed. Peresid huvitab: piiride panek, heade suhete hoidmine, digimaailma mured ning koolis toimetulek; samuti spetsiifilisemad teemad nagu lapsendamise saladus, päritolu, asendushoolduse vormid. Venekeelsed temaatilised grupinõustamised toimuvad aktiivselt nii Põhja kui Ida piirkonnas, kohati oli osalejate arv kujunenud isegi liiga suureks (gruppis üle 20 inimese).

Pärast 2018 teise poole langust oli mentorlusteenuse maht taastunud ja tõusuteel. Lisandunud oli uusi inimesi, nii vene- kui eestikeelseid. Paistab silma, et venekeelsed mentorid olid maksimaalselt koormatud.

1.01.19 - 31.05.19 osaleti teenustel 1392 korda.

Alates 2018. a peeti läbirääkimisi andmekaitse teemadel, et saada juurdepääs üleriigilistele eestkosteperede kontaktandmetele, et edastada peredele infot olemasolevatest teenustest. 2019. aasta alguses õnnestus kontaktandmed saada ning aasta oluline eesmärk oli kõigi eestkosteperedega individuaalselt kontakti võtmine, neile teenuste tutvustamine, grupinõustamistele kutsumine, vajadusel individuaalteenuste korraldamine. See töö oli mahukas ja toimub teiste tegevuste kõrvalt. 30.05.2019 seisuga oli eestkosteperedega kontakteerutud kokku 220 korda, sh põhjas: 15, lõunas: 30, idas: 108, läänes: 67.

Tugiteenuste osas oli ilmnenud raskused teenuse kättesaadavuse, kohalike omavalitsuste ja ka perede endi passiivsuse osas, samuti oli takistanud teenustel osalemist teenuste piiratud valik või tingimused.

Praegune leping tugiteenuste osutamiseks perepõhise asendushoolduse pakkujatele lõpeb 30.06.2019. Uus hange ei olnud veel 30.05.2019 välja kuulutatud, kuid planeeriti kuulutada välja esimesel võimalusel peale hankeprotsessis ilmnenud raskuste ületamist.

Teisel poolaastal pikendati lepingut MTÜga Oma Pere kuni 31.08.2019, et vältida lünka teenuste osutamises hankemenetluse tõttu.

Sisulisi kokkuvõtteid saab välja tuua 31.08.2019 seisuga, kui lõppes leping MTÜga Oma Pere:

Psühholoogiline nõustamine. Eesti ja vene keelt kõnelevate nõustamist saanud inimeste arv oli suhteliselt võrdne, kõige rohkem oli perede seas eestkostjaid. Enim sooviti nõu kasvatusalastel teemadel ning nõustamist saanute seas olid enamused naised (emad, vanaemad) vanuses 40-49.

2019. teisel poolaastal suurenes psühholoogilise nõustamise maht tunduvalt. Eriti hästi oli areng näha Ida piirkonnas, selle piirkonna eripära oli suur eestkostjate hulk. Ka Põhja ja Lõuna piirkonnas suurenes psühholoogilise teenuse pakkumise maht. Kuna 2019. aastal võtsid SKA piirkondlikud koordinaatorid individuaalselt eestkostjatega ühendust, tuli 2019. teisel poolaastal teenusele väga palju eestkostjaid.

Psühholoogi leidmine igasse piirkonda on osutunud keerukaks (nt Pärnusse). Kohati oli võimalik lahendada probleemi spetsialistide sõitmisega, kuid mitte alati. Samas mõnes piirkonnas, kus psühholoog oli, ei olnud peredel teenuse järele soovi (nt Võru).

Eestkostjad, kelle hulgas oli palju pensioniealisi inimesi ning kelle liikumisvõimalus oli väike, soovisid nõustamist enamasti elukohale võimalikult lähedal ja lihtsasti ligipääsetavas kohas. Vahel soovisid aga pered nõustamist vastupidi elukohast kaugemal konfidentsiaalsuse tõttu.

Kui läbi esmaste nõustamiste ilmnemad raskemad probleemid, mis vajavad pikaajalist nõustamist ja teraapiat, tegi teenuseosutaja Sotsiaalkindlustusametile taotluse nõustamistundide mahu suurendamiseks ning kokkuleppel võimaldati perele teenust suuremas mahu.

Mentorlus oli olnud pidevalt populaarne teenus. Kuna mentorluse lubatud maht oli päris suur, siis sai seda osutada pikema aja jooksul ja vastavalt pere vajadustele. Mentorlust sai osutada ka telefoni teel, mistõttu oli teenusele parem ligipääs ka keskustest kaugemal elavatel peredel.

Mentorteenust osutasid 15 inimest, kellest 3 ka vene keeles. Eestikeelsed pered said mentorteenusest rohkem osa, samas oli venekeelse nõustamise osa suurem just Põhja ja veidi ka Ida piirkonnas, teistes piirkondades valdavalt eestikeelne. Sarnaselt psühholoogilisele nõustamisele oli kõige populaarsem teema kasvatusalane nõustamine. Taaskord oli näha, et teenust saanute osakaal oli naiste kasuks ning vanuserühm 40-49.

Kui eestikeelse mentorteenuse osutajate arv oli üsna suur, siis venekeelseid mentoreid oli 2-3. Seetõttu olid nad väga hõivatud ja nõudlus suur.

Grupinõustamisi osutati kõikides piirkondades. Keelelise jaotuse osas oli jagunemine suhteliselt võrdne, grupid toimusid nii vene kui eesti keeles. Ka grupid tööst osavõtjate seas oli enamused naised vanuses 40-49.

Alates 2019 teisest poolaastast suurenes grupinõustamiste arv ja oli võimalus pakkuda seda üle Eesti. Grupid toimusid nt ka Saaremaal, Paines, Raplas, Sillamäel, Kohtla-Järvel, Viljandis jne lisaks suurematele linnadele.

Probleemina sai välja tuua selle, et hoolimata registreerumisest, ei tulnud inimesed reaalselt kohtumise päeval kohale, ei aidanud alati ka meeldetuletuste saatmine.

Samuti oli näha, et inimestel oli ka muid võimalusi oma teadmisi avarada ning ollakse üpris valivad. Järjest paremini oli kättesaadav PRIDE koolitus, lisaks pakuti koolides ja lasteaedades palju loenguid ja inimesed ei suutnud vastu võtta nii palju infot või puudus vaba aeg.

Hästi oli vastu võetud psühholoogide ja terapeutide grupinõustamised, teemad olid pigem universaalsed ja mitte alati asendushoolduse põhised. Peresid huvitas: piiride panek, heade suhete hoidmine, digimaailma mured ning koolis toimetulek.

Venekeelsed temaatilised grupinõustamised toimusid aktiivselt nii Põhja kui Ida piirkonnas. Põhja piirkonnas oli probleeme ülerahvastatusega gruppides, mis ei võimalda grupinõustajal teha head grupidööd. Samas oli vene kogukond väga kokkuhoidev ning nad hea meelega võtavad osa kõikidest kohtumistest.

Hange järgnevas perioodiks viidi läbi suvel (4.07.2019-7.08.2019). Hanke tulemusena sõlmiti leping tugiteenuste (v.a. mentorlus) osutamiseks põhja piirkonnas MTÜga Oma Pere ja SOS Lastekülaga (ühispakkumus).

Kordushange viidi läbi 13.09.2019-26.09.2019. Selle hanke tulemusena sõlmiti leping mentorlusteenuse osutamiseks põhja piirkonnas Kasuperede Liiduga ning kõigi teenuste osutamiseks ida piirkonnas MTÜga Virumaa Tugiteenused ja Maria ja Lapsed (ühispakkumus).

Kuna kahe hankevooru tulemusena ei olnud õnnestunud leida teenuste osutajat lõuna ega lääne piirkonda, tehti ettepanek pakkumuse esitamiseks nendes piirkondades teenuse osutamiseks MTÜle Igale Lapsele Pere 25.11.2019. MTÜ Igale Lapsele Pere esitas pakkumuse ja pärast läbirääkimisi sõlmiti nendega hankeleping teenuste osutamiseks lõuna ja lääne piirkonnas. Seega 17. detsembriks oli kogu Eesti uuesti kaetud hankelepingutega perede tugiteenuste osutamiseks.

Alates septembrist 2019 oli piirkonniti olukord olnud ebaühtlane. Põhja piirkonnas olid teenused jätkunud ilma suurema pausita (ajutine lünk oli vaid mentorluse osutamises). Teistes piirkondades oli 2019 sügisel toimunud vaid üksikute teenuste osutamine. 2020 alguse eesmärk oli taaskäivitada teenused kõigis piirkondades. Äärmiselt oluline oli siin teenuseosutaja ja SKA koordinaatorite tihe koostöö. Aruande esitamise ajaks oli SKA koordinaatoritel valdava osa sihtgrupi kontaktid olemas ning teenustest teavitamise võimalused olid seega head.

Teenuste koosseis oli jäänud valdavas osas samaks, mõningaid muutusi siiski senise kogemuse ja tagasiside põhjal tehti. Lisandunud oli individuaalne supervisioon ning grupinõustamised olid liigitatud mõnevõrra teisiti: oli (1) suletud liikmeskonnaga toetusgrupp ning (2) ühekordne grupinõustamine. Grupinõustamise raames oli võimalik läbi viia supervisiooni, kosisiooni, kogemusnõustamist, temaatilist nõustamist.

Sügisel 2019 trükiti uued infovoldikud teenuste kohta kaasajastatud infoga.

01.01.2020 - 31.12.2020

Perede tugiteenused käivitusid uute teenuseosutajate poolt edukalt.

Põhja piirkonnas jätkas teenuseosutajana MTÜ Oma Pere, kellega koostöö oli kestnud juba alates aastast 2016. Teiste piirkondade teenuseosutajad olid uued ning tuli alustada peredele enda tutvustamisega. Lõuna ja lääne piirkonnas käivitus tegevus väga aktiivselt, kiirelt planeeriti teenuseosutaja ja koordinaatorite koostöös mitmesugused grupinõustamised, teavitati peresid ning pered tulid teenustel osalema. Ida piirkonnas oli olnud keerulisem, kuna peamine teenuseosutaja ei olnud asendushoolduse valdkonnas varem laiemalt tegutsenud. Siiski oli korraldatud mitmeid grupinõustamisi, mida viisid läbi professionaalsed spetsialistid peredele vajalikel teemadel.

Lõuna piirkonnas toimusid piirkonna koordinaatori korraldamisel mitmes kohas kohtumised KOV ametnike, kohalike perede, tugiteenuste osutaja ning SKA esindajate vahel. Sellistel kohaliku kogukonna väikeses ringis kohtumistel oli mitu funktsiooni: tuua kokku sama piirkonna pered ja KOV töötajad, et soodustada nende edasist otsesuhtlust; jagada peredele infot KOV kontaktisikute, teenuste, võimaluste kohta; jagada SKA poolt asjakohast infot; pakkuda tugiteenusena grupinõustamist. Sellised kohtumised toimusid Valgas, Võrus, Viljandis, Põltsamaal. Planeeritud oli sarnaste kohtumistega jätkata, kuid eriolukorra tõttu see tegevus katkes. Planeeritakse sellise tegevusega jätkata üle-Eestiliselt aasta teises pooles, et peresid ja KOVe üksteisele lähemale tuua.

Põhja piirkonna koordinaator külastas koos SKA teiste teenuste esindajatega mitmeid kohalikke omavalitsusi, et teenuseid silmast silma vabas vormis tutvustada. Selline isiklik suhtlus aitas kontakti luua ning omavalitsusega edaspidi tõhusamalt koostööd teha ja infot vahetada.

Eriolukorra tõttu tuli ära jätta mitmed plaanitud grupinõustamised kõigis piirkondades (nt põhja piirkonnas oli mitmeks kuuks põhjalik tegevuskava planeeritud, inimesi grupinõustamistest teavitatud ja registreeritud).

Pärast mõningast pausi korraldati tegevus eriolukorras ümber ning teenuseid pakuti telefoni ja interneti teel. Kogemused eriolukorras teenuste osutamisest on piirkonniti mõnevõrra erinevad.

- Põhja piirkonnas olid spetsialistid üpris kiiresti valmis veebi teel teenuste osutamist katsetama. Alguses oli passiivsus ja kahtlused perede poolt, kuid aja jooksul hakkasid pered aktiivselt veebi teel teenustel osalema. Põhja piirkonnas on veebiseminare korraldatud sagedusega umbes kord nädalas, kasutati tasuta Zoom keskkonda, mis andis tasuta versioonidest kvaliteetsema ja turvalisema tulemuse ja mugavamad võimalused. Osalejate arv ühel grupinõustamisel oli olnud oluliselt suurem kui varem füüsilistel kohtumistel, mis suurendas märkimisväärselt teenuseosutaja halduskoormust, kuid samas grupi eest saadav tasu oli sama nagu varem. See tekitas teenuseosutajas rahulolematust. Teenuseosutaja hinnangul sobis veebiseminari formaat eelkõige temaatiliste grupinõustamiste puhul. Supervisioonide, kogemuskohutuste, grupitöö meetodiga toetusgruppide puhul toimus paremini silmast silma kohtumine.
- Lõuna ja lääne piirkonnas olid veebiseminarid olnud väga tihedad, sh käivitunud olid mitmed grupid, mis kohtuvad korduvalt ja sageli. Nii teenuseosutaja kui perede suur aktiivsus teenuste korraldamisel ja kasutamisel tekitab olukorra, kus eelarve kasutamine oli oluliselt tõusnud, samas tempos aasta lõpuni eelarvet ei pruukinud jätkuda, seega jälgitakse täpselt koos teenuseosutajatega igakuiselt eelarvet ning planeeritakse tegevusi vastavalt võimalustele. Lepingud andsid võimaluse piirkondade vahel vajadusel vahendeid ümber tõsta, samuti oli võimalik vajadusel ümber tõsta vahendeid tegevuse 1.2.3 erinevate osade vahel, kui see on rahaliselt võimalik (st mõnes teises alategevuses jääb ressursse üle) ning sisuliselt põhjendatud (niivõrd intensiivne teenuste pakkumine on peredele vajalik).
- Ida piirkonnas oli perede vastuvõtlikkus veebipõhistele teenustele olnud väga madal, toimunud olid üksikud grupid, ilmnas ka tehnilisi tõrkeid.

Grupinõustamise teemadesse lisati eriolukorra ajal operatiivselt ka päevakajalisi teemasid: nt õpimotivatsioon ja selle toetamine; enda ja lapse aitamine kriisiolukorras.

Teenuste veebipõhisele osutamisele üleminekul oli mitmesuunalist mõju:

- Ühelt poolt oli see paljudele mugav võimalus ning teenuseid hakkas kasutama omajagu peresid, kes varem seda ei teinud (takistuseks asukoht, aeg, lapsehoiu puudumine vms); oli võimalik osaleda mitmel pereliikmel koos jms.
- Osadel peredel (nt eestkostjaks olevad vanavanemad) pole võimalusi (kehvad seadmed, kehv internet) ja/või oskuseid veebiteenuseid kasutada ja nad jäid kõrvale.

Veebiseminaride pikkus kujunes üldjuhul lühemaks kui varem füüsiliste kohtumiste pikkus, sest nii pikalt arvuti juures istumine oleks liiga väsitav; ei ole võimalik teha vahepeal liikumisega seotud harjutusi nagu tavagruppides.

Seireankeetide täitmine ja selle juhendamine oli veebiseminaride puhul oluliselt keerukam kui varem, kuna osalejaid tuleb juhendada individuaalselt, raske on korraldada allkirjade andmist.

Psühholoogilise nõustamise teenus oli peredele hästi mõistetav, tihti küsiti just seda. Venekeelsed inimesed olid hakanud paremini psühholoogilise nõustamise teenusele jõudma. Oldi korduvalt kasutanud ka lepingus antud võimalust suurendada vajadusel pere kohta ette nähtud psühholoogilise nõustamise mahtu, sest kuhjunud probleemid olid vahel sügavad ja vajavad pikemat tööd. Eriolukorra ajal harjusid pered ka psühholoogilise nõustamisega interneti teel, kuigi alguses võttis see aega. Teenuseosutajad olid suutnud pakkuda psühholoogilist nõustamist kõigile, kel see vajadus oli.

Tulevikus soovitakse tugiteenuseid pakkuda nii tavapärasel viisil kui interneti ja telefoni teel. Selleks valmistati ette hanke dokumendid veebipõhiste ja telefoni teel teenustele (lisaks tavateenustele). Pakkumuskutse saadeti välja mai viimasel nädalal, pakkumuste menetlemine ja lepingute sõlmimine peaks toimuma juunis.

Eriolukorra ajal suhtlesid koordinaatorid aktiivselt peredega. Asendushoolduse peredel oli eriolukorra ajal üldjoontes sarnased mured nagu kõigil peredel, rohkem joonistusid ehk välja laste erivajadustega seotud mured, suhted kooliga ja koduõppe raskused, ka nt eestkoste aruannete täitmise keerukus, kui sotsiaaltöötaja ei saanud eriolukorra tõttu aidata.

Koordinaatorid võtsid esimesel poolaastal piirkonniti ühendust ka eestkosteperedega, kelleni ei olnud varem otsekontaktiga veel jõudnud või kes oli viimase aasta jooksul kohtu poolt eestkostjaks määratud. Helistades uuriti pere olukorra kohta ja tutvustati teenuste võimalusi. Vajadusel oli võimalik ka kohe perele sobivat teenust pakkuda. Selline kontaktivõtmine üsna lühikese aja järel pärast eestkostjaks määramist osutus väga tänuväärseks – inimesed said endale toetava kontaktvõrgustiku ennetavalt, mitte alles siis kui olid tekkinud väga keerulised probleemid.

Eriti palju oli eestkosteperesid põhja piirkonnas, põhja piirkonna koordinaator võttis esimesel poolaastal individuaalselt ühendust üle 200 eestkosteperega.

Sellise teavituse ja suhtluse tulemusena oli näha, et eestkostepered osalevad järjest rohkem teenustel. Samas oli nende arusaam teemadest ja motivatsioon tihti madal või erinev nt hooldusperedest ja lapsendajatest. Mitmetel peredel olid sügavad probleemid, mis olid aja jooksul tekkinud ja kuhjunud ja millega ei olnud tegeletud. Sel juhul oli pered saanud psühholoogi või mentori teenust, kaasatud ka omavalitsus pere toetamisele.

Uue teenusena pakuti peredele supervisiooni. Ilmnes, et see sõna oli paljudele võõras ning tekitas ebakindlust, seetõttu supervisioonigrupid täitusid visalt. Kommunikatsioonis peredele püüti pigem sisuliselt selgitada, millega grupis tegeletakse ja mitte niivõrd kasutada supervisiooni mõistet.

Kovisiooni võimalus ühe grupinõustamise vormina ei olnud aruande esitamise hetkeni kasutust leidnud.

Teine poolaasta

Teenuste osutamine jätkus. Kuu pärast eriolukorra lõppu (st 17.06.2020) lõppes võimalus osutada teenuseid telefoni või interneti teel, kuid kuna see võimalus oli leidnud aktiivset kasutust ning osutunud paljudele peredele sobivaks lisavõimaluseks, viidi läbi lisahange ning juuli alguses sõlmiti lepingud veebiteenuste osutamiseks. See võimaldas edaspidi paralleelselt vastavalt vajadusele osutada teenuseid kas kontaktkohtumistena või telefoni ja interneti teel. Uue viiruselaine tulekul sügisel 2020 ei olnud seega vaja uuesti lepingu muudatusi vormistada.

Aasta teist poolt mõjutas tugevalt koroonaviiruse levik. Suve lõpus ja sügise alguses jõudsid teenused toimida tavapärasel moel, kuid aasta viimastel kuudel jäi inimeste osalus viirusehirmu tõttu väiksemaks. Kuigi nii spetsialistid kui pered olid alguses ehk veebivormis nõustamiste suhtes skeptilised, tõestas teenus ennast ning nähti, et veebivormis nõustamisel ei ole sugugi halvem kvaliteet ja tulemus kui füüsilisel kohtumisel.

Kuna teenuste kasutamise aktiivsus oli piirkonniti erinev, tehti augustis lepingu muudatused ning suurendati eelarvet lõuna ja lääne piirkonnas ning vähendati ida piirkonnas.

Individuaalteenused

Paljud pered vajasisid individuaalteenuseid, sest võimalusi oma küsimuste ja probleemide arutamiseks, nõustamiseks, enesearenguks ei ole olnud piisavalt.

Psühholoogiline nõustamine oli üks kõige selgemini mõistetavatest teenustest peredele. Üha rohkem jõudis nõustamisele ka vene keelt kõnelevaid inimesi. Neist enamus olid eestkostjad, kelle probleemid olid olnud pikaajalised ja mitmetahulised, tihti ei piisanud sellistel puhkudel pelgast nõustamisest, vaid eestkostjate sihtgrupp vajab põhjalikumalt läbimõeldud tuge. Mitmed pered olid valmis psühholoogi juurde sõitma ka kaugemale, kuna ei tahtnud väikeses kogukonnas oma probleemidele tähelepanu tõmmata.

Mitmed pered avastasid sel aastal enda jaoks uue teenusena individuaalse supervisiooni ja kasutasid seda teenust. Nt Hiiumaa pered hindasid kõrgelt võimalust, et superviisor sõitis Hiiumaale. Mõned pered olid valmis päris kaugelt sõitma Tallinnasse, et superviisori juurde võimalikult kiiresti individuaalsupervisiooni aeg saada. Samas üldkokkuvõttes oli individuaalse supervisiooni kasutamine siiski vähene ning seetõttu järgneval lepinguperioodil seda teenust enam ei pakuta.

Mentorlusele läheneti erinevalt: mõni teenuseosutaja korraldas teenuse selliselt, et pere sai konkreetse mentori, kellega suhtles stabiilselt. Mõni teenuseosutaja aga korraldas mentorluse pigem teemapõhiselt – erinevate küsimuste või probleemide korral nõustasid peret erinevad mentorid vastavalt oma kogemusele.

Probleemkohad

- Keeruline ligipääs teenust vajavatele inimestele haja-asustuses ja -piirkondades. Nt lõuna ja lääne piirkonna kasuvanemad elavad valdavalt hajali, eraldi tulla või koguneda ühte kohta kindlal ajal oli keeruline. Spetsialiste, kelle töö oleks tõhus ja valdkonna sihtgruppi tundev oli vähe. Nõustamise korraldamine mitmele vanemale sama päeva jooksul teatud piirkonnas oli töömahukas – aga muul moel ei olnud see finantsiliselt ja töömahult reaalne.
- Spetsialistid tegid projektitööd oma põhitegevuste kõrvalt, seega teenuse kliendi ja spetsialisti aegade sobitamine oli samuti töö- ja ajamahukas.
- Projektipõhisus suurendas töömahtu, kuna lühiajaliselt (aastaks) leida töö tegemise asukohti oli aja- ja ressursimahukas, et leida sobiv koht kliendile mugava ja turvalise teenuse kogemuse pakkumiseks.
- Projektipõhisus ähvardas ka perede turvatunnet, et sama spetsialist saaks tööd jätkata kuni kasuvanem seda vajab.
- Paljudele klientidele oli vaja suuremat mahtu psühholoogilist nõustamist kui 6 akh. KOV ei olnud tavaliselt valmis tasuma perede nõustamiste eest. Kui KOV oli valmis psühholoogilist nõustamist pakkuma, siis vahel pakuti perele psühholoogi, kellega KOVil oli leping, kuid perel ei olnud temaga kontakti olnud. Seega KOV teenuste tellimise korraldus võis olla liiga jäik, et perede vajadustele vastata.

Grupiteenused

Jätkus eestkostjatega kontakteerumine ning neile teenuste tutvustamine.

Paljud eestkostevanemad ja -vanaisad ei soovinud osaleda tugigrupis, kuna ei näinud selles igapäevaelu korraldamisele ja lapse kasvatamisele kasu. Paljudele oli jäänud arusaamine, et kui probleeme ei ole, siis ei ole tugigrupis osalemine vajalik. Kohati oli keeruline selgitada peredele, et oluline oli ka probleeme ennetada ning tugigrupi üks eesmärke oli ka koosõppimine ja teiste abistamine. Rohkem saadi aru sellest, et kui oli probleem siis tuli sellega tegeleda. Teiste aitamine enda kogemustega, teadmistega, läbielatu jagamine, oli peredele võõras. Samas oli positiivne, et mõnedele peredele selline mõtteviis sobis ning nad osalesid tugigrupis.

Ühtseid ja regulaarseid grappe oodati ja vajati igas piirkonnas. Peresid toetas stabiilne grupp, kus vanemad said nii „õlatunnet“, kogemusnõustamist grupi teiste perede poolt kui asjakohase korralduse tulemusena ka uut infot. Samuti oli sellise grupi tegevusplaani lihtsam koostada, ja näha ja hinnata ka grupi liikmete arengut.

Et supervisioon grupile hakkaks toimima, oli vaja aega, sest grupp pidi leidma õige superviisori, kellega neil tekkis kontakt ja kellega koostöö tõhusalt hakkas toimima. Probleemiks võisid saada superviisorite tasud või valdkonna tundmine. 2020 tekkis sujuv koostöö mitmes piirkonnas nii mõnegi superviisoriga, mis loodetavasti saab jätkuda.

Ühekordsed temaatilised grupid olid olulised peredele lisateadmiste andmisel. Kuna valdkond veel arenes ja on väga palju lünki perede teadmistes ja arusaamistes, siis teemasid, mida edasi anda, oli palju. Huvi oli olnud suur, oli ka soovitud teatud teemade kordamist. Koolitus- ja loengugrupid Zoomis olid olnud eriti populaarsed lõuna ja lääne teenusepakkujate korralduse, ka põhja teenuseosutaja poolt. Ida piirkonnas oli vastuvõtlikkus veebiteenustele olnud vähesem.

Et raha ja aega efektiivsemalt kasutada, olid teenusepakkujad otsinud piirkonniti ka võimalikke koostööpartnereid, kelle ruume kasutada ja nt tugigrupi päeval võimalusel kasutanud aega ka mentorluseks ja KOV töötajatega kohtumisteks koostöö arendamise eesmärgil.

Lisaks pidevale teavitustööle toimuvate gruppide osas, vahendasid koordinaatorid peredele ka infot PRIDE koolituste, SEB heategevusfondi stipendiumivooride kohta jms.

Augustist oktoobrini toimusid erinevates Eesti piirkondades lastekaitsetöötajate infopäevad, kus tutvustati ka tugiteenuste tulevikuplaane.

Viiruse levik vähendas koordinaatorite võimalusi kohtumisteks kohalike omavalitsuste lastekaitsetöötajatega, sotsiaalosakonna juhatajatega, et luua uusi positiivsete praktikatega perede ja kohalike omavalitsuste ühiskohtumisi. Mõned sellised kohtumised jõudsid siiski toimuda: Põlvas, Narvas, Raasikul; samuti jätkusid grupikohtumised seal, kus need olid varem alguse saanud. Räägiti läbi sarnaste kohtumiste korraldamise osas paljude KOVidega, valdavalt olid KOVid väga koostöövalmid, kuid viiruse levik ei võimaldanud kohtumisi 2020 läbi viia.

Alates märtsist tegeles SKA 2021. aastaks uue hanke läbiviimise ettevalmistamisega. Toimused arutelud SKA siseselt ja Sotsiaalministeeriumiga; kaasati nii perede kui teenuseosutajate kui KOVide esindajaid. Planeeritud olid aruteluseminarid sidusrühmade kaasamiseks, aga kuna koroonaviiruse levik nii kevadel kui sügisel seda peaaegu ei võimaldanud, siis suuremalt jaolt viidi arutelud läbi veebi teel erinevate sihtgruppidega, samuti küsiti kirjalikult arvamusi küsitlusena. Erinevate arutelude ja sisendite tulemusena viidi sisse uus teenus: peretoe teenus. Peretoe teenuse raames võis pere saada endale regulaarse kontaktisiku, kes hoidis pidevalt kontakti ja nõustas erinevates teemades ning kelle poole pere võis alati oma küsimustega pöörduda. Samuti korraldati ümber rahastusskeem – seniselt teenusetunni põhisel rahastamiselt mindi üle kombinatsioonile baasrahast, pearahast ja teenusepõhisest rahastusest.

Hange viidi läbi 2020 sügisel, lepingud 2021. aastaks sõlmiti detsembris 2020. Kõik teenused ja piirkonnad said kaetud:

Põhja piirkond: MTÜ Oma Pere ja SOS Lasteküla Eesti Ühing, MTÜ Teadlik Lapsevanem, Tallinna Lastekodu

Lõuna piirkond: MTÜ Oma Pere ja SOS Lasteküla Eesti Ühing

Ida piirkond: MTÜ Igale Lapsele Pere

Lääne piirkond: MTÜ Igale Lapsele Pere

01.01.2021 - 31.12.2021

Uute lepingute alusel alustati teenuste pakkumisega 2021. aasta alguses. Varasema 4 piirkondliku koordinaatori asemel tegelesid perede tugiteenustega 2 koordinaatorit ja töö jaotati mitte enam piirkondade, vaid tööülesannete põhisel.

Kuna muudatusi oli nii teenuste pakettis, teenuste tingimustes kui aruandluses, oli teenuseosutajatel palju küsimusi ning koordinaatorid tegelesid palju teenuseosutajate juhendamise ja nõustamisega.

Põhja piirkonnas lisandus seal seni tegutsenud MTÜ Oma Pere ja SOS Lasteküla Eesti Ühingu koostööle veel kaks teenuseosutajat: MTÜ Teadlik Lapsevanem ja Tallinna Lastekodu. Tallinna Lastekodu jaoks oli uus nii kasuperedele teenuste osutamine sellisel moel kui ka aruandlus ja seetõttu vajasis nad pidevat nõustamist nii töö sisulise osa korraldamise kui ka aruannete täitmise osas. MTÜ Teadlik Lapsevanem osales samuti hankes esimest korda, kuid samas inimesed olid teiste organisatsioonide koosseisus ka varem teenuseid korraldanud ja osutanud, seega ei olnud tegemist päris uue olukorraga.

Lõuna piirkonnas alustas teenuste pakkumisega taas MTÜ Oma Pere ja SOS Lasteküla Eesti Ühing, kes pakkus seal teenuseid ka üle-eelmise aasta hanke raames. Kuna eelmise aasta hankepartner oli selles piirkonnas MTÜ Igale Lapsele Pere, siis mitmed pered soovisid jätkata teenuste kasutamist selle organisatsiooni juures ning MTÜ Oma Pere-l oli keeruline peresid oma teenustel osalema leida. Oma Perel puudus piirkonnas suur perede võrgustik, riigis kehtestatud piirangute tõttu oli suuremal osal ajast võimalik teha vaid veebipõhiseid kohtumisi. Piirkond oli suur ja hajaasustusega ning mitmed pered eelistasid jätkata mõne teise teenuseosutaja teenuste kasutamist. Esimese 5 kuu jooksul oli lõuna piirkonnas MTÜ Oma Pere individuaalteenustel osalemine siiski jõudsalt kasvanud, tugigruppides osalemine oli aga endiselt üpris vähene.

Ida piirkonnas osutas teenuseid MTÜ Igale Lapsele Pere, kes pakkus teenuseid Ida piirkonna peredele ka varasematel aastatel, seega perede leidmine oli lihtne. Tugigrupid toimusid veebis. Piirkonnas oli hulk inimesi, kellega alustati peretoe teenust.

Lääne piirkonnas jätkas MTÜ Igale Lapsele Pere, kes pakkus teenuseid ka eelneval aastal. Seetõttu oli teenuste jätkumine sujuv, mitmed pered liitusid ka peretoe teenusega. Kuna sellel MTÜ-l oli lääne piirkonnas, sh saartel, olemas kontakt paljude kasuperedega, siis polnud neil keeruline teenuste osutamist korraldada.

Tulevikus on oluline vältida olukorda, kus teenuseosutajad piirkonniti tihti vahelduvad, kuna inimesed vajavad tugiteenuste puhul stabiilsust ja koostööd sama spetsialistiga pikema aja jooksul.

Riigis kehtestatud piirangute tõttu sõlmiti kohe aasta alguses SKA ja teenuseosutajate kokkulepe, mille kohaselt võis teenuseid osutada veebi teel kuni järgmise vastava kirjani SKA poolt. Aasta esimese 5 kuu jooksul olid piirangud olnud pidevalt ning see kokkulepe oli säilinud. Seetõttu toimusid peaaegu kõik grupiteenused esimesel poolaastal veebi vahendusel. Endiselt oli nii neid peresid, kellele veebiteenused sobivad, aga oli ka arvestatav hulk inimesi, kel puudusid tehnilised võimalused või oskused veebis teenuseid kasutada, samuti tunti puudust inimlikust kontaktist ja suhtlemisest nii individuaalsete nõustamiste kui ka grupiteenuste puhul. Oli ka mitmeid peresid, kel küll olemas vajalikud tehnilised vahendid ja oskused nt Zoomi keskkonda kasutada, kuid kes erinevatel põhjustel seda teha ei saanud või ei soovinud (lapsed vajasisid koduõppet olles ise arvutit, peredel polnud võimalik kodus leida omaette olemiseks vaikset kohta, üldine füüsiline ja vaimne väsimus pidevast arvutis olemisest jne). Tulevikus tuleks kombineerida füüsilisi kohtumisi ja veebiteenuseid, et võimalikult paljude perede vajadustele vastata.

Spetsialistidest oli suurem osa valmis teenuseid veebi teel pakkuma, ka need, kes varem suhtusid sellesse võimalusse skeptiliselt.

Seireankeetide täitmine ja selle juhendamine oli veebiseminaride puhul keeruline, kuna osalejaid oli vaja juhendada individuaalselt, raske oli korraldada allkirjade andmist.

Individuaalteenused:

Peretoe teenus oli uus teenus ning mõeldud selleks, et pered saaksid põhjalikku individuaalset tuge ühelt stabiilselt inimeselt. Esimese 4 kuu jooksul alustati peretoe teenuse raames koostööd 100 perega. Enamus sõlmitud peretoe lepingud olid kahepoolsed, pere ja teenuseosutaja vahel. Kolmepoolseid lepinguid oli 20. selle põhjuseid oli erinevaid – nt KOVide pikad vormistamisprotsessid, soov koostööd teha ilma formaalse lepinguta vms. Peretoe teenusele tulnud perede seas oli u 2/3 eestikeelseid ja 1/3 venekeelseid peresid. Piirkonniti jõudis peresid uuele teenusele enam-vähem proportsionaalselt vastavalt perede arvule piirkonnas. Hooldusperesid ja eestkoste peresid jõudis peretoe teenusele veidi rohkem, lapsendaja peresid vähem. Nii pered, KOV lastekaitsetöötajad kui teenuseosutajad on arvamusel, et peretoe teenus on äärmiselt vajalik ning aitab ennetada ja lahendada paljusid probleeme. Edaspidi tuleb tegeleda teenuse sisu ning tingimuste täpsustamisega, oluline on seejuures KOVi rolli suurendamine.

Psühholoogilist nõustamist kasutati, sh mõned pered vajasisid rohkem kui ettenähtud 6 akadeemilist tundi ja taotlesid tunde juurde, kuid mitte väga palju.

Mentorluse osakaal vähenes oluliselt, kuna suurema osaga varem mentoritele esitatud küsimustest tegelesid peretoetajad.

Grupiteenused:

Põhja piirkonnas korraldas grupe kolm organisatsiooni, kel kõigil olid veidi erinevad perede sihtrühmad. Hoolimata piirkonna suuruselt ja teenuseosutajate erinevatest lähenemistest oli teenuseosutajatel kohati raske grupe täis saada, eriti väljaspool Tallinnat. Kõige keerulisem oli Tallinna Lastekodul, kel puudus varasem perede võrgustik, keda tugigruppidesse kutsuda. MTÜ Teadlik Lapsevalem korraldas grupid Harjumaa, Raplamaa ja Järvamaa peredele. Osalejate arv oli suur, kuna on juba varem välja kujunenud inimeste ring, kes olid harjunud regulaarselt kohtuma.

Lääne piirkonnas jätkusid grupiteenused ja tegevus selles ka laienes. Jätkas ka üks kindla koosseisuga grupp, mis tegeleb süvitsi erinevate traumade jm puudutavate teemade läbitöötamisega, mõned uued pered on sellega samuti liitunud. Hiiumaa ja Saaremaa puhul veebigruppide läbiviimine ei toiminud (tehniliste võimaluste puudumine peredel), kuid mõned pered nendelt saartelt osalesid teistes gruppides.

Lõuna piirkonnas alustas teenuste pakkumisega MTÜ Oma Pere, kel oli esimesel poolaastal olnud raskusi perede gruppidesse saamisega. Gruppides oli küll minimaalne osalejate arv täitunud, kuid suures osas olid osalejad kattunud.

Ida piirkonnas korraldas MTÜ Igale Lapsele Pere igakuiselt nii eesti-, kui venekeelseid tugigruppe. Grupid toimusid peamiselt veebikeskkonnas.

Riigis valitseva olukorra tõttu suhtlesid koordinaatorid perede ja teenuseosutajatega peamiselt telefoni ja e-kirja teel, toimusid mõningad individuaalsed kohtumised nii perede kui teenuseosutajatega.

Kaks koordinaatorit saatsid kord kuus regulaarselt infot teenuste kohta kõikidele hooldus- ja eestkosteperedele ning KOV-dele. Regulaarselt (keskmiselt kord kuus) helistasid koordinaatorid kõigile uutele eestkosteperedele, et tutvustada teenuseid ja vajadusel suunata pere kohe sobivale teenusele.

Hoolimata hanke piirkonnapõhisest jaotusest oli selgelt näha, et pered valisid peretoe teenuse osutaja endale sobiva/tuttava spetsialisti/organisatsiooni järgi ja seetõttu eelistati päris tihti teise piirkonna teenuseosutajat. See võimalus oli peredele olemas, kuna sunniviisiline sidumine pere jaoks mittesobiva teenuseosutaja või spetsialistiga ei tooks kasu. Ka tugigrupis osalemise puhul oli perede jaoks oluline teema ja spetsialist, mitte niivõrd piirkond (kuna esimesel poolaastal toimus enamus grupe veebis, oli selline valik ka lihtsam). Ka edaspidi on oluline säilitada perede jaoks paindlikkus teenuseosutaja valikul.

Teine poolaasta

Põhja piirkonnas 2021. aasta alguses lisandunud uute teenuseosutajate (MTÜ Teadlik Lapsevanem ja Tallinna Lastekodu) projektijuhid vajasisid ka aasta teises pooles juhendamist ja nõustamist nii teenuste korraldamise, erinevate juhtumite kui ka aruandluse osas.

MTÜ Oma Pere korraldas lõuna piirkonnas ettenähtud arvu tugigruppe, tegeles aktiivselt teavitustööga KOV-des ja korraldas teavituskohtumisi, mille tulemusel hakkasid mõned uued kasupered nende teenuseid kasutama. Kuna piirkond on suur ja hajaasustusega, eelistasid mõned pered siiski jätkata mõne teise teenuseosutaja teenuste kasutamist.

Ida piirkonnas osutas teenuseid MTÜ Igale Lapsele Pere, kes pakkus teenuseid Ida piirkonna peredele ka varasematel aastatel, seega perede leidmine oli lihtne. Tugigrupid toimusid veebikeskkonnas. Piirkonnas oli hulk inimesi, kellega alustati peretoe teenust.

Lääne piirkonnas jätkas MTÜ Igale Lapsele Pere, kes pakkus hanke raames teenuseid augusti lõpuni, kuna lepingujärgne rahastus sai täies mahus kasutatud. Kuna MTÜ Igale Lapsele Perel oli lääne piirkonnas, sh saartel, olemas aastaid kestnud kontakt paljude kasuperedega, siis hoolimata rahastuse lõppemisest jätkasid nad oma võimalusi ja perede vajadusi arvestades tugigruppide läbiviimist ning perede vajaduspõhist individuaalset toetamist. Novembri keskpaigast eraldati MTÜ-le Igale Lapsele Pere lisaraha teenuste osutamiseks, mille tulemusel jätkati nii grupi- kui individuaalteenustega aasta lõpuni.

Suurem osa grupiteenustest toimus teisel poolaastal veebi vahendusel (vastavalt olukorrale ja perede soovile). Endiselt oli nii neid peresid, kellele veebiteenused sobisid, aga oli ka arvestatav hulk inimesi, kel puudusid tehnilised võimalused või oskused veebis teenuseid kasutada, samuti tunti puudust inimlikust kontaktist ja suhtlemisest nii individuaalsete nõustamiste kui ka grupiteenuste puhul. Oli ka mitmeid peresid, kel küll olemas vajalikud tehnilised vahendid ja oskused, kuid kes erinevatel põhjustel ei saanud või ei soovinud veebipõhist teenust kasutada (lapsed vajasisid kodusõppel olles ise arvu, peredel polnud võimalik kodus leida omaette olemiseks vaikset kohta, üldine füüsiline ja vaimne väsimus pidevast arvutis olemisest jne). Tulevikus tuleks kombineerida füüsilisi- ja veebipõhiseid teenuseid, et võimalikult paljude perede vajadustele vastata.

Seireankeetide täitmine ja selle juhendamine oli veebiseminaride puhul endiselt keeruline, kuna nii osalejaid kui ka gruppide läbiviijaid on vaja juhendada individuaalselt, samuti on raske korraldada allkirjade andmist.

Peretoe teenus oli uus teenus ning mõeldud selleks, et pered saaksid põhjalikku individuaalset tuge ühelt kindlalt inimeselt. Enamus sõlmitud peretoe lepinguid olid kahepoolsed, pere ja teenuseosutaja vahel. Kolmepoolseid lepinguid oli vähem. Selle põhjused on erinevaid – nt KOV-de pikad vormistamisprotsessid, soov koostööd teha ilma formaalse lepinguta vms. Peretoe teenusele tulnud perede seas oli u 2/3 eestikeelseid ja 1/3 venekeelseid peresid. Piirkonniti jõudis peresid uuele teenusele enam-vähem proportsionaalselt vastavalt perede arvule piirkonnas. Hooldusperesid ja eestkosteperesid jõudis peretoe teenusele veidi rohkem, lapsendajaperesid vähem. Nii pered, KOV lastekaitsetöötajad kui teenuseosutajad olid arvamusel, et peretoe teenus oli äärmiselt vajalik ning aitas ennetada ja lahendada paljusid probleeme. Edaspidi on oluline täpsustada teenuse sisu ning tingimusi ja suurendada seejuures KOV rolli.

Aastase peretoe teenuse osutamise käigus selgus, et rohkelt vajavad tuge lähisugulastest eestkostjad, kuid nende toetusvajadus võis olla erinev hooldusperedest ja lapsendajatest, kuna probleemid peres olid kuhjunud aastate vältel. Ka KOV-d polnud tihti eestkostjate peredes tekkinud probleemidest teadlikud, kuna kontakt oli vähene ning pere jõudis KOV vaatevälja alles siis, kui olukord oli väga halb. Seetõttu oli eestkostjatele peretoe teenuse pakkumine suur vastutus ja väljakutse. Siinkohal oli vajalik koostöö KOV-ga, vajadustele vastavad lisateenused ning -tugi.

KOV-d nägid vajadust peretoe teenuses saada perele kompleksset teenust, mis aga tihti ületas peretoetaja pädevust. Sellest tulenevalt oli oluline edaspidi suurendada KOV teadlikkust peretoe kui uue teenuse osas, sh tutvustada teenuse sisu. Peretoe teenuse arendamisel oli oluline, et see oleks võimalikult paindlik ning vastavuses konkreetse pere vajadustega. Teenuse arendamisel oli oluline koostöö KOV-ga.

Teenuseosutajad töid välja, et peretoe teenuse vahetud pakkujad (peretoetajad) osutavad teenust tihti oma põhitöö kõrvalt ning seetõttu ei ole võimalik olla toeks paljudele peredele korraga. Lisaks oli välja toodud ka peretoetaja vajadust kovichiooni ja supervisiooni järele.

Psühholoogilise nõustamise osas olid tekkinud head praktikad, kus nende perede puhul, kes vajasisid enam kui 6 akadeemilist tundi nõustamist, oli KOV rahastanud täiendavad psühholoogilise nõustamise teenused. Psühholoogilise nõustamise kitsaskohaks oli teenuse osutamine hajaasustuse piirkondades.

Seoses peretoe teenuse juurdumisega oli vähenenud mentorteenuse kasutamine. Mentorteenust kasutavad pered, kes vajavad lühiajalist nõu konkreetsetes küsimustes.

Tugigrupid

Põhja piirkonnas korraldas grupe kolm organisatsiooni, kel kõigil oli veidi erinevad perede sihtrühmad. Hoolimata piirkonna suurusest ja teenuseosutajate erinevatest lähenemistest oli teenuseosutajatel kohati raske grupe täis saada, eriti väljaspool Tallinna linna. Kõige keerulisem oli Tallinna Lastekodul, kel puudub varasem perede võrgustik, keda tugigruppidesse kutsuda. MTÜ Teadlik Lapsevalem korraldas grupid Harjumaa, Raplamaa ja Järvamaa peredele. Osalejate arv oli suur, kuna oli juba varem välja kujunenud inimeste ring, kes on harjunud regulaarselt kohtuma.

Hiiumaa ja Saaremaa puhul veebigruppide läbiviimine ei toiminud (tehniliste võimaluste puudumine peredel), kuid mõned pered nendelt saartelt osalesid teistes gruppides. Hiiumaal korraldati tugigruppe kontaktkohtumistena.

Lõuna piirkonnas jätkas teenuste pakkumisega MTÜ Oma Pere, kel oli ka teisel poolaastal olnud raskusi perede gruppidesse saamisega. Gruppides on küll minimaalne osalejate arv täitunud, kuid suures osas osalejad kattusid.

Ida piirkonnas korraldas MTÜ Igale Lapsele Pere igakuiselt nii eesti-, kui venekeelseid tugigruppe. Grupid toimusid peamiselt veebikeskkonnas.

Edastati regulaarset infot tulevaste tugigruppide ning erinevate võimalike teenuste kohta kõikidele hooldus- ja eestkosteperedele ning KOV-dele, samuti lapsendajaperedele, kelle kontaktid olid teada.

Hoolimata hanke piirkonnapõhisest jaotusest oli selgelt näha, et pered valisid peretoe teenuse osutaja endale sobiva/tuttava spetsialisti/organisatsiooni järgi ja seetõttu eelistati tihti teise piirkonna teenuseosutajat. Ka tugigrupis osalemise puhul oli perede jaoks oluline käsitletav teema ja spetsialist, mitte niivõrd piirkond (kuna teisel poolaastal toimus palju gruppe veebikeskkonnas, oli selline valik ka lihtsam). Ka edaspidi on oluline säilitada perede jaoks paindlikkus teenuseosutaja valikul.

2021. aasta sügisel toimus kogemusnõustamise koolitus. Koolituse eesmärk oli anda inimestele, kel on kogemus hooldus-, eestkostes- või lapsendajaperena, võimalus täiendada oma nõustamisoskuseid, et tegutseda mentorina, peretoetajana või muul moel teiste perede nõustajana. Koolituse läbiviimiseks viidi läbi hange, millele esitas pakkumuse üks pakkuja (Loov Ruum), kellega sõlmiti ka hankeleping. Koolitusel osalemiseks avaldas soovi 14 inimest, kuid peale eelintervjuusid ning tulenevalt riigis kehtestatud piirangutest osales koolitusel 6 inimest. 2022. aastal jätkub praktika ning supervisioonid, seejärel saavad osalejad tunnistuse koolituse läbimise kohta.

Sügisel viidi läbi hange tugiteenuste osutamiseks 2022. aastal. Teenuste valik jäi samaks, peretoe teenuse puhul toodi sisse KOV suunamise vajadus. Samuti loobuti piirkonnapõhisest jaotusest teenuste osutamisel. Hanke tulemusena sõlmiti lepingud samade teenusepakkujatega: MTÜ Oma Pere ja SOS Lasteküla Eesti Ühing; MTÜ Igale Lapsele Pere; MTÜ Teadlik Lapsevanem; Tallinna Lastekodu.

Perede tugiteenustega seotud töökohad Sotsiaalkindlustusametis otsustati ümber korraldada, et vastata paremini muutunud vajadusele. Senised 2 koordinaatori kohta koondati ning selle asemel loodi alates 01.01.2022 üks peaspetsialisti koht (tugiteenuste arendus ja projektist väljumise ettevalmistamine) ja üks koordinaatori koht (tugiteenuste igapäevase toimimise tagamine üle-eestiliselt). Peaspetsialist asub tööle 01.01.2022, koordinaator 01.02.2022.

01.01.2022-31.12.2022

Uuel hankeperioodil (01.01.2022-31.12.2022) ei pakkunud teenusepakkujad tugiteenuseid enam piirkondliku jaotuse alusel. Endiselt oli neli teenusepakkujat: MTÜ Igale Lapsele Pere, MTÜ Oma Pere ja SOS Lasteküla, MTÜ Teadlik Lapsevanem ja MTÜ Tallinna Lastekodu. Kõige aktiivsem peredega töötaja oli MTÜ Igale Lapsele Pere. Sarnaselt 2021. aastale vajasid teenuseosutajate projektijuhid ka 2022. aasta alguses juhendamist ja nõustamist aruandluse osas.

Peretoe teenus

Peretoe teenuse piloteerimisaasta 2021 näitas selgelt, et selline teenus oli peredele toeks ja abiks ning positiivselt võtsid selle vastu ka KOV-id.

2022. aasta esimese nelja kuuga oli peretoe teenuse lepinguid koostatud 34. Samas kohanemiseks mõeldud lepinguid koostati 2022. aastal 18. Kõige rohkem uusi lepinguid tehti eestkosteperedega.

Alates 2022 tehti muudatus, mille kohaselt pärast kohanemiseks mõeldud peretoe lõppu oli vaja kohaliku omavalitsuse suunamise avaldust, et pere saaks jätkata vajaduspõhise peretoe teenusega. Lepingus olid ka üleminekusätted, mis sätestasid, et ilma suunamiseta sai peretuge jätkata kuni 28.02.2022. 2022 aasta alguses toimus suures mahus kohalike omavalitsuste nõustamist suunamise avalduste osas, et selgitada milleks oli suunamine vajalik ja kuidas seda täpselt vormistama peab. Teenusepakkujad tõid välja, et KOVid ei vormista avaldusi õigeaegselt. Täpsemal uurimisel selgus, et mõnel korral seisis avalduse vormistamine tõesti aja taga, sest polnud piisavalt ajalist ressursi, samas enamus juhtumeid oli tingitud sellest, et KOV täitis enda ülesannet põhjalikult, võttis perega ühendust, kohtus nendega, et arutada probleemkohti ja pere vajadusi, selleks, et jõuda arusaamisele, kas pere vajab just peretoe teenust.

KOV suunamisi 2021. aasta detsembrist kuni 31.05.22 oli olnud 50. Kõige rohkem oli suunamisi nende kasuvanemate puhul, kellel oli koostöölepe sõlmitud MTÜ Igale Lapsele Pere. Aktiivseid peretoe teenuse kasutajaid 107.

Probleemkohaks oli lapsendajaperede suunamine teenusele, kuna perede ei soovinud KOViga suhelda, küsimuseks oli lapsendamissaladus. Sellised pered olid peretoe teenuse asemel kasutanud mentorlusteenust.

Selleks, et ühtlustada peretoe teenuse kvaliteeti ja peretoetajate kompetentsi, kavandatakse edaspidiseks koolitusi peretoetajatele. Läbi oli viidud peretoetajate CVde analüüsi, et selgitada välja nende koolitusvajadused. Aluseks võeti peretoetaja kompetentsimudel. Teemad, kus erinevate spetsialistide kompetents CVde põhjal ei olnud ühtlane, olid järgmised: traumateadlikkus, traumapädevus; lapse arenguetappide ja arengupsühholoogia tundmine (sh kiindumissuhe); vanemlike oskuste, kaasaegsete lapsekasvatuspõhimõtete tundmine (positiivne vanemlus); enesejuhtimise, eneseanalüüsi, enesehoidmise pädevused.

Tugigrupid

Tugigruppide kohtumisi korraldasid sarnaselt 2021. aastaga MTÜ Igale Lapsele Pere, MTÜ Oma Pere, MTÜ Teadlik Lapsevanem ja Tallinna Lastekodu. Toimunud oli 30 tugigrupi kohtumist, mis toimusid nii veebis (12 korral) kui ka kontaktkohtumisena (18 korral).

Tugigruppide kohtumistel osales kokku 2022. aasta esimesel neljal kuul 287 isikut, sh MTÜ Igale Lapsele Pere tugigruppides 118 isikut, MTÜ Oma Pere tugigruppides 94 isikut, MTÜ Teadlik Lapsevanem 31 isikut ning Tallinna Lastekodu tugigruppides 44 isikut.

Jätakuvalt edastati regulaarset infot tulevaste tugigruppide ning erinevate võimalike teenuste kohta kõikidele hooldus- ja eestkosteperedele, samuti lapsendajaperedele, kelle kontaktid olid teada. Tulenevalt asjaolust, et toimuvaid grupinõustamisi oli palju, siis oli teenuseosutajate sõnul üks peretoetaja roll soovitada perele asjakohaseid grupinõustamisi ja koolitusi, toimis hästi.

Psühholoogiline nõustamine

Sarnaselt tugigruppide ja peretoe teenuse osutajatele, pakkusid samad MTÜ-d ka psühholoogilist nõustamist. 2022. aastal olulisi muutusi tehtud ei olnud vaja. Jätakuvalt sai kasuvanem aastas psühholoogilist nõustamist 6 akadeemilist tundi. Vajadusel sai teenuse pakkuja põhjendatud taotluse alusel viia läbi rohkem nõustamis sessioone. 2022. aasta esimesel neljal kuul ostutati psühholoogilist nõustamist 73 korral, kokku 25-le kasuvanemale. Kasuvanema liigi osas erinevusi ei olnud, võrdses osas osutati teenust nii eestkoste, lapsendaja kui ka hoolduspere vanemale. 2021. aasta samal ajal osutati vastavat teenust 124 korda. Nõustamise teemad varieerusid, kuid ca 40% juhtudel oli nõustamise põhjuseks suhted perekonnas, 16% juhtudel oli põhjuseks lapse kasvatamine, sh käitumine ja areng.

Mentorlus

Eelpool mainitud MTÜ-d pakkusid ka 2022. aastal mentorlust. 2022. aasta esimesel neljal kuul pakuti mentorlust 135 korda, kokku 43-le kasuvanemale, aasta tagasi 148. Seega teenuse pakkumise maht sarnanes eelmise aasta samale ajale. Kasuvanema liigi osas erinevusi ei olnud, võrdses osas osutati teenust nii eestkoste-, lapsendaja- kui ka hoolduspere vanemale. Teemad varieerusid, kuid kõige enam, ca 42% juhtudel oli pöördumise põhjuseks lapse käitumine.

Mentorteenuse roll seoses peretoe teenuse tekkimisega vähenes juba eelmisel aastal. Mõnede perede puhul aga toimis mentorlus hästi ning inimeste soov oli mitte sõlmida peretoe lepingut, vaid suhelda vastavalt enda valitud rütmile ja ajaraamile. Ei olnud aga välistatud, et mentori tagasiside või soovitusel põhjal pere ikkagi jõudis peretoe teenusele.

2022. aasta esimesel poolel oldi lihtsustatud aruandevormi, täites osa andmeid automaatselt, et lihtsustada teenuseosutajate aruandlust.

Mais toimus peretoetajatele veebipõhine kohtumine, kus tutvustati peretoetajate kompetentsimudelit, et ühtlustada peretoetaja rollisulgust ja arutada peretoetaja töös esinevaid erinevaid juhtumeid (kuidas peretoetaja võiks reageerida ja peret aidata jne). Kohtumise teises pooles küsiti peretoetajate tagasisidet hetkel toimivale süsteemile, et arvestada tagasisidega ka järgmise aasta tugiteenuste hanke ettevalmistamisel.

Igakuiselt oli võetud ühendust uute eestkosteperedega, kes tugiteenuseid ei kasutanud, et uurida nende käekäigu kohta ja pakkuda neile võimalust kasuperedele mõeldud tugiteenuseid kasutada.

Kogemusnõustamise koolitus OÜ Loov Ruum poolt oli jõudnud peaaegu lõpule, 4-le osalejale olid tunnistused välja antud, 2 osalejat ei olnud Covid-19 tõttu veel praktikaga lõpule jõudnud.

Teine poolaasta

Kõige aktiivsem peredega töötaja oli endiselt MTÜ Igale Lapsele Pere. Kuna teenuste osutamine oli väga aktiivne ning vajaduspõhise peretoe teenuse maht kasutati maksimaalselt ära, tekkis aasta lõpus eelarvevahendite puudujääk. 24.10.2022 saadeti teenuseosutajatele juhised lepingu edasiseks täitmiseks seoses sellega, et eelarvevahendeid oli alles jäänud piiratud ulatuses. Oktoobri lõpus ja novembris suheldi aktiivselt kohalike omavalitsuste ja teenuseosutajatega seoses lepingu mahu täitumisega - teenuseosutajad siiski suutsid eelarve jääki jagada aasta lõpukuude vahel ja samuti toetasid kohalikud omavalitsused peretoe teenuse jätkumist. Seega suudeti koos teenuseosutajate ja kohalike omavalitsustega tagada peretoe teenuse osutamist perede jaoks, kes seda teenust tingimata jätkuvalt vajasisid.

Kohalikele omavalitsustele korraldati 29.11.2022 infotund, kus tutvustati „Tugiteenused perepõhise asendushoolduse pakkujatele 2023“ hanget ja teenuste osutamise tingimusi. Osales üle 50 KOVi esindaja, infotunni salvestus oli järelvaadatav SKA kodulehel.

2022. aasta teises pooles korraldati kaks lühikoolitust peretoetajatele, et anda neile lisateadmisi töötamiseks peredega. 29.09.2022 toimus lühikoolitus „ATH laste eripärad“, koolitajaks Ene Raudla ja 25.10.2022 "Bioloogilise vanema psüühikahäire", seda koolitust viisid läbi lastepsühhiaater ja Pepleri ravikodu juht Anne Daniel-Karlsen ning eripedagoog-nõustaja Siiri Urbas. Mõlema koolituse osas oli tagasiside positiivne ja soov oli, et selliseid koolitusi võiks ka järgmisel aastal korraldada. Plaanis on ka 2023. aastal korraldada peretoetajatele koolitusi, mis võiks tõsta nende kompetentsi ja ühtlustada peretoetajate taset.

Jätkus telefoni teel kontakteerumine uutele eestkosteperedega, kes tugiteenuseid veel ei kasutanud, et uurida nende käekäigu kohta ja pakkuda neile võimalust kasuperedele mõeldud tugiteenuseid kasutada. Aasta viimastel kuudel enam eestkostjaid läbi ei helistatud, kuna eelarve hakkas täituma.

Peretoe teenus. Eelarve puudujääk tekitas küll palju segadust, kuid see aitas kindlasti kaasa kohalike omavalitsuste teadlikkuse tõstmisele peretoe teenuse osas.

2022. aastal oli kokku tulnud peretoe teenusele 65 uut peret - kohanemiseks 38 ja vajaduspõhiseid 27. Kõige rohkem uusi lepinguid oli tehtud hooldusperedega. Aktiivseid peretoe teenuse kasutajaid oli 126.

Tugigrupid. Tugigruppide kohtumisi korraldasid endiselt kõik neli teenuseosutajat. 2022. aastal oli toimunud kokku 74 tugigrupi kohtumist, mis toimusid nii veebis (23 korral) kui ka kontaktkohtumisena (51 korral). Tugigruppide kohtumistel osales mai kuni oktoober 2022 151 isikut.

Jätkuvalt edastati regulaarset infot tulevaste tugigruppide ning erinevate võimalike teenuste kohta kõikidele hooldus- ja eestkosteperedele, samuti lapsendajaperedele, kelle kontaktid olid teada.

Psühholoogiline nõustamine. 2022. aasta mai kuni oktoober ostutati psühholoogilist nõustamist 62 korral, kokku 27-le kasuvanemale. Võrdselt osutati teenust nii eestkoste-, lapsendaja- kui ka hoolduspere vanemale. Nõustamise teemad varieerusid, kuid ca 40% juhtudel oli nõustamise põhjuseks suhted perekonnas, 16% juhtudel oli põhjuseks lapse kasvatamine, sh käitumine ja areng.

Mentorlus. 2022. aasta maist oktoobrini pakuti mentorlust 258 korda, kokku 61-le kasuvanemale, aasta tagasi osutati samal perioodil mentorlust 170 korda. Seega teenuse pakkumise maht oli kasvanud. Teemad varieerusid, kuid kõige enam, ca 42% juhtudel oli pöördumise põhjuseks lapse käitumine. Mentorlusteenust kasutati lisaks peretoe teenusele juhul kui sooviti mentorilt sarnast isiklikku kogemust. Samuti oli neid peresid, kes ei soovinud sõlmida lepingut ega suhelda ka kohaliku omavalitsusega ning seetõttu kasutasid mentorlust peretoe asemel. 2023 oli planeeritud sisse viia muudatuse, millega ei ole lapsendajaperede puhul vajalik KOV suunamine peretoe teenuse saamiseks, just selleks, et pered julgeksid siiski kasutada peretoe teenust.

2022 IV kvartalis viidi väikeostuna läbi hanke „Tugiteenused perepõhise asendushoolduse pakkujatele 2023“. Hange kuulutati välja 21.11.2022, pakkumuste laekumise tähtaeg oli 5.12.22. Laekus 3 pakkumust, kes kõik osutasid edukaks ning kellega sõlmiti lepingud tugiteenuste osutamiseks aastal 2023: MTÜ Oma Pere koostöös SOS Lasteküla Eesti Ühinguga, MTÜ Teadlik Lapsevanem, Tallinna Lastekodu. Senine kõige suurema teenuste mahuga teenusosutaja MTÜ Igale Lapsele Pere seekord pakkumust ei esitanud. Selleks, et väiksema teenuseosutajate ringiga ikkagi kõigile teenust vajavatele peredele teenuseid osutada, planeeriti teha teenuseosutajatega tihedamat koostööd ja olla regulaarses infovahetuses. Et tagada Igale Lapsele Pere teenuseid kasutanud peredele jätkuv tugi, planeeritakse võtta ühendust KOVidega 2023. aasta alguses, et leida igale perele sobiv edasine lahendus.

Personalimuudatused. 31.12.2022 lahkus omal soovil töölt perede tugiteenuste peaspetsialist. Uus inimene alustab tööd sellel ametikohal 01.01.2023.

01.01.2023-31.12.2023

Sarnaselt 2022. aastale, ei pakkunud teenusepakkujad uuel hankeperioodil (01.01.2023-31.12.2023) tugiteenuseid piirkondliku jaotuse alusel. Kui eelmisel aastal oli teenusepakkujaid neli, siis 2023. aastal oli teenusepakkujaid kolm: MTÜ Oma Pere ja SOS Lasteküla, MTÜ Teadlik Lapsevanem ja Tallinna Lastekodu. Hankes ei osalenud MTÜ Igale Lapsele Pere. Sarnaselt 2021. ja 2022. aastale vajasisid teenuseosutajate projektijuhid ka 2023. aasta alguses juhendamist ja nõustamist aruandluse osas.

Eelmise aasta lõpus, 23.12.2022, saadeti nii hooldusperedele, lapsendajatele ja eestkosteperedele kui ka kohalikele omavalitsustele eraldi infokirjad 2023. aasta teenustest ja teenuseosutajatest.

30.03.2023 korraldati peretoetajatele veebis ca kahetunnise infotunni. Infotunnis tutvustati peretoetajatele riiklikke peretoetusi ja selle aasta uuendusi hüvitiste osas. Lisaks oli ettekanne abivajaduse hindamise kohta ja abivajava lapse sotsiaalse rehabilitatsiooni plaani kohta. Viimaseks ettekandeks oli tugiteenuse tiimi juhi poolt ülevaade järelhooldusteenusest. Infotundi salvestati ja saadeti koos slaididega teenuseosutajate projektijuhidele. Peretoetajate poolt oli tagasiside positiivne.

27.04.2023 oli esmakordselt peretoetajate ühine supervisioon. Kokku osales 7 peretoetajat. Peretoetajate poolt oli tagasiside positiivne ja sooviti selle jätkumist. Järgmine supervisioon on planeeritud 14.09.2023.

29.05.2023 toimus kohtumine peretoetajatega, eesmärk rääkida ühiselt peretoe teenusest ja peretoetaja tööst. Selgitati SKA poolt, mis oli peretoe eesmärgid ja tegevuse loogika, milleks oli teenusele seatud erinevad tingimused (sh seoses hanke tehnilise kirjeldusega ja peretoetaja kompetentsimudeliga). Kohtumine möödus aktiivse aruteluga, suurim murekoht peretoetajate seas oli peredelt allkirjade kogumine.

Jätкус telefoni teel kontakteerumine uute eestkosteperedega, kes tugiteenuseid veel ei kasutanud, et uurida nende käekäigu kohta ja pakkuda neile võimalust kasuperedele mõeldud tugiteenuseid kasutada.

Lisaks oli saadetud 114 eestkostjatele teenuseid tutvustav kiri, kellega poldud varasemalt ühendust võetud.

Peretoe teenus

Aasta alguses helistati kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötajatele, kes olid suunamise teinud peretoe teenusele ja kelle kasuvanemad kasutasid suunamise järgselt MTÜ Igale Lapsele Pere peretoe teenust.

Kõne eesmärk oli üle rääkida veel teenustest ja konkreetsetest peredest, et vajadusel said nad jätkata teenust teise teenuseosutaja juures. Kõnealuseid peresid oli kokku 65, kellest 14-l oli soov jätkata teenust uue teenuseosutajaga. Lisaks kirjutati MTÜ Igale Lapsele Pere kontaktisikule, uurimaks 10 kasupere osas, kes oli teenusel ilma KOV suunamiseta ehk kohanemiseks mõeldud teenusel. Ükski neist ei soovinud teenust teise teenuseosutaja juures ning jätkasid koostööd MTÜ-ga Igale Lapsele Pere.

2023. aasta esimese nelja kuuga oli peretoe teenuse lepinguid koostatud 26, mida oli vähem kui 2022. aastal samal ajal (34). Kohanemiseks mõeldud lepinguid koostati esimese nelja kuuga 9. Kõige rohkem uusi lepinguid oli tehtud eestkosteperedega, kõige vähem lapsendajatega.

2023. aastal oli peretoe teenust kasutanud 77 kasuperet. Aktiivseid peretoe teenuse kasutajaid oli 01.05.2023 seisuga oli 36. 2023. aastal esimese nelja kuuga oli sõlmitud 26 peretoe teenuse lepingut, 10 hooldusperedega, 11 eestkostjatega ja 5 lapsendajatega, 26-st 17 olid vajaduspõhiselt.

Kui 2022. aastal oli probleemkohaks lapsendajaperede suunamine teenusele, kuna pered ei soovinud KOViga suhelda, küsimuseks oli lapsendamissaladus, siis 2023. aastast oli lapsendajate osas tehtud erisus. Nimelt, kui lapsendaja soovis saada vajaduspõhist peretoe teenust, ei olnud selleks vaja KOV suunamist, vaid pere võis ise pöörduda teenuseosutaja või SKA kontaktisiku poole. Esimese nelja kuuga oli seda võimalust kasutanud 2 lapsendajaperet. Aprillis saadeti veel kord lapsendajatele meeldetuletus selle aasta uuendusest ja ühtlasi teistest teenustest.

Muudatusi tehti ka aruandluses. Nimelt, 2023.a aastast pidid kasupered kinnitama allkirjaga igakuiselt, et nad olid saanud peretoe teenust sellises mahus ja teemadel, nagu oli aruandluses kirjas. Allkirjaga pidid kinnitama teenuse saamist ka isikud, kes saavad mentorlust ja psühholoogilist nõustamist/individuaalset supervisiooni.

Tugigrupid

Tugigruppide kohtumisi korraldasid MTÜ Oma Pere, MTÜ Teadlik Lapsevanem ja Tallinna Lastekodu. Toimunud olid 33 tugigrupi kohtumist, mida oli rohkem, kui eelmisel aastal samal ajal (30). Kohtumised toimusid veebis (9 korral) kui ka kontaktkohtumisena (24 korral), sh tegi MTÜ Teadlik Lapsevanem tugigruppe hübriidkohtumisena, ehk üheaegselt nii Tallinnas kui ka veebis. Tugigrupi läbiviija sõnul töötas hübriidkohtumine hästi ja ka pered olid rahul, mida näitab ka rohke osalejate arv, tavaliselt üle 20 osaleja.

Tugigruppide kohtumistel osales kokku 2023. aasta esimesel neljal kuul 356 isikut (korduvad osalejad kajastuvad siin mitmekordselt), sh MTÜ Oma Pere tugigruppides 109 isikut, MTÜ Teadlik Lapsevanem 164 isikut ning Tallinna Lastekodu tugigruppides 83 isikut. Kuigi teenuseosutajaid oli sel aastal vähem, oli tugigruppe tehtud rohkem ning ka osalejaid oli võrreldes eelmise aasta sama ajaga rohkem. Seega tugigruppide olulisus kasuperede seas ei olnud vähenenud.

Jätkuvalt edastati regulaarset infot tulevaste tugigruppide ning erinevate võimalike teenuste kohta kõikidele hooldus- ja eestkosteperedele, samuti lapsendajaperedele, kelle kontaktid olid teada. Uuendusena oli 2023. aastal sisse viidud korduskirja saatmine kasuperedele kuu keskel. Lisaks uuendusena edastatakse regulaarselt infot tulevaste tugigruppide kohta ka KOV lastekaitsetöötajatele.

Psühholoogiline nõustamine

Sarnaselt tugigruppide ja peretoe teenuse osutajatele, pakkusid samad MTÜ-d ka psühholoogilist nõustamist. 2023. aastal olulisi muutusi ei tehtud. Jätkuvalt sai kasuvanem aastas psühholoogilist nõustamist 6 akadeemilist tundi. Vajadusel sai teenusepakkuja põhjendatud taotluse alusel viia läbi rohkem nõustamis-sessioone. 2023. aasta esimesel neljal kuul ostutati psühholoogilist nõustamist 21-l korral, kokku 9-le kasuvanemale. Kasuvanema liigi osas suuri erinevusi ei olnud, võrdses osas osutati teenust nii eestkoste-, lapsendaja- kui ka hoolduspere vanemale. 2022. aasta samal ajal osutati vastavat teenust 73 korda. 43% juhtudel oli nõustamise põhjuseks 2023. aastal lapse käitumine, sh käitumine ja areng, 38% juhtudel oli põhjuseks suhted perekonnas ning 19% juhtudel oli põhjuseks pere enesehoid.

Individuaalne supervisioon

2023. aastal lisandus teenuste valikusse individuaalne supervisioon, mida eelnevatel aastatel ei olnud. Sarnaselt psühholoogilisele nõustamisele oli teenuse eesmärk aidata kaasa kasupereks olemisega või lapse kasvatamisega seotud küsimuste või probleemide lahendamisele. Kokku sai teenust kasutada sarnaselt psühholoogilisele nõustamisele 6 akadeemilist tundi. Hetkel oli 4 superviisorit. Teenust oli kasutatud esimesel neljal kuul üks kord.

Mentorlus

Eelpool mainitud MTÜ-d pakkusid ka 2023. aastal mentorlust. Võrreldes 2022. aastaga vähendati antud teenuse mahtu, et teenus oleks selgemini eristatav pereroe teenusest. Kui 2022. aastal sai üks pere kasutada mentorlusteenust kvartalis 8 korda, siis 2023. aastast sai kasutada 4 korda. 2023. aasta esimesel neljal kuul pakuti mentorlust 57 korda, kokku 30-le kasuvanemale, aasta tagasi samal ajal pakuti vastavat teenust 135 korda, 43-le kasuvanemale. Seega teenuse pakkumise maht oli väiksem kui eelmisel aastal samal ajal, samas saabki teenust kasutada nüüd poole vähem. Kasuvanema liigi osas pakuti kõige rohkem teenust eeskostjatele (15). Teemad varieerusid, kuid kõige enam, ca 50% juhtudel oli pöördumise põhjuseks lapse kasvatamine (käitumine, areng jne). 2022. aastal oli kõige enam, ca 42% pöördumise põhjuseks lapse käitumine, seega kasuvanemate pöördumise põhjused olid sarnased varasemale aastale. Jätakuvalt kasutasid mentorlust pered, kes ei tahtnud peretoe teenuse näol pidevat suhtlust teenuseosutajatega ega ka kirjalikku lepingut. Mentorlust kasutati ka pärast peretoe teenuse lõppemist juhul, kui peretoetaja nägi, et pere vajab veel abi.

Nii nagu 2022. aasta esimesel poolel, oli taaskord lihtsustatud aruandevormi, täites osa andmeid automaatselt, et lihtsustada veelgi teenuseosutajate aruandlust.

Teine poolaasta

Jätkus telefoni ja e-maili teel kontakteerumine uute eestkosteperedega, kes tugiteenuseid veel ei kasutanud, et uurida nende käekäigu kohta ja pakkuda neile võimalust kasuperedele mõeldud tugiteenuseid kasutada.

Peretoe teenus

Perioodil 01.05.2023 – 31.07.2023 sõlmiti 10 uut peretoe teenuse koostöölepet, nende hulgas kohanemiseks kaks ja vajaduspõhiseks kaheksa. Kõige rohkem tehti koostööleppeid eestkostjatega, kokku seitse, sh üks eestkostja oli ka lapsendaja; kolm koostöölepet olid hooldusperedega. Uusi koostöö kokkuleppeid sõlmisid sel perioodil kõik teenuseosutajad: MTÜ Oma pere kuus, MTÜ Teadlik Lapsevanem kaks ning Tallinna Lastekodul samuti kaks.

Sel perioodil kasutas peretoeteenust 53 peret.

Tugigrupid

Tugigruppide kohtumisi korraldasid sel perioodil nii MTÜ Oma Pere, MTÜ Teadlik Lapsevanem kui ka Tallinna Lastekodu. Sel perioodil toimus 17 tugigruppi, kõik kontaktkohtumistena. Juulis tugigruppe ükski teenuseosutaja ei teinud. Tugigruppides osales kokku 137 osalejat: MTÜ Oma pere tugigruppides 72 osalejat, MTÜ Teadlik Lapsevanem tugigruppides 36 osalejat ning Tallinna Lastekodu tugigruppides 29 osalejat.

Jätakuvalt edastati ka sel perioodil infot tulevaste tugigruppide ning erinevate võimalike teenuste kohta kõikidele hooldus- ja eestkosteperedele, samuti lapsendajaperedele, kelle kontaktid on teada ning KOV lastekaitsetöötajatele.

Psühholoogiline nõustamine

Perioodil 01.05 – 31.07.2023 osutasid psühholoogilist nõustamist MTÜ Oma Pere ja Tallinna Lastekodu. Kokku osutati psühholoogilist nõustamist 13 kasuvanemale: eestkostjatele neli, hooldusperedele kuus ja

lapsendajatele kolm. Põhilised pöördumise teemad olid suhted perekonnas (8) ja lapse kasvatamine, sh tema käitumine (4).

Psühholoogilise nõustamise pikendamise taotlust esitati ühe pere osas, mis ka rahuldati.

Individuaalne supervisioon

Perioodil 01.05 – 31.07.2023 osutasid individuaalset supervisiooni MTÜ Oma Pere ja Tallinna Lastekodu. Kokku osutati teenust kolmele kasuvanemale: kahele eestkostjale ja ühele hooldusvanemale.

Mentorlus

Perioodil 01.05 – 31.07.2023 osutasid mentorlust MTÜ Oma Pere ja MTÜ Teadlik Lapsevanem. Kokku osutati teenust seitsmele kasuvanemale 11-l korral. Seega mõni vanem sai teenust mitu korda. Teenust sai kaks eestkostjat, kolm hooldusvanemat ja kaks lapsendajat. Sarnaselt psühholoogilisele nõustamisele oli peamiseks põhjusteks suhted perekonnas ja lapse kasvatamine, sh lapse käitumine.

Tugiteenuste osutamine ESF TAT „Laste ja perede toetamine“ raames lõppes 31.07.2023.

KOKKUVÕTTEKS 2016 - 2023

Käesoleva TATi raames töötati välja hooldus-, eestkoste- ja lapsendajaperede tugiteenused, käivitati, toimimist analüüsiti ja neid arendati järjepidevalt. Töötati välja toimiv rollijaotus SKA, teenuseosutajate, kohalike omavalitsuste vahel. Kuna TATi rakendamise ajal oli lapsendajate ja hooldusperede hindamise funktsioon liikunud Sotsiaalkindlustusametisse, olid sellega seoses paremad võimalused keskselt peredele infot jagada, et nad oleksid neile mõeldud võimalustest teadlikud. Teenuste kasutamine oli järjepidevalt kasvanud.

Teenused osutusid vajalikuks ja alates 2024. aastast jätkub nende osutamine riigieelarvelistest vahenditest, samuti toimuvad Sotsiaalministeeriumi juhtimisel ettevalmistused teenuste osutamise korralduse sätestamiseks seaduse tasandil.

- **Tugiteenuste osutamise järelevalve**

01.01.2016 – 31.12.2016

Toimusid teenuseosutaja koolitused/nõustamine: 25. aprill - finantsaruandlus; 29. aprill - raamlepingust ja hankelepingust tulenevad nõuded ja nende täitmine; 4. mai – ESF teavitust. Kuna tugiteenuste pakkuja ei olnud lepingujärgselt alustanud kõikide teenuste pakkumist, siis oli juristi poolt koostamisel hoiatus tugiteenuste pakkujale.

Teisel poolaastal ei olnud hankepartner sügiseks lepingujärgselt alustanud kõikide teenuste pakkumist, mistõttu saatis SKA partnerile kaks hoiatust tagasinõude kohta. Tulemusena oli hankepartner teinud muudatusi oma ühingu administreerivas personalis ning hetke koostöö tulemusel võis eeldada 2017. a tugiteenuste pakkumise tõusu.

24.11; 07.12; 20.12.2016 toimusid hankepartneri uue meeskonna koolitused/nõustamine.

11.-12.2016 toimus tugiteenuste osutamisega tutvumine/järelevalve kõigis neljas piirkonnas: lõuna 17.11; lääne 26.11, põhja 02.12, ida 10.-11.12. 2016. Kokku tehti 5 külastust. Kolmes piirkonnas toimusid MTÜ Oma Pere poolt planeeritud teenused (grupid ja temaatilised toetusgrupid) ning teenused olid pakutud hanke nõudmistele vastavalt. Lääne piirkonnas ei tulnud piisaval arvul (hankes seatud miinimumnõue) gruppides osalejaid kokku ja mõistlik oli gruppide ära jätta. Põhjused võisid olla seotud teenuste madala teavitusega, osalejate haigestumisega jms. Lääne piirkonna nagu ka kõigi teiste piirkondade teenuste teavitusega tuli jätkuvalt aktiivselt tegeleda, et kõik teenused kokkulepitud aegadel toimuks.

01.01.2017 – 31.12.2017

Tugiteenuste osutamisega tutvumine/ järelevalve oli vaadeldaval perioodil toimunud järgmistes piirkondades:

- 1) 24.03 toimus põhja piirkonnas temaatiline toetusgrupp „Kiindumushäire laps“. Kuna loengu läbiviija tegi korduvalt vigu lapse arengu ja erivajadustega seotud teemadevaldkonnas siis lepidi kokku, et MTÜ Oma Pere ei kasuta tulevikus sama lektorit. Loengu käigus üles kerkinud ebatäpsused ja faktilised vead said üle räägitud ning kohapeal parandatud
- 2) 07.04.2017 toimus ida piirkonnas temaatiline toetusgrupp „Päritoluperekonnaga suhtlemine“. Loeng viidi läbi professionaalselt. Kuulajate huviga esitatud küsimuste järgi otsustades oli tegemist eesmärgipäraselt läbi viidud teenusega.

Teisel poolaastal toimus tugiteenuste osutamise järelevalve lapsendamise nädala raames 21.-28.10.12. Toimused temaatilised toetusgrupid seminari „Õnnelik lapsevanem – õnnelik laps“ raames ning muud kohtumised ja arutelud, nt Jõhvis „Kuidas hoolitseda vanemate psühholoogilise ja vaimse heaolu ning vanemliku kompetentsuse eest“.

01.01.2018 – 31.12.2018

Tugiteenuste osutamise järelevalve toimus piirkonnapõhiselt, kuna koostöö SKA koordinaatorite ja MTÜ Oma Pere piirkonnapõhiste spetsialistide vahel oli tihedalt seotud. Piirkonnapõhise järelevalve tulemusel võis öelda, et kuna teenust pakkuv vabaühendus paikneb füüsiliselt Tallinnas, siis teistes piirkondades ei olnud teenuste pakkumine ladusalt koordineeritud. Selleks, et koostöö piirkondade spetsialistide ning SKA vahel toimiks ja pered jõuaksid teenustele korraldada SKA peale uue hankelepingu sõlmimist (märts 2018) kõigis neljas piirkonnas (põhi, lõuna, ida, lääs) SKA ja hankepartneri spetsialistidega kohtumise. SKA eesmärk oli rääkida lahti MTÜ ja SKA rollid tugiteenuste pakkumisega seoses ning täpsustada iga hankes osaleva spetsialisti rolli ja piirkonda. Kuna koordinaatoritel olid olulised ülesanded teenuste pakkumisel, siis lepidi täpselt kokku mõlema osapoole tehnilistes ja korralduslikes ülesannetes. Lisaks toimus ESF aruandluse ja teavituse teemaline koolitus MTÜ spetsialistidele.

Teise poolaastal oli järelevalve jätkuvalt piirkonnapõhine, nt 10.10 toimus ida piirkonnas temaatiline toetusgrupp „Lapse päritolu olulisus, identiteedi ja keele säilitamine; 23.11 toimus lõuna piirkonnas temaatiline toetusgrupp „Laste ja noorte seksuaalse arengu toetamine spetsialistina“. Koordinaatorid osalesid aeg-ajalt grupinõustamistel, lisaks küsisid peredelt individuaalset tagasisidet peredele mõeldud üritustel. Pered ja võrgustikutöötajad olid teenustega rahul, negatiivset hinnangut ei esitatud.

01.01.2019-31.12.2019

Esimesel poolaastal toimus järelevalve jätkuvalt igas piirkonnas vastavalt koordinaatori võimalustele ja valikutele. Esimesel poolaastal oli töötaja vahetus põhja ja lõuna piirkonnas, mis mõnevõrra pärssis tugiteenuste arendamist ning järelevalvet nimetatud piirkondades. Aruande esitamise ajal olid mõlemas piirkonnas koordinaatorid olemas ja loodi kontakte peredega ning tehti teavitustööd. Mõlemad uued koordinaatorid olid MTÜ Oma Pere projektijuhiga kohtunud ning tegid aktiivselt koostööd.

Järelevalvet teenuste osutamise üle sai tõhusalt teostada ressursipäevade raames, kus osales iga kord vähemalt üks koordinaator. Lääne piirkonnas oli koordinaator osalenud kõigil grupinõustamistel, idas, lõunas ja põhjas, kus nõustamisi oli rohkem, oli osaletud valikuliselt. Otseseid teenuse nõuete rikkumisi ei täheldatud. Kui koordinaatoril oli tähelepanekuid grupinõustamise sisu osas (teemakäsitus, grupi juhtimine vms), siis oli ta need edastanud SKA ja Oma Pere projektijuhile ning edasises tegevustes oldi märkuste ja soovistustega arvestatud.

Põhja, Ida ja Lõuna piirkonna koordinaatorid töid välja, et inimesed registreerivad grupinõustamisele, kuid ei tule alati kohale ja ei teavita mittetulekust. Osa planeeritud grupinõustamistest ei toimunud vähese eestkostjate huvi tõttu.

Ida piirkonnas olid põhilised probleemid seotud vanemate piiratud oskuste/teadmistega kasvatus küsimustes (lapse areng, kiindumussuhted, bioloogilised vanemad jm) ja perede madala motivatsiooniga ennast hinnata ja vanemana areneda; puudulikud teadmised lapse ja vanemaga seotud juriidilistes

küsimustes; üldine madal informeeritus erinevate võimaluste kohta pere ja lapse jaoks, ka põlvkondade vahelised arusaamatused, eeskostevanema emotsionaalne läbipõlemine.

Eestkosteperede valmisolek KOVi poole pöörduda oli erinevatel põhjustel madal, sh lastekaitsetöötajate sagedase vahetumise tõttu.

Lääne piirkonnas polnud suurem osa eestkostjaid tugiteenuste olemasolust varem kuulnud.

Väiksemates kohtades ja maapiirkonnas takistas transpordi probleem teenusele jõudmist (positiivne, et mõni KOV oli pakkunud inimestele transporti teenustele jõudmiseks). Peredel oli ka ajaressursi probleem tugiteenustel osalemisega.

Teisel poolaastal oli teenuste osutamine langenud, kuna eelmine leping lõppes 31.08.19 ja uute tugiteenuste osutajate leidmine kõigisse piirkondadesse võttis aega. Pärast uute lepingute sõlmimist olid loodud tihedad koostöösuhted teenuseosutajate ja SKA koordinaatorite vahel. Ühiselt planeeritakse nõustamisgrupe ning teavitatakse sihtgruppi. Koordinaatorid osalesid vastavalt võimalustele nõustamisgruppides.

Projektijuht ja koordinaatorid jälgisid teenuseosutajate aruannete põhjal igakuiselt, kas SKA poolt individuaalteenustele suunatud pered olid teenuseid saanud ning kas nende toimetulek oli paranenud ning kuidas neid vajadusel jätkuvalt toetada. Probleeme teenuste osutamise nõuetele vastamisega ei täheldatud.

Tingimus, et mentorlusteenust ei või osutada vaid telefoni teel, tekitas erinevaid seisukohti.

1.01.2020 - 31.12.2020

11.02.2020 kohtuti kõigi perede tugiteenuste osutajate esindajatega, jagati infot, arutati kerkinud küsimusi ja lepidi kokku koostöö ning kommunikatsiooni põhimõtetes.

Koordinaatorid tegid teenuseosutajatega tihedat koostööd teenuste planeerimisel ning osalesid valikuliselt grupinõustamistel. Võrgustikutöötajatele avatud grupinõustamistel olid osalenud ka teised SKA LKO asendushoolduse talituse ametnikud.

Veebipõhine teenuste osutamine oli tekitanud olukorra, kus teenustel osalesid pered üle Eesti ning piirkondlikult teenusteosutajate jaotusel ei olnud enam senist tähendust. Samuti ilmnes, et kui mõnes piirkonnas oli teenuseosutaja passiivsem, siis hakkasid selle piirkonna pered osalema teise piirkonna teenuseosutaja veebiseminarides ja sisuliselt osutas ühe piirkonna teenuseosutaja teenuseid ka teises piirkonnas. Perede valikuvõimaluse seisukohast oli see positiivne, kuid korralduslikult muutis süsteemi keeruliseks ja raske oli hoida tasakaalu teenuseosutajate vahel.

Teisel poolaastal osalesid kõik koordinaatorid oma piirkonnas aeg-ajalt tugigruppides, nii kontaktkohtumistel kui veebigruppides. Samuti toimusid koordinaatorite sagedased kohtumised teenusepakkujaga veebi vahendusel, et olla pidevas kontaktis, et infovahetus ja teenuste planeerimine toimuks tihedas koostöös.

Põhjalik koostöökohtumine kõigi teenuseosutajatega toimus 22.09.2020 Tallinnas. Tehti kokkuvõtteid teenuste osutamisest ja arutati järgmise perioodi vajaduste üle.

01.01.2021 - 31.12.2021

Toimusid järgmised koostöökohtumised ning osalemised tugigruppides:

4.01.2021 – koostöökohtumine teenuseosutajatega, et arutada läbi uute lepingutega seotud küsimused

14.01.2021 – infotund veebis kohalike omavalitsuste lastekaitsetöötajatele perede tugiteenustest ja eelkõige peretoe teenusest. Salvestus oli järelvaadatav SKA kodulehel.

28.01.2021 - lääne piirkonna kasuperedele mõeldud tugigrupp, kus koordinaator tutvustas teenuseid puudutavaid muudatusi ja vastas perede küsimustele.

05.02.2021 koordinaatorite kohtumine MTÜ Oma Pere ja SOS Eesti Lasteküla esindajatega ning MTÜ Igale Lapsele Pere esindajatega (koostöö, aruandlus, juhtumid, tööplaanid).

22.03.2021 koostöökohtumine peretoe teemadel koostööpartneritega, tagasiside ja ettepanekud peretoe teenuste kohta

24.05.2021 koostöökohtumine perede tugiteenuste tuleviku osas teenuseosutajatega.

25.05.2021 koostöökohtumine teenuseosutajate ja peretoetajate ning SKA lastekaitse osakonna nõustamistalituse vahel, et vahetada infot, tutvustada vastastikku tegevuste ja ülesandeid ning leida koostöökohti.

Keerulisemate juhtumite puhul toimus regulaarne koostöö teenuseosutajaga, teatud juhtudel ka peredega ning vajadusel kaasati SKA lastekaitseosakonna nõustamiskonsultante selliste juhtumite lahendamisse, kus oli vaja KOV-e spetsiifiliselt nõustada (dokumentatsioon, laste õigused, pere õigused ja kohustused).

Teisel poolaastal osales Sotsiaalkindlustusameti koordinaator Pärnu tugigrupi kohtumisel, kus lisaks Pärnumaa peredele oli osalejaid ka teistest piirkondadest (nt Läänemaalt). Pered hindasid kõrgelt võimalust saada uusi teadmisi ning võimalust üheskoos arutleda traumapädeva hoolduse teemal tugigrupi kohtumisel. Väga oluliseks peeti võimalust kohtuda silmast silma. Samuti kasutasid pered võimalust küsida koordinaatorilt mitmeid asendushooldust puudutavaid küsimusi.

Projektijuht osales kogemusnõustamise koolituse eelintervjuudel.

01.01.2022-31.12.2022

Tulenevalt uutest tingimustest, mille kohaselt peretoe teenuse saamiseks oli teatud juhtudel vaja KOVi suunamist, oli SKA peaspetsialist olnud tihedas suhtluses kohalike omavalitsustega ja ka mitmete perede endiga. See võimaldas saada põhjalikumalt ülevaadet nii kohalike omavalitsuste kui perede vaatenurgast seoses peretoe teenuse erinevate nüanssidega.

Projektijuht osales kogemusnõustamise koolituse supervisioonil.

Teine poolaasta

20.09.2022 osales SKA peaspetsialist MTÜ Oma Pere poolt korraldatud veebikoolitusel "Sissejuhatus probleemse käitumise juhtimisse", mida viis läbi Helena Ehrenbusch. Koolitus andis ülevaate, kuidas käituda lapsega, kellel on probleemne käitumine.

Regulaarselt saadeti tagasisideküsimustikke teenuste osas, valdavalt oli tagasiside väga positiivne. Ülevaade tagasisidest toodud allpool teenuse mõjude hindamise teema all.

01.01.2023-31.12.2023

2023. aastal oli uuendus teenuste aruandluse osas. Mentorluse, peretoe teenuse, psühholoogilise nõustamise ja individuaalse supervisiooni saanud kasuvanemad peavad igakuiselt allkirjastama aruande vormi, kinnitamaks, et ta oli antud kuupäeval vastavasisulist teenust saanud. Hetkel tundus see teenuseosutajatel ka kõige suurem murekoht, sest kõik pered ei olnud esimesel korral aktiivsed allkirjastajad ja seetõttu venis kogu aruandlus. Tehniline kirjeldus lubas erandkorral esitada pere allkirja kord kvartalis, mida ka kõik teenuseosutajad olid üksikutel juhtudel kasutanud.

SKA ja teenuseosutajate esindajad kohtusid igakuiselt, et vahetada infot erinevates teemades, planeerida edasisi tegevusi, arutada murekohti jne. Sellised igakuised kohtumised olid väga olulised ühiste arusaamade hoidmiseks teenuste eesmärkidest, sisust, tingimustest ning heade koostöösuhete hoidmiseks.

03.04.2023 ja 15.05.2023 osales SKA peaspetsialist MTÜ Oma Pere poolt korraldatud kasuperede supervisioonil Tallinnas. Osalejana oli näha, et tugigrupi läbiviija oli teinud korralikult ettevalmistusi, rühma vedamisel oli tal kindel struktuur. Lisaks oli näha ka teiste osalejate väljendamisest, et nad olid tugigrupiga rahul ja ootasid uut kohtumist.

Teisel poolaastal jätkusid SKA ja teenuseosutajate esindajate vahelised kohtumised, et vahetada infot erinevates teemades, planeerida edasisi tegevusi, arutada murekohti jne.

29.05.2023 oli kohtumine SKA ja peretoetajate vahel, mille eesmärk oli rääkida ühiselt peretoe teenusest ja peretoetaja tööst.

20.06.2023 oli zoom kohtumine SKA esindajate ja lastekaitsetöötajate vahel. SKA poolelt oli esindatud perede tugiteenuste peaspetsialist ja kriisi- ja erihooldusperede peaspetsialist, lastekaitse töötajaid oli 3, registreerus 4. Kohtumise eesmärk oli arutada peretoe teenuse üle, et saamaks teada ka koostööpartneri etteheiteid ja ettepanekuid. Kuigi osalejaid oli vähe, täitis kohtumine oma eesmärgi.

KOKKUVÕTTEKS 2016-2023

Kuna teenuseid osutati hankepartnerite kaudu, oli järelevalve olulisel kohal. Tähtis oli leida tasakaal vajaliku kontrolli ja järelevalve ning halduskoormuse vahel. Projekti jooksul saadud kogemustest tehti järgmised järeldused, mida arvestada tulevikus teenuste osutamisel:

- Põhjalik andmestik teenuste osutamise kohta oli oluline mitmel põhjusel:
 - et olla kindel, et rahastust kasutati eesmärgipäraselt
 - et jälgida teenuste limiite, mis oli seatud rahakasutuse otstarbekuse eesmärgil
 - et vajadusel saada ülevaade konkreetse pere teenuste kasutamisest, kui see oli üksikjuhtumist lähtuvalt vajalik
- Peretoe teenus (eelkõige vajaduspõhine peretoe teenus) kui intensiivne ning ressursimahukas teenus pidi olema põhjalikult planeeritud ning teenuse käik dokumenteeritud. See võimaldas seada konkreetsed eesmärgid ning jälgida nende poole liikumist ja pere arengut. Peretoe teenuse puhul oli väga oluline teenuseosutaja ja KOV lastekaitsetöötaja koostöö.
- Väga oluline oli, et kõik teenuseosutajad ja spetsialistid (eelkõige peretoetajad ja ka mentorid) oleksid ühtses infoväljas, ühtlaste teadmistega, samade hoiakute, väärtuste ja arusaamadega. Selleks olid vajalikud regulaarsed kohtumised, kus infot jagada ja küsimusi arutada. Samuti oli kasulik pakkuda teenuseosutajatele keskselt ühtseid koolitusi, et nende kvalifikatsiooni tõsta ja ühtlustada. Koolituste planeerimise aluseks peaks olema kompetentsimudel, mis käesoleva projekti raames sai välja töötatud ja kasutusse võetud. Et hoida ja toetada spetsialistide motivatsiooni ja ennetada läbipõlemist, tasub korraldada keskselt ka supervisioone. Ühised supervisioonid kõigi teenuseosutajate spetsialistidele aitavad samuti saavutada ühtsust teenuste osutamises.

Kirjeldatud kogemusi võetakse arvesse, kui teenuste osutamine jätkub riigieelarvelistest vahenditest.

- **Tugiteenuste osutamise mõjude hindamine**

01.01.2016 – 31.12.2016

6.05.2016. a sõlmitud raamlepingu ja hankelepingu tulemusel kogub MTÜ Oma Pere teenuste hindamisaruannete põhjal teenuste kohta andmeid.

Perepõhise asendushoolduse tugiteenustest oli teavitatud kohalike omavalitsuste sotsiaal- ja lastekaitseametnikke Harjumaa, Järvamaa, Raplamaa ja Ida- Virumaa infopäevadel:

Järvamaa infopäev 2.03.2016

Harjumaa infopäev 24.03.2016

Ida-Virumaa infopäev 7.04.2016

Raplamaa infopäev 18.05.2016 (osales ka teenusepakkuja oma ettekandega)

Hankelepingu sõlmimine võttis oodatust kauem aega, mistõttu lükkus edasi ka teenuste pakkumine. Kõiki teenuseid prognoositakse täies mahus kõikides piirkondades pakkuda hiljemalt septembris 2016. aastal. Seetõttu ei olnud võimalik kuni septembrini täita tegevuse eelarvet prognooside kohaselt. Personalikulu oli täidetud vastavalt prognoosile.

Teisel poolaastal kogus raamlepingu ja hankelepingu tulemusel MTÜ Oma Pere teenuste hindamisaruannete põhjal teenuste kohta andmeid. Täpne ülevaade teenustele pöördujate profiilist, peamistest teemadest jms kajastati mõjuhindamise tabelites.

Tegevused olid ellu viidud vastavalt ajakavale. 2016. a planeeritud eelarvest oli personalikulu kulunud vastavalt eelarvele. Hankekulude eelarvest oli kulunud 24%, mis oli seotud: a) vähese teenuste teavitamisega; b) hankepartneri administreeriva personali vahetusega.

01.01.2017 – 31.12.2017

Aruande perioodil oli teenuste pakkumine jätkuv madal. Üheks põhjuseks oli hankepartneri teenuseid korraldava personali vähesus. Senine praktika näitas, et personali vahetus organisatsioonis nõrgestas olulisel määral organisatsiooni toimimist ja perepõhiste tugiteenuste pakkumise võimekust. Kuna oli teada, et valdkonnas oli tegutsemas peamiselt üks teenuseid pakkuv professionaalne organisatsioon, siis SKA poolt vaadates pole mõistlik ning jätkusuutlik perepõhiste tugiteenuste korraldamise üle-eestiline kohustus seada ühele ühingu. Seetõttu töötati aprilli-mai jooksul välja uus perepõhiste tugiteenuste pakkumise lähenemine. Teenuse pakkujale jääb senine funktsioon: tugiteenuseid pakuvad professionaalsed spetsialistid MTÜ-st Oma Pere. Teenuste korraldamine, teavitamine jms hakkab augustist 2017 olema SKA Lastekaitse osakonna vastutusalas.

Teisel poolaastal

2017. a teises pooles loodi ametikohad Eesti nelja piirkonda (põhi, lõuna, ida ja lääne piirkonda). Igas piirkonnas töötab perepõhiste tugiteenuste pakkumise koordineerimisega tegelev spetsialist, kes on asendushoolduse sisu ekspert ning kes hakkab osutama peale tugiteenuste hanke lõppemist ka telefoni- ja internetinõustamist piirkonnas. Hetkel planeeritud telefoni- ja internetinõustamise kulu saab jaotada piirkondade vahel ning spetsialistide koormusest 0,25 moodustaks nende teenuste osutamine. Ülejäänud 0,75 koormuse osas teeb spetsialist järgmist: vastutab teenuste pakkumise eest piirkonnas ning tagab teenuse kättesaadavuse sihtgrupi perele; teeb koostööd KOV lastekaitsetöötajatega ning SKA lapsendamise ja hooldusperede spetsialistidega perede abistamise ja teenustele suunamise eesmärgil; korraldab teenuste teavitust piirkonnas ning teostab järelevalvet teenuste üle ja annab tagasisidet toimunud teenuste kvaliteedist piirkonnas; teeb koostööd teiste seotud organisatsioonidega, nt koostöös Tervise Arengu Instituudiga oleme planeerinud PRIDE- koolitusele eelnevat ja järgnevat grupinõustamise teenust, seega selle teenuse korraldamine piirkonnas.

Alates oktoobrist tööle võetud uute töötajate esmasteks tööülesanneteks olid Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seotud infopäevade korraldamine (06.12.17 Tartus, 11.12.17 Tallinnas ning 19.12.17 Jõhvis) ning asendushoolduse muudatustega seotud teemade ja pädevuste omandamine (koolitused, arutelud, kohtumised).

2017. aastal teenuste pakkumine mõnevõrra tõusis, kuid hankekulude kogueelarvest oli 2017. a lõpuks kulunud 67 %.

01.01.2018 – 31.12.2018

Aruandeperioodil oli SKA pakutav asendushoolduse telefoniteenus toiminud kolm kuud. Sama kaua oli tegeletud ka uue asendushoolduse infotelefoni numbri ja e-posti teavitamisega. Alates aprillikuust oli jagatud kohalikele omavalitsustele tugiteenuseid tutvustavaid voldikuid koos asendushoolduse infonumbriga ja e-posti aadressiga asendushooldus@sotsiaalkindlustusamet.ee. Kuna teavitustöö uute kontaktivõimaluste osas oli toimunud alles mõned kuud, siis teenuse vajalikkust hinnata hetkel oli veel vara. Praeguse seisuga oli pöördumiste arv veel väike, kuid peale laiemat asendushoolduse teavituskampaaniat 2018. aasta sügisel võiks eelduslikult teenuse kasutus kasvada.

Teisel poolaastal

Teise aruandeperioodi järel saab perepõhiste tugiteenuste mõjude hindamisel koostöös hankepartneriga välja tuua järgmisi kitsaskohti:

- 1) Kõikides piirkondades ei ole spetsialiste kohapeal ning nad sõidavad Tallinnast kohale, see aga ei ole jätkusuutlik lahendus näiteks psühholoogilise nõustamise puhul, kus perele on oluline saada teenust elukohajärgselt ning oluline on vastuvõturuumi õhustik jms näitajad.
- 2) Teenusele ei jõua lapse ootamise protsessi algfaasis pered, (kes on oluline sihtgrupp ning kellel on aega end ette valmistada) ning pered, kes lapsendasid enne SKA lapsendamisega tegelevate spetsialistide tööle hakkamist selles valdkonnas. Sellised pered ei ole kantud lapsendajate registrisse, lapsendajatena ei ole nad ka KOV vaateväljas ning koordinaatoritel on võimatu nende peredeni jõuda. Siinkohal teeb SKA jätkuvalt koostööd vabaühendustega, et peredeni jõuda.
- 3) Grupinõustamise gruppide täituvus võiks olla kõrgem ning siinkohal on 2018. a II pooles koostöös hankepartneriga mõeldud välja rida tegevusi olukorra parandamiseks, nt 2019. a teavitussüritused sihtgrupi peredele erinevates Eesti piirkondades. Samuti tuleb läbi mõelda paremini teavitustegevusi KOV lastekaitse spetsialistidega (mõnes piirkonnas toimib juba väga hästi), SKA lapsendamist ja hooldusperede värbamist korraldavate ametnike ning PRIDE koolitajatega.

Eelarvet oli tegevuse peale kasutatud 2018. aastaks planeeritud eelarvest 100%.

1.01.2019 - 31.12.2019

Esimesel poolaastal on teenuste osutamine tõusuteel ning 2019. aastaks planeeritud eelarvest on 31.05.2019 seisuga kasutatud 62,8%. Eelarve kasutamist on aidanud tõsta tõhus teavitustegevus SKA ning lepingupartneri koostöös ning ühiselt planeeritud ressursipäevad sihtgrupile teenust osutavate spetsialistide tutvustamiseks. Kuna suvel on tõenäoliselt teenuste kasutamine ning eelarve kulu väiksem, siis võib prognoosida, et planeeritud eelarve katab vajadused aasta lõpuni.

Tegevused on eesmärgipärased ja nende elluviimise aktiivsus on järjest tõusuteel, teenuste kasutamist on võimalik tõsta SKA ja teenuseosutaja järjepidevas koostöös, mis selliselt ka toimib.

Teisel poolaastal toimus teenuste osutamises langus, sest endine teenuseosutaja ei soovinud enam uue hanke raames üle-eestiliselt teenuseid osutada ning uute koostööpartnerite leidmine võttis aega. Pärast teenuseosutajate leidmist on aktiivne koostöö käivitunud, 2020. aasta algusesse on planeeritud aktiivselt nii grupi- kui individuaalteenuseid.

2019. aastal viidi Sotsiaalministeeriumi poolt läbi tegevuste mõjuhindamise läbiviimiseks vajalike instrumentide ja meetodikate hange, mis kukkus kahel korral läbi, kuna ühtegi Pakkumust ei laekunud. Aasta lõpus otsustati, et Sotsiaalministeerium hangib nii instrumentide ja meetodikate kui ka mõju hindamise läbiviimise 2020 aastal. Partnereid planeeritakse leida hankega. Uue hanke läbiviimiseks alustati detsembris hankedokumentide ettevalmistamist.

2019. a eelarvest kasutati 87 %.

01.01.2020 - 31.12.2020

Lisaks jätkuvale statistika kogumisele alustati tagasiside küsimisega teenustel osalejatelt. Veebruaris valmistas SKA ette tagasiside küsimustikud erinevate teenuste osas, märtsis konsulteeriti teenuseosutajatega ja kohandati küsimustikke. Eriolukorra tõttu alustamine mõnevõrra viibis, kuid mai algusest alates on temaatilistes grupinõustamistes ja grupisupervisioonides osalejatelt küsitud süsteemselt veebipõhiselt tagasisidet. Edasised sammud on tagasiside koondamine, analüüs, visualiseerimine ning ka teiste teenuste puhul tagasiside küsitlustega alustamine.

Arvamuste ja ettepanekute kogumiseks ning järgmiste aastate tegevuste planeerimiseks toimus kõigi perede tugiteenuste osutajatega Skype-arutelu 22.05.2020.

Eelarvest oli kasutatud 31%.

Teisel poolaastal koguti lisaks tavapärasele statistikale ka regulaarselt osalejate tagasiside teenuste kohta. 22.09.20 kohtumisel küsiti kõigilt teenuseosutajatelt arvamusi ja ettepanekuid teenuste edasiste arengute osas.

Lähtuvalt sellest, TAT tegevused panustavad samadesse eesmärkidesse, millesse 2018. aastal jõustunud SHS muudatused, viiakse läbi ühine mõjuanalüüs. Hinnatakse nii TAT tegevuste kui seadusemuudatuste mõju perepõhisele hooldusele ja asendushoolduse kvaliteedile. Uute hankedokumentide ettevalmistamisega alustati 2020. aasta septembris ning analüüs valmib 2021. aastal.

Teenuste osutamine oli aktiivne ja aastaeelarvest oli ära kasutatud 100%.

01.01.2021 - 31.12.2021

Aruandlusena kogutakse teenuste kohta mitmesuguseid andmeid, mis võimaldavad teenuste kulgu jälgida ning selle alusel teha otsuseid muudatusteks.

Peretoe teenuse tagasiside ning esmaste kogemuste kogumiseks korraldati järgmised veebipõhised kohtumised:

22.03.21 teenuseosutajate ning peretoetajatega

27.04.21 KOV lastekaitsetöötajate esindajatega

19.05.21 peretoe teenust kasutanud perede esindajatega. Lisaks küsiti mõnelt perelt põhjalikumalt tagasisidet ja ettepanekuid kirjalikult

Üldised tagasisideankeedid saadetakse kõigile peretoe teenuse kasutajatele (ca 2 kuud peale teenuse kasutamise algust) ja tugigruppide kohta (valikuliselt). Üldistavalt võib öelda, et nii tugigruppe kui ka peretoe teenust peetakse vajalikuks või väga vajalikuks, teenustega rahulolu on kõrge.

TAT tegevuste ja seadusemuudatuste mõju perepõhisele hooldusele ja asendushoolduse kvaliteedile mõjuanalüüsi hanke pakkumuste esitamise tähtaeg oli 25.05.2021. Esitati kaks pakkumust, millest üks oli üle hanke eeldatava maksumuse. Pakkumuste sisuline hindamine on planeeritud juunisse.

Eelarvest oli kasutatud 30% (ei sisalda veel maikuu teenuseid).

Teisel poolaastal saatsid koordinaatorid peretoe teenusel osalenud peredele tagasisideküsitluse ankeedid ca 2 kuud peale teenuse algust, kuid vastanute arv oli madal. Need, kes oma arvamust avaldasid, olid üldiselt teenusega rahul ja pidasid seda vajalikuks. Üldistusi saadud vastuste põhjal siiski teha ei saa, kuna vastanute osakaal ei olnud selleks piisav.

Tugigruppide tagasiside põhjal oldi enamasti tugigruppidega rahul või väga rahul. Teatud juhtudel oli hinnang tugigruppidele madalam, kuid sageli oli inimene ise juurde kirjutanud, et üks või teine teema oli talle lihtsalt juba tuttav ja sellest ka madalam hinnang. Tugigruppidele tagasiside andnute arv oli eeldatust väiksem.

Tegevused olid toimunud plaanipäraselt, eelarvest oli kasutatud 80%.

01.01.2022 - 31.12.2022

Aprillis 2022 saadeti tagasiside küsimustik kõikidele kasuvanematele, kes on olnud peretoe teenusel ja on teenust saanud vähemalt 3 kuud. Küsimustikku täitsid 50 kasuvanemat ehk ca 40% küsimustiku saanutest. Vastajad hindasid peretoe teenust kõrgelt ning on teenusega väga rahul. Ollakse seisukohal, et teenus on vajalik ja võiks olla kõikidele kasuvanematele, kes selle teekonna alguses on. Kõige rohkem võeti peretoetajaga ühendust lapse käitumise tõttu (70%), samas ka, et saada peretoetajalt emotsionaalset tuge (66%). Kõige vähem võeti ühendust juriidilistes küsimustes ja lapse erivajadusega seonduvatel teemadel. Peretoetajatelt endilt oli tulnud tagasiside, et nad vajaksid koolitusi õiguslikes küsimustes, mis on seotud asendushoolduse valdkonnaga ja lisaks koolitusi, mis pakuvad teadmisi, kuidas töötada perega, kus lapsel on nt ATH diagnoos või lapse bioloogilisel vanemal on vaimseid häireid.

Teisel poolaastal küsiti tagasisidet mentorluse kohta, samuti erinevate tugigruppide kohta.

Mentorluse tagasisidele vastas 24 peret, nii eesti- kui venekeelseid. Rahulolu teenusega oli vastanute seas kõrge, eriti venekeelsetel peredel. Soovitusindeks (10-palli süsteemis) oli 9,68 (venekeelsetel 9,95, eestikeelsetel 9,4). Kõige rohkem on pered saanud mentorilt nõu seoses toimetulekuga lapse käitumisega, samuti on tihti abi saadud seoses suhetega perekonnas, vanema enesehoiuga ja emotsionaalse toimetulekuga. Pered hindasid eriti kõrgelt, et lisaks kogemuste jagamisele on mentorid ka oskuslikud nõustajad.

Ka rahulolu tugigruppidega on kõrge, soovitusindeks on järjepidevalt üle 9,7 (10-palli süsteemis).

Peretoe teenuse osas küsiti tagasisidet ka kohalikelt omavalitsustelt. Küsimustik saadeti 47le KOVile, kellest 18 on saatis tagasiside. Tähelepanekud KOVide tagasisidest: KOVidel on piisavalt infot peretoe teenuse kohta (sh peretoe teenusele suunamise kohta). KOVide arvates toetavad peretoetajad peresid kõige enam lapse kohanemisel peres ja toimetulekul lapse käitumisega. KOVid tõid välja asjaolu, et teenuseosutajad ei anna alati neile regulaarselt tagasisidet peretoe teenuse kulgemisest. Tõstatasime selle teema ka teenuseosutajatega aruteluks ning jälgime selle täitmist järgmisel aastal suurema valvsusega. Tagasisidest on nähtav, et KOVid näevad peretoe teenuse vajadust ja kasulikkust peredele, parandada annab teenuseosutajate ja KOVide omavahelist suhtlemist.

2022. aasta eelarvest oli kulunud 98,24% (va detsembri teenuste arved).

01.01.2023 - 31.01.2023

02.05.2023 saadeti teenuseosutajate projektijuhtidele tugigruppide tagasiside ankeet, mida edastada tugirühmas osalenud isikutele. Kokku sooviti tagasisidet kolme tugirühma osas. Kahjuks kolmest üks tugigrupp ei toimunud läbiviija haigestumise tõttu ning ankeetidele vastas kokku 3 kasuvanemat, mistõttu üldiseid järelduse tugigruppide kasulikkuse kohta pole mõistlik teha. Küll aga võib öelda, et kõik kolm vastanut soovivad tugigruppe ka teistele.

10.05.2023 saadeti tagasiside küsitlus peretoe teenuse saajatele. Küsitlus saadeti 49 kasuvanemale, ankeetidele vastas 21 kasuvanemat. Analüüsi tulemused on head. Pered olid rahul peretoe teenusega ning kõik 21 kasuvanemat soovitasid ka seda teenust teistele. Kõige rohkem, 86%, on vanemad saanud peretoetajalt emotsionaalset tuge. 81% vastanut vastas, et peretoetaja poole on pöördutud seoses lapse käitumisega ja lapse kohanemisega peres. Kõige vähem, 48%, oldi peretoetajaga ühendust võetud seoses suhtlusega bioloogilise vanematega. Peretoe teenuse soovitusindeks oli 100%. Tulemused näitavad, et peretoe teenus on kasuvanematele vajalik.

2023. aasta eelarvest oli kulunud 86% puuduvad maikuu arved).

Teisel poolaastal küsiti kasuperedelt tagasisidet mentorluse, peretoe teenuse ja tugigruppide kohta.

Mentori teenuse kohta vastas 12 kasuvanemat, saadeti 30-le kasuvanemale. Kokkuvõttes võib öelda, et pered on teenusega rahul ja soovitasid seda ka teistele kasuvanematele. Küsitluse järgi 83% vastanutest pöördus mentori poole teemaga, kuidas tulla toime lapse käitumisega.

Peretoe teenuse küsitlusele vastas 13 kasuperet, saadeti 50-le peretoe teenuse saajale. Sarnaselt mentori teenusega võib kokkuvõtvalt öelda, et pered on teenusega rahul ka soovitasid seda ka teistele kasuvanematele. Küsitluse järgi kõik vanemad on peretoetajaga arutanud teemal toimetulek lapse käitumisega.

Tugigrupi tagasiside küsitlusele vastas 6 kasuvanemat. Sarnaselt eelpool küsitlustega on kasupered ka tugigruppidega rahul ja soovitasid seda ka teistele. Soovitusindeks oli 100%.

Peretoetajatele ja mentoritele korraldati koolitus „Motiveeriv intervjuerimine“, mille maht on 26 ak/h. Koolituse eesmärk oli toetada projekti tegevuste jätkusuutlikkust, et käesoleva projekti raames välja töötatud ja osutatud tugiteenuseid saaks edaspidi ka riigieelarve vahenditest järjest kvaliteetsemalt pakkuda. Kokku oli kolm koolituspäeva (06.12; 13.12 ja 20.12.2023), lisaks oli eelkohtumine enne kontaktkohtumisi 29.11.2023. Koolitusel osalejate tagasiside oli positiivne, sest koolitus andis head oskused, kuidas kasuperesid efektiivsemalt aidata.

2023. a eelarvest kasutati ära 100%.

KOKKUVÕTTEKS 2015-2023

Perioodi jooksul osales teenustel 1330 unikaalset isikut.

Mentorlusteenust on saanud 323 isikut.

Psühholoogilist nõustamist on saanud 269 isikut.

Individuaalset supervisiooni on kasutanud 36 isikut (osutati aastatel 2019-2020 ja 2023)

Tugigruppides on osalenud 1285 isikut.

Peretoe teenust on saanud 210 isikut (osutati alates 2020).

Statistika kogumist on projekti jooksul edasi arendatud, viimastel aastatel on loodud ka regulaarne tagasiside süsteem. Tagasiside näitab, et osalejate rahulolu kõigi teenustega on läbivalt olnud väga kõrge. Tagasisideküsitlustele vastamise osakaal ei ole siiski nii kõrge kui sooviks, mis on sage probleem erinevate küsitluste puhul. Kohalikelt omavalitsustelt on küsitud tagasisidet peretoe teenuse kohta. KOViD on olnud valdavalt peretoe teenusega ning selle saamise protsessiga rahul. Tagasiside põhjal nähtus, et koostöö KOVi ja teenuseosutajate vahel oli esialgu vähene, selle arendamise ja toetamisega on seejärel järjepidevalt tegeletud.

Tugiteenused asenduskoduteenuse osutajatele KAVANDATUD: 01.11.2016 – 31.12.2022

TEGELIK: 01.11.2015 – 31.12.2023

01.01.2015 – 31.12.2015

- **Tegevuste planeerimine**

Alustati tegevuste planeerimisega. 16.12.2015 koostöökohtumisel MTÜ Eesti Laste ja Noorte Hoolekandetasutuste Ühendusega arutati põgusalt asenduskodu kasvatusalatoetajate ja perevanemate teenuste vajadusi ja võimalusi.

01.01.2016 – 31.12.2016

Riigihanke „Tugiteenused asenduskoduteenuse osutajatele“ dokumentide koostamisega alustati täies mahus peale perepõhiste tugiteenuste hanketeate avaldamist, täpsemalt 9. märts 2016. Hanke koostamisel hinnatud vajaduse tulemusel selgus koostöös SOMi, TAI, asenduskodude ning juhendamisteenuste ekspertidega, et tuleks laiendada tugiteenuste pakkumist. Seega suurenes teenuste arv, pikenes hanketegevuse periood ning eelnevaga seoses suurenes ka hanke eelarve. Hange hõlmab juhendamisteenuseid 1) kasvatusalatoetajatele: a) grupi supervisioon; b) individuaalne supervisioon; c) kovisiooniteenus/koviisorite koolitamine; d) kovisiooni koolitusele järgnevad grupikohtumised; ja 2) asenduskodu juhtidele: a) tööjuhendamise koolitus; b) tööjuhendamise koolitusele järgnevad grupikohtumised. Teenuse pakkuja peab suutma kaardistada sihtrühma vajaduse juhendamisteenuste osas ning pakkuma teenuseid vajaduspõhiselt kõigile Eesti asenduskodudele.

Toimunud koostöökohtumised ja teenuste arendamisega seotud tegevused:

26.01.2016 kohtumine SOS Lastekülaga teemal: koolitused asendushooldusel lastega tegelevatele spetsialistidele (asenduskodu töötajad, kasupered, lastekaitsetöötajad) laste õigustest ning koostöökohad SKA-ga;

17.03.2016 toimus arutelu asenduskodude tugiteenuste osas koostöös SKA lastekaitse üksuse projekti „Riskilaste ja –noorte tugisüsteemi väljaarendamine“ koordinaatoritega;

18.03.2016 asenduskodu töötajate tugiteenuste ja koolituste arendamise arutelu – koostöös TAlga.

28.03.2016 PRIDE-koolituste arendused ja asenduskodukasvatavate analüüs ning kokkupuude asenduskodude tugiteenustega – TAI, SOM.

1.04.2016 PRIDE-koolituse ja perepõhiste teenuste fookusgrupp – (osalejad TAI, hooldus- ja lapsendaja pered)

5.04.2016 asenduskodu töötajate tugiteenuste arendamise arutelu. SA Tartu Perekodu Käopesa ja SA Elva Perekodu külastus ja vestlus juhtkonnaga.

14.04.2016 koostöökohtumine ELNHYga (Eesti Laste ja Noorte Hoolekandeesutuste Ühendus). Teema: laste paigutamine teenustele – SOM, TAI, ELNHY jt seotud vabaühendused (SOS-lasteküla, MTÜ Oma Pere, Igale Lapsele Pere, Kasuperede Liit).

26.04.2016 asenduskodu töötajate tugiteenuste arendamise arutelu. Laste Hoolekande Asutus Lootus ja Narva Sotsiaaltöökeskuse turvakodu ja asenduskodu külastus.

03.05.2016 asenduskodu töötajate tugiteenuste arendamise arutelu: a) supervisiooni ja coachingu koolitusel osalejaga ning b) tegevsuperviisoriga.

Lisaks toimus ajavahemikul jaanuar-mai 2016 arvukalt kolmepoolseid (SOM, TAI, SKA) mõttevahetusi ja koostöökohtumisi asendushoolduse TATi tegevuste raames, nt 20.01 ja 21.04 TAT regulaarsed kohtumised, 12.05 TAT eelarve arutelu jmt.

Tegevused on ellu viidud vastavalt ajakavale. Hanketegevuse prognoositav algus on hiljemalt septembris 2016. aastal. Tegevuse eelarvet ei ole prognoosi kohaselt täidetud. Personalikulu vastab prognoosile.

Teisel poolaastal avaldati hanketeade 07.06.2016. Kokku laekus 2 pakkumist, mis mõlemad kvalifitseerusid. Hankekomisjon tunnistas edukaks MTÜ Moreno Keskuse pakkumuse ning nendega sõlmiti hankeleping 17.07.2016. Augustis 2016. a alustati hanke ajakavast lähtuvalt teenuste vajaduse kaardistusega

- **Tugiteenuste osutamine**

01.01.2016 – 31.12.2016

Teisel poolaastal läbi viidud tugiteenuste osutamine:

- 1) *Teenuste kaardistus:* augustis 2016 viis MTÜ Moreno Keskus läbi kaardistuse teenuste vajaduse kohta. Eesmärgiks oli saada asenduskodudelt tagasisidet teenuste vajaduse ja ootuste kohta. Selleks töötati välja OÜ Mindworkiga küsimustik KTK-Middleman supervisioonivajaduste küsimustiku põhjal. Küsimustik viidi läbi elektroonses keskkonnas ning saadeti 33-le asenduskodule (juhtidele e-posti teel ja kasvatusala töötajatele veebilingi-põhiselt nii eesti kui vene keeles). Kaardistusel osales 60,6% asenduskodudest, kuna hanke algusaeg langes kokku puhkuste perioodiga ning e-kirjadele ja telefonile kõik asenduskodud ei vastanud. Kaardistuse käigus tõi sihtrühm välja, et kõik teenused on asenduskodudele väga vajalikud ning supervisioonide maht võiks olla suurem kui prognoositud miinimum. Lisaks toodi välja konkreetsed muret tekitavad teemad supervisiooni gruppide ja koolituste sisendiks.
- 2) *Grupisupervisioonid*
Teenusel osalevate asenduskodude töötajatelt tuli ettepanek moodustada supervisioonigrupid asenduskodu või perepõhiselt, mis tagab perede parema toimemehhanismi ja aitab perekeskselt ennetada tekkivaid probleeme. Leiti, et ei ole mõistlik liita erinevaid peresid ja perekodusid. Sellest tingituna on osad supervisioonigrupid esialgselt planeeritult väiksemad. 09.-12.2016 viidi läbi 68 grupisupervisiooni ning kokku osales teenusel 354 inimest.
- 3) *Individuaalne supervisioon*
Võib öelda, et toimub hea koostöö SKA lastekaitse üksuse, asenduskodude võrgustikutöötajate ja Moreno Keskuse superviisorite vahel, eesmärgiga anda professionaalset individuaalset superviisori toetust asenduskodutöötajatele ja seeläbi parandada laste paremat toime tulemist asenduskodus. 09.-12.2016 viidi läbi 7 individuaalset supervisiooni ning kokku osales teenusel 7 inimest.
- 4) *Kovisiooni koolitus* on osalejate seas väga populaarne, mille tulemusena sai moodustatud 4 kovisiooni koolitusgrupp, gruppide moodustamisel on lähtutud asenduskodude suurusest ja peresüsteemidest. Detsembris 2106 viidi läbi kahele grupile kovisiooni koolituse I moodul, kokku osales teenusel 33 inimest.

-Teenustest on teavitatud erinevaid osapooli järgmiselt:

- 1) asenduskodused on teavitatud e-posti teel;
- 2) koos hankepartneriga toimus teenuste põhjalik tutvustamine ELNHÜ üldkoosolekul 13.10.2016, kus arutati kohapeal tekkinud asenduskodude juhtide küsimusi, kaasati seni teenustest keeldunud asenduskodused;
- 3) hankepartner on kontakteerunud eraldi iga asenduskoduga läbi projektijuhi ja superviisorite;
- 4) lisaks on toimunud avalikud infopäevad:
 - 18.10.2016 – teenuse tutvustamine Ida- ja Lääne-Viru asenduskodude juhtidele ja maavalitsuste ametnikele;
 - 01.-02.12.2016 – teenuse tutvustamine Sotsiaalministeeriumi ja SKA infopäevadel lastekaitsetöötajatele.

01.01.2017 – 31.12.2017

Tugiteenuste osutamine:

Grupisupervisioonid

Vaadeldaval perioodil viidi läbi 109 grupisupervisiooni ning kokku osales teenusel 759 inimest.

Individuaalne supervisioon

Viidi läbi 27 individuaalset supervisiooni ning kokku osales teenusel 27 inimest.

Kovisiooni koolitus

Neli koolitusgruppi läbisid ja lõpetasid vaadeldaval perioodil kovisiooni koolituse, sealjuures teenusel osales kokku 53 inimest. Kuna kovisiooni meetodika efektiivsus sõltub kasutada oskavate inimeste hulgast, siis otsustati sügisest 2017 alustada uute gruppidega, s.h vene keele gruppidega.

Tööjuhendamise koolitus

Asenduskodude juhtidest moodustati piirkondade sobivuse järgi kolm gruppi: Tartu, Jõhvi, Tallinn ning arvestades juhtide hõivatust toimuvad koolitused 2-päevaste moodulite kaupa. Vaadeldaval perioodil läbisid kõik grupid järgmised tööjuhendamise koolitused: I moodul „Juht kui meeskonna looja“ (jaan-märts); II moodul „Sisehindamine“ (aprill). Teenusel osales 33 juhti ning sisehindamise teemast võttis osa igast asenduskodust veel üks töötaja, kes aitab juhil asenduskodu sisehindamise läbiviimisel. Kokku osales teenusel 67 inimest.

Tööjuhendamise grupid ehk juhtide supervisioon

Maikuus alustasid juhtide supervisioonid kõigis kolmes grupis. Aja kokkuvõtte ja töö efektiivsuse seisukohast töötavad grupid terve päeva ehk 6-8 tundi. Teenusel osales kokku 33 juhti.

Tugiteenuste teavitamine on toimunud koostöös teiste asendushoolduse teenuste teavitamisega ning sisuliselt on saanud, kas pikemalt või põgusamalt puudutada teemat igal kohtumisel/infopäeval, mida on kirjeldatud perepõhiste tugiteenuste all.

Teisel poolaastal toimus teenuste pakkumine sarnaselt esimesele poolele. Kokku osutati 2017. a teisel poolaastal teenuseid 805 korral. Grupisupervisioone viidi läbi 133 ja teenusel osales 660 isikut. Individuaalseid supervisioone viidi läbi 31 korda. Kovisiooni koolitustel osales 45 isikut ja kovisiooni supervisioonides 22 isikut. Tööjuhendamise koolitusel osales teenusel 47 isikut ning tööjuhendamise grupis 9 isikut. Distsantsilt tööjuhendamise teenust aruande perioodil ei osutatud.

2017. a osales hankes 30 asenduskodu. Teenusel ei osale 3 asenduskodu: Tapa Maria Lastekeskus (suletakse), Viimsi perekodus ja Toomaperes Võrumaal tegutsevad abikaasad kahekesi, nad osalesid 1-2 supervisioonil ja rohkemaks vajadust ei näinud. Paljudes asenduskodudes tekkis pikem paus 2017 sügisel seoses TAI koolitustega, mis võttis suure mahu töötajate tööajast ja supervisioone lükati edasi.

Teenusel osalevate asenduskodude töötajatelt tulnud ettepaneku põhjal viikse supervisioonigrupid läbi asenduskodu või perepõhiselt, mis tagab pere parema toimemehhanismi, aitab perekeskselt ennetada tekkivaid probleeme ning see omakorda suurendab teenusest osavõttu.

Distsantsilt tööjuhendamist on juhtidele pakutud, aga siiani on kriitiliste juhtumite puhul olnud neil soov saada kohapeal silmast-silma supervisiooni. Asenduskodud, kus sisehindamine ei ole veel läbi viidud, on valinud enda majale sobiva sisehindamise meetodi ja võtnud ühendust inimesega, kes seda meetodit valdab.

Paljude juhtide arvates on suurepärane aeg alustada sisehindamisega 2018. a, kui seisavad ees muutused, mis on seotud asendushoolduse seadusandluse muudatustega.

01.01.2018 – 31.12.2018

Teenuseid on osutatud 2018. a aastal 979 korral. Grupisupervisioonides osales 831, individuaalses supervisioonis 26, kovisiooni koolitustel 18, kovisiooni supervisioonides 14, tööjuhendamise koolitusel 45 ning tööjuhendamise grupis 4 isikut; distantilt tööjuhendamise teenusel osales 8 asenduskodu, kokku 107 tunni ulatuses.

2017 sügisel seoses TAI koolitustega pausi teinud asenduskodud osalevad 2018. aasta algusest taas supervisioonidel. Juurde on tulnud Rakvere Noortekodu. Tallinna Lastekodu erinevad majad on kõik liitunud projektiga ja kõik majad osalevad perepõhiselt supervisioonidel. Perepõhine supervisioonisüsteem toimib ja asenduskodud annavad positiivset tagasisidet superviisoritele. Paranenud on tervikuna supervisioonidest osavõtt. Kogemus on näidanud, et kui supervisioonid toimuvad regulaarselt, siis inimesed õpivad aru saama sellest, kuidas supervisioone just oma meeskonna vajadustest lähtuvalt kõige paremini kasutada.

Individuaalsed supervisioonid on muutunud osalejate seas järjest populaarsemaks. Individuaalseid supervisioone on vaja läinud siis, kui töötajal on oma isiklikus elus kriisid, kui on läbipõlemise oht või on seoses lastega olnud kriitilisi olukordi, mis mõnda töötajat on personaalselt puudutanud. Mõni juht on palunud individuaalset supervisiooni, kui on olnud keerulisi protsesse seoses mõne töötajaga, mis puudutab otseselt laste heaolu. Lastega seotud küsimused ja juhi roll laste toetamisel on oluline teema ka grupisupervisioonides, kuna ka juhid puutuvad lastega kokku ja läbi oma töötajate toetamise saavad toetada lapsi.

Kokku on moodustatud 6 kovisiooni koolitusgruppi. Vajadus oleks veel vähemalt 2 koolitusgrupi järele, sest asenduskodude juhid ja töötajad ise on huvitatud, et võimalikult paljud töötajad läbiksid selle koolituse, sest peale kovisiooni läbiviimise oskuste arendab see üldist töö- ja suhtlemiskultuuri, motivatsiooni ning asenduskodude omavahelist lävimist. Antud teema on olnud arutlusel, kuid hankelepingu lõpuni on jäänud pool aastat, mistõttu ei jõua kõikide gruppidega tegeleda sisuliselt ja teemat saab käsitleda uue hanke raames tulevikus. Kovisiooni gruppides käsitletakse igapäevatoos esile kerkivaid probleeme, muutuseid, tööd laste ja kolleegidega. Erinevatele probleemidele reageerimise viise ja sellega seonduvat kovisiooni juhtimise temaatikat. Osalejad leiavad, et kovisiooni koolituse peaks läbima kõik asenduskodude töötajad, sest see annab oskuse õppida probleeme ja juhtumeid lahendama ning annab parema igapäevatoö toimetuleku.

Juhtide tööjuhendamise grupid toimuvad kolmes piirkonnas ja kolmes grupis (Tallinn, Tartu, Jõhvi). Juhtide osalus on koolitusgruppides väga erinev, eriti Ida- Viru grupis. Kõik juhid on infoväljas ja saavad info ja kutse, kuid tihti on samal ajal teisi üritusi ja koosolekuid ning tehakse oma valik. Tihti teeb see keeruliseks koolituse planeerimise ja läbiviimise, kuna järgneval korral tulevad nad koolitusele eelmise teema küsimustega.

Juhid on supervisioonidega rahul ja need on olnud sisukad ja vajalikud. Teemad, on selgelt seotud muutustega aastal 2018. Palju on esile kerkinud 2018. a sisehindamise teemat. Juhid toovad välja, et supervisioonile kolmeks tunniks kohale tulek on tihti keeruline, kuna tükeldab liialt tööpäeva, samas on supervisioon vajalik. Sellest tingituna on osavõtt ka väiksem kui koolitustest.

Distantilt tööjuhendamise alustati maist 2018. Selleks saadeti aprillis kõikidele asenduskodudele kiri, kus paluti hinnata distantilt juhendamise vajadust seoses sisehindamise teemaga. Distantilt juhendamise teenuse vajaduse esitas 13 asenduskodu, kes olid hinnanud vajaduse mahtu, valinud sisehindamise meetodi ja juhendaja. Distantilt juhendamine toimub nii Skype teel, e-kirja teel, telefoni teel, kohapeal kohtudes ja dokumentidega tutvudes.

Teisel poolaastal

31.12.2018 seisuga osales grupisupervisioonides 602 ja individuaalses supervisioonis 28 isikut; kovisiooni uute koolitusgruppidega hanke lõpuperioodil ei alustatud ning kovisiooni grupis osales 6 isikut; tööjuhendamise koolitusel 92 ning tööjuhendamise grupis 14 isikut; distantsilt tööjuhendamise teenusel osales 13 asenduskodu, kokku 937 tunni ulatuses.

Juhtide osalus koolitusgruppides on väga erinev, eriti Ida-Viru grupis. Kõik juhid on infoväljas, kuid teiste kohustustega seotult tehakse teisi valikuid. Tulevikus on mõistlik planeerida 2 tööjuhendamise gruppi Tallinnas ja Tartus, mis aitaks nii koolitajate aja- kui TATi eelarve ressursse säästa. Samuti avardaks see juhtide silmaringi teemade ja lahenduste osas, mis kerkivad üles teiste kogemusel koolituste ja gruppide käigus.

Juhid peavad koolitusi vajalikuks. Tihti soovitakse erinevaid supervisiooni küsimusi arutada juba koolituste raames. Põhjuseks on suur töökoormus ja töökohustuste täitmine väljaspool maja, mis võib põhjustada juhi ja alluvate võõrandumist ja kannatada saab kogu asutuse kliima. Sellest tingituna on juhtide osavõtt supervisioonidest väiksem kui koolitustest. Juhid ootavad laiemat juhtide arenguprogrammi, kuna puudu jääb paljudest juhtimisega seotud oskustest.

Supervisioonidega on juhid samuti rahul ja need on olnud sisukad ja vajalikud. Teemad, on selgelt seotud asendushoolduse muudatustega seadusandluses, mis jõustusid 2018. a alguses, s.h enamlevinud teema on seotud asenduskodude sisehindamisega.

Hankepartneri superviisorite hinnangul on grupi supervisioonidest osavõtt tervikuna paranenud. Kogemus on näidanud, et supervisioonide toimumise regulaarsus teenib eesmärgi, et töötajad õpivad hindama supervisioone ning neid ka oma meeskonna vajadustest lähtuvalt kõige paremini kasutama. Supervisioonide väärtustamine sõltub sellest, kuidas juhid oma töötajaid toetavad ja millised on töötajate omavahelised suhted. Tänapäevani on asenduskodusid, kus ei peeta endiselt supervisioone vajalikuks. Tulevikus võiks sellisel juhul asenduskodult võtta kirjaliku keeldumise, sest väga raske on supervisioone ellu viia, kui puudub juhtkonna toetus.

Individuaalsed supervisioonid on muutunud osalejate seas populaarsemaks. Individuaalseid supervisioone on vaja läinud siis, kui töötajal on oma isiklikus elus kriisid, kui on läbipõlemise oht või on seoses lastega olnud kriitilisi olukordi, mis mõnda töötajat on personaalselt puudutanud. Mõni juht on palunud individuaalset supervisiooni, kui on olnud keerulisi protsesse seoses mõne töötajaga, mis puudutab otseselt laste heaolu. Lastega seotud küsimused ja juhi roll laste toetamisel on oluline teema ka grupisupervisioonides, kuna ka juhid puutuvad lastega kokku ja läbi oma töötajate toetamise saavad toetada lapsi. Superviisorite hinnangul on viimasel perioodil märksõnadeks olnud töötajate ebakindlus ja töötamine turbulentses keskkonnas, kus kogu aeg midagi muudetakse ja see tekitab palju lisapingeid ja puudub stabiilsus. Seda kasutavad ära ka lapsed ja noored, kes tunnevad ennast samuti nende uuenduste raames ebaturvaliselt ja sealt algavad paljud probleemid nende käitumises, mis ringina jõuavad ka töötajateni ja omavaheliste suheteni.

Kovisiooni koolituse vajadus on jätkuv, sest asenduskodude juhid ja töötajad on ise huvitatud, et võimalikult paljud töötajad läbiksid selle koolituse, sest peale kovisiooni läbiviimise oskuste arendab see üldist töö- ja suhtlemiskultuuri, motivatsiooni ning asenduskodude omavahelist lävimist. Antud teema on olnud arutlusel ning koolitustega saab jätkata uue hanke raames. Kovisiooni koolituse läbinud leiavad, et koolituse peaks läbima kõik asenduskodude töötajad, sest see annab oskuse õppida probleeme ja juhtumeid lahendama ning annab parema igapäevatöö toimetuleku. Kovisiooni gruppides käsitletakse igapäevatöös esile kerkivaid probleeme, muutuseid, tööd laste ja kolleegidega; erinevatele probleemidele reageerimise viise ja sellega seonduvat kovisiooni juhtimise temaatikat.

Distantsilt tööjuhendamise teenust hakati aktiivselt kasutama alles teisel poolaastal ning põhjus on peamiselt selles, et alates 2018. a tekkis õiguslik alus hakata sisehindamist kontrollima järelevalve käigus. Sellega seoses saadeti kõikidele asenduskodudele kiri, kus paluti hinnata distantsilt juhendamise vajadust seoses sisehindamise teemaga. Antud perioodil toimus distantsilt juhendamise teenus 13 asenduskodus. Teenus toimub skype, e-kirja teel ja telefoni teel ning kohapeal kohtudes ja dokumentidega töötades. Koostöös Moreno Keskusega, mis haakus ka hanketegevusega, korraldas SKA teisel poolaastal arvukalt sisehindamise seminare, et toetada asenduskodusid sisehindamise protsessis (19.06, 14.09, 19.09, 07.12).

Teise poolaasta lõpus viidi läbi hange „Tugiteenused pere- ja asenduskodude töötajatele“ ning detsembris sõlmiti uus hankeleping MTÜ Moreno Keskusega perioodiks 01.01.2019-31.12.2020. Hange hõlmab juhendamisteenuseid asenduskodude juhtidele ja laste- ja noorte kasvatamisega seotud töötajatele: a) grupi supervisioon; b) individuaalne supervisioon; c) kovisiooniteenus/koviisorite koolitamine; d) kovisiooni koolitusele järgnevad grupikohtumised; e) grupi supervisioon juhtidele; f) tööjuhendamise koolitus juhtidele; g) tööjuhendamise koolitusele järgnevad grupikohtumised juhtidele. Teenuse pakkuja jätkab teenuste pakkumist vajaduspõhiselt kõigile Eesti asenduskodudele.

01.01.2019 - 31.12.2019

31.05.2019 seisuga osales tööjuhendamise koolituste teenusel kokku 20 inimest, grupisupervisioonil 515 inimest, individuaalsel supervisiooni teenusel 71 inimest, tööjuhendamise grupi teenusel 16 inimest.

Kovisiooni koolitustega oli plaan alustada märtsis ja kovisiooni gruppidega I poolaastal, kuid asenduskodude ettepanekul alustatakse 2019. aasta II poolaastal.

Tööjuhendamise koolituste läbiviimisega alustati vastavalt tegevuskavale ja moodustati

3 tööjuhendamise koolitusgruppi: Lõuna-, Põhja- ja Kesk-Eesti grupp.

25.01.2019 toimus projekti avaseminar, kus osales 17 inimest, teemaks projekti tegevused kuni 31.12.2020.

Põhja- ja Lõuna-Eesti grupi koolitusmooduli (2 päevane) teemaks oli „Tööjuhendamise olemus, eesmärk ja lähtekohad“.

Juhtide osalus on koolitusgruppides väga erinev. Kõik juhid on infoväljas ja saavad info ja kutse, kuid tihti on samal ajal teisi üritusi ja koosolekuid ning tehakse oma valik. See teeb keeruliseks koolituse planeerimise ja läbiviimise, kuna järgneval korral tulevad nad koolitusele eelmise teema küsimustega. Lahendina pakuti välja, et juhid, kes ei ole veel osalenud, moodustaksid omaette grupi ja hakkaksid koos käima Tallinnas. Kuid uued juhid soovisid integreeruda olemasolevatesse gruppidesse, et olla teistega ühises informis.

Jaanuarikuus leppisid superviisorid kokku grupisupervisiooni aegasid pere-ja asenduskodudega, osalejate arv grupisupervisioonis selles kuus oli väike. Grupisupervisioonidest osavõtt on tervikuna paranenud. Kogemus on näidanud, et kui supervisioonid toimuvad regulaarselt, soovitakse osaleda. Grupisupervisioonis olemise oskus vajab kogemust ja õppimist nagu iga teine uus protsess. Väga palju sõltub ka sellest, kuidas juhid oma töötajaid toetavad ja motiveerivad osalemist.

Paljud küsimused, mis superviisoritele endiselt raskust tekitavad, on seotud üldise asenduskodude süsteemiga (laste eestkostja ja kasvataja on erinevad instantsid, kasvatajate õigused ja kohustused ei ole tasakaalus jms), mille osas saab superviisor pakkuda vaid tuge leidmaks töötaja enda ja meeskonna ressursse.

Osades asenduskodudes on jätkuvalt info levimine grupisupervisioonide toimumise aja kohta problemaatiline – kaastöötajad ei tea või unustavad teistele info edastada. Lahenduseks on superviisorid loonud teavitustele. Supervisioonide läbiviimisel on raskusi tekitanud ka töötajate omavahelised ning töötajate ja juhi vahelised lisapinged, mida supervisioonide abil püütakse lahendada.

Enam soovitakse arutada keerulisemaid juhtumeid ja töötajate suhtlemist juhtkonna või lastega. Oskused lastega töötamiseks on paranenud, kuid töötajad vajavad põhjalikumaid teadmisi tööks probleemse käitumisega lastega.

Individuaalsed supervisioonid on muutunud osalejate seas järjest populaarsemaks ja töötajad kasutavad seda võimalust. Individuaalseid supervisioone on vaja läinud siis, kui töötajal on oma isiklikus elus kriisid, kui on läbipõlemise oht või on seoses lastega olnud kriitilisi olukordi, mis mõnda töötajat on personaalselt puudutanud. Mõni juht on palunud individuaalset supervisiooni, kui on olnud keerulisi situatsioone seoses mõne töötajaga, mis puudutab otseselt laste heaolu. Lastega seotud küsimused ja juhi roll laste toetamisel on oluline teema ka grupisupervisioonides, kuna ka juhid puutuvad lastega kokku ja läbi oma töötajate toetamise saavad toetada lapsi. Superviisorite hinnangul tuleb sageli töötajaid julgustada, et nad osaleks individuaalsetel supervisioonidel; tihti ei julgeta rääkida grupisupervisioonidel endaga seotud teemadel, kartes kolleegide hinnangut. Paaril juhul on supervisioon aidanud ära hoida töötaja lahkumise

asenduskodust ja kahel juhul on töötaja enda sõnul hakanud paremini mõistma enda rollide paljusust ja sellega kaasnevat vastutust.

Kokku on moodustatud 3 tööjuhendamise gruppi, kokku osales 16 inimest. Juhid on supervisioonidega rahul ja need on olnud sisukad ja vajalikud. Teemadena arutleti teenuse kvaliteediga seotud küsimusi, võrgustikutööd ja koostööd kooliga, samuti kriisiolukordi.

Asenduskodude juhtide toetamine sisehindamise teemal (distsantsilt tööjuhendamine) on ajutiselt katkenud projektijuhid vahetumise ja juriidilise toega seotud küsimuste tõttu. Plaanis on sisehindamise mentorluse hange läbi viia teisel poolaastal.

Teisel poolaastal toimus tööjuhendamise koolitus. Tööjuhendamise koolitustel on 2 tööjuhendamise koolitusgruppi: Lõuna-Eesti grupp ja Põhja-Eesti grupp. Viidi läbi II koolitusmoodul nii Põhja-Eesti (3.-4.10.19) kui Lõuna-Eesti gruppide (8.-9.10.19). Osales kokku 14 inimest.

Teemad:

- Juhi roll meeskonna ja iga töötaja professionaalse rolli, tööpanuse jms hindamisel, suunamisel ja arendamisel
- Nähtavad ja varjatud protsessid meeskondade juhendamisel, rollid meeskonnas, valikud, sotsiomeetria
- Kompetentsimudelid
- Juhi rollid. Juhtimisstiilid
- Juhi isiksuslik küpsus, juhi roll ja mõju meeskonnale

Juhtide osalus on koolitusgruppides väga erinev ja suure koormuse tõttu on raske leida kõigile sobivaid koolituspäevi. Osad juhid ei ole avaldanud soovi liituda koolitustega. Nendele juhtidele saadetakse 2020 jaanuaris täiendavad kutsed, kus nad saavad tulla uude gruppi, sest osad juhid on vahetunud ja mõned olnud pikalt haiguste tõttu töölt eemal.

Tööjuhendamise grupid

Moodustati 3 tööjuhendamise gruppi, et asenduskodude juhid saaksid olla koos erinevate asenduskodude juhtidega, et õppida ja kuuvalata nende parimaid praktikaid. Kokku osales aruandeperioodil tööjuhendamise gruppides 13 inimest. Teemad: suhted KOVidega, juhi enesemotivatsioon, rolliselt, koostöö võrgustikuga, eesmärkide selgus, rasked lapsed, väärtused. Juhid on supervisioonidega rahul ja need on olnud sisukad ja vajalikud.

Grupisupervisioonid

01.-30.06.2019 viidi läbi 32 supervisiooni, kus osales 146 inimest.

01.-31.07.2019 viidi läbi 0 supervisiooni, kus osales 0 inimest.

01.-31.08.2019 viidi läbi 5 supervisiooni, kus osales 25 inimest.

01.-30.09.2019 viidi läbi 43 supervisiooni, kus osales 165 inimest.

01.-31.10.2019 viidi läbi 23 supervisiooni, kus osales 122 inimest.

01.-30.11.2019 viidi läbi 40 supervisiooni, kus osales 183 inimest.

01.-31.12.2019 viidi läbi 17 supervisiooni, kus osales 80 inimest.

Supervisioone viiakse läbi asenduskodudes perepõhiselt. Paranenud on osavõtt ja info edasi andmine. Töötajate vahelised konfliktid tekitavad ka supervisioonide läbiviimisel lisapingeid. Esineb asenduskodusid, kus on juhtide ja töötajate omavahelised suhted väga pingelised, mida tuuakse ka supervisioonidesse. Enam soovitakse arutada keerulisemaid juhtumeid ja töötajate suhtlemist juhtkonna või lastega. Töötajate sõnul on lapsed muutunud keerulisemaks ja paljudel lastel on psüühilisi probleeme, mis tekitab peredes palju lisapingeid. Töötajad vajavad põhjalikumaid teadmisi tööks probleemsete lastega.

31.12.19 seisuga osales teenusel 721 inimest (osalemiskorrad).

Individaalsed supervisioonid

01.-30.06.2019 viidi läbi 18 supervisioon

01.-31.07.2019 viidi läbi 0 supervisioon

01.-31.08.2019 viidi läbi 18 supervisiooni

01.-30.09.2019 viidi läbi 23 supervisiooni
01.-31.10.2019 viidi läbi 24 supervisiooni
01.-30.11.2019 viidi läbi 22 supervisiooni
01.-31.12.2019 viidi läbi 13 supervisiooni

Individuaalsed supervisioonid on populaarsed, sest osalejad toovad välja, et töökeskkond on väga raske ja lapsed on muutunud raskemaks. Palju on psüühilise erivajadusega lapsi, kellega on keeruline toime tulla. Samuti on üheks põhjuseks rollide selgus ja suhted kollektiivis, juhtumite arutelu.

31.05.2019 seisuga osales teenusel 118 inimest (osalemiskorrad).

Kovisiooni koolitused

Kovisiooni koolitustega oli plaan alustada märtsis, kuid asenduskodude ettepanekul alustati 2019. aasta I poolaastal juunis. Koolitus toimus kahele grupile: I grupile viidi läbi I – III moodul. II grupile viidi läbi I ja II moodul, III moodul toimub 2020. aastal. Kovisiooni koolitustel osales kokku 61 inimest (osalemiskorrad).

1.01.2020-31.12.2020

Tööjuhendamise koolitustel on moodustatud 2 gruppi: Lõuna-Eesti grupp ja Põhja-Eesti grupp.

06.-07.02.2020 toimus Põhja-Eesti grupi koolituspäevad, kus osales kokku 6 inimest.

Teemad:

- Kommunikatsioon eri tasanditel: inimeste vaheline, organisatsiooni sisene ja väline kommunikatsioon
- Juhi sisekommunikatsioon
- Vaimse tervise probleemide (läbipõlemine, sõltuvused, isiksuslikud eripärad jms) märkamine, ennetamine ja võimalikud sekkumismeetodid

11.-12.02.2020 toimus Lõuna-Eesti grupi koolituspäevad, kus osales kokku 8 inimest

Teemad:

- Kommunikatsioon eri tasanditel: inimeste vaheline, organisatsiooni sisene ja väline kommunikatsioon
- Juhi sisekommunikatsioon
- Väärtused
- Vaimse tervise probleemide (läbipõlemine, sõltuvused, isiksuslikud eripärad jms) märkamine, ennetamine ja võimalikud sekkumismeetodid

12.05.2020 toimus Lõuna-Eesti grupi koolituspäev, kus osales kokku 11 inimest.

Teemad:

1. Lääbipõlemise ennetamine kriisilukorras. Võimalikud sekkumisvahendid, enesehoid, meeskonna toetamine
2. Kommunikatsioon eri tasanditel: inimeste vaheline, organisatsiooni sisene ja väline kommunikatsioon
3. Arutelud ja grupitööd.

Juhtide osalus on koolitusgruppides väga erinev ja ühises inforuumis hoidmine on väga keeruline, sest juhtide erinevad tööülesanded ja koolitused/nõupidamised mõjutavad koolitusel osalemist. Kõik asenduskodude juhid on infoväljas ja saavad info ja kutsed koolitustele ja töögruppides osalemistele, kuid on juhte, kes ei soovi koolitustel osaleda. Nendele juhtidele saadeti jaanuaris täiendavalt välja kutse, et nad saavad tulla uude gruppi, sest osad juhid on vahetunud ja mõned olnud pikalt haiguste tõttu töölt eemal. Moodustati grupp, mille esimene kohtumine pidi toimuma 17.-18.03, kuid eriolukorra tõttu on grupi tegevused edasi lükkunud, kuid eesmärk on jätkata tööd uue grupiga järgmisel aruandlusperioodil.

Aruandlusperioodil osales teenusel 24 inimest

Grupisupervisioonid

01.-31.01.2020 viidi läbi 19 supervisiooni, kus osales 81 inimest.

01.-28.02.2020 viidi läbi 35 supervisiooni, kus osales 164 inimest.
01.-31.03.2020 viidi läbi 7 supervisiooni, kus osales 30 inimest.
01.-30.04.2020 viidi läbi 7 supervisiooni, kus osales 43 inimest.
01.-31.05.2020 viidi läbi 15 supervisiooni, kus osales 66 inimest.

Sel perioodil on grupisupervisioonide elluviimist takistanud COVID viirusest tingitud eriolukord. Kuna asenduskodutöötajate oskused ja võimalused osaleda veebi teel grupinõustamistel olid väga piiratud, sai grupisupervisioone läbi viia nendes meeskondades, kus olid töötajatel vastavad oskused ja võimalused. Paranenud on osavõtt ja info edasi andmine. Töötajad on muutunud avatumaks ja usalduslikumaks supervisioonidel.

Enam käsitletavate teemad on keerulised lapsed ja juhtumid asenduskodudes. Töötajate sõnul on lapsed muutunud keerulisemaks ja paljudel lastel on psüühilisi probleeme, mis tekitab peredes palju lisapingeid.

31.05.2020 seisuga osales teenusel 384 inimest.

Individuaalne supervisioon

01.-31.01.2020 viidi läbi 8 supervisiooni, kokku 690 minutit.
01.-28.02.2020 viidi läbi 20 supervisiooni, kokku 1770 minutit.
01.-31.03.2020 viidi läbi 9 supervisiooni, kokku 780 minutit
01.-30.04.2020 viidi läbi 35 supervisiooni, kokku 2640 minutit.
01.-31.05.2020 viidi läbi 18 supervisiooni, kokku 1290 minutit.

Individuaalsed supervisioonid on populaarsed, sest osalejad toovad välja, et töökeskkond on väga raske ja lapsed on muutunud raskemaks. Palju on psüühilise erivajadusega lapsi, kellega on keeruline toime tulla. Samuti on üheks põhjuseks rollide selgus ja suhted kollektiivis, juhtumite arutelu.

Kuna antud aruandlusperioodil oli eriolukord, siis sellest tingituna toimusid paljud individuaalsed supervisioonid veebi teel Zoom keskkonna vahendusel. Osalejad tõid välja sellise võimaluse mugavuse, sest eriolukorrast tingituna, kui lapsed koolis ei käinud, oli pidev pere koostoomimine mõneti keerulisem ja individuaalne supervisioon aitas keerulisi olukordi ennetada ja lahendada.

Aruandlusperioodil osales teenusel 90 inimest.

Kovisiooni koolitus

II grupi III koolitusmoodul viidi läbi 07.-08.01.2020, osales 15 inimest.

Teemad:

- Struktureeritud supervisiooni paarismudel ja kolmikudel, mis annavad võimaluse ka 2-3 liikmelises grupis kovisiooni läbiviimiseks
- Praktiseerimine koolitusgrupis
- Protsessi analüüs, tagasiside ja õppimine kogetust
- Kriisijuhtumite käsitlemine kovisioonis, võrgustiku kaasamine
- Akuutsete ja emotsionaalselt laetud juhtumite juhendamine
- Kogu koolitusprotsessi analüüs, eneserefleksioon, oma "tööriistakasti" korrastamine

III grupi I koolitusmoodul viidi läbi 25.-26.02.2020, osales 9 inimest

Teemad:

- Kovisiooni juhendamise alused
- Kovisiooni juhendaja roll, kollegiaalne ja individuaalne vastutus
- Grupijuhtamine ja meeskonna kovisioon, grupijuhtimise põhialused
- Kovisiooni süsteemi arendamine oma organisatsiooni jaoks
- Protsessi analüüs, tagasiside ja õppimine kogetust
- Kovisiooni sessiooni struktuur
- Struktureeritud supervisiooni baasmudel juhtumite juhendamisel
- Praktiseerimine koolitusgrupis
- Protsessi analüüs, tagasiside ja õppimine kogetust

III grupi II koolitusmoodul 26.-27.05.2020, osales 9 inimest

Teemad:

- Struktureeritud supervisiooni paarismudel ja kolmikmodel, mis annavad võimaluse ka 2-3 liikmelises grupis kovisiooni läbiviimiseks
- Praktiseerimine koolitusgrupis
- Protsessi analüüs, tagasiside ja õppimine kogetust
- Kriisijuhtumite käsitlemine kovisioonis, võrgustiku kaasamine
- Akuutsete ja emotsionaalselt laetud juhtumite juhendamine
- Kogu koolitusprotsessi analüüs, eneserefleksioon, oma "tööriistakasti" korrastamine

Seoses COVID viirusest tingitud eriolukorraga on tegevuskava põhiselt 3. grupi planeeritud tegevused edasi lükkunud ja III moodul viiakse läbi 2020 aasta II poolaastal.

Aruandlusperioodil osales teenusel 33 inimest

Kovisiooni grupid

Kovisiooni gruppidega alustasime kohe peale koolitusi. Et kõik inimesed saaksid kovisiooni gruppides artelus osaleda, oleme koolitusgrupid jaganud omakorda kaheks, et kinnistada seeläbi paremini läbiproovitud meetodeid ja tagasisidestada protsessi.

I grupp

27.02.2020 osales teenusel kokku 4 inimest.

I grupp

27.02.2020 osales teenusel kokku 5 inimest

II grupp

13.03.2020 osales teenusel kokku 4 inimest

II grupp

9.04.2020 osales teenusel kokku 7 inimest

III grupp

26.05.2020 osales teenusel kokku 3 inimest

Teemad:

Võrgustiku koostöö, kovisioonide kasutamine oma organisatsioonis, kovisiooni mudelite rakendamise näited ja arutelu, toimetulek praeguses olukorras – tekib kriisiväsimus, ressursid, mis toetavad, digiõppe keerukused ja plussid, osadele lastele sobib individuaalne kaugõpe isegi paremini, jooksikute ohjamine.

Seoses COVID viirusest tingitud eriolukorraga on tegevuskava põhiselt planeeritud tegevused edasi lükkunud ja viiakse läbi 2020 aasta II poolaastal

Aruandlusperioodil osales teenusel 23 inimest

Tööjuhendamise grupid

Kokku on moodustatud 3 tööjuhendamise gruppi, sest asenduskodude juhid soovisid olla koos erinevate asenduskodude juhtidega, et õppida ja kuualata ka nende parimaid praktikaid. Aruandlusperioodil viidi tööjuhendamise grupid ellu veebikeskkonna Zoom vahendusel.

I grupp

08.04.2020 osales teenusel kokku 9 inimest.

II grupp

16.04.2020 osales teenusel kokku 11 inimest

III grupp

28.04.2020 osales teenusel kokku 10 inimest

IV grupp

29.04.2020 osales teenusel kokku 6 inimest

Teemad: toimetulek eriolukorras, ettevalmistus kriisiolukorraks asenduskodus; mured ja raskused igapäevatoos lastega töötamisel, koostöö kohaliku omavalitsusega/teiste võrgustiku liikmetega; eriolukorra lõppemisel töörütmiga taastamine ja mõningate meetmete, meetodite igapäevaellu rakendamine; Iseenda ja töötajate toimetulek; KLAT teenus, kogukondlik koostöö.

Juhid on tagasisides välja toonud, et on läbiviidud supervisioonidega rahul ja need on olnud sisukad ja vajalikud ja juhte toetavad.

Aruandlusperioodil osales teenusel 36 inimest.

Asendus- ja perekodude tugiteenuste osas vormistati eriolukorras lepingu muudatus ning teenused toimusid telefoni ja interneti teel. Teenuste hulgas vähenes töötajate grupisupervisioon (töötajatel ei olnud võimalik grupina koguneda, kuna lapsed olid pidevalt kodus ja vajasisid järelevalvet, suhtlemist, hoolitsust; pole piisavalt tehnilisi vahendeid jms), olulisel kohal oli aga individuaalne supervisioon ning tihedalt toimus juhtide nõu lühisupervisioon. Ilmnes, et kriisiolukorras juhtidele pidevat regulaarset ja pigem lühikese kestvusega grupiviisilist toetust on oluline pakkuda – see aitab info ja kogemuste jagamisel ja stressi ning keeruliste olukordadega toimetulekul.

Teine poolaasta

Juhtide tööjuhendamise koolitused.

Juhtide osalus on koolitusgruppides endiselt väga erinev ja ühises inforuumis hoidmine on väga keeruline, sest juhtide erinevad tööülesanded mõjutavad koolitusel osalemist. Kõik asenduskodude juhid on infoväljas ja saavad info ja kutsed koolitustele ja töögruppides osalemisele, kuid on juhte, kes ei soovi koolitustel osaleda. Osades asenduskodudes on ka juhid vahetunud ja mõned neist on olnud pikalt haiguste tõttu töölt eemal, neile on saadetud täiendavalt kutseid, et nad saavad grupiga igal ajal liituda.

Grupisupervisioonid.

II poolaastal sai grupisupervisioone läbi viia silmast-silma kohtumistena. Oktoobri alguses, kui hakkas COVID viiruse teine laine, sai asenduskodudega kokku lepitud, et pöörõhk jääb oktoobrisse-novembris, et saaks silmast-silma kohtumistega seatud eesmärgid täita ja olulised asenduskodude tööde ja probleemidega seotud teemad kokku võtta. Kuna asenduskodudel on keeruline üle veebi oma tööd korraldada, sest kõikidel töötajatel ei ole arvuteid ja oskus neid kasutada, siis detsembris me enam ei kohtunud, sest inimesed soovivad kohtuda vahetult, mitte veebi teel. Inimeste teadlikkus ja supervisioonidest osavõtt on tervikuna paranenud, ollakse julgemad ja avatumad, on tekkinud usaldus ja mõistetakse supervisiooni vajalikkust. See on aidanud omakorda parandada nende eneseväljendusoskust, tõstnud teadlikkust töös lastega, andnud oskust tulla toime keeruliste olukordadega ja vähendanud stressisituatsioone. Inimesed soovivad ja ootavad supervisioone.

Enam käsitletavat teemad on töötajate omavahelised suhted, keerulised lapsed ja juhtumite arutelud asenduskodudes. Töötajate sõnul on lapsed muutunud keerulisemaks ja COVID situatsioon süvendab paljudel lastel psüühilisi probleeme, mis tekitab peredes palju lisapingeid ka töötajate vahel.

Probleemiks ehk takistuseks oli ka sel perioodil COVID viiruse II laine, mille tulemusena vajasisid asutused rohkem supervisiooni oktoobris-novembris.

Individuaalne supervisioon

Individuaalsed supervisioonid on populaarsed, kuid on märgata, et tekib stabiilsus töökollektiivides ja inimesed vajavad neid mõnevõrra vähem. Varasemalt oli põhjuseks psüühilise erivajadusega lapsed, siis töötajad on läbi asenduskodudes toimuvate juhtumiarutelude (sh kovisioon) õppinud olukordi lahendama. Samuti on tekkinud rollide selgus ja paranenud suhted kollektiivis, mille tulemusena osatakse erinevates olukordades enam toime tulla ja ei vajata isiklikul tasandil välist tuge.

Kuna antud aruandlusperioodi lõpul oli taas COVID II laine, siis sellest tingituna vähenesid ka perioodi lõpus individuaalsete supervisioonide vahetud kontaktid. Kuna töötajatel ei ole võimalik alati kasutada arvuteid ja tihti ka on põhjuseks vähene IT oskus, siis veebi teel supervisioone läbi ei viidud. Kui kevadperioodil osalejad töid välja, et kui lapsed koolis ei käinud, oli pidev pere koostoomimine mõneti keerulisem ja individuaalne supervisioon aitas keerulisi olukordi ennetada ja lahendada, siis nüüd on tekkinud parem oskus keeruliste situatsioonidega toimetulekuks.

Kovisiooni koolitus ja koolitusjärgsed grupid

Seoses Covidiga lükkusid III koolitusgrupi III mooduli koolitused 2020 aasta II poolaastasse, need toimusid oktoobris.

Toimusid ka koolitusjärgsed grupid kõigile koolitusgruppidele. Teemadeks olid võrgustikukoostöö, meeskonnas olevad ressursid, kovisiooni mudelite rakendamise näited ja arutelu, kovisiooni läbiviimine gruppides, kus on usaldus väga madal ja koostöö ei toimi; refleksioon, kuidas käituda, kui kõik on juhtumi omanikud; kovisiooni rakendamine oma organisatsioonis; kovisiooni juhendaja roll.

Tehti lepingu muudatus, mille kohaselt oli võimalik aasta lõpus osutada teenuseid ka kaugtoel sarnaselt kevadisele eriolukorrale.

Lisaks hankepartneri kaudu osutatavatele tugiteenustele alustati 2020 II poolaastal SKA mentorteenuse väljatöötamise ja pakkumisega asendus- ja perekodudele. Mentorteenus on protsess, mille raames uuritakse süvendatult asutuse töökorraldust, et leida korduvate probleemide juurpõhjused ning neid lahendada. SKA mentor suhtleb regulaarselt asendus- või perekodu juhtkonnaga, et ühiselt probleeme tuvastada ning nende lahendamiseks konkreetseid samme ette võtta. 2020. aasta jooksul alustati mentorlusega mõne asutuse puhul, paralleelselt töötatakse välja teenuse raamistik ja töövahendid: asutuse vajaduste hindamise raamistik ning teenuse protsessi kirjeldus. 2021. aastal jätkub töö nii raamistikuga kui teenuse praktilise pakkumisega. Peamine tegevuseks vajalik kulu projekti raames on ühe SKA koordinaatori palgakulu.

Teisel poolaastal valmistati ette järgmist hanget, selleks toimusid alates maist arutelud nii asendus- ja perekodude, teenuseosutajaga, SKA siseselt ning Sotsiaalministeeriumiga. Seoses asendushoolduse talituse loomisega SKAs 2020 kevadel tõusid võimalused otse asendus- ja perekodudega suhtlemiseks ning nende probleemidesse põhjalikumalt süvenemiseks. Seoses sellega süvenes arusaam, et on vaja toetada perevanemate ja kasvatajate oskust lastega suhelda. Sellest kavas välja järgmisse hankesse liidetud uus teenus – juhendatud perevestlus – mille eesmärk on juhendada kasvatajaid/perevanemaid peres erinevatel teemadel avatult ja ausalt rääkima, tehes seda pidevalt ja harjumuspäraselt. Samas jäeti hankest välja koolitused, kuna koolitusi pakub Tervise Arengu Instituut. Hange viidi läbi sügisel 2020, esitati 3 pakkumust, edukaks osutus uuesti MTÜ Moreno Keskus. Leping 2021. aastaks sõlmiti detsembris 2020.

01.01.2021 - 31.12.2021

Et põhjalikumalt tegeleda asendus- ja perekodude teenuste pakkumisega ja arendamisega, viidi 2021. aasta algusest sisse muudatus, mille kohaselt asendus ja perekodude tugiteenustega tegeleb üks koordinaator (varem eraldi inimest selle teema peal ei olnud).

Esimesel poolaastal on tugiteenuste osutamist mõjutanud koroonaviirusest tingitud piirangud. 14.01.2021 andis Sotsiaalkindlustusamet lepingupartnerile teada, et tugiteenuseid võib vajadusel osutada telefoni või interneti teel. Selline teenuste osutamise võimalus kehtib seni, kuni tellija annab teada selle lõppemisest.

Kuna perevanematele langes distantsõppe korraldamisel suurem vastutus, siis ei soovitud väga palju kasutada teenuseid veebivahendusel ning mõnes asendus- ja perekodus kerkis esile perevanemate digioskuste parandamise vajadus. Seetõttu osutati tugiteenuseid aasta alguses tavalisest vähem.

Jaanuaris teenuseid ei osutatud.

Veebruaris toimus 7 grupisupervisiooni, milles osales 63 inimest. Teenused toimusid veebivahendusel.

Märtsis toimus 10 grupisupervisiooni, 1 individuaalne supervisioon ja 2 juhtide supervisiooni, milles osales 69 inimest. Teenusepakkuja andis teada, et suurenenud on vajadus individuaalse supervisioonimahu suurendamise järgi ning mahu suurendamise luba anti kuni aprillikuu lõpuni.

Aprillis toimus 1 juhtide supervisioon, 8 grupisupervisiooni, 16 individuaalset supervisiooni, milles osales 66 inimest.

31.03.2021 saatis koordinaator kõikidele asendus- ja perekodudele kirjad 01.04.2021 jõustunud Sotsiaalhoolekandeseaduse muudatusest.

Jätkati asendus- ja perekodudele mentorteenuse pakkumist ning selleks raamistiku väljaarendamist. Mentorteenust on kasutanud kokku kolm asendus- ja perekodu (Tilsi Perekodu, SA Taheva Sanatoorium; Siimusti Lastekeskus). Lisaks on eelkõikulepe mentorluse alustamiseks veel kahe asutusega, kuid regulaarset koostööd ei ole seni saanud alustada, kuna laste distantsõpe on tõstnud töökoormust asutustes. Asutustele on koostatud mentorlaan ja toimuvad järjepidevad kohtumised, et parandada asutuse koostööd ja töökorraldusest tingitud probleemide tekkimist. Rõhk on ennetamisel ja muutuste tegemisele julgustamisel.

Asutuste abivajaduse hindamiseks mentorluse raames on koostatud raamistik, milles on kaardistatud asendushoolduse põhivaldkonnad. Juhtumipõhised tähelepanekud raamistikuga ühendades on võimalik saada laiem ülevaade asutuse toimimisest ning probleemkohtadest. Raamistik aitab seostada valdkondlikke probleeme konkreetsete üksikjuhtumitega ning selgitada ja näitlikustada seoseid. Seeläbi on võimalik planeerida vajalikke muutusi. Hetkel on töövahend arendusjärgus, seda täiendatakse.

Mentorteenuse raames tehakse koostööd teiste seotud osapooltega – järelevalve, KLAT teenus, lastekaitse nõustamisteenus. Asutustega tegelevad mentorid on kaasatud üksikjuhtumite lahendamise võrgustikku, et tagada lastele toetus, kui tegemist on asutuses esilekerkiva probleemiga.

Mentorlusteenuse jooksul on tähelepanu pööratud nt järgmistele probleemidele: perevanemate oskused (nt lastega vestlemine rasketel teemadel), asutuse juhtimisega ning võrgustikutööga seotud probleemid (vastutava KOVi, nõukogude ja hoolekogude roll), juhtumiplaanide kasutamine igapäevases töös lastega, huvihariduse ja rehabilitatsiooniteenuste tagamine lastele, laste sisseelamise programm jm. Seejuures on toetatud asutuse juhti mh järelevalveaktides kirjeldatud tähelepanekutega tegelemisel.

On ilmnunud, et asutuste ootused lastega seotud probleemide lahendamisel on praktilised: eestkostja ja perevanemate rollide täpsustamine; konkreetsete oskused, kuidas lahendada konflikte, sõlmida kokkuleppeid. Samas nähtub, et probleeme tekib rohkem, kui keskendutakse korralduslikele teemadele ning ei tähtsustata piisavalt perevanemate rolli laste elus.

Mentorlusteenuse osutamisega jätkatakse.

Mentorteenust on osutatud 4 asutusele.

Asutuste mentorteenuse raames on mentorid järjest tihedamalt kaasatud lastega seotud juhtumite aruteludesse. Juhtumimenetluse raames on mentori roll erapooletult kaardistada ja asutuse juhile anda tagasisidet juhtimise ja perevanemate kompetentsidega seotud nõrkuste ja tugevuste kohta ning teha soovitusel asutusesisese töökorralduse muutuste tegemiseks, koolituste kasutamiseks.

Mentorid on kaasanud oma aruteludesse teenuse eest vastutavaid kohalikke omavalitsusi, asutuste hoolekogusid ja nõukogusid, eestkostjaid, järelevalve talitust, nõustamistalitust, KLAT teenuste koordinaatoreid. Eesmärk on suunata asutuste juhte hindama oma teenuse nõrkusi ja tugevusi ning koostöös leida lahendusi, et teenus vastaks laste tegelikele vajadustele.

Mentorite tähelepanekud juhtumite ja asutustega koostöö põhjal:

- Märgata on praktika, kus käitumisprobleemidega noortega otsustatakse teenuseleping ühepoolset lõpetada. Eestkostjatel ei ole selle olukorra ärahoidmiseks muid võimalusi, kui SKA kaasamine.
- Koostöö lastekaitsetöötajaga on puudulik:
 - asendus- ja perekodud ega eestkostjad ei mõtesta teenusel olevat last abivajava lapsena.
 - eestkostjad ei hinda teenuse sobivust lapsele, nt kui lapsega tekivad probleemsed olukorrad, siis ei järgne tavapärasest lapse abivajaduse hindamist;
 - tavapärasest suuremate käitumisprobleemidega laste puhul ei toimu eestkostjate ja teenusepakkujate vahelist regulaarset koostööd, pigem oodatakse abi ja lahendusi väljastpoolt (KLAT, SKA);
 - asendushooldusel olevate laste probleemide puhul ei toimu eestkostjate poolt sekkumisi, meetodite või nõustamiste kasutamist, mida kasutatakse bioloogilises peres elavate laste puhul.
- Kui tekib kiindumussuhe lapse ja perevanema vahel, siis (hea käitumisega ja toimivate suhetega laste puhul) ei suuda perevanemad julgustada ja toetada, et laste hooldusperre liikumine on vajalik.
- Perevanemate toetamine töökeskkonnas:
 - supervisioonid on vajalikud, aga ei hoia ära juhtimisega seotud probleemide tekkimist;
 - tööalane toetamine juhi ja vastutava kohaliku omavalitsuse poolt on puudulik;
 - perevanemate töölt lahkumine on sagedane;
 - ennetus perevanemate tööl püsimiseks, kompetentside hoidmiseks, suurendamiseks sõltub inimesest, asutuse juhust ja teenuse eest vastutavast kohalikust omavalitsusest.

Aasta jooksul on mentorid teinud regulaarset koostööd nelja perekodu juhiga. Asutustele saadeti aasta lõpus mentorteenuse mõju hindamiseks tagasisideankeedid ning täiendavalt on asutustelt küsitud teenusega rahulolu soovitusindeksit (1-10). Soovitusindeksi küsimusele vastas 3 asutust; (10;10;9= keskmiselt 9,6)

Praktilistest muutustest, mida mentorluse jooksul on saavutatud, on asutuste juhid märkinud:

- *Oleme sõnastanud „väljumisstrateegia“, alustasime kord kuus noortegruppi „Minu elu“ kus 15+ noortega vestleme nendel elulistel teemadel.*
- *PLR (Pere Lahendusringi meetodi) kasutamine*
- *„Ringist Välja“ meetodi kasutamine*
- *Koostöö noortekeskustega noorte vaba aja eesmärgipärasemaks sisustamiseks*
- *Perevanemate osalemine „Imelised Aastad“ koolitusel, praktiliste tegevuste rakendamine töös lastega.*
- *Välja sai töötatud uute laste sisseelamise programm*
- *Perevanematele igasse peresse sai kokku pandud igapäevatööd reguleerivate dokumentide ja juhiste käsiraamatud*
- *Kohustusliku kirjanduse loetelu perevanematele ja arenguvestlusel loetud raamatutest rääkimine*
- *Perevanemate suunamine traumateadlikuse ja lipusüsteemi koolitustele.*
- *Mentorluse käigus saadud soovitude toel oleme üle vaadanud ja uuendanud mitmeid dokumente. Kõikides dokumentides seni kasutusel olnud termin „kasvandik“ on asendatud terminiga „laps/nooruk“. Lisaks sai sisulise poole pealt uuendatud kodukorda, taskuraha maksmise korda, hädaohus oleva lapse abistamise juhust. Uue dokumendina loodud uue lapse sisseelamise programm.*
- *Osakonnas läbi viidud sisehindamise ühe tulemusena valmis osakonna tegevuskava.*
- *Põhjalikult sai hinnatud laste vaimse tervise olukord, tehtud koostööd erinevate erialaspetsialistidega edasiste abistamisvõimaluste leidmiseks ja rakendamiseks. Loodud sai elektrooniline laste erialaspetsialistide juures käimiste tabel, millesse juurdepääs osakonna töötajatel, kes saavad teha täiendusi ning seeläbi viibida ühises inforuumis.*
- *Sain kinnitust oma mõtetele (et need polegi väga valed). Samuti sain infot teiste perekodude kohta ja kust nõu ja abi küsida. Natuke keeruline on meil vallavalitsuse lastekaitsetöötajatega. Näiteks laste juhtumiplaanid – me pole siiani ühtegi näinud.*
- *SKA poolt välja töötatud ja juhitud mentorprogramm oli asendushooldusteenuste osakonnale ning minule, värskelt osakonda juhtima asunud inimesele väga vajalik ja kasulik. Tööle asudes oli see*

mulle meeldiv üllatus, mis kindlasti hõlbustas sisseelamist ja aitas kaasa tööle jäämisele kuni käesoleva hetkeni.

- Üheks suurimaks küsimuseks oli osakonna töökorralduse muutmine, st töökorralduse, kus iga päev lastega tööl erinev inimene, üleminekut perevanema süsteemile, kus pikema aja vältel tööl üks inimene. Arutlesime ja kaalusime seda pikalt, kuid kaalukeeleks sai laste soov olemasolevat süsteemi säilitada. Küll muutisime süsteemi selliselt, kus igal perel on kindlad kasvatajad, mitte ei toimu rööprähklemist kõigi perede vahel.
- Lapsi valmistatakse ette iseseisvaks eluks, nendega viiakse läbi vestlusi tuleviku planeerimiseks.
- Laste riided jm vajalik ostetakse tugikasvataja poolt lastega koos tooteid valides kas käies füüsiliselt poes või sooritatakse ostud veebipoodidest.

01.01.2022 - 31.12.2022

2022 asendus- ja perekodude tugiteenuste hanke võitjaks osutus MTÜ Moreno Keskus.

Jaanuaris toimus grupisupervisioone 10, perevestlusi 1, individuaalseid supervisioone 6. Teenustel osales kokku 47 inimest.

Veebruaris toimus grupisupervisioone 18, individuaalseid supervisioone 15. Teenusel osales kokku 70 inimest.

Märtsis toimus grupisupervisioone 22, individuaalseid supervisioone 15. Teenustel osales kokku 88 inimest.

Aprillis toimus grupisupervisioone 23, juhtide supervisioone 2, individuaalseid supervisioone 8. Teenustel osales kokku 105 inimest.

Maikuu toimus grupisupervisioone 21, juhtide supervisioone 3, juhendatud perevestlusi 1, individuaalseid supervisioone 17. Teenustel osales kokku 115 inimest.

21.01.2022 osales koordinaator SEB Heategevusfondi korraldatud Imagopuudutus koolitusel, mille sihtgrupp olid kasvatajad ja perevanemad.

Veebruaris alustati asendus- ja perekodudes noorte iseseisvasse ellu ettevalmistamise praktikate kaardistamisega. Lisaks toimusid kohtumised asendus- ja perekodude juhtide ja töötajate ning lastekaitsetöötajatega, et konkreetsetes piirkonnas paremini suunata noortele suunatud elluastumist toetavaid tegevusi. I poolaastal toimus kohtumine Pärnu Laste- ja Perekeskuses ning Valga lastekodus „Kurepesa“, mille tulemusena on järgnevatel kuudel planeeritud teemapäevad noortele. Tegevused jätkuvad teisel poolaastal.

25. märts osales koordinaator Pepleri Ravikodu koostöökohtumisel, mille eesmärk oli leida asendushoolduse ja ravikodu ühiseid koostöövõimalusi abivajavate noorte toetamiseks.

Aprillis ja mais on toimunud kohtumised mitme asenduskodu juhiga mentorlusteenuse jätkamise osas. Mentorteenuse arutelusid on läbi viidud viie asendus- ja perekodu juhiga, kuid reaalsete tegevusteni ei ole jõutud. Tegevuse huvi langus asenduskodu juhtide poolt on seotud erinevate põhjustega, kuid rohkem on mainitud aktiivselt kontaktkoolitustel osalemist, asutuse sisehindamise läbiviimist ja alates veebruarist Ukraina sõjapõgenikega seotud ärev olukord ja vabatahtlikud abistavad tegevused.

Koostöös Eesti Asenduskodu Töötajate Liiduga on planeerimisel suvekool asendus- ja perekodude kasvatajatele ja perevanematele, mis toimub teisel poolaastal. Suvekoolis planeeritakse tutvustada erinevaid teemasid, mis aitaksid töötajatel tõhusamalt toimida.

Teisel poolaastal on asendus- ja perekodude tugiteenuseid kasutatud mahus:

- juunis toimus 22 grupisupervisiooni, 3 individuaalset supervisiooni. Teenustel osales 78 inimest.
- juulis toimus 1 juhendatud perevestlus ja 1 individuaalne supervisioon.
- augustis toimus 7 grupisupervisiooni, 1 juhendatud perevestlus ja 12 individuaalset supervisiooni. Teenustel osales kokku 37 inimest.
- septembris toimus 38 grupisupervisiooni, 22 individuaalset supervisiooni. Teenustel osales kokku 160 inimest.

- Oktoobris toimus 40 grupisupervisiooni, 1 juhendatud perevestlus ja 18 individuaalset supervisiooni. Teenustel osales kokku 145 inimest.
- Novembris toimus 38 grupisupervisiooni, 1 juhendatud perevestlus ja 25 individuaalset supervisiooni. Teenustel osales 161 inimest.

Pikendati lepingut MTÜga Moreno Keskusega asendus- ja perekodudele tugiteenuste osutamiseks kuni 30.06.2023 ning suurendati lepingu mahtu 45 000 euro võrra.

Kohtumised, koolitused, üritused:

- 01.06.2022 toimus Valga Perekodu Kurepesa juhi ja Valga vallavalitsuse lastekaitsetöötajatega koostöökohtumine, mille eesmärgiks oli koostöös perekodude ja eestkostjatega panustada ühiselt iseseisvasse ellu astuvate noorte ettevalmistuse tegevustesse.
- 09.06.22 külastas asendushoolduse ESF meeskond Rakveres asuvat perekodu Maria ja Lapsed. Külastuse eesmärk oli saada laiemat teadmist spetsiifilise asenduskodu mudeli kohta, mida kohapeal rakendatakse.
- 28.08.2022 osales koordinaator SEB Heategevusfondi korraldatud asendushooldusel kasvavate laste ja perevanemate suvelõpureisil Helsingisse, et saada paremat sissevaadet laste ja perevanemate suhetesse ning arutada vabas õhkkonnas nii perevanematega kui SEB Heategevusfondi esindajatega vajadusi ja tulevikuplaane.
- 7., 9. ja 14. septembril osales koordinaator Tartu Ülikooli õigusteaduskonna karistusõiguse osakonna poolt organiseeritud INTIT (INtegrated Trauma Informed Therapy for Child Victims of Violence) infopäevadel. INTIT projekti eesmärk on teadvustada kriminaalsüsteemis lastega töötavate spetsialistide seas lapsepõlve trauma mõjusid ning seeläbi ennetada ja/või vähendada asutuste poolset taasohvristamist.
- Koordinaator osales regulaarselt SEB Heategevusfondi taotlusvoorude komisjonitöös.

03.-04.10.2022 toimus Sotsiaalkindlustusameti ja Eesti Asenduskodu Töötajate Liidu ühiselt korraldatud asendus- ja perekodude töötajate suvekool. Üritus toimus Toosikannu Puhkekeskuses. Kahe päeva jooksul osales 94 inimest. Suvekool oli hea võimalus viia perevanemateni ja kasvatajateni olulisi teemasid, mis aitaksid neil paremini lapsi mõista, toetada, arendada ja iseseisvaks eluks ette valmistada. Esimese suvekooli päeva jooksul läbiti teemad:

- Perevanema kompetentsimudeli rakendamine - töötuba viisid läbi Heili Sömer ja Anneli Kikkas, OÜ KAHH Arenguagentuur.
- Imagokoolituse (suhtekoolitus) viisid läbi koolitajad Sille Jõgeva ja Urme Raadik. Perevanematel oli võimalus osaleda taastava aruteluringi näidisarutelul, et oleks võimalik paremini aru saada, millistel juhtudel oleks sellisest teenusest juhtumiste lahendamisel abi.
- Taastav õigus (Annegrete Johanson, SKA).
- Inimkaubanduse praktilised näited elust (Sirle Blumberg, SKA).
- Lipusüsteemi töötuba OÜ Waiter, Kristel Päll. Töötoas osalesid kõik, kes ei ole sellel koolitusel varem osalenud.
- Töötuba Erivajadusega lapsed asendushooldusel - SA Viljandi Perekodu juht Hilka Raba, kes jagas kogemust ja teadmist, mis erivajadusega laste teemad on aktuaalsed asendushooldusel.

Teise suvekoolipäeva ühises töötoas toimus:

- „Lapse elulooraamatu“ kasutamise õpituba, mille viisid läbi Liis Saarna (MTÜ OMA Pere), Agnes Kulmar (Sotsiaalkindlustusamet), Judith Strömpl (Tartu Ülikool)
- suvekooli lõpetas töötuba „Aitamise hind - mida tööelu minuga teeb?“, mille viis läbi Sigrid Petofer (Tallinna Lastekodu, MTÜ Oma Pere, OÜ Legomind). Töötoas olid kasutusel raamatu „The price of compassion“, põhimõtted, mille autoriks on Norra pikaaegne terapeut Per Isdal.

Teisel poolaastal on mentorteenust osutatud kahele asenduskodule: MTÜ SPAK ja Vinni Perekodu. MTÜ SPAK puhul on üheks probleemiks olnud juhi riigikeele mitteoskamine, mis tingib raskused riigipoolsetest juhenditest arusaamisel, suhtlemisel ja info otsimisel, mis oleks suunatud teenuse sisust arusaamisele ja arendamisele. Alates oktoobrist 2022 on vahetunud asutuse juht. Vinni Perekodus on juhi hinnangul peamised probleemid seotud laste ja noorte riskikäitumisega, millega perevanemad ei oska toime tulla. Aasta teises pooles on perevanemad soovinud ja ka kasutanud aktiivsemalt supervisioone.

Asutuste mentorteenuse raames on aasta jooksul esile kerkinud peamiselt sarnased probleemid; laste käitumisega seotud teemad, rollide segadus (eestkostja vastutus lapsega töös). Perevanemad ei oska laste käitumisega olukordi lahendada ja tekib pingestatud olukordi eestkostjatega, kes ootavad, et perevanemad lahendaksid probleemid eestkostjate sekkumiseta. Koostöö kahe lapsele olulise osapoole vahel on kohati puudulik või sõltub eestkostja või asutuse initsiatiivist.

1.01.2023 - 31.12.2023

Jaauanuar-mai 2023 on asendus- ja perekodude tugiteenuseid kasutatud mahus:

- jaauanuaris toimus 1 juhtide supervisioon, 9 grupisupervisiooni, 8 individuaalset supervisiooni
- veebruaris toimus 2 juhtide supervisiooni, 17 grupisupervisiooni, 6 individuaalset supervisiooni
- märtsis toimus 2 juhtide supervisiooni, 18 grupisupervisiooni, 22 individuaalset supervisiooni
- aprillis toimus 1 juhtide supervisioon, 30 grupisupervisiooni, 17 individuaalset supervisiooni.

Teine poolaasta

Juunis 2023 on pere- ja asenduskodu tugiteenuseid kasutatud mahus:

- 21 grupisupervisiooni ja 14 individuaalset supervisiooni

Asendus- ja perekodude supervisioonide osutamine käesoleva projekti raames lõppes 30.06.2023.

19.-20.09.23 toimus asendus- ja perekodude töötajatele mõeldud sügiskool Sotsiaalkindlustusameti ja Eesti Asenduskodu Töötajate Liidu ühisel korraldamisel. Sügiskoolis keskenduti seekord vanemlike oskuste ja vaimse tervise teemadele. Sügiskoolist on täpsemalt kirjutatud käesoleva seirearuande arendustegevuste osas.

KOKKUVÕTTEKS 2016-2023

TATi rakendamise alguses ei olnud asendus- ja perekodudes supervisiooni kasutamine harjumuspärane, seda kasutati vaid harva ja vähestes asutustes. TATi perioodi jooksul on valdavas enamuses asendus- ja perekodudes hakatud aktiivselt supervisioone kasutama, osaletakse avatult ja sisuliselt, mõistetakse selle kasutegureid. Tekkinud on arusaam, et sellise töö puhul on supervisioon väga oluline, et ennetada läbipõlemist ning arendada oma oskuseid.

Aastal 2018 muutus asendus- ja perekodudele kohustuslikuks viia läbi sisehindamist. Et selleks uueks ülesandeks valmistuda, pakuti aastatel 2016-2018 asendus- ja perekodude juhtidele tugiteenuste raames tööjuhendamise teenust. Tegemist oli väärtusliku võimalusega, mis aitas juhtidel sisehindamise teemat paremini tundma õppida ning oma asutuses sisehindamise süsteemiga alustada. Tänaseks viivad kõik asutused vastavalt seaduses sätestatud kohustusele sisehindamist regulaarselt läbi, seda kontrollitakse järelevalve käigus.

Töötamine perest eraldatud traumakogemusega lastega on väga nõudlik ja stressirohke töö ning sellise töö juurde peaks käima regulaarne supervisioonil osalemine. Oluline on käesoleva TATi tegevuste abil saavutatud supervisioonikultuuri hoida, arendada ja väärtustada, seepärast jätkub asendus- ja perekodudele supervisiooni pakkumine pärast käesoleva TATi lõppu teistest rahastusallikatest.

- **Tugiteenuste osutamise järelevalve**

01.01.2016 – 31.12.2016

Teisel poolaastal on toimunud teenuseosutaja koolitused/nõustamine teemadel: raamlepingust ja hankelepingust tulenevad nõuded ja nende täitmine; finantsaruandlus, ESF teavitus (09.08; 24.08; 02.09; 05.10). Sellel perioodil on toimunud SKA poolt teenuse osutaja nõustamine ja koolitamine ning pigem teenuste käivitamine. Samuti on teenuse pakkuja ja SKAga koostöös toimunud teenuste sisu planeerimine, näiteks tööjuhendamise ja sisehindamise koolituste sisu planeerimine. Teenuste järelevalvega otseselt seotud tegevused on planeeritud aastaks 2017.

01.01.2017 – 31.12.2017

Tugiteenuste osutamise järelevalve on seotud projektijuhi teenustel osalemisega. Näiteks osales projektijuht kovisiooni koolituse grupis, juhtide tööjuhendamise koolitustel ning juhtide supervisioonis. Sisehindamise koolitusele (17.-18.04) koguti asenduskodude tagasisidet anonüümse tagasiside küsitluse kaudu. Tagasiside koolituse sisule ja korraldusele oli hea.

Teisel poolaastal on toimunud teenuste pakkumise kvaliteedi ja järjepidevuse hindamise eesmärgil mitmeid kohtumisi ja arutelusid asenduskodude kasvatusala töötajate ja juhtidega ning teenuse pakkuja superviisoritega (nt 25.-26.07.17 EATLi suvekool). Samuti on tugiteenuste järelevalve toimunud läbi koolitustel osalemise: projektijuht osales tööjuhendamise koolitustel ning tugiteenuste koordinaatorid kovisiooni koolitusel. Teenuse pakkumise käigus on selgunud, et paljud asenduskodud vajavad tuge arusaamisel, millise iseloomu ja eesmärgiga saavad olla supervisioonigrupid. Protsessi käigus on muudetud supervisioonigruppide osalejaid (ühiste teemadega töötajaid), vähendatud osalejate arvu supervisioonigrupis (nt supervisioon ühe pere kasvatusala töötajatele ja perevanematele).

01.01.2018 – 31.12.2018

Teenuste iseloomu arvestades ei ole võimalik kõigile teenustele otsest järelevalvet korraldada. Küll on aga olnud võimalik küsida tagasisidet superviisoritelt teenuste osutamise kohta. Paljud küsimused, mis superviisoritele endiselt raskust tekitavad on seotud üldise asenduskodude süsteemiga, mille osas saab superviisor pakkuda vaid tuge töötaja enda ja meeskonna ressursse kasutades. Osades asenduskodudes on info levimine supervisioonide toimumise aja kohta problemaatiline – kaastöötajad ei tea või unustavad teistele info edastada, milleks superviisorid on loonud väikeseid teavitustele.

Teise poolaasta tegevuste järelevalve toimus sarnaselt eelnevale praktikale. Projektijuht osales juhtide supervisioonides ja tööjuhendamise koolitustel. Kuna 2018. a alguse asendushoolduse seadusandlikud muudatused tekitavad jätkuvalt palju küsimusi asendushoolduse korralduse ja õigusloomega seonduvalt, siis osalemine teenustel võimaldab kiiremini vastata tekkinud küsimustele ning otsida üheskoos lahendusvõimalusi.

01.01.2019 - 31.12.2019

Esimesel poolaastal vahetus projektijuht – senine projektijuht lahkus töölt märtsis ning tema ülesanded võttis üle teine projektijuht. Uue projektijuhi ja teenuseosutaja esindajate vahel on toimunud kaks põhjalikumat kohtumist, märtsis ja mais, kus arutati praegust seisut, tekkinud probleeme teenuste osutamisel ja lahendusi. Lisaks suheldakse jooksvalt kui on vajadus mõne asenduskodu osas infot vahetada, mis on tugiteenuste pakkumise seisukohast oluline.

Teisel poolaastal osalesid kovisiooni koolitustel ka kaks SKA töötajat (projektijuht ja põhja piirkonna koordinaator). Lisaks kovisiooni oskuste omandamisele andis see hea võimaluse asenduskodude töötajate vaatenurki mõista ning koguda ka sisendit projekti edasiste tegevuste ning projektist väljumise jaoks, samuti jälgida teenuse kvaliteeti.

Teenuseosutajate igakuiste aruannete põhjal on tõstatunud mõned küsimused, kui kursis on superviisorid asendushoolduse valdkonna arengusuundadega. 2020. aastasse on planeeritud selleteemalisi kohtumisi teenuseosutajaga.

Kvaliteeti ja rahulolu teenustega on aidanud jälgida ka SKA töötajate erinevad kohtumised asenduskodude esindajatega, kus on küsitud asenduskodude kogemuste kohta tugiteenustega (nt ida ja lõuna piirkonna asenduskodude külastamised, EATLi suvekool juulis 2019).

1.01.2020 - 31.12.2020

Esimesel poolaastal on olnud sagedane kontakt teenuseosutajaga seoses mitmetes asendus- või perekodudes tekkinud keeruliste olukordadega. On tihedalt infot vahetanud ja planeerinud tegevusi vajaduspõhiselt ja operatiivselt.

Põhja piirkonna koordinaator osales märtsis ja mais kovisiooni koolituse järgses supervisioonis koos asenduskodude töötajatega.

Teisel poolaastal on teenuseosutaja olnud kaasatud mõnes asendus- või perekodus tekkinud probleemide lahendamisse, samuti oleme teavitanud teenuseosutajat uutest loodud perekodudest, kus on ka tugiteenuseid pakutud.

01.01.2021 - 31.12.2021

Kontakt teenuseosutajaga on olnud regulaarne. Teenuseosutaja on teada andnud, et piirangutest tingituna on olnud raskusi juhendatud perevestluste rakendamisega ja suurenenud individuaalse supervisiooni vajadus. Hankeperioodil on kokkulepitud regulaarsed kohtumised ja infovahetus superviisoritega.

11.03.2021 toimus veebivahendusel kokkulepitud kohtumine superviisoritega, mille raames jagati ja koguti koostööks vajalikku infot:

- Tähelepanekud 2020 asendus- ja perekodude järelevalvetest. Sotsiaalkindlustusameti järelevalve peaspetsialist andis ülevaate 2020 järelevalve fookustest; metoodikast; tähelepanekutest ja headest praktikatest.
- Asendus- ja perekodude mentorteenus ja koolitusvõimalused. Sotsiaalkindlustusameti koordinaator tutvustas vajaduspõhist mentorlusteenust asendus- ja perekodudele, mille raames toimub asutustega koostöös abivajaduse kaardistamine; mentorplaani koostamine vajalike muutuste elluviimiseks ja regulaarsed kohtumised asendus- ja perekodu juhiga, perevanematega ja võrgustikuliikmetega. Koostöö toimub koostöös teiste SKA teenustega. Infovahetus ja koostöö on regulaarne.
- Superviisorid jagasid üldistatud tähelepanekuid supervisioonide osutamisest, nt: kultuurilised vastuolud; väärtuste vastuolud; tasakaalu leidmine töötajatel; positiivsed muutused töötajate arusaamades; kaadrivoolavuse vähenemine; organisatsioonikultuuri muutumine; koolitustel õpitu kinnistamine. Oluline on asutuse ja kodu vahel tasakaalu otsimine, kõige olulisem element on suhted. Peresarnasuseks saab muuta, kui pöörata tähelepanu suhetele. Keel ja sõnakasutus väljendavad institutsionaalsust. Supervisioonide tähtsust on hakatud mõistma.

01.01.2022 - 31.12.2022

Teenusepakkujaga on kokku lepitud, et hankeperioodi jooksul toimub 4 koostöökohtumist; 17 märts, 16 juuni, 15 september, 8 detsember. Eesmärk on operatiivselt jagada koostööks vajalikku infot ja toetada teenuste kasutamist kõikides asendus- ja perekodudes. Esimesel koostöökohtumisel räägiti perevanema ja kasvataja kompetentsimudelitest, asendus- ja perekodude mentorlusest, juhendatud perevestluste toimimisest, keeruliste juhtumite käsitlemisest supervisioonidel. Lisaks on koordinaator pidevalt superviisoritega suhtluses vastavalt üksikjuhtumitele.

Teine poolaasta

16.06.2022 toimus II kohtumine asendus- ja perekodude tugiteenuste pakkuja MTÜ Moreno Keskuse superviisoritega. Kohtumisel jagas projektijuht valminud asendushoolduselt iseseisvasse ellu astuvate noorte uuringu tulemusi. Uuringu viis läbi Sotsiaalministeeriumi tellimisel Civitta Eesti AS, lisaks tutvustati

Haap Consultingu uuringut asendushoolduse arengutest alates 2018 (Sotsiaalministeeriumi tellimusel valminud uuring). Ühise arutelu teemana arutati, kuidas motiveerida asutusi, kus supervisioone ei kasutata? Ja lepidi kokku, et superviisorid annaksid enne järgmist kohtumist teada oma vajadustest, mille kohta infot soovivad saada.

15.09.2022 toimus III kohtumine MTÜ Moreno Keskuse superviisoritega, mille raames MTÜ Oma Pere esindaja Liis Saarna tutvustas superviisoritele Lapse eluloo raamatu olulisust, praktilise kasutuse vajadust asendushooldusel.

08.12.2022 toimus IV kohtumine superviisoritega. Räägiti järgmistest teemadest: lepingu pikendamine ja sellega seonduvad kokkulepped 2023. a supervisioonideks ja aruanneteks; info jagamine asendushoolduse koolituste valdkonna arengutest (ületulek TAIst SKASSE); KLAT jätkutoe mudeli tutvustus; arutelu kompetentsimudelite kasutamise võimaluste üle supervisioonides.

1.01.2023 - 31.12.2023

30.03.2023 toimus kohtumine superviisoritega. Teemadeks olid: uute hangete planeerimine; supervisioonide käigus institutsionaalse keelekasutuse mõjutamise võimalustest; erinevad märkamised supervisioonide käigus sisendina arendustegevustesse.

Projektijuht osales veebruaris ja aprillis ELNHÜ koosolekul, kus arutati asutuste juhtidega edasisi plaane tugiteenuste osas, koguti nende arvamusi, kogemusi ja sisendit.

Teine poolaasta

13.06.2023 toimus kvartaalne kohtumine superviisoritega. Teemadeks olid: superviisoritele uue töötaja-asendushoolduse peaspetsialisti tutvustamine; märkamised seoses lapse tulemisega perre- perest lahkumisega; millised on superviisorite seisukohad, mis on teemad, milles vajaksid perevanemad-kasvatajad rohkem (täiend)koolitusi. Kokkuvõtted, mõttevahetused seoses lepinguperioodi lõppemisega. Uue hankeperioodi arutelu. Koostamisel olevast asendushoolduse standardist ülevaade.

KOKKUVÕTTEKS 2016 - 2023

Et supervisioon aitaks kaasa asendushoolduse valdkonna poliitikaeesmärkide saavutamisele, on oluline hoida superviisoritega kontakti ning jagada neile infot valdkonnas toimuvate arengute kohta. Samuti on hea võimalus saada superviisoritelt infot tähelepanekutest asendus- ja perekodude olukorra kohta. Valdonna arendamiseks loodud tööriistad (nt kompetentsimudelid) on saanud ka supervisioonide jaoks oluliseks sisendiks ja töövahendiks. Regulaarsed kvartaalsed kohtumised teenuseosutaja ning superviisoritega olid vajalikud ja vastastikku kasulikud.

- **Tugiteenuste osutamise mõjude hindamine**

01.01.2016 – 31.12.2016

Teisel poolaastal kogub raamlepingu ja hankelingu tulemusel MTÜ Moreno Keskus teenuste hindamisaruannete põhjal teenuste kohta andmeid. Täpne ülevaade teenustele pöördujate profiilist ja peamistest teemadest on kajastatud mõjuhindamise tabelites.

Tegevused on ellu viidud vastavalt ajakavale. 2016. a planeeritud eelarvest on personalikulu kulunud vastavalt eelarvele. Hankekulude eelarvest on kulunud 26 %. Hanke käivitamisel esines probleeme osade asenduskodudega, kes ei soovinud pakutavaid teenuseid. Algselt keeldusid teenusest Tallinna Lastekodu (SOS Lasteküla kõrval suuruselt teine) ja Lõuna - Järvamaa Lasteabiühing ning osades asenduskodudes juba toimusid supervisioonid, mida rahastati teistest allikatest ja seetõttu liitusid nad ka teenustega hiljem.

01.01.2017 – 31.12.2017

Teisel poolaastal on tegevused ellu viidud vastavalt ajakavale. 2017. a lõpuks võib kinnitada, et teenused on käivitunud vastavalt hanke eelarve prognoosile ning edukuse põhjus võib olla järgmises: 1) teenuste sihtgrupp on kergesti kättesaadav, juhid ja kasvatusala töötajad on kindel sihtgrupp, kellele saab teenuseid suunata; 2) teenused on disainitud koostöös asenduskodudega, sotsiaalministeeriumi vajadustega jt seotud asutustega, s.h on püütud supervisioon ja koolitused omavahel siduda, nt asenduskodudele seatud sisehindamise kohustuse täitmine on lahendatud teenustena (sisehindamise koolitus ja supervisioon juhtidele; distantsilt juhendamine sisehindamise läbiviimise toetamiseks).

2017. aastal teenuste pakkumine mõnevõrra tõusis, kuid hankekulude kogueelarvest on 2017. a lõpuks kulunud 86 %.

01.01.2018 – 31.12.2018

Aruandeperioodil on kõik hankest tulenevad asenduskodude supervisiooni teenused toimunud vastavalt ajakavale. Asenduskodude sisehindamist toetav teenuse kasutus on hetkel aktiivne ja seda eriti nende asenduskodude poolt, kus sisehindamise läbiviimise protsessid on algusjärgus. Kõik supervisioonihankega seotud teenused on aruandeperioodil käivitunud ning kasutatakse asenduskodude poolt aktiivselt. Eelarvet on tegevuste peale kasutatud aastaks planeeritud eelarvest 7,5%.

Teisel poolaastal on asenduskodude töötajate hanke teenused toimunud vastavalt ajakavale ning hange 2016-2018 on edukalt lõpetatud ja hanke eelarve täituvus on 100%.

01.01.2019 - 31.12.2019

Teenuste osutamiseks perioodil 1.01.2019-31.12.2019 sõlmiti leping 21.12.2018. 2019. aasta alguses alustati tegevustega ning need on edukalt käivitunud. 2019. aasta eelarvest on 31.05.2019 seisuga kulutatud 41,5% (arvestades ka maikuu teenuste eest tasumist). Selline eelarvekasutus võimaldab prognoosida, et planeeritud eelarvet jätkub vajaduste katmiseks aasta lõpuni.

Tegevused on toimunud vastavalt planeeritud ajakavale ning sihtgrupp osaleb teenustes aktiivselt.

Teisel poolaastal osalesid kovisiooni koolitustel ka kaks SKA töötajat (projektijuht ja põhja piirkonna koordinaator). Lisaks kovisiooni oskuste omandamisele andis see hea võimaluse asenduskodude töötajate vaatenurki mõista ning koguda ka sisendit projekti edasiste tegevuste ning projektist väljumise jaoks, samuti jälgida teenuse kvaliteeti.

Tegevused on toimunud vastavalt planeeritud ajakavale ning sihtgrupp osaleb teenustes aktiivselt.

2019. aasta eelarvest kasutati 100%.

1.01.2020 - 31.12.2020

Kovisiooni koolitustel ja sellele järgnenud grupikohtumistel osalesid ka 2 SKA töötajat. Moreno Keskus koondab ja esitab regulaarselt infot teenustel osalejate arvude kohta asendus- ja perekodude lõikes. Teenuste edasiseks arendamiseks on SKA läbi viinud vestluseid asenduskodude esindajatega, et koguda arvamusi teenustega rahulolu kohta ja edasiseks ettepanekuid. Lepingu kohaselt viib Moreno keskus teisel poolaastal läbi kõigi osalenud asendus- ja perekodude seas tagasiside küsitlusuuringu.

2020. eelarvest on kasutatud 35% (ei sisalda veel maikuu teenuseid).

Teine poolaasta

Lepingu lõppedes esitas Moreno Keskus asendus- ja perekodude seas läbi viidud küsitlusuuringu tulemused ning superviisorite hinnangud ja soovitusel asenduskodude kaupa.

Teenuste osutamine oli aktiivne, aasta eelarvest kasutati ära 100%.

01.01.2021 - 31.12.2021

Moreno Keskus koondab ja esitab igakuiselt infot teenustel osalejate arvude kohta asendus- ja perekodude lõikes. 2021. aasta alguses muudeti statistika koondamise põhimõtteid, et oleks paremini võimalik saada ülevaadet teenustel osalemise kohta.

Eelarvest on kasutatud 10% (puudub veel maikuu teenuste kulu). Teenuste osutamist on pärssinud riigis kehtinud piirangud. Piirangute lõppedes ja viiruseohu möödudes on oodata teenuste osutamise kasvu.

Teine poolaasta

Juunis toimus 23 grupisuperviseiooni, 4 individuaalset superviseiooni, 1 juhendatud perevestlus, 1 juhtide superviseioon. Teenustel osales 150 inimest.

Juulis toimus 1 individuaalne superviseioon.

Augustis toimus 12 grupisuperviseiooni ja 1 individuaalne superviseioon. Kokku osales teenustel 53 inimest.

Septembris toimus 2 juhtide superviseiooni, 29 grupisuperviseiooni, 5 individuaalset superviseiooni. Kokku osales teenustel 155 inimest.

Oktoobris toimus 1 juhtide superviseiooni, 31 grupisuperviseiooni, 2 juhendatud perevestlust, 5 individuaalset superviseiooni. Kokku osales teenustel 155 inimest.

16.06.2021 saatis koordinaator Moreno Keskusele alates 01.07.2021 kaugtoel teenuste lõpetamise teate. Suveperioodil alandati viiruse leviku tõkestamiseks kehtestatud riiklikke piiranguid ning paljudes asenduskodudes olid töötajad ennast vaktsineerinud.

Aasta teises pooles toimus MTÜ Moreno Keskusega 1 koostöökohtumine ning 21.09.2021 toimus superviisoritega kohtumine veebis. Projektijuht andis ülevaate teenustele kulunud eelarve vahenditest, 2022 a tugiteenuste hanke koostamisest, TAI ja SKA koostöös pakutavatest asendus- ja perekodude lisakoolitustest, perevanema ja kasvatajate kompetentsimudelite loomisest.

Superviisorid jagasid uue teenuse, juhendatud perevestluste, praktikaid ja teenuse rakendamisega seotud murekohti. Kitsaskohana märgiti ajakriitilisust (kui superviisor kohale jõudis, ei olnud last kodus), arutati, kas teenust võiks osutada ka ennetavana, täpsemalt on praktika käigus vajalik läbi mõelda laste ettevalmistamise protsess ja luua täpsem struktuur juhendatud perevestlustel osalemiseks.

Tähelepanekud grupisuperviseioonidest:

- Superviseiooni kaasatud lastekaitse spetsialistiga on koostöö tõhusam;
- Asutuse otsese juhi puudumisel ei saa töötajad vastuseid oma küsimustele, töö tegemiseks on palju erinevaid juhiseid, mis tekitavad segadust ning raskendavad tööd lastega;
- Perevanemate oskustes puudused (win-win meetodi kasutamine, lahenduskeskse mudeli käsitlemine);
- Perevanemate koolitamise puhul on oluline, kuidas õpetada, et vastuvõtlikkus oleks võimalikult suur.

Ka teisel poolaastal on toimunud aktiivne koostöö TAI ja SKA vahel koolituste korraldamise ja gruppide komplekteerimise osas.

Teisel poolaastal toimus tihe koostöö projekti koordinaatori ning SKA järelvalve osakonna vahel erinevate juhtumite lahendamisel.

Aasta teises pooles on tihenend koostöö SEB Heategevusfondiga. Koordinaator osales õppestipendiumi, hobistipendiumi ja perevanemate taotluste läbivaatamisel.

03.11.2021 edastas koordinaator kõikidele teenusepakkujatele infokirja, mille eesmärk oli kaardistada asutuste 12+ laste vaksineerimise suurendamisega seotud vajadused.

Planeeritud mahus supervisiooniteenuste osutamist on takistanud koroonaviirusega seotud piirangud. Eelarvest on kulunud 63%.

01.06.2022 - 31.12.2022

Teenuseosutaja koondab ja esitab igakuiselt infot teenustel osalejate arvude kohta asendus- ja perekodude lõikes, mille alusel jälgime teenuste kasutamist erinevate asutuste poolt. Toimunud on koostöökohtumised superviisoritega 4 korda aastas, mis võimaldavad olla ühises infoväljas ning mõista ühtmoodi asendushoolduse valdkonnas toimuvaid arengusuundi ning riigi ootuseid asendus- ja perekodudele, millest ka supervisioonides lähtuda.

Mentorteenuse raames on toimunud aktiivne märkamiste ja tähelepanekute jagamine SKA järelevalveosakonnaga.

31.12.2022 lahkus koordinaator töölt.

2022. aasta eelarvest on kulunud 88,4% (va detsembri arved).

1.01.2023 - 31.12.2023

Jätkuvalt kogutakse igakuiselt aruandlust asutuste teenustel osalemise lõikes.

2023. a eelarvest on kulunud 60% (jaan-apr). Eelarve on kulunud plaanipäraselt, kuna leping kehtib kuni 30.06.23.

Teine poolaasta

Perioodil 26.oktoober- 19.november 2023 koguti tagasisidet pere- ja asenduskodu töötajatelt supervisiooniteenuste osas. Küsitluse eesmärgiks oli saada tagasisidet, kui kõrgelt hindavad töötajad ise supervisiooni kasulikkust ja kuidas supervisioonid on olnud toeks pere- ja asenduskodu töötajatele, sh milline on supervisiooniteenuse soovitusindeks. Küsitlusele oli vastanud kokku 132. Kokku esitati 8 küsimust, millest 7 olid skaalaküsimused, vastata oli võimalik skaalal 0st 10ni, milliselt „0“ tähistas „ei ole üldse nõus“ ja „10“ „olen täiesti nõus. 8. küsimus oli kommenteerimise lahter ettepanekute või tähelepanekute tegemiseks.

Küsitluse tulemused olid järgnevad:

1. Supervisioonide toimumine oli minu jaoks kasulik: 8,02p/10
2. Superviisor lõi usaldusliku õhustiku, mis toetas tööeluga seonduvate murede jagamist: 8,48p/10p.
3. Supervisioon on parandanud minu suhtlemise efektiivsust: 7,15/10p.
4. Supervisioonidel käsitleti mulle tööelus olulisi teemasid: 8,58p/10p.
5. Supervisiooni tulemusel oskan ennast erinevates olukordades paremini ja selgemini väljendada: 7,48/10p.
6. Supervisioon on parandanud minu toimetulekuoskusi pingeolukordades: 7,31/10p.
7. Soovitaksin kolleegidel supervisioonil osaleda: 54% (soovitusindeks, NPS).

2023. aasta eelarvest kasutati ära 100%.

KOKKUVÕTTEKS 2016-2023

Perioodi jooksul on asendus- ja perekodude tugiteenustel osalenud 1063 isikut. Tagasiside põhjal ollakse teenustega rahul. Tagasisides on välja toodud rahulolu superviisorite professionaalsete oskustega, tuntakse, et superviisioon aitab toime tulla tööelus ette tulevate pingetega, nähakse, et ühised juhitud arutelud aitavad näha tööd ja iseennast uues valguses. Nähakse ka mõningaid murekohti, nt kartus konfidentsiaalsuspõhimõtetest mitte kinni pidamise osas, soovitakse võimalusi aeg-ajalt superviisorit vahetada. Tagasiside põhjal saab edaspidi teatud aspekte paremini jälgida ja fookust seada.

Kutselise erihoolduspere teenuse piloteerimine (alates 2017. aastast) KAVANDATUD: 01.01.2017 – 31.12.2022 TEGELIK: 01.09.2017 – 31.12.2023

01.01.2017 – 31.12.2017

Tegevusega alustatakse 2017. aasta teises pooles.

Teine poolaasta

Kuna alates 01.01.2018 hindab hooldusperede sobivust SKA, siis alates 01.09.2017 sai alustatud hooldusperede riikliku süsteemi rakendamise ettevalmistusega sh tööprotsesside ja juhendmaterjalidega koostamisega, huvirühmade kaasamisega ning hooldusperede koordineeritud värbamissüsteemi loomisega. Kompetentsi tõstmiseks ja võrgustikutöö edendamiseks korraldatakse alates 01.01.2018 asendushoolduse seminare ja asendushoolduse valdkonnas töötavate spetsialistidele, täiendatakse juhendmaterjale, jätkatakse sihtrühmade nõustamisega. Nimetatud tegevuste tõttu lükkub edasi kutselise erihoolduspere teenuse piloteerimine ning tegevuse ettevalmistusega alustatakse alates 2018. aasta III-IV kvartalist. Ettevalmistuste raames töötatakse välja kutselise erihoolduspere teenuse kirjeldus ning erinõuded teenust osutavale isikule.

Eelarvelisi kulutusi ei ole veel tehtud.

01.01.2018 – 31.12.2018

2018 aprillikuust alustati kutselise erihoolduspereteenuse ettevalmistamisega: statistika hankimine ja analüüs ning memo koostamine algandmete ja ajakavaga, sh vajaduste, analüüsi eesmärkide ja tingimuste kirjeldamine.

Mais toimusid kohtumised SKA Ida ja Lõuna piirkonna asendushoolduse meeskonna liikmetega, et kaardistada hetkeolukord ning koguda infot hindamise ja ettevalmistamisega tegelevatelt spetsialistidelt perede valmisoleku kohta saada kriisihoolduspereks või kutseliseks erihoolduspereks. Alustati sihtgrupi täpsustamiseks vajalike tegevuste planeerimisega, Eesti sotsiaalse võimekuse valmisoleku hindamisega, võimaluste ja kitsaskohtade kaardistamisega. Tutvuti välisriikides hoolduspereteenust kirjeldavate veebilehtedega, uuriti esmast infot sarnast teenust pakkuvalt teenuseosutajalt (SOS Lasteküla).

Tegevusi viiakse ellu töid tellimata, kaasates vajaduspõhiselt valdkonna eksperte ja fookusgruppe. Tegevustele eelarvelisi kulutusi veel tehtud ei ole.

Teisel poolaastal

Juuni-august toimus KOV-delt sisendi saamine ning koondamine kutselise erihoolduspereteenuse mudelite loomise tarbeks (laiem küsitlus ja kohtumised KOV-dega). Lisaks uuriti erinevate välisriikide praktikaid erihooldusperede vm sarnase süsteemi kohta ning koondati statistikat Eesti olukorra kaardistamiseks ja kutselise erihoolduspereteenuse vajaduse välja selgitamiseks. Koguti sisendit peredelt (sh pereuuringu käigus peredega kriisihoolduspere teema arutamine), et selgitada välja perede valmisolek kriisihoolduspere teenuse osutamiseks, sh ettevalmistuse, teenuste, toetamise jmt vajadus.

2018 oktoobris telliti Kriisihoolduspere teenuse loomise alusanalüüs. Pakkumuste esitamise tähtaeg oli 31.10.2018. Alusanalüüsi eesmärgiks oli valdkonna esindajate kaasamisel saada põhjalikum ülevaade ja sisend perekonnast eraldatud lastele suunatud kriisihoolduspere teenuse mudeli loomiseks. Alusanalüüsi põhiosadeks on nimetatud teenuse vajaduste ja võimaluste kaardistamine Eestis, kasutusel olevate ja Eesti oludele võimalike kohandatavate välisriikide praktikate uurimine ning sellest tulenevalt ettepanekute

tegemine teenuse loomiseks. Analüüsi aluseks olid Eestis valdkonnas püstitatud strateegilised eesmärgid ja senised arengusuunad ning toimimine ja asendushoolduse valdkonda suunavad rahvusvahelised põhimõtted, suunised ja soovitusel.

Ülesandeks oli vähemalt kolme Euroopa riigi praktika ehk kasutusel olevate võimaliku kriisihoolduspere või sarnase toimiva teenuse uurimine ja kirjeldus ning väljaselgitamine, kas ja millise teenuse mudeli või selle komponentide sobitamine Eesti oludele on võimalik Töövõtja peab välja tooma ettepanekud Euroopa riikide kogemustest ja Eesti olukorra analüüsist lähtuvalt kriisihoolduspere teenuse korraldamiseks, sh teenuse rahastamiseks, perede hindamiseks ja ettevalmistamiseks, peredele suunatud tugisüsteemi arendamiseks. Analüüsi teostas SOS Lasteküla Eesti Ühing, kes esitas tellimustöö 28.12.2018. 2019.a jaanuari alguses toimuvad mõningad vajalikud ja kokkulepitud töö täiendused. Järgmise sammuna on kavas kriisihoolduspere teenuse mudeli väljatöötamine, seejärel perede leidmine ja ettevalmistamine ning alates 2020.a teenuse piloteerimine.

Tegevusele 2018. aastaks planeeritud eelarvest on kulutatud 10%.

01.01.2019 - 31.12.2019

Esimesel poolaastal toimusid kohtumised SOS Lasteküla Eesti Ühingu esindajatega, et viimistleda kriisihoolduspere alusanalüüsi detaile, eesmärgiga viia see vastavusse tellija ootustega. Seejärel toimusid kohtumised SKA piirkondlike spetsialistidega, KOV esindajatega, turvakodude esindajatega, peredega, Sotsiaalministeeriumi, välisriikide asendushoolduse valdkonna ekspertide jm partneritega Eestile sobiva kriisihoolduspere teenuse mudeli kujundamise eesmärgil. Sisendi koondamise tulemusena on valminud teenuse mudeli mustandversioon, mille detailide muutmiseks/kinnitamiseks/kokku leppimiseks (sh erinevate rollide ja vastutuse selgus, teenuse rahastamine, perede piisav toetamine jm teemad) on planeeritud 2 kriisihoolduspere teematist kohtumist üle-eestiliselt: 18.06 Tallinnas ja 20.06 Tartus.

Suurimaks kitsaskohaks ning väljakutseks on olnud erinevate osapoolte arvamuste/kogemuste/visioonide ühtseks koondamine; sobilike perede leidmine; motiveeritud KOVde leidmine, kes sooviksid piloodis osaleda. Võimalikud lahendused: sagedasemad kohtumised partneritega suuremas ringis; laiem teavitus eesmärgiga normaliseerida hoolduspereks olemist (sh kriisihoolduspere) ühiskonnas, lisaks ka kohalikul tasandil koostöös KOVdega.

Järgmine periood hõlmab endas mudeli kirjeldamist selliselt, et seda on võimalik alates 01.01.2020 katsetada, lisaks ootab ees motiveeritud ning piloodis osaleda soovivate KOVde kaasamine; sobilike perede leidmine koostöös KOVdega; perede koolitamine ja ettevalmistamine (koostöös TAI-ga) 2019 septembrist kuni detsembrini.

Lisaks on koostöös SKA ohvriabi osakonnaga käimas läbirääkimised MTÜ Moreno esindajatega, et leida sobiv vorm asenduskodus elavate probleemse käitumisega noorte ja nende perede senisest intensiivsemaks toetamiseks nende kasvukeskkonnas asendushooldusel, et vältida noorte sattumist kinnisele lasteasutuse teenusele. Seda tegevust rahastatakse hetkel riigieelarvest kinnise lasteasutuse teenuseks ettenähtud vahenditest, kuid tegevus on seotud kutseliste erihoolduspere tegevusega, kuna sihtgrupiks on enamasti samad käitumisraskusega lapsed, kelle puhul eelkõige on vajalik perepõhiste teenuste arendamine ning laste ümberpaigutamise vältimine muudele sh kinnisele teenusele.

2019. aastaks planeeritud eelarvest on 31.05.2019 seisuga kasutatud u 5%. Suurem eelarvekasutus on planeeritud teiseks poolaastaks – kriisihoolduspere teenuse kirjelduse koostamine (sh aruteluseminarid koostööpartneritega) ning erihoolduspere alusanalüüsi tellimine.

Tegevused on ellu viidud vastavalt 2019. aasta planeeritud ajakavale.

Teisel poolaastal toimusid planeeritud kaasamisüritused 18.06 Tallinnas ja 20.06 Tartus. Otsustati loobuda eraldi erihoolduspere alusanalüüsi tellimisest, kuna erinevate meetodite kaudu (kirjanduse lugemine ja saadud sisendi koondamine, kaasamisüritused, arutelud spetsialistidega, õppereisid) on tänaseks kogutud piisavalt alusmaterjali, et alustada teenuse piloteerimisega. Kogutud sisendi ning ka varem koondatud teadmiste põhjal valmistati 2019 II poolaastal ette kriisihoolduspere ning kutselise

erihoolduspere teenuse hange (sh kriisihoolduspere ja kutselise erihoolduspere teenuse kirjeldused, rahastamismudel, osapoolte õigused ja kohustused jms), mis avaldatakse 2020. aasta jaanuaris.

2019. aastal kulus 7% aastaks planeeritud eelarvest. Mitmel põhjusel (sh vastutava töötaja pikaajalised terviseprobleemid) ei õnnestunud planeeritud tegevusi tähtaegselt ellu viia, kuid aasta lõpuks on tööülesanded meeskonna siseselt ümber jaotatud, kriisihoolduspere ja kutselise erihoolduspere teenuse hankedokumendid on lõpujärgus ning hange planeeritakse välja saata 2020. aasta jaanuaris.

1.01.2020 - 31.12.2020

Kutseline erihoolduspere ja kriisihoolduspere

Hanke „Kriisihoolduspere teenus ja kutselise erihoolduspere teenus“ pakkumuskutse avaldati 17.01.2020. Hanke käigus tuvastati hankedokumentides sätestatud tingimuse, mis asendushooldusteenuse osutajaid arvestades võis olla ebamõistlik ja seetõttu mitte reaalselt täidetav.

Seetõttu oli vajalik RHS § 73 lg 3 p 6 alusel tunnistada hankemenetlus kehtetuks põhjendatud vajadust arvestades Sotsiaalkindlustusameti omal algatusel. Muudetud tingimusega pakkumuskutse avaldati 17.02.2020.

Hankes osales 1 pakkuja - SOS Lasteküla Eesti Ühing, kelle pakkumus tunnistati edukaks.

Järgnes teine etapp, mille jooksul oli pakkujal kohustus esitada loetelu täiendavatest kohalikest omavalitsustest ja peredest ning perede avaldused ja andmed kvalifikatsiooni kohta (st koos esimeses etapis esitatud peredega kokku 4 kriisihooldusperet, 4 kutselist erihooldusperet ja esimeses etapis esitatud KOVidega kokku 8 KOVi). Teise etapi esialgset tähtaega, 4 nädalat hanke tingimustele vastavaks tunnistamise otsusest, pikendati riigis välja kuulutatud eriolukorra tõttu kuni 2 nädalat peale eriolukorra lõppu.

Pärast eriolukorra lõppu esitas SOS Lasteküla Eesti Ühing kõik vajalikud dokumendid ning 28.05.20 sõlmiti hankeleping.

Järgneb perede hindamine (peredele, kes seda vajavad) ning koolitus (PRIDE koolitus neile, kes pole läbinud; traumakoolituse esimene etapp kõikidele peredele). Lastele teenuse osutamine algab augustis. Augusti lõpus ja septembri alguse toimub peredele traumakoolituse teine etapp.

Perede seiresüsteem

Sotsiaalkindlustusamet viis koostöös Riigi Tugiteenuste Keskusega läbi riigihanke „Lapsendamise ja hooldusperre paigutamise järgse seiresüsteemi väljatöötamine Sotsiaalkindlustusametile“. Hanke eesmärgiks on välja töötada lapsendaja- ja hooldusperede vajaduste kaardistamise süsteem ja koostada juhised, mille eesmärgiks on teises peres sündinud last kasvatavatele peredele õigeaegse ja vajaduspõhise toe pakkumine.

Hanke pakkumuskutse avaldati Riigi Tugiteenuste Keskuse kaudu 13.12.2019. Edukaks osutus SA Poliitikauuringute Keskuse Praxis pakkumus, hankeleping sõlmiti 28.04.2020.

Mais 2020 vaatlleb SA Praxis Eestis lapsendaja- ja hooldusperedega seonduvat olukorda, kogub andmeid ja analüüsib välisriikide praktikat (3 erineva riigi praktika), juuni alguses koostab intervjuude läbiviimiseks küsimustikud (intervjuud lapsendaja ja hooldusperedega, kohalike omavalitsuste lastekaitsetöötajatega ning peresid toetavate MTÜde esindajatega), seejärel viib erinevate osapooltega läbi intervjuud ja analüüsib saadud andmeid ning koostab raporti. Lõppraporti valmimine on planeeritud septembri lõpus ja raporti tulemuste esitlemine oktoobri alguses.

Tegevuse eest vastutav peaspetsialist osales märtsis kolmepäevasel traumapädeva hoolduse koolitusel, et koguda teadmisi erihooldusperedele vajalike pädevuste kohta, planeerida neile vajalikke koolitusi ja nõustamist.

Tegevuse eelarvest on kulunud 0,24%. Väljamaksed tulevad teisel poolaastal, kui toimuvad koolitused kutselistele erihooldusperedele ja kriisihooldusperedele, algab teenuse osutamine lastele ning valmib seiresüsteemi analüüs.

Teine poolaasta

Kutseline erihoolduspere ja kriisihoolduspere

Teise poolaasta alguses jätkus perede ettevalmistusprotsess – perede hindamine ning PRIDE eel-koolitus ja toimus traumakoolituse teine etapp 8le osalevale perele (lisaks 1 varupere). Pered on ida ja lõuna piirkonnast. Koolituste ja hindamise protsessi lõpuks osutus pilootprojekti raames teenuse osutamiseks sobivaks kokku 6 peret - 2 kriisihooldusperet ja 4 kutselist erihooldusperet. Kutselise erihoolduspere teenusele on erinevatesse peredesse paigutatud seni 2 last; kriisihoolduspere teenusele ei ole seni paigutust olnud. Olemasolevad pered on pigem hajaasustuse piirkondades (Lääne-Virumaa ja Lõuna-Eesti), kus teenuses vajadust tuleb ette harvem kui nt Harjumaal, kust siinai ühtki osalevat peret ei ole. II poolaasta lõpul ei ole projektiga ühinenud kõik KOVid, kes asuvad kriisihooldusperedele piisavalt lähedal, et sinna vajadusel turvakodu asemel last paigutada - seega on üks 2021 eesmärke liita veel KOVe ning ka teavitada KOVe põhjalikumalt kutsekuse erihoolduspere võimalusest. Kuna tegemist on uue võimalusega, ei ole kutselise erihoolduspere kasutamine KOVi jaoks veel tavapärane praktika.

SOS Lasteküla on teinud teavitustööd KOVide hulgas, kes ei ole seni pilootprojektiga liitunud, kuid võiksid olla huvitatud kriisihoolduspere teenuse kasutamisest, et sõlmida koostöölepe rohkemate KOVidega suurendamiseks kriisihoolduspere teenusele paigutamise võimalust. Lisaks alguses liitunud 8le KOVile on lepinguperioodi jooksul projektiga ühinenud veel 1 KOV. Esialgne eeldus, et KOVe peaks olema sama palju kui peresid, osutus ebarealistlikuks. Projekti käigus on jõutud järeldusele, et KOVe peaks olema rohkem, et tekkivatele vajadustele paremini vastata ja teenuse kasutamist rohkem praktiseerida, mistõttu on 2021 aastal eesmärk kaasata rohkem KOVe.

Kuna tegevustega alustamine võttis eeldatust kauem aega, pikendati lepingut SOS Lasteküla Eesti Ühinguga aasta võrra, kuni 31.12.2021. Lepingu täitmise perioodil saavad liituda uued KOVid, kes võiksid olla huvitatud kriisihoolduspere teenuse ja/või kutselise erihoolduspere teenuse kasutamisest. SOS Lasteküla jätkab teavitustegevusega KOVide hulgas, et suurendada nii kriisihoolduspere teenuse kui kutselise erihoolduspere teenuse kasutamise mahtu. Samuti saavad lepingu täitmise perioodil pilootprojektiga liituda uued pered (oodatud on ühinema veel 2 kriisihooldusperet). Lepingu pikendamine võimaldab paindlikkust uutele peredele vajalike koolituste pakkumisel tagades samas, et kõik teenust osutavad pered vastavad pilootprojekti ettenähtud ettevalmistustingimustele.

Pilootprojekti analüüs ja ettepanekud valmivad lepinguperioodi lõpuks, st 31.12.2021.

Perede seiresüsteem

Praxise poolt koostatud raport „Lapsendamise ja hooldusperre paigutamise järgne seiresüsteem“ on valmis, töö üleandmise-vastuvõtmise akt on allkirjastatud 26.11.20. Erinevus pakkumuses olnud esialgse töö ajakavaga on ühest küljest tingitud kevadel eriolukorra tõttu projekti tegevuste (andmekogumine, intervjuud) sattumisega suveperioodi, mil osa uuringus osalenutest olid puhkusel ning teisest küljest seetõttu, et tellija pidas vajalikuks anda lisasuuniseid, et töö vastaks ootustele.

Valminud raportis on uuringu raames läbiviidud intervjuude, hetke asendushoolduse seiresüsteemi ja välispraktikate vaatluse analüüsi tulemusena tehtud ettepanekud ja esitatud seiresüsteemi võimalik mudel/juhis. Ettepanekud vajavad erinevatele osapooltele tutvustamist ning osapoolte vahel arutelu, millised ettepanekud ning mil määral on otstarbekas praktikasse rakendada ning ressursside ja võimekuse raames teostatavad.

Koostatud on raporti tulemuste tutvustamise plaan. Uuringus osalenutele (hooldus- ja lapsendajapered, tugiorganisatsioonid ning kohalikud omavalitsused) ja erialainimestele (uuringus osalenutele on saadetud tänukiri infoga raportile juurdepääsuks, mis on avaldatud täismahus Praxise kodulehel; jaanuaris toimub uuringu tulemuste tutvustusseminar ning arutelu nii uuringus osalenutele kui ka erialainimestele; uuringu kohta info avaldamine Sotsiaalkindlustusameti asendushoolduse uudiskirjas) kuid ka laiemale ringile huvitatutele (artikkel sotsiaalvaldkonna ajakirjas „Sotsiaaltöö“).

Eelarvest on kasutatud umbes 47%. Eelarvet ei ole täies mahus ära kasutatud seetõttu, et eriolukorra ning viirusepuhangu tõttu lükkus tegevustega alustamine edasi, samuti ei õnnestunud leida maksimaalset arvu peresid, ka on peredesse laste paigutamine olnud seni vähene. 2021. aastal püütakse leida peresid juurde ning suurendada võimalusi laste perre paigutamiseks, kaasates rohkem kohalikke omavalitsusi.

01.01.2021 - 31.12.2021

Kutseline erihoolduspere ja kriisihoolduspere

Pilootprojektiga liitus aasta I pooles kolm uut kohalikku omavalitsust: Tapa, Tallinn ja Haljala vald. Kokku on liitunud projektiga 11 kohalikku omavalitsust.

Leidmaks juurde peresid, postitas SOS Lasteküla Eesti Ühing oma kodulehel ja sotsiaalmeedias kuulutuse, et otsivad üle Eesti peresid osutamaks kriisihoolduspere ja kutselise erihoolduspere teenust.

Projektiga ühinenud Tallinn tegi omakorda meediaüleskutse leidmaks kriisihooldusperesid Tallinnas ja lähiumbruses, et neil oleks paigutamise vajadusel kohalikus piirkonnas peresid. Tallinn tegi pressiteate ja kostöös SOS Lasteküla Eesti Ühingu ja Sotsiaalkindlustusametiga ilmus ka ajalehes „Pealinn“ artikkel ning teema tõstatati kohalikus telekanalis. Pöördumisi oli palju. Esitatud tingimuste alusel osutus sobivaks juba varem positiivselt pereuuringu ja PRIDE eel-koolituse läbinud Tallinna pere, kes lisaks läbis projekti ettevalmistuse raames traumakoolituse.

Sellesse peresse on ka esimene Tallinna eestkostel olev laps kriisihoolduspere teenusele paigutatud.

Lisaks Tallinna kriisihooldusperele on paigutusi on toimunud ka teistesse kriisihooldusperedesse - 1 paigutus Lõuna-Eesti kriisihooldusperesse ning 5 paigutust Ida-Eesti kriisihooldusperesse. Paigutatud laste vanus oli 4st kuust 17-aastani ja paigutuste pikkus varieerus kaheksast päevast kuni üheksakümne päevani.

Ida-Eesti kriisihooldusperesse jääb teenusel olnud laps pere ja kohaliku omavalitsuse kokkuleppel tavalise hoolduspere lepinguga edasi. Lapse vajadusest tulenevalt on kriisihoolduspere teenuse osutamine pausil, uusi paigutusi sellesse peresse hetkel ei toimu. Pere soovib edaspidi jätkata kriisihoolduspere teenuse osutamisega.

Projekti raames lapse kriisihoolduspere teenusele paigutanud kohalikud omavalitsused hindavad teenust vajalikuks, iseäranis väiksemates piirkondades, kus pole turvakoduteenust. Välja on toodud teenusele paigutamise lihtsus ja sujuvus (kriisihoolduspere peab olema valmis lapse perre võtma kuni 2 tunni jooksul teatamisest, SOS Lasteküla Eesti Ühingu on kohustus tagada perele lapse eest hoolitsemiseks vajalik varustus, nt voodi, turvahäll, vanker jms).

Kahes kutselises erihooldusperes jätkub pikaajaline paigutus (mõlemad Ida-Eesti piirkonna pered), samuti on toimunud Lõuna-Eesti piirkonna peresse paigutus (16-aastane). Neljas projekti kaasatud kutseline erihoolduspere on alates märtsist pausil, kuna enne projektiga ühinemist teenusel olnud noore perest edasiliikumine on viibinud ning peresse paigutust hetkel toimuda ei saa. Eelduste kohaselt vabaneb pere paigutuseks sügisel, pere on väljendanud soovi koha vabanedes projekti raames paigutuseks.

Projektis osalevad pered saavad kasutada kõikidele hooldusperedele mõeldud asendushoolduse tugiteenuseid (välja arvatud peretoe teenus, kuna see kattub sisuliselt selle toega, mida katusorganisatsioonina pakub kriisi- ja erihooldusperedele SOS Lasteküla Eesti Ühing), pered osalevad tugigruppides. Samuti suhtlevad Ida-Eesti pered omavahel ja jagavad kogemusi.

Vajaduspõhiste koolituste, supervisiooni, eksperdi konsultatsiooni võimalusi on pered kasutanud tagasihoidlikult. Pigem soovitakse kontaktkohtumisi, kui Covid-19 piirangute leevendamine neid taas võimaldab.

Mai lõpuga on projektis aktiivselt osalemas viis peret – kolm kutselist erihooldusperet (igas peres on paigutatud laps) ja kaks kriisihooldusperet (Lõuna-Eesti peres hetkel paigutust ei ole).

Teenuste järele on nõudlust, kitsaskohaks on sobivate perede leidmine saavutamaks projekti maksimaalset mahtu (4 kriisihooldusperet ja 4 kutselist erihooldusperet). Lisaks SOS Lasteküla Eesti Ühingu kodulehel olevale postitusele uute perede leidmiseks jagavad ka Sotsiaalkindlustusameti spetsialistid hoolduspereks soovijatele infot kriisihoolduspereks olemise ja huvitatutele käesoleva projekti kohta ning samuti räägivad sellest PRIDE eel-koolitusel osalevatele peredele koolituse läbiviijad. Samuti on Sotsiaalkindlustusameti kodulehel olemas info projekti kohta, koos üleskutsega liitumisest huvitatud peredel ühendust võtta.

Perede seiresüsteem

SA Praxise koostatud lapsendamise ja hooldusperre paigutamise järgse seiresüsteemi raporti valmimise järel on toimunud tegevused nii analüüsi tulemuste tutvustamiseks kui ka tehtud ettepanekute sisuliseks aruteluks nende kohandamise otstarbekuse ja võimalikkuse osas.

SA Praxis avaldas koostatud analüüsi lõpparuande Praxis veebilehel nii eesti kui inglise keeles.

<http://www.praxis.ee/tood/lapsendamise-ja-hooldusperre-paigutamise-jargne-seiresusteem/>

Lisaks saatsid Praxis ja SKA asendushoolduse uudiskirjas välja lühikese uudise uuringust ning viite Praxis lehele täiendava info leidmisvõimaluse kohta.

28.01.2021 toimus seiresüsteemi analüüsi tulemuste tutvustusüritus - veebiseminar otseselt uuringus osalenud tugisotsiaalsüsteemidele, sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatele ning lapsendaja- ja hooldusperedele. Laiemale ringile analüüsi tulemuste tutvustamiseks koostas Praxis artikli koos Sotsiaalministeeriumi kommentaariga, mis avaldati ajakirjas Sotsiaaltöö.

Praxis koostatud uuringu analüüsist välja kasvanud ettepanekud sisaldavad muuhulgas tihedamat kontakti kohaliku omavalitsuse ja hooldusperede vahel; tugispetsialisti teenuse loomist ja selle kasutamise võimalust nii hooldus- kui ka lapsendajaperedele; kodukülastuste korraldamise jaoks abistava meelepea väljatöötamine lastekaitsetöötajale ning hooldusperele; iga-aastane üleriigiline lapsendaja- ja hooldusperede seiramine.

Osa ettepanekutest on võimalik välja töötada ja rakendada lähiajal või olid juba väljatöötamisprotsessis. Näiteks on asendushooldust pakkuvatel peredel (nii hoolduspere, lapsendajad kui ka eestkostjad) 2021. aasta algusest võimalus kasutada loodud tugispetsialisti (peretoe) teenust. Lastekaitsetöötajatele algas maikuus Tervise Arengu Instituudi poolt pilootkoolitus „Lapse toetamine asendushooldusel“, mis sisaldab seiresüsteemi raportis tehtud ettepanekuid lastekaitsetöötajate koolitusvajaduse kohta. Ka on muuhulgas väljatöötamisel tööjuhised lastekaitsetöötajatele ja infoleht hooldusperedele. Osa ettepanekutest eeldab aga suuremahulisemaid muudatusi, seda nii seadusandluses kui ka ressursside näol ja vajab lisaarutelusid ja -planeerimist.

Tegevused on toimunud plaanipäraselt, eelarvest on kasutatud u 25%.

1.06.2021-31.12.2021

31.12.2021 seisuga on projektis osalemas kuus peret – kolm kriisihooldusperet ja kolm erihooldusperet.

Poolaasta jooksul on toimunud muutuseid projektis osalevate perede osas – lisandus üks kriisihoolduspere; üks kriisihoolduspere läks augustis üle erihooldusperekse; üks erihoolduspere ei jätka augustist projektis osalemist, kuna peres olnud lapse vajadused on suuremad kui pere suudab pakkuda, lapse vajadused kaetakse nüüd ravikodu meeskonna poolt. Kriisihoolduspere, mis oli suvel kolmekuulisel pausil (võimaldamaks samasse peresse pikaajalisele teenusele jäänud lapsele aega kohanemiseks) osutab septembrist taas kriisihoolduspere teenust.

Erihoolduspere teenuse järele on nõudlust, kohalikud omavalitsused helistavad sageli vajadusega last paigutada erihooldusperesse. Valdavalt pöörduvad KOV-d teenuse saamiseks nende laste puhul, kes on varateismelise või teismelise eas, sh noored, kelle puhul kaalutakse või kes tulevad kinnise lasteasutuse teenuselt.

Kriisihooldusperedesse on toimunud erinevaid paigutusi. Paigutuste põhjusteks on olnud vanema haiglaravi vajadus, lapse hooletusse jätmine, vanemakohustuste mittetäitmine. Lapsed on kriisihooldusperesse tulnud nii bioloogiliste vanemate kui ka eestkostjate juurest.

Samuti on jätkunud tegevused uute perede leidmiseks. Koostöös kommunikatsioonispetsialistidega toimus septembris hoolduspere teemaline vestlusring ministeeriumide ühishoones eesmärgiga leida juurde uusi peresid. Samuti tehti kommunikatsioonispetsialistidega koostööd Vanurite Eneseabi- ja Nõustamisühinguga Tallinnas, kus novembris viidi läbi hoolduspere teemaline vestlusring kriisihooldusperede ja lühiajalist hooldust pakkuvate hooldusperede leidmiseks. Detsembris ilmus ajakirjas 60+ artikkel „Kuidas saab seenior aidata last, kes ei saa kasvada sünniperes“?

Hankeleping SOS Lasteküla Eesti Ühingu lõpetab 31.12.2021, mille järel esitatakse raporti analüüsi ja ettepanekutega.

Uue hankeparteri leidmiseks kuulutati välja hange novembris. Kutse hankes osalemiseks saadeti SOS Lasteküla Eesti Ühingu ja Eesti Laste ja Noorte Hoolekandekomitee Ühendusele, samuti avaldati hanketeade Sotsiaalkindlustusameti kodulehel. Pakkumuste esitamise tähtaeg oli 10. detsembril 2021. Laekus üks pakkumus, SOS Lasteküla Eesti Ühingu. SOS Lasteküla Eesti Ühingu pakkumine vastas hanke tingimustele ning 29.12.2021 allkirjastas Sotsiaalkindlustusamet SOS Lasteküla Eesti Ühingu hankelepingu perioodiks 01.01.2022 - 31.12.2022.

Alates 01.01.2022. aastast jätkatakse kriisihoolduspere ja erihoolduspere pilootprojekti kuue perega – kolm kriisihooldusperet ja kolm erihooldusperet. Samuti on esitatud üks uus avaldus kriisihoolduspereks hakkamiseks. 2022. aastast on projektis osalema planeeritud 7 kohalikku omavalitsust – Kohtla-Järve linn, Väike-Maarja vald, Haljala vald, Põltsamaa vald, Viljandi vald, Tallinn, Märjamaa vald, Põlva vald. Projektiga saab veel liituda peresid, pere maksimaalne arv on kokku 12 peret. Samuti saavad liituda uued kohalikud omavalitsused.

Eelarvest on kasutatud 69% (puudu on detsembri arve).

01.01.2022 - 31.12.2022

31.05.2022 seisuga jätkub projekt kuue perega – kolm kriisihooldusperet ja kolm erihooldusperet.

Projektis osaleb 10 kohalikku omavalitsust: 29.12.2021 allkirjastatud hankelepingu alusel ühinesid projektiga Kohtla-Järve linn, Väike-Maarja vald, Haljala vald, Põltsamaa vald, Tallinn, Viljandi vald, Märjamaa vald, Põlva vald; sel poolaastal ühinesid Tartu linn ja Põhja-Sakala vald.

SOS Lasteküla Eesti Ühing koostas ja esitas raporti analüüsi ja ettepanekutega projekti perioodi 28.05.2020 (esimese projekti hankelepingu allkirjastamine) – 31.12.2021 kohta.

Erihooldusperede hõivatus on jätkuvalt 100%. Paigutused on pikaajased, peredes kasvavad lapsed ei ole vahetunud. Jätkuvalt on kõrge nõudlus erihooldusperede järele – kohalikud omavalitsused pöörduvad otse või Sotsiaalkindlustusameti kohaliku omavalitsuse nõustamise kaudu seoses valdavalt teisme-ealistega, kel on tunde- ja käitumisprobleemid, psüühikahäired, komplekstrauma ning kelle vajadustele ei vasta paigutus pere- või asenduskodusse. Osade noorte puhul kaalutakse kinnisele lasteasutuse teenusele suunamist, osal on vaja kinnise lasteasutuse teenuselt väljumiseks kodu.

Kriisihooldusperedesse on toimunud paigutused käesoleval poolaastal projektiga liitunud kohalikest omavalitsustest. Lisaks on tulnud kriisihooldusperesse paigutamise vajadusega seotud pöördumisi nii projektis osalevatelt kohalikest omavalitsustelt kui ka projektis mitteosalevatelt kohalikest omavalitsustelt. Osadel juhtudel ei ole paigutus osutunud sobivaks praktilistel kaalutlustel (nt logistilised probleemid lapse kooliskäimisega), osadel juhtudel ei ole tegemist olnud kriisihoolduspere sihtrühmaga (lapsele/noorele on võimalik leida kohe pikemaajalisem lahendus). Nn praktiliste kaalutluste osas laste peres viibimise võimaldamise hõlbustamiseks on vaja juurde kriisihooldusperesid erinevatesse Eesti piirkondadesse, mis võimaldaks lapsel vajadusel hariduse jm teenuste jätkupidavuse.

Uute perede leidmiseks on toimunud erinevaid tegevusi – teavitustegevuste raames sh artikkel kriisihooldusperega ja asendushooldusteemaline seminar koostöös Tartu Ülikooliga, üleskutse meedias (ajaleht Pealinn ja Tallinna uudised), SOS Lasteküla Eesti Ühingu üleskutsed sotsiaalmeedias ja info veebis.

Erinevate läbiviidud tegevuste järgselt on tõusnud perede huvi kriisihoolduspereks saamise vastu, projektiga ühinemisest on huvitatud kuus peret (sh eelmise aasta lõpus hankepakkumuse raames kriisihoolduspere avalduse esitanud pere). Neist viis peret on huvitatud kriisihoolduspereks saamisest ja üks erihoolduspereks saamisest. Kuuest perest viis on hindamisprotsessis, üks ei ole avaldust esitanud. Erihoolduspereks soovinud pere ei osutunud hindamise tulemusena erihooldusperede kriteeriumitele

vastavaks. Hindamise ja ettevalmistusprotsessis on hetkel 4 kriisihoolduspereks saada soovivat peret. Pered elavad Harjumaal, Ida-Virumaal ja Lõuna-Eestis.

Teine poolaasta

31.12.2022 seisuga on projektis osalemas 14 kohalikku omavalitsust. Eelnevalt projektiga ühinenud omavalitsusteleisaks liitusid Mustvee, Viimsi, Lääne-Harju ning Kohila vald.

Perioodi lõpuseisuga osaleb projektis 9 peret – 6 kriisihooldusperet ja 3 erihooldusperet. Uued kriisihoolduspered asuvad Tallinnas, Harjumaal ja Ida-Virumaal. Pered on valmis ajutist hooldust pakkuma nii eesti kui vene keeles. Kolmest uuest kriisihooldusperest kaks on valmis peresse võtma rohkem kui ühe lapse, kui tegemist on õdede-vendadega.

Uutele kriisihooldusperedele korraldasime peresid ettevalmistava kolmepäevase traumakoolituse august-september 2022. Et grupp saaks täis, oli võimalus osaleda ka mõnel nõ tavahooldusperedel, kokku oli 12 osalejat. Koolituse viisid läbi MTÜ Oskar Alliku Kodu Anne Daniels-Karlsen ja Siiri Urbas koostöös SKA peaspetsialisti Agnes Kulmariga. Osalejate tagasiside põhjal oli koolituse soovitusindeks 87,5%.

2022. viimases kvartalis lisandunud kriisihooldusperede hõivatus on olnud väga hea; 31.12.2022 seisuga on uued pered hõivatud. Perioodi jooksul on nn vanadest kolmest kriisihooldusperest kahes olnud lapsed peres. Kohalike omavalitsuste pöördumisi sooviga lapsi kriisihooldusperre paigutada on olnud palju, kuid erinevatel põhjustel ei ole kriisihoolduspere olnud sobiv teenus lapsele – vahel ei ole kohalik omavalitsus eelnevalt kaardistanud võimalusi sugulastel lapse eest hoolitseda; logistiliselt ei vasta kriisihoolduspere asukoht lapse vajadustele; tugevate erivajadustega lapsed/noored ja psühhoneuroloogia haigla ravilt välja kirjutatavad noored, kes vajavad spetsiifiliste teadmistega hoolitsust, mida kriisihoolduspere oskused ja keskkond pakkuda ei suuda. Samuti on pöördutud noorte osas, kes ootavad kinnisele lasteasutuse teenusele kohta, kuid ooteperioodil ei ole neile sobivat teenust. Nähtub, et vaja on rohkem erinevaid teenuseid, mis laste vajadustele vastaksid. Lisaks on jätkuvalt vaja juurde kriisihooldusperesid erinevates piirkondades. Kriisihooldusperedes viibivate laste vanus on olnud vahemikus 2 – 13 aastat. Oli nii üksikuid lapsi, kui ka 2 või 3 last ühest perest. Lastest eraldamise põhjusteks oli vanemate sõltuvusprobleemid, vaimse tervise häired, laste seksuaalne ja füüsiline väärkohtlemine ning hooletusse jätmine. Perioodi jooksul oli paigutuste kestus 7 nädalast kuni 4 kuuni. Kriisihooldusperest liikusid lapsed edasi kas eestkoste, hooldusperesse või perekoju; bioloogilisse peresse naasmisi ei olnud.

3 erihooldusperet on jätkuvalt 100% hõivatud ja vajadus perede järele on suur. Erihooldusperede värbamine on keeruline ning erinevalt kriisihooldusperedest ei ole erihooldusperede arv kasvanud.

Perioodi jooksul on toimunud erinevad teavitustegevused kriisihooldusperede ja erihooldusperede teemal. Tegevuste eesmärgiks on leida juurde peresid, tõsta ühiskonna teadlikkust asendushooldust vajavate laste vajadustest ja kutsuda üles kohalikke omavalitsusi ühinema projektiga ja seeläbi võimaldada kriisihooldust vajavatele lastele perepõhist hooldust.

- Erihoolduspere lugu: „Võtsin enda perre teismelise, kes hulkus, laamendas ja varastas“ - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/votsin-enda-perre-teismelise-kes-hulkus-laamendas-ja-varastas>
- Pärast kolme uue kriisihoolduspere liitumist projektiga septembris 2022 levitasime infot uute perede kohta asendushoolduse infokirjas, mis jõuab kohalike omavalitsusteni.
- Sügisel 2022 ERR Vikerraadio eetris kriisihoolduspere teemaline saade, saatejuht Krista Taim, külaliseks: kriisihoolduspere ja SKA peaspetsialist Agnes Kulmar Sotsiaalkindlustusametist (eesti keeles) - <https://tarkvanem.ee/kasupere/taskuhaaling/>.
- 2022. aasta lõpus on valminud podcast „Igal lapsel on õigus õnnelikule lapsepõlvele!“. Taskuhaalingus räägivad hooldusperedest ja kriisihooldusperedest kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötaja, kriisihoolduspere ja Sotsiaalkindlustusameti peaspetsialist saate juhiga - <https://tarkvanem.ee/kasupere/taskuhaaling/>. Podcasti lingi saatsime kõikidele kriisihoolduspere projektis veel mitte osalevatele kohalikele omavalitsustele eesmärgiga tutvustada laiemalt kriisihoolduspere teenust ja kutsusime omavalitsusi üles linki levitama eesmärgiga värvata potentsiaalseid kohalikke peresid.

Projekti kohta käiv info on pidevalt täiendatud Sotsiaalkindlustusameti koduleheküljel. Samuti on vastav info kättesaadav hoolduspere.ee leheküljel. Samuti on info kriisihooldus- ja erihoolduspere projekti kohta üleval koostööpartner SOS Lasteküla Eesti Ühing koduleheküljel.

Toimunud teavitustegevuste kohta on detailsem informatsioon kirjas tegevuse 1.2.5 all. Teavitustegevustega plaanime jätkata järgmisel aastal eesmärgiga leida juurde nii kriisihoolduspereid kui ka erihoolduspereid.

Lepingu muutmine hankelepingu perioodi pikendamiseks on allkirjastatud 13.12.2022 ja kehtib kuni 30.11.2023.

2022. a eelarvest on kulunud 57% (puudu on veel detsembri arve). Eelarvet on kulunud planeeritust vähem, kuna osa aastast oli projektiga liitunud kriisihoolduspereid vähem kui projekti maht maksimaalselt võimaldaks, aasta teises pooles on pereid juurde leitud. Teenuse rahastamine on ka üles ehitatud selliselt, et suurema teenuse kasutamise puhul on projekti kulu väiksem (maksavad KOVid).

1.01.2023 - 31.12.2023

31.05.2023 seisuga osaleb projektis 8 peret – 6 kriisihooldusperet ja 2 erihooldusperet. Perede koosseis on osaliselt muutunud – teenuse osutamise lõpetas aprillikuus 1 kriisihoolduspere Harjumaalt (eraelulised põhjused) ja 1 erihoolduspere Põlvamaalt (vahehindamise korras tuvastatud kasvuruumid). Mõlema pere puhul toimus staatuse muutus lapse plaanipärase teenuselt lahkumise järgselt, st ei põhjustanud paigutuse katkemist. Lisandus 1 uus kriisihoolduspere Lääne–Virumaal, kes on valmis peresse võtma kuni 2 eesti- või venekeelset last. Lisaks on 1 pere läbinud hindamisprotsessi ning on hetkel ettevalmistavas PRIDE koolituses.

Uutele kriisihooldusperedele korraldasime pereid ettevalmistava kolmepäevase traumakoolituse märtsikuus, koolitus toimus Tartus. Koolituse viis läbi kliiniline psühholoog ja lastepsühholoog Mariana Saksniit koostöös SKA peaspetsialisti Agnes Kulmariga. Osalejaid oli kokku 8, sh tavahoolduspereid.

Perioodi lõpuseisuga osaleb projektis 18 kohalikku omavalitsust. Eelnevalt ühinenud kohalikele omavalitsustele lisaks on projektiga liitunud veel Elva vald, Tartu vald, Toila vald ja Nõo vald.

Erihoolduspereid on jätkuvalt 100% hõivatud ja nende järele on vajadus suur. Kohalikud omavalitsused pöörduvad keeruliste käitumismustrite ja tõsiste vaimse tervise häiretega noorte osas, kellele nad ei leia sobivat teenust.

Uute, maikuus 2023 ja 2022 viimases kvartalis lisandunud, kriisihooldusperede hõivatus on olnud väga hea. Maikuus projektiga liitunud perre tuli beebi vaid mõni päev pärast pere valmisolekut. Varem projektiga liitunud kolmest kriisihooldusperest on ühes laps; üks pere peatas ajutiselt teenuse osutamise perekondlikel põhjustel ja on nüüd taas valmis uue lapse perre tulekuks. Perioodi jooksul kriisihooldusperedes viibinud laste vanus on varieerunud 2 elukuust kuni 11 eluaastani ja peres viibimise periood 6 nädalast kuni 7 kuuni. Osa lapsi on kriisihooldusperes oma elukohajärgses piirkonnas, kuid osa lapsi on kriisihooldusperes kaugel oma kodukohast. Siin on erinevad põhjused, nt on suurem kohalik omavalitsus, kus küll asub turvakodu, seadnud prioriteediks väikesed lapsed paigutada perre, kuid nende piirkonnas ei ole kriisihooldusperet. Samuti on ette tulnud, et väiksem kohalik omavalitsus, kus puudub turvakoduteenus, on toonud lapse kriisihooldusperre, sedastades, et lähemalasuv teise kohaliku omavalitsuse turvakodu on täis. Seega on kohalike omavalitsuste hulgas nii teadlikku perepõhise hoolduse eelistamist kriisiolukorras olevale lapsele kui ka kohalikul omavalitsusel muude võimaluste puudumise tõttu lapse kriisihooldusperre jõudmist.

Perioodi jooksul on jätkunud teavitustegevused leidmaks juurde uusi kriisihoolduspereid ja erihoolduspereid. Jaanuarikuus tegi SOS Lasteküla Eesti ühing sotsiaalmeedias ja oma kodulehel üleskutse uute kriisihooldusperede leidmiseks <https://sos-lastekyla.ee/otsime-kriisihoolduspereid-lastele-keel-pole-oma-sunniperes-enam-turvaline/>

SOS Lasteküla Eesti Ühingu projektipartner Elmet Puhm käis 24.01.2023 rääkimas Terevisioonis kriisihooldusperedest.

Samuti andis 07.03.2023 1 projektis osalevatest kriisihooldusperedest intervjuu TV3le „Milline on kriisihoolduspere argipäev?“ https://play.tv3.ee/Uudised/kriisihoolduspere_clip-5283237.

Kriisihooldusperede kohta avaldasime SKA asendushoolduse uudiskirjas uudisnupukese kriisihooldusperede kohta. Sama uudisnupukese avaldas ka veebilehekülg MinuAeg <https://minuaeg.com/kriisihooldusperesid-on-eestis-praegu-kuus-aga-vajadus-on-suurem/>

Kriisi- ja erihooldusperede teenuse korralduse üks osa on perede toetamine (regulaarne suhtlus telefoni teel ja külastused nõustamise ja toetamise eesmärgil) teenusekorraldaja poolt. Selles osas oleme märganud ebaühtlust, mistõttu saatsime teenusekorraldajale tingimusi selgitava täpsustava kirja 31.05.2023. Samas on pilootprojektile ootuspäraselt tegevuste käigus tõstatunud aspekte, mille lahendamisel on teenusekorraldaja võtnud aktiivse rolli hoolimata sellest, et hankelepingu tingimustes seda ette nähtud ei ole (mh suur kohalike omavalitsuste toetamise vajadus varieeruva võimekuse tõttu, mida ei osanud planeerida). Teenusekorraldaja teeb tänuväärset tööd panustades teenuste arendamisse ja kitsaskohtadele lahenduste leidmisesse, aga näitab samuti, et teenusekorraldaja olemasolu on teenuse toimimiseks hädavajalik.

Tegevuse eelarvest on kulunud u 27%.

Teisel poolaastal

31.12.2023 seisuga on aktiivselt teenust pakkumas 6 peret – 3 kriisihooldusperet ja 3 erihooldusperet. Perioodi jooksul lisandus 1 uus kriisihoolduspere (Jõgevamaal). 3 kriisihoolduspere puhul on hetkel teenuse osutamine peatunud – 2 kriisihooldusperel pereliikme tervisliku seisundi tõttu ja 1 pere osas esitati lapse väärkohtlemise kahtlus (ei olnud kriisihoolduspere lepingu alusel peres olev laps) ning toimub asjaolude väljaselgitamine. Kõigi 3 pere puhul ei põhjustanud staatus muutus lapse peres viibimise plaanivälist katkemist. 1 kriisihoolduspere hakkas erihoolduspereks tugevate erivajadustega lapsele, kelle eest nad olid kriisihooldusperena hoolitsenud. Lapse tervislik seisund on stabiliseerunud ja laps areneb jõudsalt.

Kriisihooldusperede hõivatus on suur ja pöördunud kohalikele omavalitsustele on tulnud korduvalt ära öelda, kuna ei ole vaba kriisihooldusperet pakkuda. Suurem osa perioodi jooksul kriisihooldusperesse jõudnud lastest on beebid - 10st kriisihooldusperes viibinud lapsest 8 on olnud alla 18 kuu vanused perre tuleku hetkel. Noorim oli vaid 6 päevane ja vanim 11 aastane. Lapsed viibisid kriisihooldusperes 4 päevast kuni 8 kuuni. Lapsed arenevad kriisihooldusperedes hästi, näiteks on edulugu, kus turvakodus viibinud väikelapse prognoos oli teadmata, ta ei roomanud, tõmmanud end püsti ega kõndinud. Laps viibis 6 kuud kriisihooldusperes ning tema areng oli sel perioodil väga kiire, jõudes peaaegu eakohase arenguni. See võimaldas väikelapsele leida lapsendajapere, kus ta nüüd kasvab.

Erihoolduspered on hõivatud ja nende järele on jätkuvalt suur vajadus. Kohalikud omavalitsused pöörduvad regulaarselt ja küsivad vaba erihoolduspere järele. Erihoolduspered saavad järjepidevat tuge ja nõustamist ning vajadusel lisateenuseid ning olukord peredes on stabiilne.

Perioodi lõpuseisuga osales projektis 18 kohalikku omavalitsust.

Hankelepingu partneri SOS Lasteküla Eesti Ühingu projektijuht vahetus 1.08.2023. Uus projektijuht on asendushoolduse valdkonna ekspert ja temaga arenes kiiresti konstruktiivne koostöö.

Uus projektijuht on perede ja kohalike omavalitsustega palju kontaktis olnud, mis on soodustanud sujuvat üleminekut projektijuhi vahetumisel. Kriisi- ja erihoolduspered on SOS Lasteküla Eesti Ühingu poolt saanud regulaarset tuge ja on vajadusel kasutanud ka lisatugiteenuseid.

Hankelepingu periood SOS Lasteküla Eesti Ühinguga lõppes 31.11.2023.

SOS Lasteküla Eesti Ühing koostas kriisi- ja erihooldusperede projektiperioodi 2022-2023 kohta lõpparuande. Aruandes on välja toodud, et vajadust kriisi- ja erihooldusperede järele kinnitab pidevalt pöördumiste arv kohalike omavalitsuste poolt. /.../ Riigi või omavalitsuse poolt korraldatud piisava toetuse olemasolul on võimalik arendada nii kriisi- kui kutseliste erihooldusperede teenust.

Soovitused hõlmavad endas teavitustöö ja kampaaniate tegemisega jätkamist, sh eraldi erihooldusperede leidmiseks; leida võimalusi hallatava dokumentatsiooni mahu vähendamiseks; juhise koostamist kohalikele omavalitsustele teenuste korraldusest etappide kaupa (see on juba rakendatud uuendatud SKA kodulehel <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/kriisihoolduspere>); lahenduse vajadust perede puhkuse ja haiguslehe korralduse osas, samuti toetuste kasutamise korra osas; kohalikele omavalitsustele tüüpapingute mallide kättesaadavaks tegemist (need on olemas eeloleva lingi all SKA kodulehel); kohalike omavalitsustele asendushoolduse teemal edasist koolituse pakkumist; samuti kaaluda võimaldada kriisihooldusperedel spetsialiseeruda laste vanuse järgi.

Perioodi jooksul on jätkunud teavitustegevused leidmaks juurde uusi kriisihooldusperesid ja erihooldusperesid:

- 6.8.23 toimus Kriisinõustamise keskuse Mahena suvekool, kus Agnes Kulmar käis kriisinõustajatele kriisihoolduspere teenust tutvustamas. Kriisinõustajad teevad koostööd kohalike omavalitsustega üle Eesti ja sekkuvad olukordades, kus lapse perest eraldamine võib osutuda vajalikuks.
- Novembri lõpus tegi Sotsiaalkindlustusamet sotsiaalmeedias ja oma kodulehel üleskutse uute kriisihooldusperede leidmiseks <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/uudised/sotsiaalkindlustusamet-otsib-juurde-13-kriisihooldusperet> Uudist jagati sotsiaalmeedias üle 4000 korra. Sotsiaalkindlustusameti ja koostööpartneritega on ühendust võtnud kirjateel üle 130 pere, hulgaliselt on tulnud telefonikõnesid. Huvilistega suhtleme ja anname täiendavat infot, vestleme ja sobivusel liigume edasi perede hindamise ning ettevalmistusega.
- 2.12.23 toimus koostöös Tallinna Ülikooliga asendushoolduse teemaline seminar „Kuidas hoida ja toetada hooldusperet?“ Seminari vestlusringis osales ja oma kogemusi jagas Tallinna kriisihoolduspere.
- 4.12.23 tutvustas Agnes Kulmar Vikerhommiku otse-eetris kriisihoolduspere teenust ja kutsus huvilisi üles ühendust võtma.
- Kriisihoolduspere ja erihoolduspere projekti jätkumise kohta avaldasime 6.12.23 SKA asendushoolduse uudiskirjas uudisnupukese kriisihooldusperede kohta <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/uudised/kriisi-ja-erihooldusperede-projekt-jatkub-2024-aastal>
- 18.12.23 kajastasid kriisihoolduspere teemat TV3 Tallinna Uudised, kommentaari andsid SKA ja SOS Lasteküla Eesti Ühingu esindaja.

Tegevuse eelarvest on kulunud 64%. Prognoositust väiksem kulu on seotud sellega, et ei õnnestunud leida nii palju kriisihooldusperesid, nagu loodeti, samuti lahkusid mõned pered aasta jooksul erinevatel projektist, samas oli ka uusi liitujaid.

KOKKUVÕTTEKS 2017-2023

Kriisi- ja erihoolduspere teenuse näol on tegemist täiesti uute teenustega, mille taolisi Eestis varem ei ole sellisel kujul olnud. Kriisilukorda sattunud lapsed jõudsid varem enamasti turvakodu teenusele, see on aga institutsionaalne teenus, mis ei ole parim võimalus eriti haavatavas olukorras olevale lapsele. Laps vajab sel perioodil turvatunnet sisendavat keskkonda, ühte konkreetset inimest, kes lapse jaoks oleks olemas ja pakuks talle lähedust, soojust, loomulikku peresarnast suhtlust. Samuti ei ole sobivaid võimalusi lastele, kes vajaksid individuaalset lähenemist ja pühendumist, mida võimaldab erihoolduspere teenus. Käesolev projekt on andnud tänuväärse võimaluse teenused välja töötada, käivitada ja arendada. Kriisihoolduspere teenusest on kasu saanud 36 last vanuses mõnest päevast 17 aastani. Lapsed on peres viibinud mõnest päevast kuni 6 kuuni. Erihoolduspere teenus on pikaajaline, erihooldusperes on projekti jooksul viibinud 4 last.

Senine kogemus näitab, et kriisihooldusperede leidmine on keeruline ning vajab aktiivset teavitustööd. Tegemist on teemaga, mis võib tuua palju emotsioonidest kantud pöördumisi, aga põhjaliku kaalumise ja hindamise käigus jäävad sõelale vähesed. Seega tuleb arvestada keskmisest suurema töökoormusega perede hindamise faasis. Üks piiravamaid tingimusi on kohustus võtta laps vastu lühikese (2t) etteteatamisega, vähe on peresid, kelle elukorraldus seda võimaldaks.

Erihoolduspere kasvatab ühte spetsiifiliste vajadustega last pikaajaliselt, seega peab erihooldusperel olema valmisolek, teadmised ja oskused pikaajaliseks järjepidevate pühendumist nõudvaks tegevuseks ühe lapse heaolu nimel.

Nii kriisi- kui erihoolduspere teenuse puhul on kesksel kohal katusorganisatsiooni olemasolu, kes toetab peresid erinevate küsimuste puhul, vajadusel ka lapsega seotud vajaliku varustusega, on abiks koostöös kohaliku omavalitsusega jm võrgustikutöös jne. Samuti on nende teenuste puhul oluline, et pered saavad töötasu (kriisihoolduspere ka valmisolekutasu).

Kriisi- ja erihoolduspere teenuste katsetamise periood on näidanud, et teenuste järele on suur vajadus ning teenuseid osutavate perede arvu on tarvis suurendada. Riik on otsustanud teenuseid finantseerida ning alates 1. jaanuarist 2024 muutuvad kriisihoolduspere teenus ja erihoolduspere teenus riigieelarveliseks.

Läbi on viidud uus hange, mille tulemusena sõlmiti leping kahe pakkuja: SOS Lasteküla Eesti Ühing ja Tallinna Lastekodu. Seega jätkub kriisihoolduspere ja erihoolduspere teenuse pakkumine tulevikus 2 teenuseosutajaga, eesmärgiks on perede arvu kasvatada. Selleks jätkatakse aktiivse teavitustegevusega, ning pööratakse järjepidevalt tähelepanu perede toetamisele, et olemasolevaid peresid hoida motiveerituna.

Alamtegevuse nr ja nimetus ⁴	2.1.3 Asendushoolduse kvaliteedi tõstmine järelevalve tõhustamise kaudu		
Tegevuse või alamtegevuse planeeritud algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.11.2015 – 31.12.2023	Tegevuse või alamtegevuse tegelik algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	1.11.2015 – 31.12.2020

Tegevuse või alamtegevuse lühiülevaade ja hinnang tegevuse elluviimisele, sh parimad praktikad, esinenud probleemid ja ettevõetud abinõud.

Asendushoolduse kvaliteedi parandamine järelevalve tõhustamise kaudu KAVANDATUD:
01.11.2015 – 31.12.2016 TEGELIK: 01.11.2015 – 31.12.2020

01.01.2015 – 31.12.2015

Projektijuht asus tööle 26.10.2015.

- **Tegevuste detailne planeerimine ja järelevalvemetoodika valik**

Järelevalve arendustegevuste planeerimiseks toimusid arutelud Sotsiaalkindlustusameti ja Sotsiaalministeeriumi esindajate vahel 5.11.2015 ja 25.11.2015. Alustatud on sobiva järelevalvemetoodika valimisega, mille alusel valmistada ette koolitusmaterjalid ja juhised ning korraldada 2016. aastal järelevalve teostajatele koolitus. Kohtuti AudTrain metoodika esindajaga (18.11.2015), arutati metoodika põhimõtteid ja käimasolevaid arendustegevusi, et hinnata võimalikku sobivust projekti jaoks.

01.01.2016 – 31.12.2016

Jätkunud on ettevalmistused maavalitsuse asendushoolduse järelevalvega tegelevate ametnike koolituste korraldamiseks. Projektijuht osales 10.-13.05.2016 Riias Läänemeremaade Nõukogu korraldatud koolitusel „Laste hoolekandeesutuste järelevalve süsteemipõhise auditi meetodil“. Koolitusel käsitleti järelevalve teema valikut, planeerimist, läbiviimist, koostööd järelevalvatavaga, intervjuerimise põhimõtteid, tulemuste vormistamist ja esitamist. Koolituse käigus oli võimalik tutvuda kaasaegsete järelevalve suundadega ning seega oli koolitus väärtuslikuks sisendiks järelevalvekoolituste planeerimiseks ja korraldamiseks TATi raames. Hankedokumendid on koostatud ja riigihange koolituse tellimiseks on kavas välja kuulutada juuni alguses.

Tegevused on ellu viidud vastavalt ajakavale. 2016. aasta eelarvet pole seni tegevustele kulunud, kuna siiani ellu viidud tegevused on olnud ettevalmistavad. Personalikulu on kulunud vastavalt eelarvele.

⁴ Kui tegevusel ei ole alamtegevusi, siis täidetakse lahter vastavalt „Alamtegevus puudub“ ja alljärgnevad lahtrid täidetakse tegevuse kohta. Kui alamtegevusi on rohkem kui üks, lisatakse ridu.

Teisel poolaastal kuulutati 7.06.2016 välja riigihange järelevalve koolituse tellimiseks. Pakkumuste esitamise tähtaeg oli 27.06.2016. Ühtegi pakumust ei laekunud. Kuna haldusreformi raames on Vabariigi Valitsusel soov maavalitsused ümber korraldada, otsustati Sotsiaalministeeriumi ja Sotsiaalkindlustusameti koostöös käesolev tegevus edasi lükata aastasse 2018, kuni on selgunud, millised asutused tegelevad edaspidi laste hoolekandeesutuste järelevalvega, et koolitusi siis sobivalt sihitada.

TATi muutmisel ning 2017-2018 tegevuskava koostamisel kohandati kavandatavaid tegevusi nii, et need haakuksid planeeritavate poliitikamuudatustega. Muudeti tegevuste sihtgruppi (kuna haldus- ja riigireformiga kaasnevaid lõplikke muudatusi pole veel teada, laiendatakse sihtgruppi riikliku tasandini, et oleks võimalik koolitada just neid ametnikke, kellele järelevalve ülesanne pannakse). Samuti laiendati järelevalve kaasajastamist ja tõhustamist ka nendele lasteasutustele, kus asendushoolduse lapsed võivad viibida ööpäevaringselt pikema perioodi jooksul.

29.-30. novembril osales projektijuht Riias Läänemeremaade Nõukogu korraldatud koolituse „Laste hoolekandeesutuste järelevalve süsteemipõhise auditi meetodil“ järelseminaril. Seminaril analüüsiti osalejate poolt pärast kevadist koolitust läbiviidud järelevalveid süsteemipõhise auditi meetodil ja koostatud raporteid.

Tegevused on edasi lükkunud ülaltoodud põhjustel. Eelarvet on kulunud seoses ettevalmistaval koolitusel osalemisega. Personalikulu on kulunud vastavalt eelarvele.

01.01.2017 – 31.12.2017

Kuna seoses plaanitava maavalitsuste kaotamise reformiga saab laste hoolekandeesutuste järelevalve SKA ülesandeks alates 1.01.2018, siis on koostöös SKA kvaliteediüksusega alustatud uute järelevalveametnike koolitamise planeerimist, mida TAT vahendite toel läbi viia.

Projektijuht Maarja Kuldjärv osales 6.-10. märtsil AudTrain meetodi koolitajate koolitusel Haapsalus.

On toimunud arutelud SKA lastekaitse osakonna ning kvaliteediosakonna vahel, et koostada järelevalveametnike baaskoolituse kava 2018. aasta alguses ning kokku leppida võimalikud täienduskoolitused järgnevatel aastatel. Kohtumised on toimunud 30.01, 4.04, 8.05 ning jätkuvad ka teisel poolaastal.

Teisel poolaastal

2017 II poolaasta jooksul on ette valmistatud SKA järelevalveametnike baaskoolituse kava ning tehtud korralduslikke ettevalmistusi koolituse toimumiseks. Koolitus toimub jaanuaris 2018. Koolitusel käsitletakse nii järelevalve üldisi aluspõhimõtteid ja töömeetodeid, millest lähtuda kõigi hoolekandeesutuste (sh laste hoolekandeesutuste) järelevalve läbiviimisel kui ka spetsiifilisemalt lasteasutuste järelevalvega seotud teemasid (lastekaitse õigusraamistik, lastekaitsetöö põhimõtted ja hindamisvahendid, lastega vestlemise põhimõtted). Täienduskoolitused lasteasutuste järelevalvega seotud olulistel teemadel on plaanis läbi viia 2018-2020. Teemad täpsustatakse tulenevalt ilmnevast koolitusvajadusest. Kuna 2018 alguses laienevad oluliselt SKA ülesanded järelevalve läbiviimise osas ning uuendatakse ja ühtlustatakse töömeetodeid, on vaja jälgida, kuidas praktika kujuneb, millised probleemid kerkivad ning vastavalt sellele võimaldada laste hoolekandeesutuste järelevalve arendamiseks vajalikke koolitusi ja materjale.

Tegevustele eelarvelisi kulutusi veel tehtud ei ole.

01.01.2018 – 31.12.2018

SKA järelevalveametnike baaskoolitus toimus 9.-12.01.18 ja 17.-18.01.2018. Koolitusel käsitleti nii järelevalve üldisi aluspõhimõtteid ja töömeetodeid, millest lähtuda kõigi hoolekandeesutuste (sh laste hoolekandeesutuste) järelevalve läbiviimisel kui ka spetsiifilisemalt lasteasutuste järelevalvega seotud teemasid (lastekaitse õigusraamistik, lastekaitsetöö põhimõtted ja hindamisvahendid, lastega vestlemise põhimõtted). Osales 16 inimest (vähemalt 32 ak tundi).

Nii baaskoolituse tagasisidet kui praktilise järelevalve käigus kerkinud küsimusi arvestades planeeritakse 2018. aasta II pooles põhjalikumaid koolitusi laste hoolekandeesutuste tegevusega seotud õigusraamistiku teemal ning lastega vestlemise teemal järelevalve kontekstis. Nende koolituste ettevalmistamiseks on toimunud 2018 kevadel arutelud SKA lastekaitse osakonna ja kvaliteediosakonna, Sotsiaalministeeriumi ning Õiguskantsleri büroo esindajate osavõtul.

Eelarvelisi kulutusi on tehtud 10% ulatuses aastaks planeeritud kuludest. 2018. aasta esimesel poolaastal läbi viidud tegevused toimusid plaanipäraselt. Aasta teiseks pooleks on planeeritud põhjalikumad koolitused, mille läbiviimiseks kulub suurem osakaal aastaks planeeritud eelarvest kui kulus esimesele koolitusele.

Teisel poolaastal toimus kaks koolitust:

29.-30.10.2018 toimus järelevalve õigusraamistiku koolitus. Koolituse esimesel päeval käsitleti haldus-, riikliku ja teenistusliku järelevalve tähendust, sisu ja eripärasid sotsiaalhoolekande seaduse ja lastekaitseaduse kontekstis (koolitaja Sander Põllumäe). Koolituse teisel päeval anti ülevaade hooldusõiguse temaatikast asendushooldusteenuse järelevalve kontekstis (koolitajaks Andres Aru ja Kristi Paron Õiguskantsleri büroost ning Elle Vidder SKA LKOst).

21.-22.11.2018 toimus lastega vestlemise koolitus. Kuna laste hoolekandeesutuste järelevalves on oluline osa lastega rääkimisel, et koguda nende infot ja arvamusi, on oluline tõsta järelevalveametnike teadmisi lastega vestlemise eripäradest ning anda võimalus harjutada koos ekspertidega lastega vestlemise olukordi. Koolitust viisid läbi Anneli Liivamägi-Hitrov ning Kristjan Kask, lisaks jagasid omalt poolt mitmesugust infot Andres Aru (Õiguskantsleri büroo kogemused lastega vestlemisest laste hoolekandeesutuste kontrollkäikudelt), Anna Frank-Viron (väärkohtlemise märkamine ja Lastemaja teenus), Helen Sööl (töö traumeeritud lapsega).

Koolitustel osales kokku 25 ametnikku.

10.01.2019 on planeeritud koolitus asenduskodude sisehindamise teemal, kuna see on üks uus valdkond, millele järelevalveametnikud peavad tähelepanu pöörama.

2018. aasta lõpus vahetus SKA kvaliteediosakonna juht, mistõttu on 2019 alguses plaanis koostöökohtumine, et saada ülevaade järelevalve planeeritavatest arengusuundadest ning planeerida ühiselt tegevusi, kuidas järelevalvet toetada lastekaitse ja laste õiguste teemadel projekti raames.

Planeeritud eelarvest on 2018. aastal kasutatud 21 %.

01.01.2019 - 31.12.2019

Esimesel poolaastal viidi läbi asenduskodude sisehindamise koolitus järelevalveametnikele. Koolitajateks olid Madis Annus ja Stina Siem, kellel on põhjalik kogemus kvaliteedijuhtimise valdkonnas ning kes olid ka mentoriks mitmele asenduskodule. Seega said nad anda järelevalveametnikele põhjaliku ja mitmekülgse pildi sellest, kuidas asendushoolduse valdkonnas sisehindamise arendamine edeneb. Koolitus oli vajalik, sest 2016. aastal jõustus lastekaitseadus, millega pandi laste hoolekandeesutustele kohustus viia kord kolme aasta jooksul läbi sisehindamist. Seega alates sellest aastast pööratakse järelevalve käigus sisehindamisele ka põhjalikumat tähelepanu.

Koostöökohtumisel SKA kvaliteediosakonnaga otsustati, et oluline on korraldada järelevalveametnikele veel kovisiooni läbiviimise koolitus ning põhjalikumaid lastega vestlemise koolitusi, et arendada edasi ja kinnistada 2018. aastal samateemalistel koolitustel omandatud. Mõlemad koolitused on 2019. a teises pooles planeeritud.

2019. aastaks planeeritud eelarvest on 31.05.2019 seisuga kasutatud 35,33%. Eelarvekasutus on ootuspärane, tegevused on ellu viidud vastavalt planeeritud ajakavale.

Teisel poolaastal (11.-12.07.2019) toimus järelevalveametnikele kovisiooni koolitus. Läbivijaks oli OÜ Dictum (Signe Vesso). Järelevalveametnikud said üldise ülevaate ning praktilised juhtnöörid erinevate

modelite alusel kovisiooni läbiviimiseks, et igapäevatöös ette tulevaid keerulisi olukordi tõhusamalt ja ühiselt lahendada.

15.10.2019 toimus jätkukohtumine, kus arutati koolitaja juhendamisel vahepeal toimunud kovisioonide läbiviimise kogemusi ja kerkinud küsimusi.

18.-19.11.2019 toimus lastega vestlemise koolitus. Koolitajaks oli Anneli Liivamägi-Hitrov. Lühikese üldülevaate järel oli koolituse põhirõhk rollimängudel, et osalejad saaksid praktiliselt harjutada laste küsitlemist. Rollimängudesse olid kaasatud lapse rolli täitma lastepsühholoogi/terapeudi taustaga inimesed, et situatsioon oleks võimalikult tõepärane. Iga osaleja sai koolitajalt tagasisidet. Samuti sai koolituse käigus ülevaate Suurbritannias toimivast järelevalve süsteemist läbi lapsekeskse lähenemise (läbi viis Suurbritannia lastekaitse süsteemis pikaajalise töötamise kogemusega kolleeg lastekaitse osakonnast); arutleti juhtumite üle, kus lastega vestlemine on olnud juhtumi lahendamises olulisel kohal (läbi viis kolleeg SKA lastekaitse osakonnast); arutleti järelevalves kasutatavate lähenemiste ja tööriistade edasiarendamise üle.

22.11.2019 toimus SKA kvaliteediosakonna ja lastekaitseosakonna ühine strateegiaseminar. Arutati 2020. aasta asendushoolduse järelevalve prioriteete, järelevalve meetodeid ja tööriistu ning koostöökohti. Lepiti kokku ajaline raamistik 2020. asendushoolduse järelevalvete jaoks. Seminarile järgneva kuu jooksul sõnastati ühiselt prioriteetsed valdkonnad, millest järelevalves 2020. aastal lähtuda.

Teisel poolaastal on SKA TATi meeskond aktiivselt panustanud asendushooldusega seotud kvaliteedijuhiste väljatöötamisse. Projekti peaspetsialist on tegelenud asendushooldusteenuse osutamise asendus- või perekodus, asendushooldusteenuse osutamise hooldusperes ning turvakoduteenuse kvaliteedijuhiste arendamisega. Kuna tegemist on materjalidega, millest teenuseosutajad teenuse korraldamisel ja arendamisel lähtuvad, on äärmiselt oluline põhjalik lähenemine ja teenuse olemusse süvenemine, mistõttu oli tegemist töömahuka protsessiga. 2019. lõpuks on nimetatud kolm juhust edastatud SKA KVOle, kes 2020 aastal jätkab nende tutvustamist sihtrühmale.

Sügisel 2019 algas töö ka järeelhoolduse kvaliteedijuhisega, mis jätkub 2020. aastal.

2019. aastaks planeeritud eelarvest kasutati 88%.

01.01.2020 – 31.12.2020

2020 eraldi eelarvet järelevalve tõhustamise tegevustele käesoleva TAT raames ei olnud, kuna järelevalve arendamine toimub eelkõige teiste instrumentide kaudu SKA kvaliteediosakonna tegevusena. I kvartalis on koostöös kvaliteediosakonnaga valminud mitmete asendushoolduse valdkonna teenuste kvaliteedijuhised: asendushooldusteenuse asendus- ja perekodus; asendushooldusteenus hooldusperes; järeelhooldusteenus; turvakoduteenus. Kriisi ajal tehti tihedat koostööd kvaliteediosakonnaga, et koostada ja edastada ühiseid sõnumeid asendus- ja perekodudele ning kohalikele omavalitsustele ning reageerida kiiresti kerkivatele probleemidele. Lastekaitse osakonna struktuurimuudatuse tulemusena on koostöö järelevalveametnikega liikunud TATi töötajatelt eelkõige teiste lastekaitse osakonna asendushoolduse talituse töötajate ülesandeks, mida tehakse igapäevatöö osana.

Teisel poolaastal toimus lastega vestlemise koolitus järelevalveametnikele (vt ka arendustegevused).

Koostöö järelevalveametnikega toimus mentorlusteenuse arendamise ja pakkumisega asendus- ja perekodudele – tihe infovahetus erinevate osakondade vahel on väga oluline, et selline teenus efektiivselt toimida saaks.

KOKKUVÕTTEKS 2016 - 2020

TATi elluviimise ajal on järelevalve korralduses toimunud olulised arengud. 2016. aastal oli järelevalve killustunud maavalitsuste vahel ning TATi tegevuste eesmärgiks oli ühtse metoodika juurutamise abil järelevalve kvaliteeti ühtlustada. 2018. aastast maavalitsused kaotati ning järelevalve asendus- ja perekodude üle sai Sotsiaalkindlustusameti ülesandeks. Seetõttu muudeti ka TATi tegevuste fookust ning tegevused said üheks osaks ühtse sotsiaalvaldkonna järelevalvesüsteemi arendamisest Sotsiaalkindlustusametis. TATi raames panustati sellesse arendustegevusse lastekaitse ja

asendushoolduse valdkonda käsitlevate koolitustega. Erilist rõhku pandi lastega vestlemise koolitusele, mida viidi läbi 3 korral. Samuti korraldati koolitus asendus- ja perekodude sisehindamisest, koolitused laste väärkohtlemise teemal, hooldusõiguse teemal, riikliku, haldus- ja teenistusliku järelevalve eripäradest hoolekande ja lastekaitse valdkonnas. Toimus ka kovisiooni koolitus, mis on vajalik meeskonna koostöö tihendamiseks ja tõhustamiseks Järelevalve osakonna ning asendushoolduse meeskonna koostöös valmisid 2020. aastal asendushoolduse valdkonna kvaliteedijuhised.			
Alamtegevuse nr ja nimetus ⁵	2.1.4 Teavitustegevused (alates 2017. aastast)		
Tegevuse või alamtegevuse planeeritud algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.01.2017 – 31.12.2023	Tegevuse või alamtegevuse tegelik algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.02.2017 – 31.12.2023
<p>Tegevuse või alamtegevuse lühiülevaade ja hinnang tegevuse elluviimisele, sh parimad praktikad, esinenud probleemid ja ettevõetud abinõud.</p> <p><u>Teavitustegevused KAVANDATUD 01.01.2017-31.12.2022 TEGELIK 01.02.2017- 31.12.2023</u></p> <p><u>01.01.2017 – 31.12.2017</u></p> <p>Alates 01.02.2017 teeb osalise tööajaga tööd Esta Kaal</p> <p>Alates 01.04.2017 teeb osalise tööajaga tööd Juta Teller</p> <p>Nimetatud perioodil on toimunud teavitustegevuste lähteülesande jaoks valiku info kogumine ja analüüs. Viidi läbi Turu-uuringute AS-i abil elanikkonnaküsitlus (kvantitatiivuuringu), et selgitada välja elanike teadlikkust perekonnas hooldamise tingimustest, hoiakuid perekonnas hooldamise suhtes ja valmidust hooldust vajavaid lapsi oma perre hooldusele võtta. Uuringu raport valmis mai lõpuks ja on peagi kättesaadav TAI kodulehel.</p> <p>31.05.2017 toimus koostöö kohtumine SKA lastekaitseosakonna spetsialistidega, kus arutati teavitustegevuste raames koostöö kohti TAI ja SKA vahel ja lepiti kokku edasised tegevused.</p> <p>Teisel poolaastal toimusid teavitusstrateegia ettevalmistamise raames mitmed kohtumised SKA lastekaitseosakonna ja sotsiaalministeeriumi töötajatega, et arutada ja täpsustada muudatusi sotsiaalhoolekande seaduses ja asendushoolduse korralduses ning koostöökohti teavitustegevustes. Oli ka plaan viia läbi kvalitatiivuuringu KOV-ide juhtide ning lastekaitse- või sotsiaaltöötajate seas eesmärgiga selgitada välja hooldusperedega seotud tegevuste senist praktikad, barjääre ja ajendeid. Uuringu täpsustamise faasis plaani korrigeeriti ning uuringuekspert viis SKA infopäevade raames (18.10 Pärnus, 25.10 Ida- Virumaal) läbi vestlusringid uuringu sihtgruppide esindajatega, millest valmis vabas vormis kokkuvõtte sisendina teavitusstrateegiale.</p> <p>Toimunud kohtumised:</p> <p>22.06 TAI ja SKA vahel teavitusstrateegiasse sisendi saamiseks</p> <p>28.09 TAI ja SKA vahel teavitusstrateegiasse sisendi saamiseks</p> <p>26.10 TAI ja SKA vahel, mille raames arutati vestlusringide raportit ning täpsustati TAI–SKA spetsialiteete ja ühisosa.</p> <p>01.11 toimus asendushoolduse TAT - teavitustegevuste arutelu SOM-is TAI, SOM-i ja SKA spetsialistide osalusel.</p>			

⁵ Kui tegevusel ei ole alamtegevusi, siis täidetakse lahter vastavalt „Alamtegevus puudub“ ja alljärgnevad lahtrid täidetakse tegevuse kohta. Kui alamtegevusi on rohkem kui üks, lisatakse ridu.

Teavitusstrateegia koostamise käigus koondati ja analüüsiti informatsiooni ja konsulteeriti osapooltega. Detsembris valmis teavitusstrateegia mustandversioon, millele on toimunud koostööpartnerite tagasiside koondamine ja sünteesimine ning strateegiadokumenti muudatuste ja täienduste sisseviimine, mis jätkub veel ka 2018. a jaanuaris. Strateegia valmimisega paralleelselt koostatakse teavituskampaania lähteülesannet.

Teavitustegevuste elluviimiseks vajalike materjalide väljatöötamisega alustati 2017. aasta teises pooles ja need valmivad 2018. aasta I pooles. Otstarbekas on alustada avalikkusele suunatud teavitusega siis, kui uus asendushooldusesüsteem on käivitatud, mistõttu on teavitustegevused planeeritud II poolaastasse. Tegevustele on eelarvest kulunud umbes 5 %. Eelarve kulutamine tõuseb aastal 2018.

01.01.2018 – 31.12.2018

Nimetatud perioodil toimus teavitusstrateegia täiendav täpsustamine vastavalt koostööpartnerite tagasisidele, samuti teavitusplaani ning teavituskampaania hanke lähteülesande koostamine. Sellega seonduvalt toimus:

07.02 TAI-s ühine arutelu TAI, SKA ja SoM-i esindajate osalemisel

09.03 kohtusid SKA ja TAI esindajad, et arutada infomaterjalide tootmist, koostöökohti ja vastastikuseid ootusi ning anda ülevaade teineteise tööde hetkeseisust.

12.03 toimus TAI ja SoM-i töökoosolek SoM-is, kus vaadati üle teavitustegevuste hetkeseis ja edasised plaanid (sh ajakava, eelarved jm).

Teavitusstrateegia ja teavitusplaani on laaditud TAI OneDrive'i kausta ning sealt osapooltele (sh jooksvaks ajakohastamiseks) kättesaadavaks tehtud.

Tehtud on ettevalmistustööd Kasupere alajaotuse loomiseks Tarkvanem.ee uuendatud veebilehele (leht tõstetakse *live*'i juunis 2018).

10.04 kuulutati välja hange vanemluse ja asendushoolduse valdkonna reklaamiteenuste korraldaja leidmiseks. Hankel osalemise kutse ja lähteülesanne saadeti välja kolmele reklaamiteenuste raamhanke partnerile (Zavod BBDO OÜ, Utopia OÜ ja Adell Taevas OÜ). Pakkumusi hindasid TAI terviseturunduse keskuse töötajad ja sisueksperdid TAI-st ja SoM-ist. Konkursi võitjaks kuulutati Adell Taevas OÜ pakkumus, konkursi tulemused saadeti agentuuridele välja 31.05.

Üleriigiline teavituskampaania on plaanitud algusega oktoobris 2018, ettevalmistustööd juba toimuvad.

Tegevustele pole veel tehtud eelarvelisi kulutusi. Tegevused on ajakavas.

Teisel poolaastal toimusid teavituskampaania ettevalmistustööd ning teavituskampaania läbiviimine. Suveperioodil viis lavastaja läbi intervjuud lapsendaja-, eestkoste- ja hooldusperedega, mis olid sisendiks teavituskampaania keskmes oleva kasuperede temaatikat käsitleva dokumentaallavastuse „Südames sündinud“ stsenaariumile. Suvel-sügisel toimusid kampaania ettevalmistamisega seotud tööd (tarkvanem.ee lehele kasupere eesti- ja venekeelse alamlehe loomine, selle raames erinevate tekstide kirjutamine ja kasuvanema testi välja töötamine, pidev töö lavastuse tekstidega, prooviperiood, kujunduslahenduste tagasisidestamine ja kinnitamine, kampaaniasõnumite loomine ja selle raames kõneisikutele ja meediale infomaterjali kirjutamine, pressiteate kirjutamine, kõneisikute leidmine ja nendega läbi rääkimine, näitlejaid asendushoolduse valdkonnast informeerimine, esietenduse arutelu ettevalmistamine ning osalejate leidmine jm).

Kampaaniaperioodil 16.10-31.12 toimus asendushoolduse teavitus meedias, sh lavastuse teavitus (välimeedias, raadios, teles, veebis). Tarkvanem.ee Facebooki kontole loodi ka etenduse üritusning nii üldkontol kui ka lavastuse ürituse lehel jagatakse infot kõigis linnades toimuvate etenduste ja temaga seonduvate meediakajastuste kohta.

04.11 toimus dokumentaallavastuse „Südames sündinud“ esietendus Tallinnas Estonia teatri kammersaalis. Perioodil 04.11.18-17.03.19 toimub 15 etendust üle Eesti ning lavastus filmitakse ka üles hilisemaks kasutamiseks.

16.10-31.12 on tehtud 44 Facebooki postitust, sotsiaalmeediategevused jätkuvad 2019. aastal.

16.10-31.12 erinevad intervjuud ja üle 30 meediakajastuse (raport täieneb):

28.10.2018 uudisklipp AK-s ja Enelis Linnase intervjuu <https://www.err.ee/872397/vanemliku-hooleta-laste-vintsutused-algavad-vanemate-oiuguste-esikohale-seadmisest>

30.10.2018 Lavastuse pressiteated eesti- ja venekeelsele meediale:

- 1) <https://kultuur.err.ee/872997/kasuvanemate-lood-jouavad-esimest-korda-eesti-lavalaudadele>
- 2) <http://epl.delfi.ee/news/kultuur/esmakordse-kasuvanemluse-sotsiaalkampaania-keskmes-on-intervjuudel-pohinev-dokumentaallavastus?id=84161209>
- 3) <https://rus.err.ee/873023/na-scene-teatra-jestonija-pokazhut-dokumentalnuju-postanovku-o-priemnyh-semjah>
- 4) <https://kultuur.postimees.ee/6441023/teatrilavale-jouavad-kasuvanemate-lood>
- 5) <https://virumaateataja.postimees.ee/6455744/kasuvanemate-lood-jouavad-lavalaudadele>
- 6) http://www.haljale.ee/uudised-ja-teated/-/asset_publisher/12rSLJvpN5lb/content/id/21502508
- 7) http://marjamaa.kovtp.ee/uudised-ja-teated/-/asset_publisher/1RzhvOc7IX8c/content/id/21424118

30.10.2018 Intervjuu Andra Teedega Vikerraadio hommikuprogrammis <https://vikerraadio.err.ee/vikerhommik/894863>

30.10.2018 Intervjuu Nadezda Leoskiga ETV+ saates Kofe+

01.11.2018 /09.11.2018 Intervjuu Maria Petersoniga Anne ja Stiili novembrikuu ajakirjas (print ja online) <http://blog.annestiil.ee/905917/kahe-kasulapse-ema-maria-peterson-lastekodust-tulnud-lapsed-ei-julge-armastada> / <http://annestiil.delfi.ee/uudised/naine-kes-teadis-juba-viie-aastaselt-et-votab-endale-lastekodust-lapsed?id=84206063>

01.11.2018 Intervjuu Andra Teedega Anne ja Stiili online-portaalis <http://annestiil.delfi.ee/uudised/dramaturg-andra-teede-eesti-inimese-hada-on-see-et-ta-on-uksi?id=84230867>

01.11.2018 Maria Peterson Klassikaraadio "Delta" saates <https://klassikaraadio.err.ee/delta/895730>

01.11.2018 Maria Peterson "Ringvaate" saates (ETV) <https://kultuur.err.ee/873834/maria-peterson-lavastusest-sudamest-sundinud-seal-naeb-seitset-kasuperede-lugu>

Novembrikuu number (ilmus 31.10) Helen Hiie pere lugu ajakirjas "Pere ja Kodu" (print ja online) <http://digileht.perejakodu.delfi.ee/uudised/sudamest-sundinud-lapsed?id=84131084>

02.11.2018 Intervjuu Nadezda Leoskiga R4s <https://r4.err.ee/871211/podrobnosti/896011>

02.11.2018 Venekeelne Linnaleht (lavastus ja kampaania) https://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=linnalehtvene20181102.2.22.1&e=-----et-25--1--txt-txIN%7CxtT%7CxtAU%7CxtTA-----&fbclid=IwAR0k_VEtFLMics4H1BmXxLDNeLKE5QSR1vhFwt0VP7cZ9tYUXBEwvAHTnoY

05.11.2018 Intervjuu Andra Teedega Star FMi hommikuprogrammis

05.11.2018 ERRi kultuuriportaal ja kultuuriuudised (ETVs) - lavastuse tutvustus ja intervjuu Maria Petersoniga <https://kultuur.err.ee/874719/maria-peterson-algself-mulle-tundus-et-sudames-sundinud-saab-olema-vaike-projekt>

05.11.2018 Eesti Päevaleht (online ja print) - "Südames sündinud" arvustus <http://epl.delfi.ee/news/kultuur/lapsevanemad-kes-ei-suuda-paasta-tervet-maailma-kuid-osa-sellest-ehk-siiski?id=84232357>

05.11.2018 Terevisiooni intervjuu Liis Saarnaga lapsendamise https://etv.err.ee/v/meelelahutus/terevision/terevisioni_lood/a429909b-1edc-4b7f-86c7-03d27dd6cce8/raagime-lapsendamisest

07.11.2018 Aavo ja Õie pere lugu koos lavastuse tutvustusega projektijuhi Enelis Linnase poolt TV3 uudistes <https://uudised.tv3.ee/eesti/uudis/2018/11/07/suure-sudamega-pere-pakub-hoolt-ja-armastust-viiele-hoolduslapsele>

07.11.2018 Lavastuse arvustus blogis "Triinu teatriblogi" <http://triinujakultuur.blogspot.com/2018/11/sudames-sundinud.html>

07.11.2018 Lavastuse arvustus ERRi venekeelses online-portaalis <https://rus.err.ee/875218/elena-skulskaja-o-spektakle-rozhdennye-serdcem-neschaste-neschaste-neschaste-schaste>

08.11.2018 Intervjuu Maria Petersoni ja Enelis Linnasega Vikerraadio "Peresaates" <https://vikerraadio.err.ee/872053/peresaade-kasuvanemlus>

09.11.2018 Intervjuu Maria Petersoniga Õhtulehes (online ja print), sh Enelis Linnase kommentaar asendushooldusest <https://www.oh tuleht.ee/905917/kahe-kasulapse-ema-maria-peterson-lastekodust-tulnud-lapsed-ei-julge-armastada>

28.11-04.12 Inna Klaose pere lugu MK-Estonias

12.11.2018 Lavastuse arvustus Danzumehe blogis <http://danzumees.blogspot.com/2018/11/sudames-sundinud-tervise-arengu.html>

- 15.11.2018 "Millised omadused peavad olema perel, kes soovib lapsendada?" artikkel Delfi Naisteka portaalis <http://naistekas.delfi.ee/kodu/peresuhted/millised-omadused-peavad-olema-perel-kes-soovib-lapsendada?id=84312509>
- 22.11.2018 Kasuvanemate lugudest sündis näidend, Järva Teataja
- 01.12.2018 Asendushoolduse fookusega lugu (kõneisik Nadezda Leosk) Jana ajakirjas
- 11.12.2018 Kasuvanemate lood jõuavad esimest korda Eesti lavalaudadele - etendus Kärkla kultuurikeskuses 16.12 <http://www.hiiumaa.ee/uudised/6960>
- 18.12.2018 Inna Klaose pere lugu Naistelehes ja Õhtulehe online-is <https://naisteleht.ohhtuleht.ee/911943/kasuema-inna-ainult-nii-on-voimalik-maailma-paasta-kui-aitame-ja-armastame-igauht->
- 21.12.2018 Kuidas saadakse kasuvanemaks? Õpetajate Leht <http://opleht.ee/2018/12/kuidas-saadakse-kasuvanemaks/>
- 28.12.2018 Viru Prospekt, venekeelne materjal kahel lehel: intervjuu kasuperega, kontaktid, etenduse info, PRIDE-i koolituse info, spetsialisti (Inna Klaos) kommentaar + asendushoolduse kontaktid
- 04.01.2019 Narvskaja Gazeta, venekeelne materjal kahel lehel: intervjuu kasuperega, kontaktid, etenduse info, PRIDE-i koolituse info, spetsialisti (Inna Klaos) kommentaar + asendushoolduse kontaktid
- Veel venekeelseid kajastusi veebis:
- <http://idaviru.ee/ru/sudames-sundinud/>
 - <http://www.narva.ee/ru/calendars/view/4539>
 - <https://www.visitestonia.com/ru/документальная-постановка-рождённые-сердцем>

Veebikülastused kuni 31.12:

- **Kõiki eestikeelseid kasupere lehti kokku 13,269, sh 10,973 unikaalset**
- Lavastuse info eestikeelne leht <https://tarkvanem.ee/kasupere/lavastus-sydames-syndinud/> 6,870 külastust, sh 6,104 unikaalset
- Kasupere <https://tarkvanem.ee/kasupere/> 4,349, sh 3,225 unikaalset
- Kasupere test eesti k 1,526 külastust, sh 1,292 unikaalset
- **Kõiki venekeelseid kasupere lehti kokku 3,225 külastust, sh 2,698 unikaalset**
- Lavastuse info venekeelne leht <https://tarkvanem.ee/ru/prijemnaja-semja/postanovka-rozhdonnyje-serdcem/> 2,458 külastust, sh 2,157 unikaalset
- Kasupere <https://tarkvanem.ee/ru/prijemnaja-semja/> 628 külastust, sh 435 unikaalset
- Kasupere test vene k <https://tarkvanem.ee/ru/test/prijemnyj-roditel/> 121 külastust, sh 96 unikaalset

Detsembri lõpus valmis kampaania järeluurim. Võrreldes 2017. aastaga on negatiivsed eelarvamused asendus- või turvakodudes elavate laste suhtes pisut vähenenud. Enam kui pooled elanikest on arvamusel, et kui nad võtaksid oma perre hooldusele bioloogilistelt vanematelt ajutiselt ära võetud lapse, suhtuksid neid ümbritsevad inimesed sellesse positiivselt või pigem positiivselt. Negatiivset suhtumist enamasti tõenäoliseks ei peeta ning vastavad kartused on võrreldes 2017. aastaga ka pisut vähenenud. Elanikest 60% pooldab kasuperede süsteemi ning 25% asendus- või turvakodude süsteemi.

Dokumentaallavastusest „Südames sündinud“ on kuulnud 51% elanikest, sealjuures 48% on näinud lavastuse reklaame. Lavastuse plakateid tänavatel on märganud 26%, bannereid internetis 23%, teleklippi 21% ning radioreklaami 18% elanikest. Lisaks on 13% elanikest lugenud meediast lavastuse kohta uudist/arvustust, ning 7% näinud arutelusaadet kasuvanemluse teemal.

Elanikest 57% hindab kampaaniat kasuvanemluse teemal rääkimisel sobivaks ning 7% ebasobivaks. Positiivsena toodi esile, et kampaania tõmbab tähelepanu ning aitab seda olulist teemat teadvustada, olles samas ka hästi tehtud/mõjus. Kasuvanemlus on kaalukas ning samas sügavalt isiklik teema, mille puhul ei saa üksikute kampaaniate mõjule seada liiga kõrgeid ootusi. Ka käesolev küsitlus näitas, et valmidust olla kasupereks kampaania märkamine kuigivõrd ei mõjutanud. Samas ilmnes, et kampaaniat märganud vastajate ootused teiste inimeste positiivsele suhtumisele kasuperedesse olid kõrgemad kui neil, kes kampaaniat märganud ei olnud, mis võib viidata sellele, et kampaanial õnnestus edasi anda teadmist ning kindlustunnet, et kasupereks olemises pole midagi taunimisväärtset ega ebaharilikku.

Tegevused on ajakavas. Tegevused on viidud ellu kaasates võimalikult palju erinevaid osapooli, mis tegi tegevuste elluviimise keeruliseks, kuid kindlasti see on üks põhjus, mille tõttu saatis teavitustegevusi edu. Kampaaniale saadi palju positiivset tagasisidet. Põhilised teavitustegevuste koordineerijad olid teavitustegevuste ning koolituste projektijuhid.

Kuna 2017. aastal teavitustegevustele eelarvelised kulutused olid minimaalsed ning suurem osa tegevustest viidi ellu 2018. aastal, siis kasutati planeeritud eelarvet 2018. aastal.

Tegevustele on eelarvest kulunud umbes 276 %.

01.01.2019 – 31.12.2019

2018. aastal alustatud teavitustegevuste elluviimisega jätkati ka 2019. aasta alguses. „Südames sündinud“ etendused toimusid 2019. aastal veel kaheksal korral:

- 17.01 Kuressaare Linnateater
- 18.01 Haapsalu Kultuurikeskus
- 24.01 Tallinn, Vaba Lava
- 27.01 Pärnu Endla Kün
- 28.01 Narva Vaba Lava
- 17.02 Tartu, Eesti Rahva Muuseumi teatrisaal
- 17.03 Jõhvi Kontserdimaja kammersaal
- *Lisaetendus 12.05 Tallinn, KUMU audioorium*

2019. aasta esimesel poolaastal tegeleti 2018. aasta teavitustegevuste tulemuste ülevaatamisega ning 2019. a plaani koostamisega. Kaardistati ka potentsiaalsed sihtrühmad, kellele 2019. aasta kampaania lisaks üldelanikkonnale, rohkem suunata.

Esimesel poolaastal tegeleti jätkukampaania ettevalmistamisega, mis hõlmas endast:

- Alates 15.05.2019 „Südames sündinud“ etenduse veebis avaldamine. Maikuu lõpu seisuga on youtubes umbkaudu 2400 vaatamist.
- Bännerkampaaniad kahe üleskutsega: 1) kutse lavastust vaatama, 2) konkreetsema üleskutsega („Kas sinu südames on ruumi...“)
- Tegeleti täiendavate infomaterjalide sisulise loomisega. Koostati lühikene voldik hoolduspere vanema vajalikkuse kirjeldusega. Trükkis valmis 30.05.2019. Tegeleti ka roll-up kujundamisega, mis valmis samuti 30.05.2019 ja sisulisema asendushoolduse brošüüri koostamisega, mille sisu on valmis, kuid trükk ei ole veel valminud.
- Tegeleti veebimaterjalide täiendamisega (korduma kippuvad küsimused, soovituslik kirjandus jm ning lapsendamise ja hoolduspereks saamise protsessikirjeldus koostöös SKA-ga). Vt siit - <https://tarkvanem.ee/kasupere/>
- „Märka Last“ veebiajakirja sisuloomega tegelemine (intervjuu M. Petersoniga ja Irene Petersoniga, projektijuhi ja PRIDE koolitaja koostöös valminud artikkel jm). vt siit - <http://ajakiri.lastekaitseliit.ee/2019/05/13/marka-last-maikuu-number/>
- Kasupere teema kajastamine „Hommik Anuga“ emadepäeva saates
- Pressiteate edastamine eestikeelsele meediale - „Südames sündinud“ lavastus on nüüd vaadatav veebikeskkonnas.
- Toimus meedias esinemise soovitude mustandi välja töötamine peredele koostöös Lastekaitse Liiduga. Infomaterjal valmib II poolaastal.

Märtsikuus sai „Südames sündinud“ kampaania kuldmuna auhinna (grand Prix ja sotsiaalkampaania kuld), mille kaudu sai kampaania ja kasuvanemluse teema uuesti tähelepanu. <https://www.kuldmuna.ee/kuldmuna/uudised/kuldmuna-2019-grand-prix-sudames-sundinud>.

06.03. korraldati asendushoolduse valdkonna partneritele teavitustegevuste koosolek, kus räägiti asendushoolduse teavituskampaania kokkuvõttest, sh küsiti ideid, mida saaks teha teisiti ja paremini. Arutati jätkutegevuste esialgset plaani ehk kuidas liikuda n-ö fooni loomiselt edasi värbamistasandi kampaaniale kogukondades ja samas jätkata ka elanikkonna üldise teavitamisega.

Tegevustele on I poolaastal eelarvest kulunud umbes 4 %. Eelarve kasutus suureneb märkimisväärselt II poolasta lõpus. Tegevused on ajakavas ja eesmärgipärased. Jätkukampaania tehniline teostus (etenduse

monteerimine veebi minekuks) võttis aga agentuurilt oodatust rohkem aega. Jätkukampaania teema tõstatamise nähtavus oli rahuldav.

Teise poolaasta alguses (1. juunil) osalesid TAI ja SKA esindajad väljapanekuga iga-aastaselt Paide Perepäeval, kus huvilistele jagati hoolduspereks saamise võimalusi tutvustavat infot ja temaatilisi trükimaterjale (selleks valmistati ette hoolduspereks saamise üleskutsega roll-up ning voldikud eesti ja vene keeles).

Suvel tegeleti hooldusperede rolli tutvustava kampaania lähteülesande koostamise ja täpsustamisega ning suuna ja fookuse valikuga. Muuhulgas viidi juunis läbi küsitlus asendushoolduse võrgustiku osapoolte seas, et uurida liikmete meelsust üldise teavituskampaania mõtete osas. Seejärel otsiti kampaania tarbeks võrgustiku kaasabil intervjuerimiseks sobiva profiiliga noori täiskasvanuid, kes oleksid valmis oma nime ja näoga kampaanias osalema ning jagama enda pikema- või lühemaajalise hooldusperes elamise kogemust laiemal avalikkusega. Sügis-talvisel perioodil tegeleti kampaaniamaterjalide ettevalmistustöödega (peamised sõnumid, videote filmimine, helindamine ja montaaž, kujunduslahenduste loomine).

Sügisel valmis meediaga suhtlemise juhised peredele, kes kasvatavad teistest vanematest sündinud last või lapsi ning soovivad enda peres kasvava lapse ja pere lugu avalikkuse ees jagada („Laps ja kasupere meedias. Kuidas anda laste ja perede olukorrast meediasse infot laste õigusi riivamata?“, eesti- ja venekeelne juhised on kättesaadavad tarkvanem.ee/kasupere lehelt).

Valmis asendushooldust tutvustav ülevaatlik elektrooniline väljaanne potentsiaalsetele ja olemasolevatele kasuperedele („Kas sinu südames on ruumi?“, eesti- ja venekeelne materjal on kättesaadav TAI lehelt).

23.12.2019 algas teavituskampaania „Hoolduspere muutis minu elu“, mis räägib noorte hooldusperedes kasvamise kogemustest ning julgustab inimesi mõtlema, kas ka nemad sooviksid ja oleksid võimelised hakkama hoolduspereks, pakkudes kodu lapsele, kes ei saa elada oma sünniperes.

Kampaania peamine eesmärk on tutvustada hoolduspereks olemise võimalust kui ühte perepõhise asendushoolduse vormi. Kampaania jätkas aasta tagasi Eesti kasuperede intervjuude põhjal valminud dokumentaallavastuse „Südames sündinud“ teemaliini. 2019. a kampaania keskmes on intervjuud kolme noore täiskasvanuga, kes oma lapsepõlves lühemat või pikemat aega kasvasid hooldusperes. Kampaania tuumaks on väärtused, mis jäävad inimesega kogu eluks. Noorte kogemuslugusid saab vaadata veebilehelt tarkvanem.ee, kust leiab ka asjakohase info hoolduspereks saamise võimalustest ja enamlevinud küsimustest ning saab teha lühitesti enda sobivusest kasuvanemaks. Kampaania kanaliteks on tele, raadio, välimeedia ja internet.

Kampaania raames luuakse ka näitus-videoinstallatsioon „Südame ruum“, mis avatakse T1 Mall of Tallinna neljanda korruse aatriumis. Näitus pakub läbi T-särkidele trükitud laste joonistuste sissevaadet nende laste mõtetesse, kes praegu elavad asenduskodus, ning läbi videote inimeste ellu, kes on veetnud osa elust hooldusperes.

Tervise Arengu Instituudi poolt 2019. aastal alustatud teavituskampaania tegevused jätkuvad osaliselt veel ka 2020. a jaanuaris, misjärel valmib kampaania kokkuvõte ja järeluurimine.

II poolaastal toimusid mitmed kohtumised ja arutelud:

- 18.09 teavitustegevuste arutelu TAI, SoM-i ja SKA esindajate osalusel. Arutati teavituskampaania detaile ja kaaluti eri stsenaariume teavitustegevuste korraldamiseks 2020. aastal.
- 24.09 Skype-koosolek TAI ja Lastekaitse Liidu esindajate vahel seoses asendushoolduse teavitustegevustega 2020 ning ansambli Curly Strings ettepanekuga koostöök.
- 02.10 TAT-i 2020 teavitustegevuste arutelu SoM-is TAI ja SoM-i esindajate osalusel. Kaaluti eri variante teavitustegevuste korraldamiseks 2020. aastal.
- 08.10 TAT-i 2020 teavitustegevuste läbiviimise küsimuste arutelu SKA-s TAI, SoM-i ja SKA esindajate ja valdkonna juhtide osalusel, et rääkida läbi ootused ja plaanid 2020 teavitustegevustele, ülesannete ja vastutuse jaotus, koostöökohad. Kohtumisel lepidi kokku, et teavitustegevuste läbiviijaks 2020. a jääb TAI ning fookus saab olema värbamisel.

- Oktoober 2019 - TAI kohtumised agentuuriga, uuringute eksperdiga ning oma meeskonna siseselt, et planeerida järgmisi samme ja ettevalmistustöid.
- Oktoobri lõpus tegi SoM SKA-le ettepaneku viia TAT „Asendushoolduse kvaliteedi tõstmine“ teavitustegevused alates 01.01.2020 Tervise Arengu Instituudist SKA-sse.
- 05.11 toimus arutelu Lastekaitse Liidus, et arutada Curly Strings ettepanekut koostööks (kontserdi korraldamist 31.05 Paide Perepäeval) asendushoolduse teavitustegevuste raames. Läbirääkimised jätkuvad 2020. aasta alguses.

Alates 2020. aastast koordineerib asendushoolduse valdkonna teavitustegevusi Sotsiaalkindlustusamet.

Tegevustele on eelarvest kulunud 2019. aasta lõpuks umbes 60 %. Kuna osa aasta lõpus alanud tegevusi lõpetab jaanuaris, siis ülejäänud eelarve kasutatakse ära jaanuaris laekuvate arvete tasumiseks.

1.01.2020 – 31.12.2020

Alates 2020. aastast on asendushoolduse teavitustegevuse koordineerimine sotsiaalkindlustusameti ülesanne. Siiani koordineeris valdkondlikku teavitus TAI ja tegevuse eesmärkideks on olnud tõsta ühiskonna üldist teadlikkust erinevatest perepõhise asendushoolduse võimalustest ja normaliseerida teistest vanematest sündinud lapse kasvatamine oma peres, aidata kaasa ühiskonna toetavale hoiakule teises peres sündinud last kasvatavate perede ja laste endi suhtes ning julgustada inimesi mõtlema, kas nad sooviksid ja oleksid võimelised kasvatama oma peres last või lapsi, kes ei saa elada oma sünniperes. **2020. teavitustegevus on suunatud kindlale perepõhise asendushoolduse vormile – hooldusperele, st perele, kes soovib, on valmis ja suuteline kas ajutiselt või pikaajaliselt kasvatama teistest vanematest sündinud last.**

SKA on võtnud teavitustegevuse eesmärgiks uute hooldusperele leidmine, lisaks inimeste teadlikkuse tõstmine ja asendushoolduse teema normaliseerimine ühiskonnas.

Tegevuse tulemuste hindamisel on põhimõõdikuks potentsiaalsete hooldusperele sooviavalduste arvu kasv - oodatav tulemus on 10% kasv (2019. aastal pöördus sotsiaalkindlustusametisse sooviavaldusega 51 pere, seega 2020. aasta oodatavaks tulemuseks on vähemalt 56 pere sooviavaldust). Lisaks on mõõdikuks hooldusperele saamise vastu huvi tundvate inimeste arvu kasv – soovitakse kõnetada inimesi, suunata neid mõtlema võimalusele avada oma süda ja pakkuda kodu, hoolt, tuge, turvatunnet ja armastust lapsele, kes mingil põhjusel ei saa seda kõike oma sünnikodust (pöördumised SKA spetsialistide poole ja <https://tarkvanem.ee/kasupere/> lehe infoga tutvumine).

Selleks on 2020. aastal sotsiaalkindlustusametil planeeritud ja töös järgmised tegevused:

- koostöös kohalike omavalitsustega järjepidev hooldusperele lugude ja spetsialistide kommentaaride, kogemuste ning sõnumite kajastamine ja levitamine teema avamiseks ja pildis hoidmiseks;
- teema laiem kajastus, sh asendushoolduse olukorra, eesmärkide, suundade ja protsesside tutvustamine ning selgitamine, hooldusperele ja lastekaitsetöötajate kogemuste tutvustamine jms;
- infomaterjalide loomine ja uuendamine ning jagamine (trüki- ja veebipõhine infomaterjal);
- koostöös kohalike omavalitsustega diskussioonide korraldamine kohalikul tasandil kaasates asendushoolduse valdkonna ja võimalusel ka teiste valdkondade esindajad (info levitamine ja arutelud kogukonnas);
- Töös on hange, mille esemeks on vastavalt teavitustegevuse eesmärkidele perepõhise asendushoolduse teemalise jätkusuutliku teavitustegevuse strateegia väljatöötamine ja üleriigilise teavituskampaania läbiviimine (kampaania läbiviimine on planeeritud sügisel 2020). Eesmärgiks on uute hooldusperele leidmine, inimeste teadlikkuse tõstmine ja teema normaliseerimine ühiskonnas. Selleks on vajalik toimiva ja sihtgruppi ning erinevaid teemaga seotud osapooli (SKA, KOV jt valdkonna esindajad) toetava teavituse suuna võtmine ja juhtimine ning jätkusuutliku teavitusematerjali väljatöötamine (löövad ja toimivad sõnumid, kõnetav infomaterjal, juhised jm, mida erinevad osapooled ja eelkõige KOVd saavad edaspidi eesmärgi saavutamiseks järjepidevalt kasutada). Selle väljatöötamiseks on vajalik asjatundliku loovagentuuri abi.
- kokkuvõtted ja ettepanekud edasisteks tegevusteks ning materjali koondamine.

TAI teavitustegevuste jätkutegevustena jätkus 2020. aasta jaanuaris 23.12.2019 alanud teavituskampaania „Hoolduspere muutis minu elu“ / «Приемная семья изменила мою жизнь». Üle-eestilise katvusega meediakampaania keskmes olid intervjuud kolme noore täiskasvanuga, kes oma lapsepõlves lühemat või pikemat aega kasvasid hooldusperes. Videolugudes rääkisid noored, milline mõju on hooldusperel olnud nende arengule ja valikutele elus. Videolugude persoone kasutati ka teistes meedialahendustes (visuaalidel). Kampaania kanaliteks olid tele, raadio, välimeedia ja internet.

Meediakampaania esmane eesmärk oli suunata inimesi veebi vaatama lisainfot (tarkvanem.ee/kasupere – vaatama videosid, tegema testi, lugema KKK-sid, helistama SKA infonumbril). Kampaania esmane sihtgrupp olid potentsiaalsed hoolduspered (nii eesti- kui venekeelsed), laiemalt oli kampaania suunatud elanikkonna hoiakute mõjutamiseks. Aktiivne meediakampaania kestis kolm nädalat (23.12.19–12.01.20).

Noorte kogemuslugusid saab jätkuvalt vaadata veebilehelt tarkvanem.ee/kasupere/, kust leiab ka asjakohase info hoolduspereks saamise võimalustest.

Kampaania raames loodi lisaks näitus-videoinstallatsioon „Südame ruum“, et pakkuda sissevaadet inimeste ellu, kes on veetnud osa elust hooldusperes, ja laste mõtetesse, kes elavad praegu asenduskodus. Selleks võtsime ühendust asenduskodudega ja palusime, et neis elavad lapsed joonistaksid või kirjutaksid midagi, mis neile meeldib või mis rõõmu valmistab. Kokku sai üle 130 vahva ja isikupäraseid teose, mis trükiti T-särkidele. Näitus oli avatud 8.–31. jaanuarini 2020 T1 Mall of Tallinna neljanda korruse aatriumis. Näituse fotogalerii: https://www.facebook.com/pg/tarkvanem/photos/?tab=album&album_id=3230666756961750

Kampaaniat toetavad PR-tegevused ja meediakajastused:

- Postimees: Hooldusperes kasvanud räägivad, kuidas see nende elu muutis
- Goodnews: Kas sooviksid ja oleksid valmis hakkama hoolduspereks, pakkudes kodu lapsele, kes ei saa elada enda sünniperes?

- Intervjuud kampaania algusest

23. detsember 2019, Raadio Kuku hommikuprogramm

26. detsember 2019, Vikerraadio Vikerhommik

- Teemapakkumised meediale:

Russkoe Radio, 17. jaanuar

ETV+ 2. jaanuar

PBK, 19. jaanuar

TV3 Duubel (võtted 10. veebruar)

- Vikerraadio Huvitaja saatesari: Elu hooldusperes. Kolm noort räägivad enda loo
Näituse pressiteate kajastused fotogaleriiga:

Postimees

ERR

- Artiklid hooldusperes kasvanud noortega (artiklite kirjutamine ja vahendamine meediale):

Viru Prospekt 13.02

Delfi Pere ja Kodu

Postimees

2020. a veebruaris lõpus valmis kampaania järeluurim, kus kaardistati järgnevaid teemasid:

Arvamused kasuperedesse suunatavatest lastest ning suhtumine perekonnas hooldamise teenuse kontseptsiooni;

Valmidus võtta perre hooldusele asendushooldusele suunatud lapsi;

Hooldusperede teemalise teavituskampaania märkamine ning arvamused sellest kampaaniast.

Uuringu raportis esitati ajalised võrdlused varasemate samalaadsete küsitluste tulemustega, mis toimusid 2017. aasta kevadel ning 2018. aasta sügisel.

5.03 toimus teavitustegevuste kohtumine SOM-i, TAI ja SKA esindajate osalusel. Kohtumisel esitles TAI teavitustegevuste 2017–2019 kokkuvõtet ja kampaania järeluuringu tulemusi (failid on edastatud ka elektroonselt) ning arutati edasisi samme.

3.04 toimus Skype-koosolek TAI ja SKA esindajate vahel, teemaks TAI hallatava veebilehe tarkvanem.ee kasupere alamleht ning asendushoolduse teavitustegevuste võimendamine Targa Vanema Facebooki lehe kaudu. Lühiajalise lahendusena on SKA töötajale võimaldatud ligipääs tarkvanem.ee/kasupere alamlehele artiklite lisamiseks ja sisu ajakohasena hoidmiseks (nt hooldusperede toetuse summade muutumisel jms). Pikema perspektiivi plaani kokkuleppimiseks vajalike tegevuste planeerimisega tegeleb SKA, kuhu alates 2020. aastast liikus vastutus asendushoolduse teavitustegevuste juhtimise ja läbiviimise eest. Pikemaajalise detailse teavitustegevuste plaani tekkides on TAI-l võimalik hinnata ja läbi rääkida, kas ning kuidas on edaspidi võimalik pakkuda Targa Vanema teavitusplatvormi kasuvarnemlust puudutava info koondamiseks ja võimendamiseks.

Perioodil jaanuar-märts 2020 toimusid ettevalmistavad tegevused (spetsialistide värbamine, statistika jm valdkonda puudutava info ja sisendi kogumine, toimunud tegevustega tutvumine, tegevuskava koostamine). Märtsis asusid tööle 2 peaspetsialisti 0,2 koormusega, kes tegelevad turunduse ja kommunikatsiooni valdkonnaga. 1. aprillil asus tööle nõunik, kes koordineerib teavitustegevust. Selle aasta teavitustegevus on suunatud kindlale eesmärgile – uute hooldusperede leidmine, lisaks inimeste teadlikkuse tõstmisele ning teema normaliseerimisele ühiskonnas, seekaudu perepõhise asendushoolduse osakaalu tõstmisele. Oluliseks eesmärgiks on jõuda teemaga enam kohalikule tasandile, selleks on vajalik: KOVde ja valdkonna partnerite ning teiste oluliste osapoolte aktiivne kaasamine ja koostöö, sh olemasolevate hooldusperede ja spetsialistide kogemuste ning sõnumite kajastamisel-jagamisel ning kogukondades ja laiemalt diskussioonide korraldamisel. Lisaks on aktiivses töös suhtlus meediaga, infomaterjalide (visuaalid, sõnumid jms) ja sihtgrupini ja laiemalt elanikkonnani teemaga jõudmiseks vajalike tööriistade väljatöötamine (nt uudiskiri). Töö hõlmab aktiivset suhtlemist erinevate valdkondade esindajatega ja nende teadlikku kaasamist. Olulised on strateegiline planeerimine ja valdkonna tundmine (suhtlus, hankeprotsess jm), kommunikatsiooni- ja turundusvaldkonna tundmine ja selles orienteerumine ning nende teadmiste rakendamine. Seetõttu on täna koosseisus erinevate valdkondade esindajad, kes ühtse meeskonnana viivad ellu teavitustegevusi (sotsiaal-, turundus- ja kommunikatsioonivaldkond).

Perioodil aprill-mai 2020 on SKA poolt läbiviidud järgmised tegevused:

1. Kolme Põhja-Eestis elava hoolduspere intervjuerimine ja perelugude kirjutamine ning koostöös piirkonna kohalike omavalitsuste ja meediakanalitega nende lugude ning juurde lisatud spetsialistide kommentaaride kajastamine kohalike meedia kanalite kaudu. Lugusid on kajastatud tarkvanem.ee lehel ning erinevates kohaliku meedia väljaannetes: Viimsi vallas elava hoolduspere lugu „Viimsi Teataja“ trüki- ja veebiversioonis, Harku vallas elava hoolduspere lugu „Harku Valla Teataja“ trüki- ja veebiversioonis. Harku valla lugu koos kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötaja (vt valdkonna esindaja) kommentaariga kajastati ka teiste Põhja-Eesti piirkondlike meediaväljaannete kaudu, sh „Haju Elu“, Rae valla koduleht ja sotsiaalmeedia kanal, „Maardu Panoraam“, ajaleht „Pealinn“ ja „Kiili Leht“. Mais valmis koostöös Saue Vallavalitsuse lastekaitsetöötajaga Saue vallas elava hoolduspere lugu, mis on kajastatud nii tarkvanem.ee lehel kui ka Saue valla ajalehes „Saue Valdur“. Toimuvad läbirääkimised loo kajastamise osas kohalikus meedias ja koostöös kohalike omavalitsuste lastekaitsetöötajatega Paide linna ja Rapla vallaga ning läbirääkimisi peetakse ka Delfi.ru-ga

Lisaks on ilmunud Põhja-Eestis elava hoolduspere lugu ajakirjas „Buduaar“.

Kavas on koostöös kohalike omavalitsustega jt valdkonna esindajatega perede lugude ja spetsialistide sõnumite kajastamine kohalikul tasandil üle Eesti (planeeritud järjekorras põhja, lõuna, ida ja lääne piirkonnad). Lisaks lugude kajastamisele on planeeritud asendushooldust vajavate laste ja hoolduspere temaatikat avavate diskussioonide korraldamine kogukondades (teisel poolaastal).

2. Valminud on laiemalt perepõhise asendushoolduse teemat avav artikkel eesti ja vene keeles (perepõhise asendushoolduse vormide, protsesside ning erinevate osapoolte rollide kirjeldus). Kajastatud esmakordselt vene keeles ajalehes MK Estonia. Toimuvad läbirääkimised kajastamise osas ka muude kanalite kaudu.

3. Töös on asendushoolduse uudiskiri. Sihtrühmaks on kohalikud omavalitsused ja valdkonna partnerid. Eesmärgiks on jagada regulaarselt infot ja hooldusperede lugusid, samuti lastekaitsetöötajate ja teiste spetsialistide lugusid, kõnetada sihtrühma, tunnustada ja väärtustada hooldusperesid ja lastekaitsetöötaja

tööd, olla toeks, ühendajaks ja inspiratsiooniks, tekitada õlg-õla kõrval ühise eesmärgi suunas liikumise tunnet. Uudiskirja abil on soov jõuda enam teemaga kohalikule tasandile, kogukondadesse. Uudiskiri tekitab kindla silla KOVdega (ka teiste partneritega), aitab jõuda kõikide KOVdeni ning võib olla abiks koostöö tõhustamisel, motiveerib ja annab jõudu edasisteks tegevusteks perede suunal.

4. Töös on hange, mille esemeks on vastavalt teavitustegevuse eesmärkidele peregõhise asendushoolduse teemalise üleriigilise teavituskampaania strateegia väljatöötamine ja kampaania läbiviimine. Kampaania läbiviimine on planeeritud sügisel 2020.

Lisaks on töös hooldusperede ja asendushooldusega laiemalt oma töös otseselt kokku puutuvate lastekaitsetöötajate persoonilugude kajastamine. Eesmärgiks on valdkonda avava info inimesteni toomine (asendushooldust vaavad lapsed jm kaasnev) ning peede ja lastekaitsetöötajate tunnustamine, nende vahel tugevama koostöösilla loomine. Töös on Põhja piirkonnas tegutseva lastekaitsetöötaja lugu.

Ülevaatamisel ja uuendamisel on teavitusmaterjalide veebi- ja trükiversioonid.

Alustatud on hoolduspere temaatikat avavate audiosalvestustega (podcast). Esimene kajastus toimus mais 2020. <https://anchor.fm/sotsiaalkindlustusamet/episodes/3-Asendushooldus-edtb3t/a-a25nr0r?fbclid=IwAR24N3AMUth7zSfVZMAwx2Bm5AAh89oSNhO0IGWc403DfxbC7c8llh2Zfr8>

Käivitatud on ka juba loodud teavitusmaterjali taaskajastus, nt dokumentaallavastuse „Südames sündinud“ kajastamine veebis ERR Jupiteri kaudu - <https://jupiter.err.ee/1086442/sudames-sundinud?fbclid=IwAR1qris7VNRSHtYYfBssW9n0DQ8Rb-8GcO2r9KGE4KLHN7LOAZhVnLGLuZM>

Siiani ei ole teavitustegevuse eelarvest palju kulunud, sest tegevusi on ellu viinud 3 peaspetsialisti (1 täiskoormusega ja 2 osakoormusega). Tegevuse eelarvest on 31.05.2020 seisuga kulunud 0,6%. Eelarve on peamiselt planeeritud teavituskampaania jaoks, mis toimub teisel poolaastal.

Teisel poolaastal

Perioodil 1.06.-31.12.2020 VIIS SKA teavitustegevuse raames läbi järgmised tegevused:

Läbi on viidud mitmed intervjuud Eesti eri piirkondades elavate hooldusperede ja asendushoolduse valdkonnas tegutsevate spetsialistidega ning valmis saanud kirjalikud lood (nii eesti kui ka vene keeles, dubleeritult), mis on kajastatud erinevates meediakanalites (suuremad meediakajastused, nt „Pere ja kodu“, sotsiaalmeedia, nt Facebook), lisatud veebilehele tarkvanem.ee ja jagatud kohalike omavalitsustega jt valdkonna partneritega asendushoolduse uudiskirja kaudu:

- Tartu lastekaitsetöötaja Brit Peterson: perest eraldatud lapsi on praegu rohkem kui peresid, kes on valmis neid enda juurde võtma - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/brit-peterson/>;
- Hoolduspere vanemate pahupidi tore elu (Lõuna-Eestis elava hoolduspere lugu) - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/hoolduspere-vanemate-pahupidi-tore-elu/> (ilmunud ajakirjas „Pere ja kodu“);
- Lapsendamise teekonnal algul hoolduspereks (Lääne-Eestis elava pere lugu – pere, kes oli alguses hoolduspereks, hiljem aga lapsendas lapse) - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/lapsendamise-teekonnal-algul-hoolduspereks/> (ilmunud ajakirjas „Pere ja kodu“);
- Asenduskodu kasvataja Marina Sepp: soovin, et me märkaks ja tunnustaks rohkem inimlikku headust - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/asenduskodu-kasvataja-marina-sepp-intervjuu/> (ilmunud ajakirjas „Naistekas“ eesti keeles);
- Kohtla-Järve lastekaitse peaspetsialist: teismelistele on raskem uut peret leida, aga kõik on võimalik - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/kohtla-jarve-lastekaitse-peaspetsialist-teismelistele-on-raskem-uut-peret-leida-aga-koik-on-voimalik/> (ilmunud ajalehes „MK Estonia“ vene keeles);
- Kui võtad perre lapse, ole valmis võtma vastu ka tema „seljakott“. Anna ja Maria lugu (Ida-Eestis elava hoolduspere lugu) - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/kui-votad-perre-lapse-ole-valmis->

votma-vastu-ka-tema-seljakott-anna-ja-maria-lugu/ (ilmunud ajalehes „Põhjarannik“ nii eesti kui ka vene keeles);

Lisaks:

- Isadepäevaks valmis saanud Põhja-Eestis elava hoolduspere lugu - Kahe isaga kasvav poiss: „Mina valisin nemad välja“ - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/kahe-isaga-kasvav-poiss-mina-valisin-nemad-valja/> (ilmunud ajakirjas „Pere ja kodu“);
- Haridusvaldkonnas tegutsevatele inimestele suunatud lugu „Kuidas toetada koolilast, kes ei kasva sünniperes?“ - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/kuidas-toetada-koolilast-kes-ei-kasva-sunniperes/> (ilmunud ajalehes „Õpetajate Leht“ ja jagatud haridusvaldkonna FB gruppides);
- Üldine, asendushoolduse valdkonda puudutav ja olukorda ning eesmärgi kirjeldav lugu „Asendushooldus – kus me oleme ja kuhu jõuda tahame?“ - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/asendushooldus-kus-me-oleme-ja-kuhu-jouda-tahame/>.

Kirjalike lugude sari jätkub ka 2021. aastal

Alustatud on regulaarse asendushoolduse uudiskirjaga (ilmub vähemalt kord kvartalis, saadetakse kohalikele omavalitsustele jt valdkonna partneritele ning kõigile huvilistele – uudiskirjaga liitumine toimub siin. 2020. aastal saadeti uudiskiri välja juunis, septembris ja novembris. Uudiskirja koondatakse kokku valminud lugusid, valdkonna uudiseid ja infot valdkonnas toimuvate sündmuste-tegevuste kohta (nii SKA kui ka teiste osapoolte info) jms (viimane, novembri uudiskiri on leitav [siit](#)). Uudiskiri ilmub ka edaspidi, 2021. aastal regulaarsusega vähemalt kord kvartalis.

Alustatud on valdkonna teemaliste podcast`idega (SKA taskuhääling #jutusoniva raames). Valminud on kolm podcast`i - spetsialistide lood (leitavad veebis tarkvanem.ee/kasupere/taskuhaaling/ ja vene keeles <https://tarkvanem.ee/ru/prijemnaja-semja/podkasty/>, jagatud sotsiaalmeedias), töös on kaks hoolduspere lugu (ilmuvad 2021. aasta alguses). Podcast`ide sari jätkub ka 2021. aastal.

Läbi on viidud kaks vestlusringi teemal „Hoolduspered ja hooldusperet vajavad lapsed“, kus hoolduspered ja valdkonna spetsialistid jagasid oma kogemusi ja vastasid huviliste küsimustele. Paraku rohkem vestlusringe pandeemia tõttu korraldada ei õnnestunud, kuid tegevus kindlasti jätkub ka 2021. aastal (sh arvestades alternatiivseid lahendusi, nt podcast, veeb, raadio vms).

Läbi on viidud riigihange „Hoolduspere teemalise teavitusstrateegia väljatöötamine ja üleriigilise teavituskampaania läbiviimine Sotsiaalkindlustusametile“, mille esemeks on hoolduspere teemalise praktilise ja jätkusuutliku teavitusstrateegia väljatöötamine, sh valdkondlike, teavitustegevuste eesmärgi toetavate infomaterjalide jm töövahendite väljatöötamine ning üleriigilise teavituskampaania läbiviimine ja kampaania tulemuste hindamine. Kampaania fookuses on hoolduspereks saamise, kui ühe asendushoolduse vormi ja vanemluse võimaluse, esile toomine; selle kohta inimesteni info viimine ja ühiskonnas diskussiooni korraldamine ning selle kaudu potentsiaalsete hooldusperede juurde leidmine ja perepõhise asendushoolduse osakaalu tõstmine ning teema normaliseerimine ühiskonnas.

Laekunud pakkumuste vastavuse ja sisuline hindamine toimus perioodil 4.11.-18.12.2020. 18.12.2020 avaldati andmed pakkujatele Riigihangete registri kaudu. Lepingu sõlmimine on planeeritud 2021. aasta alguses, millele järgneb tegevuste ettevalmistus. Üleriigilise kampaania algus on planeeritud 2021.a esimese kvartali jooksul.

Kokku on koondatud info 2020.a läbiviidud tegevuste kohta, esmane kokkuvõte (järelused ja suunised) jagatakse 2021.a alguses (esimese kvartali jooksul). Põhjalikum info (kokkuvõte, materjalid ja suunised) jagatakse 2021.a teise poolaasta jooksul, pärast hankelepingu raames toimuvat strateegia väljatöötamist ja kampaania läbiviimist (viie kuu möödumisel alates hankelepingu sõlmimisest).

Valminud on asendushoolduse teemalised meened, mille eesmärk on teavitada ja kutsuda inimesi hoolduspere teema kohta täpsemalt uurima (meenetel on vastav sõnum ja kontaktandmed). Samuti kasutame meeneid koostööpartnerite tänamiseks ja seeläbi ka koostöö tugevdamiseks ja ühtsustunde tekitamiseks valdkonnas tegutsejate vahel. Vajadusel tellitakse lisamaterjale 2021. aastal.

Eelarvest on kasutatud u 5%, kuna keerulise hankemenetluse tõttu viibis teavituskampaania läbiviimine ja strateegia väljatöötamine, mis algselt oli planeeritud 2020. aastasse. Planeeritud tegevused toimivad 2021. aastal.

01.01.2021 - 31.12.2021

Perioodil jaanuar-mai 2021 on SKA poolt läbiviidud järgmised teavitustegevused:

Läbi on viidud mitmed intervjuud Eesti eri piirkondades elavate hooldusperede (sh hooldusperes elava/elanud noortega) ja asendushoolduse valdkonnas tegutsevate spetsialistidega ning valmis saanud kirjalikud lood (nii eesti kui ka vene keeles, dubleeritult, sh asendushoolduse spetsiifilisemad temaatilised artiklid) mis on avaldatud erinevates meediakanalites (suuremad meediakajastused, nt Delfi „Pere ja Kodu“, Delfi „Naistekas“, sotsiaalse meedia, nt Facebook), lisatud veebilehele tarkvanem.ee ja jagatud kohalike omavalitsustega jt koostööpartneritega asendushoolduse uudiskirja kaudu (8 lugu):

- „Jane Snaith: Seda, mis on lähisuhtes katki läinud, saab parandada ainult lähisuhtes“ - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/jane-snaith-seda-mis-on-lahisuhtes-katki-lainud-saab-parandada-ainult-lahisuhtes/> (avaldatud mh veebis Delfi „Naistekas“);
- „Aga mul ei ole blenderit!“ – kasuperede müüdid ja hirmud - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/aga-mul-ei-ole-blenderit-kasuperede-muudid-ja-hirmud/> (avaldatud mh veebis Delfi „Pere ja Kodu“);
- „Üksikvanemast hoolduspere ema: kõik kiruvad koroona-aastat, aga minu jaoks on see olnud elu parim“ - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/üksikvanemast-hoolduspere-ema/> (avaldatud mh veebis Delfi „Pere ja Kodu“);
- „Toetav tugiisik on abiks asendushoolduselt lahkuvale noorele iseseisvasse ellu astumisel“ - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/toetav-tugiisik-on-abiks-asendushoolduselt-lahkuvale-noorele-iseseisvasse-ellu-astumisel/>;
- „MTÜ Oma Pere juht Liis Saarna: „Aina rohkem täiskasvanud lapsendatud soovib teada oma lugu““ - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/mtu-oma-pere-juht-liis-saarna-aina-rohkem-taiskasvanud-lapsendatud-soovib-teada-oma-lugu/>;
- Sandri lugu: „Hooldusperes sain oma elu esimese sünnipäevakoogi ja -kingituse“ - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/sandri-lugu/> (avaldatud mh veebis „Emmede klubis“);
- „Lastekaitsetöötaja Marit Pauk: „Me ei ole vaenlased, me tahame aidata!““ - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/lastekaitsetootaja-marit-pauk-me-ei-ole-vaenlased-me-tahame-aidata/>.

Lisaks on valminud 2 lugu koostöös kahe ajalehega:

- Virumaa Teataja: Kodu on koht, kus olla, aga pere annab kuuluvustunde - <https://virumaateataja.postimees.ee/7137089/kodu-on-koht-kus-olla-aga-pere-annab-kuuluvustunde/>; <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/kodu-on-koht-kus-olla-aga-pere-annab-kuuluvustunde/> (Lääne-Virumaa);
- MK-Estonia: „Истории семей, которые решили подарить свою любовь чужим детям“ - <https://www.mke.ee/sobytiya/istorii-semej-kotorye-reshili-podarit-svoyu-lyubov-chuzhim-detyam>.

On tehtud koostööd lääne piirkonna kohalike omavalitsustega. Kohalikul tasandil on avaldatud 5 lugu:

- Koostöös Pärnu Linnavalitsusega avaldati artikkel kohalikes meediakanalites (sh Pärnu linna kuulutus hooldusperede leidmiseks) - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/uksikvanemast-hooldusperema/>;
- Koostöös Saaremaa Vallavalitsusega avaldati 2 artiklit Saaremaa ajalehtedes: „Saarte hääl“ - <https://saartehaal.postimees.ee/7211023/kuidas-pakkuda-kodusoojust-lapsele-kes-ei-saa-elada-sunniperes?fbclid=IwAR3UH2KbSRA5otoxs6HIAIkDIMKinjwiCaTTTho-kvnC6Nt8mLRxvcTXKCq> ja „Saaremaa Teataja“ <https://www.saaremaavald.ee/documents/17113760/17950486/Saaremaa+Teataja+15.04.2021.pdf/56e044b1-000f-4032-88f4-89e634da3bb7>;
- Haapsalu Linnavalitsuse ja Lääne-Nigula Vallavalitsusega valmis ja avaldati artikkel ajalehes „Lääne elu“ – „Läänemaa lapsed ootavad kodusoojust“ - <https://online.le.ee/2021/05/30/laanemaa-lapsed-ootavad-kodusoojust/>;
- Koostöös Tallinna Linnaga on valminud lugu kriisihooldusperede teemal – ilmunud ajalehes „Pealinn“ - „Tallinn otsib kriisihooldusperesid lastele“ <https://pealinn.ee/2021/04/05/tallinn-otsib-kriisihooldusperesid-lastele/>

On valminud 3 *podcast*’i: „Hoolduspere kogemus“ (eesti keeles), „Hoolduspere kogemus“ (vene keeles), „SKA spetsialistide kogemused“ (eesti keeles). *Podcast*’id on leitavad veebis – eesti keeles <https://tarkvanem.ee/kasupere/taskuhaaling/>; vene keeles <https://tarkvanem.ee/ru/prijemnaja-semja/podkasty/>.

On ilmunud 2 asendushoolduse teematist uudiskirja (jagatud kohalike omavalitsustega jt huvilistega): märtsis ja mais.

Teavitustegevuste teemat on arutatud koostööpartneritega – tugiorganisatsioonidega. On tehtud kokkulepped 2021.a teavitusürituste osas maakondlikul tasandil (sh koostöös kohalike omavalitsustega, esimene infotund toimus 05.06.2021 Raplamaal).

Riigihanke „Hoolduspere teemalise teavitusstrateegia väljatöötamine ja üleriigilise teavituskampaania läbiviimine Sotsiaalkindlustusametile“ leping sõlmiti 12.01.2021 loovagentuuriga Havas Eesti (Idea AD AS). Jaanurist mai keskpaigani toimus teavitusstrateegia ja -kampaania ettevalmistamine (kampaania algusaeg oli COVID-19 viiruse leviku ja vabariigis kehtestatud piirangute tõttu edasi lükatud – algne aeg oli 29.03, kampaania algas tegelikult 17.05 – vormistati lepingumuudatus).

Kampaania raames on valminud mitmed infomaterjalid: informatiivne voldik eesti ja vene keeles; lisaks skeem „Hoolduspere teekond“; 4 lühifilmi, kus oma teadmisi ja kogemusi jagavad hoolduspered ning valdkonna spetsialistid (kättesaadav veebis <https://tarkvanem.ee/kasupere/> ja YouTube’i lehel; kajastatud mh veebis „Delfi „Pere ja kodu“ ning sotsiaalmeedias), samuti on valminud lühiklipp (kajastatakse televisioonis, sotsiaalmeedias, veebis, on kättesaadav mh veebis <https://tarkvanem.ee/kasupere/> ja YouTube’i lehel). On valminud kampaania visuaalid ja sõnumid, mida kajastatakse nii välimeedias kui ka laiemalt (veeb, sotsiaalmeedia, kohalikud lehed jms). On läbiviidud mitmed tegevused, nt kampaania ettevalmistamiseks vajalikud arutelud, fookusgruupiintervjuud, eeluuring (järeluuring toimub kampaania järgselt); on valminud ja valmistatakse mitmeid kirjalikke artikleid (hooldusperede ja valdkonna spetsialistide kogemused jms), teemast on räägitud raadios ja televisioonis (eesti ja vene keeles). Kampaania kestab kuni juuli keskpaigani. Mh on 11.06.2021 planeeritud suurem teavitusüritus „Elav raamatukogu“. Detailne kokkuvõte kampaania tegevustest (sh järeluuringu tulemused) tehakse 2021 II poolaastal.

Kohalikele omavalitsustele on saadetud ülevaade SKA teavitustegevustest (sh valminud materjalidest) ning esmased soovitusel teavitusse panustamiseks kohalikul tasandil. Täpsemad juhised ja soovitusel saadetakse II poolaastal (suvel-sügisel 2021). Koostöö kohalike omavalitsustega jätkub.

Teavitusüritused (vestlusringid, infotunnid vms) on planeeritud II poolaastaks koostöös tugiorganisatsioonide ja kohalike omavalitsustega (sh Arvamusfestival 14.08.2021).

Eelarvest on kulunud 28%.

Teine poolaasta

Perioodil 17.05.-11.07.2021 on koostöös hankepartneri loovagentuuriga Havas Eesti (Idea AD AS) läbiviidud üleriigiline teavituskampaania „Laps on pereootel“ (riigihange koostöös Riigi Tugiteenuste Keskusega „Hoolduspere teemalise teavitusstrateegia väljatöötamine ja üleriigilise teavituskampaania läbiviimine Sotsiaalkindlustusametile“). Kampaania kutsus üles hakkama hoolduspere vanemaks. Kogu tegevus (sh ettevalmistus ja järeluurimine) kestis 12.01.-12.08.2021.

Kampaania peamisteks meediakanaliteks olid televisioon, välimeedia, digi- ja sotsiaalmeedia. Kampaania loovkontseptsiooni toetasid PR-tegevused, mis aitasid sõnumeid laiendada, tekitades nii eesti- kui ka venekeelseid meediakajastusi. Erinevad kajastused (pressiteated, intervjuud, kogemus- ja persoonilood ning arvamusartiklid) ilmusid nii kohalikus kui ka peavoolumeedias, online- ja trükimeedias, raadios ja televisioonis. Meediakanalid valiti nii, et oleksid kaetud erinevad sihtrühmad, näiteks oli kaasatud ka kultuurimeedia huviline, naised erinevates vanuses ja erineva staatusega, perekonnad. Kampaania ajal initsieeriti rohkem kui 50 meediakajastust eesti ja vene keeles, kus kõneisikuna olid kaasatud positiivsed eeskujud eri elualadelt ja vanusegruppidest, kes jagasid oma kogemuslugusid. Kommunikatsioonis tutvustati 12 erinevat hooldusperekonda ja mitu sotsiaalkindlustusameti partnerit. Põhikanaliteks oli „Pere ja Kodu“, vene keeles – „Jana“. Sotsiaalmeedia unikaalse sisu tuumaks olid pereootel laste tsitaadid: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/millest-motlevad-asendushooldusel-elavad-lapsed/>. 11.06.2021

toimus kampaania raames ka teavitusüritus „Elav raamatukogu“ Viimsi Raamatukogus, kus kokku viidi valdkonna spetsialistid, hoolduspered ja huvilised.

Kampaania raames on valminud mitmed infomaterjalid: informatiivne voldik eesti ja vene keeles; hoolduspereks saamise teekonda visualiseeriv skeem „Hoolduspere teekond“; 4 lühifilmi, kus oma teadmisi ja kogemusi jagavad hoolduspered ning valdkonna spetsialistid (kättesaadav veebis www.hoolduspere.ee (loodud lisadomeen, mis suunab veebilehele <https://tarkvanem.ee/kasupere/>) ja YouTube'i lehel; kajastatud mh veebis „Delfi „Pere ja kodu“ ning sotsiaalmeedias, sh boostitud Facebook kanalis), samuti on valminud lühiklipp, mida kajastati televisioonis, sotsiaalmeedias, veebis - on kättesaadav samuti veebis www.hoolduspere.ee (<https://tarkvanem.ee/kasupere/>) ja YouTube'i lehel). On valminud kampaania visuaalid ja sõnumid, mida kajastatakse nii välimeedias kui ka laiemalt (veeb, sotsiaalmeedia, kohalikud lehed jms).

Pärast kampaaniat viidi läbi kvantitatiivne järeluurimine, milles osales 525 inimest (eeluuringus osales 573 inimest): Kampaania „Laps on pereootel“ meenus hiljem puhtalt tunnuslause põhjal 28%-le vastanuist. Keskmisest paremini mäletasid kampaaniat 30-44 a naised (40%), kuni 12-aastaste lastega pered (38%) ja 30-44 a eestlased (37%). Keskmisest madalam oli mäletamine 45-59 a meeste seas. Kampaania peamise tajutud sõnumina jäi inimestele meelde, et laps ootab/vajab/väärrib/soovib peret/kodu. 2/3 neist, kellele meenus, et on näinud kampaaniat „Laps on pereootel“, tõid spontaanselt selle põhisõnumi õigel kujul välja. Hoolduspere kampaaniat näidati välimeedias 150 erinevas asukohas üle Eesti ja kõige paremini töötaski kampaania välimeedias. 30% kõigist vastanuist tundis ära, et on märganud just välireklaami. Välimeedia kõrval oli sama tähtis PR (arvamusartiklid, telesaated jm), mis lisas kampaaniale unikaalset märgatavust. Kuigi katvust kasvasid hästi välireklaamid, mille märgatavus oli suurim, siis televisioon viis sõnumi kõige paremini kohale. 40% neist, kellele kampaania vaid tunnuslause põhjal meenus, mainis spontaanselt, et nägi seda telerist. Sotsiaalkampaania "Laps on pereootel" reklaamid panid 5% järeluurimise osalenud inimestest tõsiselt kaaluma hoolduspere vanemaks hakkamist, 10% uuris hooldusvanemluse teemat täiendavalt, 47% tekitas teema huvi ja 55% märkas kampaaniat.

Kampaania tulemuste täpsem kokkuvõtte: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/teavituskampaania-laps-on-pereootel-2021-vahekokkuvote/>.

Kampaania järel tehti kokkuvõtte ka kohalike omavalitsuste jaoks (infomaterjali jagamine ja suunised teavitustegevuse läbiviimiseks kohalikul tasandil), mida kajastati Sotsiaaltöö ajakirja veebiversioonis: <https://www.tai.ee/et/sotsiaaltoo/mis-aitaks-kaasa-hooldusperede-leidmisele>. Lisaks saadeti detsembris 2021 KOV-dele kiri hooldusperet vajavate laste teemal: palve tutvuda STAR-s asuvate hooldusperede andmetega ning tõsiselt kaaluda võimalusi paigutada peredesse asendushooldust vajavaid või asutusepõhisel asendushooldusel viibivaid lapsi; soovitusel teavitustegevuste elluviimiseks kohalikul tasandil ning juhised, milles välja toodud konkreetset sammu ja soovitusel, mida tuleb silmas pidada enne lapse hooldusperre elama asumist ja siis, kui laps juba elab hooldusperes. Spetsialisti vaatest lähtuvas juhises on tähelepanu pööratud lapse vajadustele ja perede toetamisele. Juhise leiab sotsiaalkindlustusameti [kodulehelt](#).

2021. aasta II poolaastal on läbi viidud mitmed intervjuud Eesti eri piirkondades elavate hooldusperede (sh hooldusperes elava/elanud noortega) ja asendushoolduse valdkonnas tegutsevate spetsialistidega ning

valmis on saanud kirjalikud lood (nii eesti kui ka vene keeles, dubleeritult, sh asendushoolduse spetsiifilisemad temaatilised artiklid) mis on avaldatud erinevates meediakanalites (suuremad meediakajastused, nt Delfi „Pere ja Kodu“, Delfi „Naistekas“, sotsiaalmeedia, nt Facebook), lisatud veebilehele Tark Vanem (www.hoolduspere.ee) ja jagatud kohalike omavalitsustega jt koostööpartneritega asendushoolduse uudiskirja kaudu:

- „Kasupereks kasvatakse, mitte ei sünnita: loe, kuidas see käib ja mõtle, kas sinugi südames on ruumi“: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/kasupereks-kasvatakse-mitte-ei-sunnita-loe-kuidas-see-kaib-ja-motle-kas-sinugi-sudames-on-ruumi/>. Lugu ilmus 26. mail 2021 ajakirjas Pere ja Kodu.
- „Lastekodus kasvanud Deisi: tundsin, nagu oleksin alamast klassist ja mitte isegi restoranis söömist väärt“: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/lastekodus-kasvanud-deisi-tundsin-nagu-oleksin-alamast-klassist-ja-mitte-isegi-restoranis-soomist-vaart/>. Lugu ilmus 10. juunil 2021 ajakirjas Pere ja Kodu.
- „Kahe kasupereks soovija koolituskogemused: see aitas mõista, mida tunnevad need lapsed, kes on väärkoheldud ja hooletusse jäetud“: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/kahe-kasupereks-soovija-koolituskogemused-see-aitas-moista-mida-tunnevad-need-lapsed-kes-on-vaarkoheldud-ja-hooletusse-jaetud/>. Lugu ilmus 31. mail 2021 ajakirjas Pere ja Kodu.
- „Üle 50 lapse hooldusema Maria: tahan kasvatada last täiskasvanueani välja. Ta andmine teise perre on tõesti valus“: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/ule-50-lapse-hooldusema-maria-tahan-kasvatada-last-taiskasvanueani-valja-ta-andmine-teise-perre-on-toesti-valus/>. Lugu ilmus 12. juunil ajakirjas Eesti Naine.
- „Lapsevanemad, kes murravad müüte“: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/lapsevanemad-kes-murravad-muute/>. Lugu ilmus 11. augustil 2021 Müürilehes.
- „800 hooletusse jäetud last otsimas kohta meie südames ja kodus. Intervjuu Nadežda Leoskiga“: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/800-hooletusse-jaetud-last-otsimas-kohta-meie-sudames-ja-kodus-intervjuu-nadezda-leoskiga/>. Intervjuu ilmus 1. juulil 2021 Müürilehes.
- „Hoolduspere vanem peab olema nii tugev, et tema armastus raviks“: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/hoolduspere-vanem-peab-olema-nii-tugev-et-tema-armastus-raviks/>
- „Mind kiusati mu ema pärast“: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/mind-kiusati-mu-ema-parast/>
- „1% Eestimaa lastest kasvab asendushooldusel“: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/1-eestimaa-lastest-kasvab-asendushooldusel/>
- „Mida vajab asendushooldusele jõudnud noor?“: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/mida-vajab-asendushooldusele-joudnud-noor/>
- Noor ema: „Elu päästmiseks ei pea olema meedik – see võib olla õpetaja, kes märkab, sekkub ja hoiab“: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/noor-ema-elu-paastmiseks-ei-pea-olema-meedik-see-voib-olla-opetaja-kes-markab-sekkub-ja-hoiab/>.
- Koosöös Postimees Grupp ajalehe „60+“ sai valmis artikkel „Kuidas saab senior aidata last, kes ei saa kasvada sünniperes?“ (eesti keeles nii veebis kui ka trükkis) <https://60pluss.postimees.ee/7404590/kuidas-saab-seenior-aidata-last-kes-ei-saa-kasvada-sunniperes>.

On valminud 2 *podcast* i:

- „Hoolduspere ema: lapse bioloogilised vanemad on täiesti toimivad, neil on mõlemal uued pered. See laps jäi lihtsalt üle“ <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/hoolduspere-ema-lapse-bioloogilised-vanemad-on-taiesti-toimivad-neil-on-molemal-ued-pered-see-laps-jai-lihtsalt-ule/>. Kuula SIIT Pere ja Kodu podcasti!
- Isadepäeval olid sotsiaalkindlustusameti podcasti külalisteks neli isa isa, kel on lisaks bioloogilisele vanemlusele olemas ka kasuvanemaks olemise kogemus – kas lapsendajana või hoolduspere vanemana (koostöös MTÜ-ga Oma Pere): <https://tarkvanem.ee/kasupere/taskuhaaling/>.

On ilmunud 2 asendushoolduse teemalist uudiskirja (jagatud kohalike omavalitsustega jt huvilistega): septembris:

https://ai1qg9fq.smai.ly/browser/iGbEXWdl_RI3oDRn8A227VE8AnAF31FBpDd_fJeLw5la3eIOSHOT5q54njARKCYC3JB57j23WwGza5spPIQWxITciz6CsuvlbpDfBI9O56T1bKJLVgYn0-wmsyzo7-z1TjYvg_xa-7h3651Bh-ioj_oLpA6nhuFGB_6zjf8211_jjWeWCdQCww,./

Detsembris: https://ai1qg9fq.smai.ly/browser/csmz84jIRJzIGEqJxG3hey0J-DTx5PB5pDd_fJeLw5la3eIOSHOT5q54njARKCYC3JB57j23WwGza5spPIQWxITciz6CsuvlbpDfBI9O56T1bKJLVgYn0-wmsyzo7-z1TjYvg_xa-7h3651Bh-ioj_sj_yGg4fpXK2Dr_b7cK4HH934i0Q-ruA,,/.

Koostöös koostööpartneritega (tugiorganisatsioonid ja kohalikud omavalitsused) on toimunud järgmised teavitusüritused:

- 05.06.2021 MTÜ Oma Pere korraldatud ja koos teiste koostööpartneritega ellu viidud infotund kasuvanemluse teemal Raplamaal (Rapla Kultuurimajas)
- 09.06.2021 MTÜ Oma Pere korraldatud infotund Viljandimaal (Viljandi Perepesas)
- 09.06.2021 MTÜ Oma Pere korraldatud infotund Põltsamaal (Põltsamaa Perepesas)
- 10.06.2021 MTÜ Igale Lapsele Pere korraldatud infotund Ida-Virumaal (Narvas)
- 18.07.2021 Tallinna Lastekodu teavitusüritus Pannkoogihommik "Teisest vanemast sündinud lapse kasvatamine – kogemused, väljakutsed ja rõõmud"
- 14.08.2021 Arvamusfestivali raames arutelu teemal „Pereootel lapsed“ <https://www.youtube.com/watch?v=NSAc9qU1KiQ>
- 14.09.2021 kasuvanemluse teemaline vestlusring ministeeriumide ühishoones (koostöös tugiorganisatsioonidega: MTÜ-d Oma Pere ja Teadlik Lapsevanem)
- 27.09.2021 koostöös MTÜ-ga Oma Pere koostöökohtumine Tartu Linnavalitsusega ning selle järgselt 17.10.2021 valmispäeval teavitusaktioon teemal „Laps valib peret“ Tallinnas ja Tartus (suurtes kaubanduskeskustes).
- 05.10.2021 kasuvanemluse teemaline vestlusring Vanurite Eneseabi ja Nõustamiseühingus (VENÜ).
- 06.11.2021 Tallinna Lastekodu korraldatud ja koos koostööpartneritega ellu viidud infopäev teemal „Millised lapsed vajavad peret?“

Teavituse teemadel toimub pidev koostöö peredele toetavaid teenuseid pakkuvate tugiorganisatsioonidega, kes on korraldanud lisaks mitmeid teavituskohtumisi, sh teavitusteemalisi koostöökohtumisi KOV-dega.

Perioodil september-detsember toodeti koostöös ERR-ga viieosaline asendushoolduse ja kasuvanemluse teemaline saatesari. Saated jõudsid telekanali ETV+ eetrisse 20.12 - 23.12. Filmid olid vene keeles eestikeelsete subtiitritega. Filmid on järelvaadatavad ERR portaalis <https://rus.err.ee/1608441212/domoj-dom-maljutki> ning ERR Jupiteris https://jupiter.err.ee/1608453641/koduteel?fbclid=IwAR2wrc2gijzdHHsw6Wn7mV3KZt1WVT_ZdTMvHcZ7jS9zGHuNxSbfy5HW_mw. 2022. aasta alguses paigutatakse filmid ka veebi www.hoolduspere.ee (Tark Vanem) ja kajastatakse sotsiaalkindlustusameti kaudu ka sotsiaalmeedias (sh uudiskirja kaudu). Filmide valmimisse panustas aktiivselt Tallinna Lastekodu ja MTÜ Teadlik Lapsevanem. Filmide tootmist ei rahastatud käesolevast projektist, vaid muudest allikatest, aga kuna kõik teavitustegevused on läbi põimund ja ühiselt tervikuna toimivad, kajastatakse seda ka käesolevas seirearuandes.

24.12.2021 jõudis ERR Raadio 4 eetrisse saade teemal „Lapsed otsivad peret“ (vene keeles): https://r4.err.ee/1608445061/rebenok-iwet-semju?fbclid=IwAR2wrc2gijzdHHsw6Wn7mV3KZt1WVT_ZdTMvHcZ7jS9zGHuNxSbfy5HW_mw

Oktoobris 2021 korraldati asendushoolduse tänuüritus - tänati inimesi, kes on andnud oma panuse asendushoolduse valdkonda Euroopa Sotsiaalfondi projekti "Asendushoolduse kvaliteedi tõstmine" raames.

Tegevused on toimunud plaanipäraselt, eelarvest on kulunud 93%.

01.01.2022-31.12.2022

Perioodil 01.01.-31.05.2022 on läbi viidud mitmed intervjuud perede ja asendushoolduse valdkonnas tegutsevate spetsialistidega ning valmis on saanud kirjalikud lood (dubleeritult nii eesti kui ka vene keeles) mis on avaldatud erinevates meediakanalites (sh suurtes väljaannetes ja sotsiaalmeedias) ning lisatud veebilehele Tark Vanem (www.hoolduspere.ee) ja jagatud kohalike omavalitsustega jt koostööpartneritega asendushoolduse uudiskirja kaudu:

- Kokkuvõtte detsembris 2022 ilmunud dokumentaalsarjast „Koduteel“ (eesti ja vene keeles), filmide jagamine uudiskirjas, veebis, sotsiaalmeedias ja ERR [Jupiteris](https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/dokumentaalfilmide-sari-koduteel/). <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/dokumentaalfilmide-sari-koduteel/>.
- Lugu ajutisest ja pikaajalisest perepõhisest asendushooldusest „Pereema Lene: Mul on olnud kaksikümmend kaks last“ (eesti ja vene keeles) - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/pereema-lene-mul-on-olnud-kaksikümmend-kaks-last/>.
- Kriisihoolduspere lugu „Kriisihoolduspere ema: Laps tuleb mõnikord öösiti ja katsub mind, et veenduda, et ma olen alles“ (eesti ja vene keeles) - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/kriisihoolduspere-ema-lugu/>.
- Intervjuu valdkonnas tegutseva spetsialistiga „Triin Lumi: Laps ei võta kapuutsi peast, kui me talle seda ütleme. See, mis aitab kapuutsi peast võtta, on suhe lapsega.“ (eesti ja vene keeles) - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/triin-lumi-intervjuu/>.
- Hoolduspere lugu (müütide murdmise HI-Viiruse teemal) „Kasuema HIV-positiivsest lapsest: see pole tema süü, et ta sündis sellisena“ (eesti ja vene keeles) - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/kasuema-hiv-positiivsest-lapsest-see-pole-tema-suu-et-ta-sundis-sellisena/>.
- Intervjuu valdkonnas tegutseva spetsialistiga, lastepsühhiaatri Anne Daniel-Karlseniga „Lastepsühhiaater: seitsme aastaga oleme surmasuust päästnud 30 last, kes on iseendale ohtlikud“ (eesti ja vene keeles) - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/lastepsuhhiaater-seitsme-aastaga-oleme-surmasuust-paastnud-30-last-kes-on-iseendale-ohtlikud/>.
- Kokkuvõtte „Lapsendaja vanemahüvitis – uus vanemahüvitise liik, mida võivad taotleda ka hoolduspered“ (eesti ja vene keeles) - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/lapsendaja-vanemahuvitis-uus-vanemahuvitise-liik-mida-voivad-taotleda-ka-hoolduspered/>.
- Erihoolduspere lugu „Kuidas aidata eluga pahuksis noor rajale tagasi?“ – ilmub ajakirjas „Pere ja kodu“ trükkiversioonis, seejärel jagatakse lugu ka veebis www.hoolduspere.ee.
- Lugu kasuvalitsemisest ajalehes „Saarte Hää“ „Kasuvalitsemise lugu: „Kui sa tahad, siis ma olen sinu emme“ (valminud koostöös Saaremaal elavapere, Saare Vallavalitsusega, kirjutanud ajakirjanik Raul Vinni) omaavalitsemise<https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/kasuvalitsemise-lugu-kui-sa-tahad-siis-ma-olen-sinu-emme/>.
- Töös on kaks lugu elust perekodus – spetsialistid veetsid mitmel päeval aega Tallinna Lastekodu peredes, suhtlesid perevanemate ja lastega. Eesmärk: 1) tuua esile laste endi hää, rääkida nende igapäevaelust, unistustest; 2) kõnetada inimesi ja panna mõtlema kasuvalitsemisele.

On valminud 4 *podcast* i - <https://tarkvanem.ee/kasupere/taskuhaaling/>:

- #55 Teadlik vanemlus (eesti keeles): Saates räägib Jane Snaith (MTÜ Igale Lapsele Pere) teadlikust vanemlusest, iga inimene vajadustest, traumadest ja kiindumusest.
- #53 Täiesti uus – lapsendaja vanemahüvitis! (x 2: eesti ja vene keeles): kokkuvõtte sellest, et alates 1. aprillist 2022 saavad senisest paindlikumat lapsendaja vanemahüvitist ja -puhkust kasutada nii lapsendaja- kui ka hoolduspered.
- #52 Emadepäeva eri (eesti keeles): emadepäeva erisaates jagavad oma kogemusi emad, kelle lapsed on sündinud südames.

Perioodil jaanuar-juuni 2022 on ERR Raadio 4 eetris regulaarselt ilmunud asendushoolduse ja kasuvalitsemise teemalised saated, saatejuht Julia Lukašenkina, külalisteks: pered, noored, valdkonna spetsialistid (kokku 11 saadet, vene keeles) - <https://tarkvanem.ee/ru/prijemnaja-semja/podkasty/> ja <https://r4.err.ee/1608452816/rebenok-iwet-semju>.

2022. a II poolaastal on plaanis raadiosaated eesti keeles – eelkõigeks ERR Vikerraadioga.

On ilmunud 2 asendushoolduse teemalist uudiskirja (jagatud kohalike omaavalitsemistega jt huvilistega): veebruaris

https://ai1qg9fq.smai.ly/browser/RDPZkSGaCw7lpGLy5ZRdxrUvr8Xmc6wpDd_fJeLw5la3eIOSHOT5q54njARKCYC3JB57j23WwGza5spPIQWxITciz6CsuvlbpDfBI9O56T1bKJLVgYn0-wmsyzo7-z1TjYvg_xa-7i02rm98vkvfQFHTytPv3BK2Dr_b7cK4HDxR5zwela9g../

ja aprillis

https://ai1qg9fq.smai.ly/browser/G2IZ5LwuFUSJMJRUZipibJQ-1CYXTom9pDd_fJeLw5la3eIOSHOT5q54njARKCYC3JB57j23WwGza5spPIQWxITciz6CsuvlbpDfBI9O56T1bKJLVgYn0-wmsyzo7-z1TjYvg_xa-7i02rm98vkvfna3QOX1T1J8QpLYnYOpjO807jz7VKUvFA,./

Kolmas uudiskiri ilmub juunis, jätkame uudiste jagamisega ka edaspidi. Eesmärk: valdkonna uudiste jagamine ja teavitus.

On toimunud järgmised infopäevad ja vestlusringid:

- Koostöös MTÜ-ga Oma Pere asendushoolduse nädal Tartus märtsis 2022: teavitustegevused 3 päeva jooksul: 1) kasuvanemluse teemaline vestlusring, 2) filmiõhtu (film „Heade kätes“) ja kasuvanemluse teemaline vestlusring, 3) seminar Tartu Ülikoolis „Mis on asendushooldusel kasvava lapse seljakotis ja mida sellega peale hakata?“:

<https://sotsiaalkindlustusamet.ee/et/uudised/laps-pereootel-asendushoolduse-ja-kasuvanemluse-nadal-tartus-15-17-martsil-2022>

- Koostöös MTÜ-ga Teadlik Lapsevanem vestlusring laste huviringide õpetajate ja treeneritega, kes töötavad mh asendushooldusel kasvavate lastega (Rahvusvahelises Rahvuskultuuride Ühenduses „Lüüra“),

Lisaks (plaanis):

- 01.06.2022 teavitusaktsioonid lastekaitsepäeval Tallinnas ja Tartus (inimestega suhtlemine kasuvanemluse teemal ning info, sh voldikute jagamine).

- 08.06.2022 koostöös MTÜ-dega Oma Pere, Teadlik Lapsevanem ja Igale Lapsele Pere toimub asendushoolduse teemapäev ida piirkonnas (Jõhvis) – osalevad kohalike omavalitsuste spetsialistid, pere- ja asenduskodude esindajad, hoolduspered. Lisaks toimub sama päeva õhtul teavitusüritus - filmiõhtu ja kasuvanemluse teemaline vestlusring:

<https://sotsiaalkindlustusamet.ee/et/uudised/asendushoolduse-teemapaev-johvis-8-juunil-2022>.

- Koostööpartnerid-organisatsioonid korraldavad kohtumisi kaisesesvalt (nt MTÜ Igale Lapsele Pere Hiiumaal aprillis, samuti on plaanis kohtumine juulis; MTÜ Teadlik Lapsevanem korraldab teavituskohutumise juunis).

Toimuvad ettevalmistused asendushoolduse ja kasuvanemluse teemalise saatesarja tootmiseks – läbirääkimised ja väikehanke koostamine. Plaanis on 4 saatet eesti ja 4 saatet vene keeles jõulueelsel ajal. Võimalusel toetatakse tegevust välimeedia reklaamiga. Eesmärk on ühiskonna informeerimine, asendushoolduse ja kasuvanemluse normaliseerimine ning uute hooldusperede leidmine.

Jooksev tegevus: suhtlus kohalike omavalitsuste jt koostööpartneritega (MTÜ-d, meediaväljaanded), info uuendamine jms.

Il poolaasta põhifookuseks on teavitustegevused Ida piirkonnas (toimuvad läbirääkimised KOVdega).

Teisel poolaastal on läbi viidud mitmed intervjuud perede, laste ja noortega ning asendushoolduse valdkonnas tegutsevate spetsialistidega ning valmis on saanud kirjalikud lood (dubleeritult nii eesti kui ka vene keeles) mis on avaldatud erinevates meediakanalites (sh suurtes väljaannetes ja sotsiaalmeedias) ning lisatud veebilehele Tark Vanem (www.hoolduspere.ee) ja jagatud kohalike omavalitsustega jt koostööpartneritega asendushoolduse uudiskirja kaudu:

- Hoolduspere lugu: Geipaari teekond lapsevanemateks: „Päev pärast sünnipäeva saime kõne, et üks väike tüdruk vajab kodu“ - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/geipaari-teekond-lapsevanemateks/>;
- Erihoolduspere lugu: „Võtsin enda perre teismelise, kes hulkus, laamendas ja varastas“ - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/votsin-enda-perre-teismelise-kes-hulkus-laamendas-ja-varastas/>;
- Lastearsti arvamislugu: „Vastsündinute arst: sõltlastel sünnivad sõltlastest beebid. Nad peavad saama võõrutusravi“ - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/vastsundinute-arst-merle-paluste/>;
- Laste lugu: „Lastekodus kasvavate laste hingkriipivad lood: veel kodus elades pidime maja pragudesse lund toppima, et veidigi soojem oleks“ - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/lastekodulaste-lood-2022/>;
- Hoolduspere lugu: „Seto ülemsootska Anzelika Gomozova kasvatab last, keda nägi esmalt unes“ - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/seto-ulemsootska/>;

- Lisaks valmis koostöös Postimees grupi lugu: „Mida elus ette võtta? Raha, karjäär... Või pakkuda kodu neljale lapsele?“ - <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/mida-elus-ette-votta-raha-karjaar-voi-paasta-neli-lastekodulast/>;

Sügisel 2022 on ERR Vikerraadio eetris ilmunud 3 asendushoolduse ja kasuvanemluse teemalist saadet, saatejuht Krista Taim, külalisteks: pered ja valdkonna spetsialistid (eesti keeles) - <https://tarkvanem.ee/kasupere/taskuhaaling/>.

2022. aasta lõpus on valminud *podcast* „Igal lapsel on õigus õnnelikule lapsepõlvele!“. Taskuhäälingus on juttu hooldusperedest ja kriisihooldusperedest - <https://tarkvanem.ee/kasupere/taskuhaaling/>.

Perioodil 01.06.-31.12.2022 on ilmunud 5 asendushoolduse teemalist uudiskirja (jagatud kohalike omavalitsustega jt huvilistega):

- 06.06.2022
https://ai1qg9fq.smai.ly/browser/6L4b3uBQbUxsFQOtKIFhNWthyrq6jZiypDd_fJeLw5la3eIOSHOT5q54njARKCYC3JB57j23WwGza5spPIQWxITciz6CsuvlbpDfBI9O56T1bKJLVgYn0-wmsyzo7-z1TjYvg_xa-7i02rm98vkvfnDFxbp0R4V5pZPvR3kWWYlgCrJQctfh6g../
- 10.08.2022
https://ai1qg9fq.smai.ly/browser/zsPZxvbNhws9n7RCuzeSdVE8AnAF31FBpDd_fJeLw5la3eIOSHOT5q54njARKCYC3JB57j23WwGza5spPIQWxITciz6CsuvlbpDfBI9O56T1bKJLVgYn0-wmsyzo7-z1TjYvg_xa-7i02rm98vkvfygmPNSxhZgdAnB9YNeJBdaFS4zFTIAQ../
- 28.09.2022
https://ai1qg9fq.smai.ly/browser/SkeCLAakiucGoKR6wFXu_S0J-DTx5PB5pDd_fJeLw5la3eIOSHOT5q54njARKCYC3JB57j23WwGza5spPIQWxITciz6CsuvlbpDfBI9O56T1bKJLVgYn0-wmsyzo7-z1TjYvg_xa-7i02rm98vkvfvcYMKD23mvXK2Dr_b7cK4Fuf2xmlohblQ../
- 22.11.2022
https://ai1qg9fq.smai.ly/browser/4Cr7YKNsM4fW12DAp70IHrHAbfR5lnN3pDd_fJeLw5la3eIOSHOT5q54njARKCYC3JB57j23WwGza5spPIQWxITciz6CsuvlbpDfBI9O56T1bKJLVgYn0-wmsyzo7-z1TjYvg_xa-7i02rm98vkvfhWmCziKXfxBnhVHXuAM0OIA8358sEx8Tg../
- 14.12.2022
https://ai1qg9fq.smai.ly/browser/9DXFzTAKbWv-RND6qmHRlraUvr8Xmc6wpDd_fJeLw5la3eIOSHOT5q54njARKCYC3JB57j23WwGza5spPIQWxITciz6CsuvlbpDfBI9O56T1bKJLVgYn0-wmsyzo7-z1TjYvg_xa-7i02rm98vkvfiID3DCW3GPHTAc9gHxHm1RA8358sEx8Tg../

On toimunud järgmised koostöö- ja teavitusüritused (infopäevad, vestlusringid jm):

- 08.06.2022 koostöös MTÜ-dega Oma Pere, Teadlik Lapsevanem ja Igale Lapsele Pere toimus asendushoolduse teemapäev ida piirkonnas (Jõhvis) – osalesid kohalike omavalitsuste spetsialistid, pere- ja asenduskodude esindajad, hoolduspered. Lisaks toimus sama päeva õhtul teavitusüritus - filmiõhtu ja kasuvanemluse teemaline vestlusring <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/uudised/asendushoolduse-teemapäev-johvis-8-juunil-2022>
- 27.08.2022 osalemine Pere ja Kodu Vanemluse konverentsil teemaga „Kuidas pakkuda hoolt ja armastust lapsele, kel ei ole võimalik kasvada sünniperes? Ausalt ja avatult kasuvanemlusest“ - <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/uudised/tule-27-augustil-pere-ja-kodu-vanemluse-konverentsile-juttu-tuleb-ka-kasuvanemlusest>; järelvaadav siin: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/kasuvanemad-elise-ja-norman/>;
- 14.09.2022 koostöökohtumine Ida piirkonna kohalike omavalitsuste esindajatega (Jõhvi Vallavalitsus, Kohtla-Järve Linnavalitsus ja Toila Vallavalitsus). Kohtumise teemaks oli: lastele perede leidmine piirkonnas ja teavitustegevus. Lisaks on toimunud suhtlus Narva Linnavalitsuse ja Narva-Jõesuu Linnavalitsuse esindajatega.
- 14.12.2022 koostöös MTÜga Igale Lapsele Pere vestlusring Kohtla-Järvel teemal „Laps on pereootel“, kuhu olid oodatud kõik kasuvanemluse teemast huvitatud piirkonna elanikud – kajastatud sotsiaalmeedias <https://www.facebook.com/events/557793946181040/?ref=newsfeed>, samuti televisioonis ja ajalehtedes;

19.11.2022 ilmus televisiooniprogrammis Kanal2 eetris saade „Tere tulemast hoolduspereks!“ - https://www.youtube.com/watch?v=H_0SD1HHUA8 (koostöö- ja litsentsileping MTÜga Uudised.tv). Lisaks

saate kordused: Duo5 ja Duo4; samuti järelvaatamine: Telia ja Elisa TV digiteenuse kliendid, Kanal 2 Veebi TV (www.kanal2.ee), Eesti Messid Youtube, Facebook. Saate pikkus on 24 minutit, eesti keeles, pealkiri „Tere tulemast hoolduspereks!“. Subtiitrid eetrifailist monteeritud SKA versioonile vene keeles.

2022. aasta lõpuks on koostöös ERRga valminud dokumentaalsarja „Koduteel“ (vene keeles „Домой“ 8 osa (4 eesti keeles ja 4 vene keeles eestikeelsete subtiitritega, iga osa pikkus on 28 minutit ning igas osas on 2 lugu, kokku 16 lugu). Saadete sisuks on asendushoolduse ja kasuvaranemluse teemade tutvustamine: laste eraldamine perekonnast, lapsed asutusepõhisel asendushooldusel, lapsed perepõhisel asendushooldusel ehk kasuperedes ja kasuvaranemluse eri vormid, lapse identiteet ja side bioloogilise pere ning teiste oluliste inimestega. Eestikeelsed osad olid ETV eetris 28.11, 05.12, 12.12 ja 19.12 kl 20.00 ning on järelvaadatavad ERR meediakeskonnas Jupiter <https://jupiter.err.ee/1608792040/koduteel?fbclid=IwAR0NiLPpWvjOcX1hd7xQQsxHKqDZXCOGPwvAd5W737J06NtWaR71VWSQZD8>, samuti veebis <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/>. Venekeelsed osad olid ERR televisiooniprogrammis ETV+ eetris 19.-22.12 kl 20.30 ning on järelvaadatavad samuti meediakeskonnas Jupiter ja veebis www.hoolduspere.ee.

21.12.2022 hooldusperede teema saates „Pealtnägija“ <https://www.err.ee/1608827968/pealtnagija-uuriskes-soovivad-saada-laste-hooldusperedeks>.

2022. aasta eelarvest on kulunud 93%.

01.01.2023 - 31.12.2023

Kirjalik meedia:

Perioodil jaanuar-mai 2023 sai viidud läbi mitmeid intervjuusid perede ja noortega ning kirjutatud artikleid ja juhtnööre nii kasuvaranematele kui ka asendushoolduse valdkonna spetsialistidele. Kirjalikud lood (osad neist tõlgitud ka vene keelde) avaldati erinevates meediakanalites (sh suurtes väljaannetes (nii paberandjal kui ka veebis) ja sotsiaalmeedias) ning veebilehel Tark Vanem (www.hoolduspere.ee). Kõik lood said jagatud kohalike omavalitsustega jt koostööpartneritega asendushoolduse uudiskirja kaudu.

Ajakirja Eesti Naine jaanuarinumbris ilmus hoolduspere lugu „53aastaselt emaks. „Kahtlesin, kas minu vanuses üksikule naisele lapsi antakse.“: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/53aastaselt-emaks-kahtlesin-kas-minu-vanuses-üksikule-naisele-lapsi-antakse/>

Jaanuaris ilmus Tarkvanemas intervjuu asendushoolduse valdkonna spetsialisti Nadežda Leoskiga „Mitte kunagi ei ole hilja otsida lapsele peret!“: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/nadezda-leosk-mitte-kunagi-ei-ole-hilja-otsida-lapsele-peret/>

Jaanuaris avaldasime Tarkvanemas 2022. aasta tulemuste ülevaate: „2022. aastal paigutati hooldusperedesse rohkem lapsi kui varem, aga uutelt peredelt tuli avaldusi vähem“: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/ulevaade-2022-aastal-paigutati-hooldusperedesse-rohkem-lapsi-kui-varem/>

Veebruaris avaldasime levinumad müüdid, aga ka reaalsed olukorrad, mis takistavad kohaliku omavalitsuse lastekaitse spetsialistil last asenduskodust hooldusperre paigutamast: „Teismeline on asenduskodus nii harjunud, et ei tahagi enam hooldusperre minna“: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/lastekaitsjate-muudid-ja-tegelikkus-2023/>

Märtsis avaldasime abistavad juhtnöörid ja teavitustmaterjalid kohalikele omavalitsustele, aitamaks leida kohalikul tasandil uusi hooldusperesid: <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/uudised/laps-pereootel-kuidas-saab-kohalik-omavalitsus-aidata-hooldusperesid-leida>

Aprillis avaldasime Tarkvanemas ülevaate riigi toest kasuvaranematele: „Kuidas pakkuda peret vajavale lapsele kodu ja armastust ning kuidas riik sind seejuures toetab“: <https://tarkvanem.ee/kasupere/kuidas-riik-kasuvaranemaid-toetab/>

Aprillis ilmus juhtnõr „Laps ja kasupere meedias. Kuidas anda ajakirjanikule intervjuud lapse õigusi riivamata?": <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/laps-ja-kasupere-meedias-kuidas-anda-ajakirjanikule-intervjuud-lapse-õigusi-riivamata>

Ajakirja Eesti Naine maikuu numbris ilmus lugu murdeehalisena asenduskodust hooldusperre saanud noorest: „Läksin ise lastekodu ukse taha ja palusin ennast vastu võtta.“ Kaisa päevast, kui ta otsustas ema ja kasuisa juurest põgeneda: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/laksin-ise-lastekodu-ukse-taha-ja-palusin-ennast-vastu-votta/>

Asendushoolduse uudiskirjad:

Ilmus 3 uudiskirja, mida saab ligi 2000 valdkonna spetsilisti ja kasuperet:

Jaanuar: https://ai1qg9fq.smai.ly/browser/cXPNXxQpYaBEy5YN-Zcrmthyrq6jZiypDd_fJeLw5la3eIOSHOT5qgZWth4zh3imoaqJsMUILcv1Kkbt2YeBFVvECnDejzLGBk1UCLGm-oDJZx7v5rlZf1GmBVJlqS3tzx3aqUsZp7FFsnG5WNYLH7I3AsLLNEhnmziQmRKg_l/

Märts: https://ai1qg9fq.smai.ly/browser/ICLUWRvsmFmVi41fEE01L5Q-1CYXTom9pDd_fJeLw5la3eIOSHOT5qgZWth4zh3imoaqJsMUILcv1Kkbt2YeBFVvECnDejzLGBk1UCLGm-oDJZx7v5rlZf1GmBVJlqS3tzx3aqUsZp7jSDY2hGw9WCKsWyTLEbZioA-QXonZ7Ck_/

Mai: https://ai1qg9fq.smai.ly/browser/dNU84VIYKsu2py7tHYr7bfYzfipgDExopDd_fJeLw5la3eIOSHOT5qgZWth4zh3imoaqJsMUILcv1Kkbt2YeBFVvECnDejzLGBk1UCLGm-oDJZx7v5rlZf1GmBVJlqS3tzx3aqUsZp6eOIZPGPiwofxe0dSUxnCjHa1IZFIDjrM_/

Tele:

Veebruaris oli ETV saates Ringvaade Setomaa ülemsootska Anzelika Gomozova: „Laps küsis alguses iga päev, millal ta turvakodusse tagasi läheb“: <https://tarkvanem.ee/kasupere-artiklid/setomaa-ulemsootska-hooldusperre-ema/>

ETV saade "Selge pilt" võttis aprillis fookusesse peresuhted, portreteeriti hooldusperest lapsendajaks saanud ema Inna Klaost: <https://jupiter.err.ee/1608948167/selge-pilt>

Sündmused:

4. veebruaril toimus Tallinnas Viru hotelli konverentsikeskuses tänuüritus 2022. aastal filmides ja raadiosaadetes osalenud peredele. Osales 61 täiskasvanut (sh 7 SKA töötajat) ja 40 last. Fotogalerii: <https://www.dropbox.com/scl/fo/k5qbb5gjcujkpncqctfq4/h?dl=0&rlkey=j94m4rq99b4I3bpdIwls007bx>

Sotsiaalmeedia:

Järjepidevalt avaldame erinevaid artikleid ja uudiseid ka Sotsiaalkindlustusameti ning Tark Vanem Facebooki lehel. Efektiivsemaks oma sõnumite edastamiseks sotsiaalmeedias oleme alustanud Facebookis postituste boostimist, et jõuda rohkemate inimesteni ning paremini sihitud sihtgrupini. Maikuu boostisime ühte artiklit.

Meeskond:

4.02.23 oli viimane tööpäev senisel teavitustegevuse nõunikul Nadežda Leoskil. 2.04.23 alustas tööd uus teavituse nõunik Valentina Paas (50% tööajaga).

Eelarvest on kasutatud 62,69%.

Teine poolaasta

02. detsembril korraldas Sotsiaalkindlustusameti laste heaolu osakonna asendushoolduse talitus Tallinna Ülikoolis seminari „Kuidas hoida ja toetada hooldusperet?“, kus osales ligi 100 inimest, teiste seas TLÜ sotsiaaltöö magistrandid ehk tulevased lastekaitsetöötajad, omavalitsuste ja MTÜ-de esindajad ning hooldus- ja kriisihoiduspered. Seminar oli kolmas omataoline, kus teemaks perepõhine asendushooldus, aga seekord keskendusime kitsamalt hooldusperede hoidmisele ja toetamisele.

Esinesid SKA asendushoolduse talituse juht Kaja Rattas, TLÜ sotsiaaltöö dotsent Ingrid Sindi, Mahena keskuse kriisinõustaja Tiina Naarits-Linn, MTÜ Oma Pere juht Liis Saarna, SKA asendushoolduse peaspetsialist Agnes Kulmar ja SKA hooldus- ja lapsendajaperede hindamise teenuse juht Irje Tammeleht. Vestlusringis astusid üles Põhja-Tallinna Valitsuse lapse heaolu spetsialist Marit Pauk, kriisihoiduspere vanemad Margit ja Kaido ning hooldusperede vanemad Külli ja Tuuli. Programm: <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/uudised/2-detsembril-toimub-tallinnas-seminar-kuidas-hoida-ja-toetada-hooldusperet>

Kriisidest tulenevat mõju mõistev täiskasvanu (lastekaitsetöötaja, asenduskodu töötaja, hoolduspere vanem) saab sünniperest eraldatud lapsele uues asupaigas juba esimestel minutitel, tundidel ja päevadel pakkuda turvalist tuge selliselt, et selle mõju on nähtav kohe ja ulatub kaugemale. Sellest rääkis seminaril Mahena keskuse kriisinõustaja Tiina Naarits-Linn, kelle ettekanne osutus tagasiside põhjal osalejate lemmikuks.

Seminari tagasisides vastati küsimusele „Kas soovitaksid sõbral / kolleegil / teistel valdkonna spetsialistidel taolisel seminaril osaleda?“ 100% „jah“.

Teavitustegevuste raames soetati ka mitmeid kasulikke töövahendeid:

- „Lausete lõpetamise kaardid“, mis on loovad, paindlikud ja mängulised abivahendid lapsega kontakti saavutamiseks ning eneseväljenduse toetamiseks nii lapsevanematele kui ka lastega töötavatele spetsialistidele. Kaarte saavad kasutada oma töös SKA töötajad, kes tegelevad hooldusperede ja lapsendajate hindamisega. Samuti saame kaarte kasutada koostöös KOV lastekaitsetöötajatega ning teiste võrgustikupartneritega, tutvustades ja näitlikustades erinevaid võimalusi lapse arvamuse väljaselgitamiseks lastekaitsetöös asendushoolduse valdkonnas.
- Raamat „Aitaja vari“ (M. Lindqvist), mida jagada tunnustuseks ja tänuks aktiivsetele kriisihoidusperedele ning teistele headele koostööpartneritele. Raamat keskendub sellele, mida iga aitaja peaks silmas pidama, et jaksata oma tööd teha ja elus toime tulla, teadvustades ja hoides hädavajalikke piire enda ja abistatava vahel. Raamatus käsitletu võimaldab teadvustada aitaja rolliga kaasnevaid võimalikke riske eesmärgiga ennetada kurnatust või läbipõlemist.
- „Lapse elulooraamat“, mida saab tutvustada ja jagada lapsendaja- ja hooldusperedele ning kasutada teavitustöös lastekaitsetöötajatele lapse identiteediõigusest ning päritolu hoidmise ja toetamise tähtsusest ja võimalustest.
- Kinkeraamatud koostööpartneritele tunnustamiseks ja tänuks meie tegevuste toetamisel.

Eelarvest kasutati 96%.

KOKKUVÕTTEKS 2020-2023

TAT perioodi jooksul on ellu viidud mitmekesiseid teavitustegevusi eesmärgiga leida juurde uusi hooldusperesid ning normaliseerida asendushoolduse ja kasuvanemluse teemat ühiskonnas. Tegevuste ring on olnud väga mitmekesine: teatrietendus („Südames sündinud“), temaatiline veebileht hoolduspere.ee, trükitud infomaterjalid, uudiskiri, väli-, digi-, trükimeedia kampaaniad, persooni- ja kogemuslood erinevates väljaannetes, aruteluüritused avalikkusele ja valdkonna spetsialistidele, telesaated, raadiosaated, podcastid, selgitavad temaatilised lühivideod, filmiõhud ja vestlusringid jpm. Tegemist ei ole valdkonnaga, kus oleks võimalik saavutada kiireid tulemusi. Selleks, et hooldusperede arv kasvaks, on vaja olla järjepidevalt nähtaval. Kuna inforuum on tänapäeval killustunud ning sobivaid peresid võib leida väga erinevate ühiskonnagruppide seas, on vaja teha teavitust erinevates formaatides ja kanalites. TATi raames ellu viidud tegevused on andnud palju olulisi kogemusi ning tõstnud ühiskonna

teadlikkust asendushoolduse valdkonnast. 2024. aastast jätkatakse teavitustegevuste elluviimist riigieelarve vahenditest.

Alamtegevuse nr ja nimetus ⁶	2.1.5 Arendustegevused (alates 2017. aastast)		
Tegevuse või alamtegevuse planeeritud algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.08.2017 – 31.12.2023	Tegevuse või alamtegevuse tegelik algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	28.08.2017- 31.12.2023

Tegevuse või alamtegevuse lühiülevaade ja hinnang tegevuse elluviimisele, sh parimad praktikad, esinenud probleemid ja ettevõetud abinõud.

Arendustegevused KAVANDATUD: 01.08.2017– 31.12.2022 TEGELIK: 28.08.2017- 31.12.2023

01.06.2017 – 31.12.2017

Asendushoolduse nõunik alustas tööd alates 28.08.2017. Arendustegevuste läbiviimise käigus on toimunud erinevad kohtumised siht- ja sidusgruppidega ning valminud tööprotsesside kirjeldused ning soovituslikud juhised KOV-idele asendus- ja järelhooldusteenuse korraldamiseks. Juhendmaterjalide koostamise eesmärgil olid korraldatud järgmised infopäevad ja kohtumised KOV-idega:

15.09.2017 infopäev Põhja piirkonnas;
 17.10.2017 infopäeva Lõuna piirkonnas Jõgeva MV-s;
 18.10.2017 kohtumine Pärnu linnavalitsuses;
 20.09.2017 kohtumine Ida piirkonna MTÜ-de ja teenuseosutajatega Narvas;
 25.10.2017 infopäev Ida piirkonnas;

KOV-idel, hooldusperedel ning võrgustikku kuuluvatel organisatsioonidel on tekkinud asendushoolduse muudatustega seoses mitmeid küsimusi. Küsimusi on selgitatud nii individuaalselt kui infopäevadel, sh on selgitatud muudatuste eesmärgid ja rakendatavaid abinõusid. Sai valmis ülevaatlik materjal asendushoolduse korraldamiseks, mis asub [siin](#). Samuti sai lisatud info SKA kodulehele hoolduspereks saada [soovijatele](#). Jätkub KOV-ide ja hooldusperede nõustamine.

Hooldusperede riikliku süsteemi käivitamise eesmärgil korraldati asendushoolduse meeskonna koolitust, mis toimus 20.12 - 21.12. Koolituse teemaks oli asendushoolduse muudatused ning KOV-ide nõustamine rahastamise, õigusaktide, tugiteenuste teemal, tutvustati ajutist lahendust kuni STAR registri valmimiseni ning anti ülevaade PRIDE koolitusest ja pereuuringust. Toimusid ka suuremad seminarid piirkondades; 07.12.2017 Tartus, 14.12.2017 Tallinnas ja 19.12.2017 Jõhvis. Seminarid olid suunatud sh ka avalikule võrgustikule. Kõik planeeritud arendustegevused on Sotsiaalministeeriumiga läbi räägitud ning täidetud õigeaegselt.

01.01.2018 – 31.12.2018

Alates 01.01.2018 jõustusid SHSi muudatused asendushoolduse valdkonnas ning asendus- ja järelhooldusteenuse korraldamise ülesanne anti üle kohalikele omavalitsustele. Toetusfondi kaudu eraldati KOV-dele vahendid teenuste osutamiseks ja korraldamiseks ning hooldusperede toetamiseks.

Seoses sellega tekkis põhjendatud vajadus mitmete oluliste SKA tehtavate arendustegevuste järele ning vajadus nõustada ja toetada KOV-e uute kohustuste täitmisel. Oleme korraldanud maakondlikke asendushoolduse muudatusi tutvustavaid seminare (kokku 16 seminari). Seminaridel osalesid KOV-ide lastekaitsetöötajad, sotsiaalvaldkonna nõunikud, sotsiaalosakonna juhatajad, abivallavanemad ja teenuseosutajad. Seminaride toimumiskohad on märgitud Lisas 1.

Seminaridel käsitleti asendus- ja järelhoolduse korraldamisega kerkinud küsimusi juhtumipõhiselt, selgitati asendushoolduse rahastamist ja lepingute jätkamist ning uute lepingute sõlmimist. Samuti tutvustati asendushoolduse ja järelhoolduse tugiteenuseid. Täpsemalt on kohtumised kirjas Lisas 1.

⁶ Kui tegevusel ei ole alamtegevusi, siis täidetakse lahter vastavalt „Alamtegevus puudub“ ja alljärgnevad lahtrid täidetakse tegevuse kohta. Kui alamtegevusi on rohkem kui üks, lisatakse ridu.

Veebruaris Ilmus ajakirjas Sotsiaaltöö asendushoolduse muudatuse tutvustav artikkel. Aasta alguses (u. kuni aprilli keskpaigani) toimus KOV-ide, teenuseosutajate, MTÜ-de ja perede aktiivne nõustamine ja muudatustega seoses kerkinud küsimustele vastamine telefonitsi ja e-kirja teel. Paralleelselt täiendati asendushoolduse KKK küsimuste rubriiki ning asendus- ja järelhooldusteenuse korraldamise juhiseid. Mais valmisid asendushoolduse teemalised voldikud koos tugiteenuseid tutvustava infoga ning põhjaliku protsessikirjeldusega. Paralleelselt käivitati hooldusperede riiklikku süsteemi, täiendati ja ajakohastati siseprotsesse ning perede hindamisega seotud juhiseid. Põhjusel, et STAR hooldusperede register ei saanud õigeaegselt valmis, olime sunnitud välja mõtlema ajutise lahenduse ning töötasime välja registrit asendava andmehoidja ning teostasime toiminguid lapsendajaregistris. Koostöös SKA kvaliteediosakonnaga koostasime asendushooldusteenuse kvaliteedijuhise hooldusperedele, kus sõnastasime teenuse kvaliteedi ühtseid põhimõtteid, teenuse kriteeriumi sisu ja kontrollmehhanisme. Tegevusi viidi ellu töid tellimata. Eelarvet on tegevuste jaoks kulunud 3% eelarvest ning tegevused on ellu viidud vastavalt planeeritud ajakavale.

Teisel poolaastal jätkati arendus- ja koostöötegevuste elluviimist. Toetamaks asendushoolduse meeskonna jätkusuutlikku funktsioneerimist vajalike muudatuste elluviimisel ja seatud eesmärkidele jõudmist, korraldati SKA asendushoolduse meeskonnale arendustegevuste raames temaatilisi koolitusi ja supervisioone. Tegevuste oodatavaks tulemuseks on asendushoolduse muudatuste rakendamise toetamine, asendushoolduse valdkonna spetsialistide kompetentsi toetamine ja tegevuste ühtlustamine, süsteemi kui terviku arendamine. Nimetatud tegevused aitavad kaasa ESF perioodi ajal alustatud tegevuste jätkusuutlikkusele jätkamisele ka projekti lõppemise järel. Asendushoolduse meeskonna supervisiooni ja koolitusi viis läbi Eesti Pereteraapia Kool. Koolitused ja supervisioonid toimusid: 11.09, 25.09, 31.10, 27.11-28.11. Lisaks asendushooldus- ja järelhooldusteenuse korraldamiseks kohaliku omavalitsuse üksusele suunatud soovitusliku juhise täiendamine, samuti valdkonna infolehe täiendamine (info hoolduspereks ja lapsendajaks saada soovijale). Eelarvet on tegevuste jaoks kulunud 25% 2018.aasta eelarvest ning tegevused on ellu viidud vastavalt planeeritud ajakavale.

01.01.2019 - 31.12.2019

Jätkusid asendushoolduse teemalised arendus- ja koostöötegevused.

Toimusid mitmed kohtumised ja ümarlauad Sotsiaalkindlustusameti lastekaitse osakonna töötajatele, KOV lastekaitse spetsialistidele jmt partneritele eesmärgiga muuta tõhusamaks KOV nõustamist asendushoolduse teemadel (sh toetusfondi kasutamine, juhtumitöö jm teemad).

14.03 – võrgustikukohtumine Sotsiaalministeeriumis SKA asendushoolduse valdkonna spetsialistide, KOV lastekaitse spetsialistide jm partneritega eesmärgiga tõhustada omavahelist koostööd läbi rollisalguse ja vastutuse piiride kokku leppimise (vastutus ja rollid, mis puudutab lapse eraldamist ning asendushooldusele suunamist jm).

Asendushoolduse valdkonna arengute kitsaskohtadena võib välja tuua erinevate osapoolte erinev praktika ja kogemus, vähene koostöö asendushoolduse muudatuste valguses ning spetsialistide koolitusvajadus (sh KOV lastekaitsetöötajate vajadus koolitada end teemal lapse arvamuse ära kuulamine ning asendushooldusel viibiva lapse sidemete säilitamine tema päritolu perekonnaga, sh võimalusel nendega kontakti hoidmine).

Uuel poolaastal jätkuvad järgmised tegevused asendushoolduse valdkonna arendamiseks: erinevate võrgustikupartnerite kohtumised koostöö tihendamiseks ning praktika ühtlustamiseks; asendushoolduse valdkonna spetsialistide (sh SKA ja KOV lk töötajate) koolitused; jmt.

2019. aastaks planeeritud eelarvest on 31.05.2019 seisuga kasutatud u 5%. Esimesel poolaastal on eelarvekasutus vähene, kuna on tegeletud arendustegevuste konkreetsema vajaduse välja selgitamisega. Koondatud info põhjal on planeeritud teise poolaastasse täiendavaid tegevusi, mistõttu teisel poolaastal kasutatakse valdav enamuse planeeritud eelarvevahendeid.

Teisel poolaastal toimusid asendushoolduse teemapäevad:

4.06.2019 – Ida piirkonnas Jõhvis

11.10.2019 – Lõuna piirkonnas Kambjas

12.11.2019 – Põhja piirkonnas Tallinnas.

Lääne piirkonna esindajad osalesid lõuna ja põhja teemapäevadel.

Teemapäevade eesmärgiks oli tuua kokku asendushoolduse valdkonna erinevad osapooled (riigiasutused, kohaliku omavalitsuse esindajad (lastekaitsetöötajad ja valdkonnajuhid), asendushooldusteenuse osutajad, pered). Üritusel oli lisaks lühikesele info jagamisele põhirõhk ühistel grupiaruteludel teemadel, mis asendushoolduse valdkonna arendamiseks on olulised. Fookuses olid teemad: lapse õigus päritolule ja suhtele bioloogilise perega, erinevate osapoolte rollid suhte säilitamises, probleemid ja lahendused – kogemuste jagamine; töö lapse elulooga, sh elulooraamatu meetod. Osapoolte kokkutoomine, et valdkonnas ühist väärtusruumi arendada, on väga oluline. Sarnaste kohtumistega on plaanis jätkata ka 2020. aastal.

Toimusid projekti meeskonna poolt asendushooldusteenuse osutajate külastused, et läbi vahetu suhtlemise kuulda teenuseosutajate arvamusi teenuste korraldamisest ja vajadustest, jagada põhjalikumalt infot projekti teenuste kohta ning saada sisendit tugiteenuste arendamisse.

- 5.-6.06.2019 külastas projekti meeskond Kohtla-Järve SOS Lasteküla, Narva-Jõesuu SOS Lasteküla ning Narva Lastekodu.
- 11.09.2019 külastas projekti meeskond Tilsa perekodu ja Taheva sanatooriumit.

Toimusid projekti meeskonna koolitused, supervisioonid ja strateegiakohtumised eesmärgiga arendada koostöövõimekust meeskonnas, jõuda ühtsete arusaamadeni eesmärkidest ning rollidest ja panna paika tegevusplaan prioriteetsete projekti tegevuste elluviimiseks. Kuna projekti meeskonna liikmed asuvad 4 asukohas üle Eesti on sellised kohtumised äärmiselt olulised, et tegevuste elluviimine ühtselt ja aktiivselt saaks toimuda. Meeskonnakoolitus toimus 10.09.2019, strateegiakohtumine 7.11.2019, supervisioon 25.11.2019.

Trükiti paberversioonina materjali „Asendushooldusel täisealiseks saavate noorte iseseisvumise ja elluastumise toetamine. Soovituslik juhend asendus- ja järelhooldusteenuse osutajatele“. Seni oli materjal kättesaadav elektrooniliselt SKA kodulehel, kuid paberil on selle kasutamise võimalus sihtgrupi poolt oluliselt suurem. Materjali jagatakse erinevatel kohtumistel asendus- ja perekodude töötajatega ning huvi korral ka KOV lastekaitsetöötajatega.

2019. a eelarvest kasutati 94%.

01.01.2020 - 31.12.2020

Arendustegevuste raames oli planeeritud lastega vestlemise koolitus aprillis ning piirkondlikud kohtumised KOV lastekaitsetöötajate, asendus- ja perekodude, hooldus-, eestkoste- ja lapsendajaperede ning SKA vahel aprillis-mais. Koroonaviirusega seotud piirangute tõttu jäid need üritused esimesel poolaastal ära ning on planeeritud teise poolaastasse.

Arendustegevuste eelarvest on kulunud 2,25%.

Teine poolaasta

Arendustegevuse raames viidi läbi järgmised koolitused:

- 29.10.2020 lastega vestlemise koolitus SKA kvaliteediosakonna järelevalveametnikele. Kuna lastega vestlemine on oluline osa järelevalvest, on vaja sellealaseid teadmisi ja oskuseid pidevalt arendada ja värskendada. Koolituse põhirõhk oli praktilistel harjutustel.
- 3.12.2020 koolitus „Traumateadlik hoolitsus“ SKA lastekaitse osakonna asendushoolduse talituse ja kvaliteediosakonna töötajatele. Koolitus oli vajalik, et olla rohkem kursis tänapäevaste lähenemistega traumakogemusele ja selle mõjudele; meetoditega, kuidas aidata traumateadlikku last. Selline teadlikkus on vajalik nii perede hindamisel ja ettevalmistamisel, nõustamisel kui järelevalve teostamisel.

- 18.12.2020 koolitus „Nügimine ehk müksamine“ (teooria ja praktika) kogu SKA asendushoolduse talituse meeskonnale. Koolitus oli vajalik, et leida erinevaid uusi võimalusi paremate tulemuste saavutamiseks nii perede värbamisel, tugiteenuste osalemises, koostöös partneritega jms.

Asendushoolduse teemapäevi ja seminare 2020. aastal läbi viia ei õnnestunud koroonapandeemia tõttu. Eelarvest on seetõttu kasutatud 50%.

01.01.2021 - 31.12.2021

Kompetentsimudelid asendushoolduse valdkonnas

Et asendushoolduse kvaliteeti süsteemselt arendada, on alustatud valdkonnas oluliste ametikohtade, teenuseosutajate jt võtmeisikute kompetentsimodelite loomisega. Kompetentsimudelid kirjeldavad, millised oskused, teadmised, hoiakud, omadused aitavad inimesel ülesandeid ootuspäraselt täita ning saavutada häid tulemusi. Seega aitab kompetentsimudel värvata, hinnata ja valida asendushoolduse valdkonnas erinevatesse rollidesse sobivaid inimesi, kellel on oskused, teadmised, hoiakud ja omadused, mis aitavad olla edukad. Kompetentsimudel aitab ka hinnata, kus on arengu- ja koolitusvajadused.

Planeeritakse välja töötada järgmised kompetentsimudelid:

1. SKA lastekaitseosakonna peaspetsialistile, kes hindab inimese sobivust lapsendajaks või hoolduspereks;
2. hoolduspere vanemale ja lapsendajale;
3. asendus- ja perekodu kasvatajale ja perevanemale;
4. hooldus-, eestkostes- ja lapsendajaperede peretoetajale.

I poolaastal viidi läbi hange kompetentsimodelite koostamise tellimiseks, eduka pakkujaga sõlmiti leping 21.05.2021. Esimesena alustatakse SKA lastekaitseosakonna peaspetsialisti kompetentsimodeli väljatöötamist.

Supervisioonid ja koostöökohtumised

Selleks, et hoida ja tugevdada töötajate infovahetust, koostöötahet, motivatsiooni, toimusid järgmised koostöökohtumised ja supervisioonid:

- Projektijuht osaleb regulaarselt asendushoolduse talituse juhtrühma koosolekutel, et tõhustada infovahetust ja koostööd projekti tegevuste ning talituse teiste arendustegevuste vahel.
- 14.04.2021 veebisupervisioon projekti töötajatele

Eelarvest on kasutatud alla 5%. Suurem osa eelarvest leiab kasutust teisel poolaastal, kui piirangute ja viiruseohu vähenemine lubab eeldatavasti korraldada erinevaid vajalikke üritusi ning toimuvad kompetentsimodelite koostamise lepingujärgsed väljamaksed.

Teine poolaasta

08.10.2021 valmis Sotsiaalkindlustusameti asendushoolduse peaspetsialisti kompetentsimudel.

Peaspetsialisti kompetentsimodeli loomise eesmärgid olid:

- peaspetsialisti rolli täpsem määratlemine asendushooldusega tegelevate organisatsioonide hulgas;
- ühtsete väärtuste ning hoiakute kujundamine ja hoidmine;
- ühtsete arengusuundade seadmine.

Peaspetsialisti kompetentsimudel on abivahendiks uue töötaja värbamisel, koolitusvajaduse analüüsimisel ja koolituste planeerimisel.

Teised planeeritud kompetentsimudelid otsustati rahastada teistest eelarvevahenditest, mis võimaldas need valmis saada varem (2021. aasta lõpuks) kui oleks projekti vahenditest võimalik olnud.

Projektijuht ja üks koordinaator osalesid peretoetaja kompetentsimodeli väljatöötamises, selle valmimine on planeeritud 2022. aasta algusesse. Projektijuht ja peaspetsialist osalesid kasuperede tugiteenuste

disaini väljatöötamise projektis. Nimetatud tegevusi rahastati teistest allikatest, kuid projekti töötajad panustasid oma aja ning teadmistega ja need on tihedalt seotud projekti tegevustega. Moreno Keskuse superviisoritele saadeti kutse perevanemate ja kasvatajate kompetentsimodeli loomise töörühmas osalemiseks.

Tegevuste plaanipärast elluviimist mõjutasid mõnevõrra koroonaviirusega seotud piirangud. Eelarvest on kulunud 78%.

01.01.2022-31.12.2022

Valminud on peretoetaja kompetentsimudel ning selle seletuskiri, mida tutvustati koostöös OÜ Heilikoga peretoetajatele ning tugiteenuseid osutavate organisatsioonide juhtidele 05.05.22 (kohtumine toimus veebi teel). Kompetentsimudel on avalikustatud SKA veebilehel.

Toimunud on järgmised koolitused, supervisioonid ja arenduskoosolekud:

- 19.01.22 Asendushoolduse tugiteenuste tiimi arenduskoosolek (2022.aasta eesmärkide seadmine)
- 9.02.22 Asendushoolduse tugiteenuste tiimi supervisioon
- 7.04.22 Asendushoolduse talituse koolitus "Jutuvestja saladused: kuidas veenda, inspireerida ja harida läbi lugude jutustamise" (koolitaja Jüri Preobraženski)

Teine poolaasta

15. septembril 2022 toimus Sotsiaalkindlustusametis koolitus „Kompetentsimodeli juurutamine asendus- ja perekodudes“. Koolitusel osales 19 osalejat asendus- ja perekodudest. Koolitaja oli Anneli Kikkas, OÜ Heiliko. Koolituse eesmärk oli anda osalejatele arusaam, mis on kompetentsimudel ja millist eesmärki see kannab. Koolitusel osaleja mõtestab kompetentsimodelit oma asutuse kontekstis ning teab kuidas kujundada kompetentsimodeli juurutamist toetavat organisatsioonikultuuri.

Koostati kompetentsimudel koos seletuskirja ja rakenduskavaga asendus- ja perekodu juhile. Asendus- ja perekodu juhi kompetentsimodeli eesmärk on luua nägemus juhust, kes on hoiakute ja väärtuste kujundaja ning hästi toimiva meeskonna eestvedaja, teenuse arendaja ja mõjutaja. Juhi ülesanne on meeskonna ja otsuste juhtimine, toimetulek keeruliste olukordadega, meeskonna värbamine, ühiste väärtuste kujundamine ning meeskonnaliikmete arengu toetamine ja tagasiside andmine ühiste ning individuaalsete eesmärkide saavutamisel. Hanke võitjaks osutus OU Heiliko, kelle esitatud pakkumus oli sisuliselt kõige sobivam ja soodsaim. OÜ Heiliko kasutas kompetentsimodeli koostamiseks järgnevaid meetmeid:

1. fookusgrupi ja individuaalintervjuud info kogumiseks;
2. laiem grupp testimiseks
3. töögrupp.

SKA Asendushoolduse talitusest osales töögrupis nõunik ja peaspetsialist.

Kompetentsimodelis ja seletuskirjas on kirjeldatud selgelt ja arusaadavalt juhi võtmekompetentsid, mis on tulemuste saamiseks vajalikud. Kompetentsimudel on praktilise väärtusega ning seda on lihtne ja mugav kasutada. Kompetentsimudel aitab hinnata, kus on juhil arenguvajadused ja milliseid muudatusi on vaja asutuse paremaks toimimiseks. Samuti on oluline teada milliseid kompetentse peavad juhid ise oma töö edus oluliseks ja edasiviivaks. Juhi kompetentsimodelile lisaks on koostatud rakenduskava ja juhised selle elluviimiseks. Rakenduskavas on välja pakutud hindamise tööriistad, juhi arendusplaan (sh ajakava), kuidas rakendada kompetentsipõhist süsteemi juhile ja asutusele tervikuna. 2023. aastal on planeeritud korraldada motiveerivad infopäevad ja mudeli tutvustusüritus. Kompetentsimudel tehakse 2023. a alguses kättesaadavaks SKA kodulehel.

Alustati animeeritud videode loomist kompetentsimodelite tutvustamiseks ja rakendamiseks. Videoklippide eesmärgiks on tutvustada asendushoolduse valdkonna kompetentsimodeleid.

Tellitud on kokku 6 videoklippi:

1. sissejuhatav lühiklipp, kus tutvustatakse üldiselt ja tekitatakse huvi kompetentsimodelite vastu ning selgitatakse, mis kasu neist on ja kuidas nad on kasutatavad igapäevatoos.

Ja 5 lühiklippi, kus tutvustatakse põhjalikult just konkreetset kompetentsimodelit ja selle rakendamise võimalusi igapäevatoos:

- a. lühiklipp asenduskodu kasvatajale/perekodu perevanemale, mis selgitab, kuidas ta saab kasvataja/perevanema kompetentsimudelit kasutada;
- b. lühiklipp hoolduspere vanemale, mis selgitab, kuidas ta saab hoolduspere vanema kompetentsimudelit kasutada;
- c. lühiklipp peretoetajale, mis selgitab, kuidas saab peretoetaja kasutada peretoetaja kompetentsimudelit ning hoolduspere kompetentsimudelit;
- d. lühiklipp asendus- ja perekodu juhile, mis selgitab, kuidas saab juht kasutada juhi kompetentsimudelit (valmib 2022. aasta lõpuks) ning kasvataja/perevanema kompetentsimudelit;
- e. lühiklipp kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötajale, mis selgitab, kuidas ta saab oma töös kasutada erinevaid kompetentsimudeleid.

Pakkumuse esitas 1 pakkuja ja hanke võitjaks osutus Joonmeedia OÜ, kes vastas hanketingimustele.

Töö teostamise tähtaeg on 28.02.2023. Videode stsenaariumide tekstiosa on koostanud OÜ Heiliko.

Loodud on lapsendaja- ja hoolduspereid ettevalmistav videoloeng. Videoloengu eesmärgiks on anda asendushoolduse valdkonnast ja kasuvanemat vajavast lapsest adekvaatne, ent samas toetav ja sõbralik pilt. Paljud pered, kes pöörduvad Sotsiaalkindlustusameti poole, pole eelnevalt kokku puutunud kasuvanemlusega ega asendushoolduse valdkonnaga. Seetõttu on nende perede arusaam lapsendamise või hoolduspereks hakkamise suhtes eluvõõras. Selle üsna loomuliku valdkonna-võõrusega aitavad toime tulla partner-tugiorganisatsioonide koolitused jm tegevused, aga perede vajadustest ja teenuse kvaliteedist lähtuvalt on mõistlikum, et pered saaksid ülevaate juba kohe kasuvanemluse hindamise ja ettevalmistuse tee alguses.

Analüüsi teenuse siseselt väga põhjalikult - millised teemad ja millises hindamise etapis peavad videoloengus kajastust leidma, et saadav kasu oleks maksimaalne. Videoloengut hakatakse kasutama lapsendaja- ja hoolduspereid hindamise ja ettevalmistuse protsessi alguses, pered saavad klipi lingi enne kui esitavad avalduse. Läbi videoloengu tutvustame tulevastele potentsiaalsetele kasuvanematele kolme peamist teemavaldkonda.

Videoloengu tehniline teostuse ostime sisse, väikestu hanke võitjaks osutus OÜ Vaas. Vastavalt pakkumuskutsele oli SKA ülesanne videoloengut läbiviiva spetsialistide e eestkõnelejate leidmine. Efektiivsem on, et videoloengus saavad sõna oma valdkonna kõige suuremad eksperdid ja eestkõnelejad, kes on olnud SKA koostööpartneriks aastaid. Aastate jooksul on partnerorganisatsiooni eestvedajatega välja kujunenud sisuline ja usalduslik koostöö, me teame eestkõnelejate veenvust, tõenduspõhisust ning oma valdkonna väga head tundmist. Lisaks tundus õige eestkõnelejad leida just lapsendaja- ja hoolduspereid tugisüsteemide hulgast, et peredel oleks hiljem, kui kasulaps juba peres, lihtsam leida tee neid toetava organisatsiooni poole.

Teemade lõikes esinevad videoloengus järgmised spetsialistid:

1. Inna Klaos, Teadlik Lapsevanem MTÜ - teema: Kes on lapsed, kes vajavad lapsendaja- või hooldusperet
2. Jane Snaith, MTÜ Igale Lapsele Pere - teema: Traumakogemuse mõju lapsele ja tema käitumisele
3. Liis Saarna, MTÜ Oma Pere - teema: Bioloogilise päritolu olulisus lapse identiteedi kujunemises.

Videoloeng on leitav SKA kodulehel ja Tark Vanem alamlehel hoolduspere.ee (tarkvanem.ee/kasupere). Loenguga saavad tutvuda kõik, kel kasupereks saamise vastu huvi. Neile peredele, kes soovivad esitada avalduse lapsendaja- või hoolduspereks saamiseks, on video vaatamine ja analüüsimine kohustuslik.

11.-12.10.2022 toimus õppereis Lätti eesmärgiga tutvuda Läti asendushoolduse süsteemiga, sh hoolduspereid ettevalmistus- ja tugisüsteemiga, et saada sisendit edasiste arendustegevuste jaoks nii ESF vahendite raames kui ka poliitikakujundamiseks ja projektist väljumiseks. Vastuvõtjaks oli Läti Heaoluministerium, kohtuti ka Riia linna sotsiaalvaldkonna juhtidega, kahe kasuvanemate tugikeskusega, külastati kahte asenduskodu (sh puudega lastele) ning kuuldi kahe riskinoortega töötava MTÜ kogemusi. Osalesid 4 projektimeeskonna liiget, lisaks (muudest rahalistest vahenditest) 1 osaleja asendushoolduse talitusest, 1 TAIst, 1 SoMist ja perede tugiteenuste osutajate esindajad.

Toimunud on asendushoolduse tugiteenuste tiimi supervisioonid 26.09, 25.11 ja 15.12.22.

17.12.2022 toimus koostöös Tallinna Ülikooliga seminar „Vanemate hoolet ilma jäänud laps – mis on tema seljakotis ja mida sellega peale hakata?“, et tuua asendushoolduse teematikat sügavuti ka ülikooli tudengiteni - <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/uudised/seminar-vanemate-hoolet-ilma-jaanud-laps-mis-tema-seljakotis-ja-mida-sellega-peale-hakata>.

2022. aastaks planeeritud eelarvest on kulunud u 41%. Eelarvet on kulunud planeeritust vähem, kuna aja- ja inimressursi puuduse tõttu ei jõudnud kõike planeeritud ellu viia; osaliselt viidi planeeritud tegevused ellu vähemate kulutustega.

01.01.2023 - 31.12.2023

Valmisid 6 videoklippi kompetentsimudelite tutvustamiseks (kirjeldatud 2022. a ülevaates), klipid on leitavad SKA kodulehel: <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/asendushoolduse-ja-jareelhoolduse-korraldamine>

Et tõsta asendushoolduse talituse töötajate pädevust, telliti traumapädevuse teemalisi raamatuid:

- SOS Lasteküla Eesti Ühingu välja antud „Traumapedagoogika“ (5 tk) <https://sos-lastekyla.ee/product/traumapedagoogika-uus-voimalus-uutmoodi/>
- MTÜ Igale Lapsele Pere välja antud „Punamütsike, kuidas sul läheb?“ (5 tk). <https://kasupered.ee/toode/punamutsike-kuidas-sul-laheb/>

Toimus asendushoolduse tugiteenuste tiimi supervisioon 30.03.23.

Eelarvest on kulunud 66%.

Teine poolaasta

19.-20.09.2023 toimus Sotsiaalkindlustusameti ja Eesti Asenduskodu Töötajate Liidu poolt ühiselt korraldatud pere- ja asenduskodu töötajate Sügiskool. Sotsiaalkindlustusameti ja Eesti Asenduskodu Töötajate Liidu poolt vastava ürituse korraldamine ühiselt, oli järjekorras teine. 2022. aastal kandis sama üritus nime Suvekool.

Sügiskool toimus Jõgevamaal, Voore Puhkekeskuses. Sügiskoolis oli kahe päeva peale kokku 107 osalejat. Ürituse eesmärgiks on arendada pere- ja asenduskodu töötajaid ning tõsta teadlikkust, sealhulgas toetada suhtlusoskust, mõistmist seoses lastega. Käesolev Sügiskool pani rõhku just töötaja enese vaimsele tervisele ja suhtele lapsega. Sügiskooli raames toimusid erinevad töötoad:

1. „Kuidas toetada teismelise seksuaalsust?“ – Siim Värvi (Terbata OÜ).
- Osalejatel oli võimalik valida kolme töötoa vahel, valides ühe, mille eesmärgiks lapsega suhtlemise toetamine, mõistmine:
2. (1) „Lapse tunnustamine“ – Merike Angerjäärv (Mailapsed OÜ).
 3. (2) „Eneseregulatsioon“ - Kärt Kase (OÜ Arengutreener).
 4. (3) „Lapse tunnete aktsepteerimine“ - Julia Laanemets (JL Erapraksis OÜ).
- Lisaks toimusid ka loovtöötoid, mille eesmärgiks oli, et vastavaid tegevusi oleks perevanematel ja kasvatajatel võimalik hiljem läbi viia ka lastega pere- ja asenduskodudes. Võimalik oli valida üks töötuba:
5. (1) „Loodusloeng“ – Interaktiivne loodustöötuba. Vahur Sepp (VS Kanarbik OÜ).
 6. (2) „Trühhvite valmistamine“ – Signe Tiitso (Printherald OÜ).
 7. (3) „Ehete valmistamine“ – Sirle Vinkman (Ehte Ruum OÜ).
 8. (4) „Riidedest koti kujundamine“ – (Sihtasutus Tartu Keskkonnahariduse Keskus)
 9. Vestlus- ja filmiõhtu Marta Vaarikuga – Toimus pere- ja asenduskodu töötajatega ühiselt lühidokumentaalfilmi „Hoia mind kaisus“, autor Marta Vaarik, vaatamine. Pärast filmi toimus ühine aruteluring koos filmi autoriga, Marta Vaarikuga. Sissevaade lapse hingeellu – kuidas pakkuda tuge ja lähedust lapsele, kes sünniperes elada ei saa? Vestlusringis osalesid Karis Mugamäe (MTÜ Maria ja Lapsed), Enelis Linnas (SKA), Grete Kangro (SKA), Marina Sepp (MTÜ EATL), Marta Vaarik (OÜ Võime)

Vaimsele tervisele mõeldud töötubadest oli samuti võimalik osalejatel valida üks:

10. (1) Vaimse tervise vundamendid – Sirle Roots (Kasekuurort OÜ)
11. (2) „Liikumine, loodus ja vaimne tervis“ – Kristi Raava (MTÜ Eesti Loodus - ja Loomateraapiakeskus).
12. (3) Stressivaba suhtlemine – Sirli Kivisaar (Sirante OÜ)
13. Sotsiaalne tsirkus – Teaduspõhine interaktiivne osalustsirkus etendus ja loeng. Töötuba viis läbi Luidja tsirkusetalu (Eesti tantsu- ja tsirkuseteraapia liit MTÜ)

6.11.23 toimus õiguskoolitus SKA laste heaolu osakonna spetsialistidele, kel on kokkupuude asendushoolduse valdkonnaga. Koolituse eesmärk oli anda LHO spetsialistidele juriidilisi teadmisi, mis aitavad neil paremini orienteeruda nende töövaldkondades. Koolitus koosnes erinevatest teemablokkidest ja pakkus teadmisi nii tsiviilkohtumenetlusega kui ka haldusõigusega seonduvates valdkondades. Koolituse viis läbi Addenda OÜ.

Toimusid supervisioonid SKA projektimeeskonnale.

2023. a eelarvest kulus 99%.

KOKKUVÕTTEKS 2017-2023

Arendustegevuste elluviimisega alustati TATi raames 2017. aastal. Arendustegevused on olnud väga kasulikuks võimaluseks, et ette valmistada, toetada ja sujuvalt ellu viia seadusemuudatusi, samuti asendushoolduse kvaliteedi tõstmiseks erinevate tegevusteks. 2018. aastal jõustunud asendus- ja järelhoolduse seadusemuudatuste puhul korraldati arendustegevuste raames maakondlikud põhjalikud info- ja aruteluseminarid, kus tutvustati kohalikele omavalitsustele muudatusi ning arutati praktilisi küsimusi seoses muudatuste ellurakendamisega. Samuti koostati põhjalikud juhised asendus- ja järelhoolduse korraldamiseks, mida järjepidevalt täiendatakse.

Üheks olulisemaks tulemuseks on kompetentsimudelite loomine asendushoolduse valdkonna erinevatele rollidele: SKA perede hindamise spetsialist, hoolduspere, asendus- või perekodu kasvataja või perevanem, asendus- või perekodu juht, peretoetaja. Kompetentsimudelitest lähtuvad ka edasised koolitused, mida erinevatele sihtrühmadele planeeritakse, samuti on need töövahendiks värbamisel, enesearengus, supervisioonidel jne. Kompetentsimudelite tutvustamiseks loodi ka animeeritud videod, mis on kättesaadavad SKA kodulehel.

Toimunud on mitmeid üritusi ja teemapäevi valdkonna spetsialistidele ja avalikkusele. Korraldatud on mitmeid koolitusi asendushoolduse valdkonna spetsialistide kvalifikatsiooni tõstmiseks, samuti supervisioonid, mis toetavad motivatsiooni ja meeskonnatööd. Soetatud on spetsialistidele tööks vajalikke materjale, käidud õppereisil Lätis. Kõik need tegevused aitavad parandada asendushoolduse kvaliteeti.

Tegevuse nr ja nimetus	2.2 Järelhoolduse arendamine		
Alamtegevuse nr ja nimetus ⁷	-		
Tegevuse või alamtegevuse planeeritud algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	15.04.2015 – 31.12.2023	Tegevuse või alamtegevuse tegelik algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	11.05.2015 – 31.12.2022

Tegevuse või alamtegevuse lühiülevaade ja hinnang tegevuse elluviimisele, sh parimad praktikad, esinenud probleemid ja ettevõetud abinõud.

Asendushoolduselt elluastujate uuring KAVANDATUD: 15.04.2015 – 01.10.2016

TEGELIK: 11.05.2015 – 05.09.2016

01.01.2015 – 31.12.2015

- **Analüüsi lähteülesande koostamine**

Koostati lähteülesanne (algsest kavandatust pisut hiljem, seetõttu hilines tegevuste alustamine mõningal määral) ning valmistati ette hankedokumendid.

⁷ Kui tegevusel ei ole alamtegevusi, siis täidetakse lahter vastavalt „Alamtegevus puudub“ ja alljärgnevad lahtrid täidetakse tegevuse kohta. Kui alamtegevusi on rohkem kui üks, lisatakse ridu.

- **Hanke korraldamine (hankedokumendi koostamine, välja kuulutamine, hankemenetluse läbiviimine ning hankelepingu sõlmimine jm)**

Hanketeade avaldati 16.09.2015 Riigihangete registris. Laekus kaks pakkumust (Tallinna Ülikool, SA Poliitikauuringute Keskus Praxis). Majanduslikult soodsamaks pakkumuseks osutus SA Poliitikauuringute Keskuse Praxise pakkumus, kellega alustati lepinguläbirääkimisi. Võitjaks osutunud pakkuja loobus lepingu sõlmimisest ning hankekonkurss tühistati (17.11.2015).

Hankedokumendis tehti korrektiive ning kuulutati välja uus hankekonkurss (08.12.2015). Laekunud pakkumused on hindamisel.

01.01.2016 – 31.12.2016

Laekus kaks pakkumust, mille esitajateks olid jälle Tallinna Ülikool ja SA Poliitikauuringute Keskus Praxis. Majanduslikult soodsaima pakkumuse tegi uuesti Praxis, kellega sõlmiti leping 04.03.2016. Lepingu lõpptähtaeg on 05.09.2016.

- **Analüüsi läbiviimine ning analüüsiraportite koostamine teenusepakkuja poolt**

01.01.2016 – 31.12.2016

Asendushoolduselt elluastujate uuringu tegevused on käimas. Tööde teostaja Praxis on paralleelselt läbi viimas registrite andmete ühendamist ning asendushoolduselt elluastujate ja ellu astunud noortega küsitlusteid ja intervjuusid. Asenduskodudes elavate noortega on küsitlustööd läbi viidud. Hooldusperest noortega on küsitlustööd veel käimas. Intervjuud on sihtrühmas osaliselt tehtud ja osaliselt veel ees. Esmased analüüsitulemused peaks kajastuma vaheraportis (lepingujärgne tähtaeg 16.06, mille osas on võimalik sanktsioonideta viivitus tulenevalt andmetaotlus protsessist kuni 23 tööpäeva).

Koostöö on laabunud tööde teostaja ja Sotsiaalministeeriumi vahel väga ladusalt. Kõik tegevused, mille osas on ettenähtud Sotsiaalministeeriumi poolne kooskõlastus, on õigeaegselt ja etteteatamisega läbi räägitud (ankeetide ja intervjuukavade koostamine, samuti meeskonnaliikme vahetus). Ka muude ilmnenud probleemide korral on tööde teostaja meid aegsasti informeerinud ja nõu küsinud. Seni on küsimuskohad suudetud jooksvalt lahendada.

Analüüs on ajakava järgselt teostamisel. Analüüsi eelarve on prognoosi järgselt täitmisel.

Teisel poolaastal teostati töö tähtaegselt (5.09.2016 esitatud lõppraport ja muud materjalid) ja Lepingus sätestatud nõuete kohaselt, kuid väheses osas töid asendades. Ettenähtud intervjuudest jäid osad teostamata (kokku erinevates sihtrühmades 10 ehk teostati kokku 18 intervjuud ettenähtud 28-st). Kokkuleppel Hankijaga see osa tööst asendati järgmiselt: puudu jäänud intervjuude asemel panustati suuremas matus intervjuueeritute värbamisse ja viidi läbi 2 fookusgrupi intervjuud uues seondavas sihtrühmas (kokku osalejaid 12).

Praxis viis läbi uuringu tulemuste tutvustamise Sotsiaalministeeriumis. Töö on kinnitatud ja vastu võetud.

01.06.2020 – 31.12.2020

Asendushoolduselt elluastujate järeluuringu läbiviimiseks korraldati hange, mis avaldati 09.10.2020, kuid hankele ei laekunud ühtegi pakkumust. 20.11.2020 avaldati järeluuringu läbiviimiseks uus hange, millele laekus üks pakkumus. Pakkumus on hinnatud, kui lepingu sõlmimine on planeeritud 2021. aasta algusesse.

01.01.2021 – 31.12.2021

Elluastujate järeluuringu elluviimiseks on sõlmitud hankeleping Civittaga. Seisuga 31.05.2021 on hankepartner esitanud kooskõlastamiseks erinevad küsimustikud ning intervjuude kavad. Hankepartner on kaasanud küsimustike tagasisidestamiseks ka Sotsiaalkindlustusameti ning erinevad asendushoolduse valdkonna ettevõtted. Küsitluste läbiviimine on planeeritud II poolaasta alguses.

Teisel poolaastal on hankepartner viinud ellu uuringu tegevusi. Uuringu tulemused valmivad 2022. aasta alguses.

01.01.2022 – 31.12.2022

Hankepartner jätkas elluastujate uuringu tegevustega ning uuring valmis aasta esimeses pooles. Uuringu lõppraport on kättesaadav Sotsiaalministeeriumi veebilehel. Uuringu tulemusi tutvustati kahel korral: esimesel korral Sotsiaalministeeriumi, SKA ning TAI asendushoolduse valdkonna spetsialistidele ning teisel korral korraldati avalik uuringu tutvustus, mis oli suunatud teenuseosutajatele, kohaliku omavalitsuse töötajatele ning teistele huvilistele. Uuringu tutvustus toimus veebikeskkonnas.

01.01.2023 – 31.05.2023

Tegevusi ei toimunud.

Tugiisikuteenuste arendamine ja osutamine asendushoolduselt elluastujatele KAVANDATUD: 01.07.2015 – 31.12.2022 TEGELIK: 01.07.2015 – 31.12.2021

01.01.2015 – 31.12.2015

- **Tegevuste planeerimine ja vajalike inimeste värbamine**

26.10.2015 asus tööle projektijuht.

- **Tugiisikuteenuse hanke lähteülesande koostamine, hanke korraldamine ja teenusepakkuja lepingu sõlmimine**

Alustati tugiisikuteenuse hanke lähteülesande koostamist (kuna projektijuht alustas tööl mõningase viibimisega, siis viibis lähteülesandega alustamine). Viidi läbi sissejuhatavad arutelud Sotsiaalkindlustusameti ja Sotsiaalministeeriumi esindajate vahel tegevuste planeerimiseks (5.11.2015 ja 25.11.2015).

Alustati asendushoolduselt elluastujate ja –astunud noorte professionaalse tugiisikuteenuse kirjelduse koostamisega. Selleks võetakse arvesse eelkõige Vanemliku hoolitsusega laste asendushoolduse poliitika roheline raamatu soovitusi, kogemusi seniste sarnaste teenustega ning ekspertide ja sidusrühmade arvamusi ja ettepanekuid. Sisendi saamiseks on kohtunud erinevate MTÜde esindajatega: SOS Lasteküla Eesti ühing (4.12.2015), Eesti Asenduskodu Töötajate Liit (7.12.2015), Caritas Eesti MTÜ (14.12.2015), MTÜ Eesti Laste ja Noorte Hoolekandeesutuste Ühendus (16.12.2015). Sotsiaalkindlustusameti ja Sotsiaalministeeriumi esindajate vahel toimus teenuse kirjelduse põhimõtete arutelu-töökoosolek 29.12.2015.

01.01.2016 – 31.12.2016

Viidi läbi riigihange tugiisikuteenuse osutaja leidmiseks. Hanketeade avaldati riigihangete registris 9.03.2016. Pakkumuste esitamise tähtaeg oli 7.04.2016. Pakkumusi esitas 2 pakkuja, kokku esitatud 1 pakkumus Põhja piirkonna, 1 Ida piirkonna ning 2 Lõuna piirkonna kohta. Ühe pakkuja pakkumused (2) lükati tagasi hanke tingimustele mitte vastamise tõttu. Edukaks osutus OÜ Keerub pakkumus Lõuna ja Ida piirkonnas teenuse osutamiseks. Leping allkirjastati 23.05.2016. Põhja ning Lääne piirkonnas teenuseosutaja leidmiseks on kavas läbi viia kordushange, hanketeade avaldatakse juuni alguses.

SKA projektijuht kohtus lepingupartneriga 27.05 (kohtumisel osalesid OÜ Keerub poolt Ivar Alt, Ivika Abner ning Reeli Tamm). Arutati üksikasjalikult läbi teenuse tingimused ja dokumentatsiooni täitmise nõuded. Samuti arutati, milliste partneritega oleks mõistlik koostööd arendada, et teenust paremini läbi viia.

Lepingupartner on tegelenud tugiisikute baaskoolituse ettevalmistamisega (koolitus on planeeritud toimuma juunis-juulis 2016) ning teenuse osutamise ettevalmistamisega, kaardistades seniseid kogemusi valdkonnas ning koostöövõimalusi omavalitsuste ning asenduskodudega.

Tugiisikuteenusest on teavitatud kohalike omavalitsuste sotsiaal- ja lastekaitseametnikke Harjumaa, Järvamaa, Raplamaa ja Ida- Virumaa infopäevadel:

Järvamaa infopäev 2.03.2016

Harjumaa infopäev 24.03.2016

Ida-Virumaa infopäev 7.04.2016

Raplamaa infopäev 18.05.2016

Maikuus saadeti kõigile KOVidele lühike küsimustik selle kohta, kui palju on järgneva kahe aasta jooksul asendushoolduselt lahkujaid, et saada parem ülevaade võimalikust teenuse vajadusest erinevates piirkondades. Vastuste laekumine oli piirkonniti erinev. Kokkuvõtte Ida ja Lõuna piirkonna vastustest edastati ka teenusepakujale seal piirkondades.

Pärast teenuseosutajaga lepingu sõlmimist on Ida ja Lõuna piirkonna kohalikele omavalitsustele saadetud info teenusele saamise tingimuste kohta ning teenuseosutaja kontaktandmed.

Riigihanke käigus ei õnnestunud leida teenuseosutajat igasse piirkonda, Põhja ja Lääne piirkond jäid katmata. Seejuures ei esitatud Lääne piirkonna kohta ühtegi pakkumust. Kordushanke puhul püütakse hankest teavitada laiemat võimalikke pakujate ringi.

Omavalitsustel on tekkinud teenusega seoses mitmeid küsimusi. Küsimusi on selgitatud jooksvalt, lähtudes kehtivatest õigusaktidest (sotsiaalhoolekande seadus) ning individuaalse ja paindliku lähenemise põhimõttest.

Tegevused on ellu viidud vastavalt ajakavale. 2016. aasta eelarvet pole tegevustele kulunud, kuna siiani ellu viidud tegevused on olnud ettevalmistavad. Personalikulu on olnud vastavalt eelarvele.

Teisel poolaastal viidi läbi kordushange teenuseosutaja leidmiseks põhja ja lääne piirkonda. Hanketeade avaldati riigihangete registris 4.06.2016, pakumuste esitamise tähtaeg oli 29.06.2016. Esitati 2 pakumust, edukaks osutus OÜ Keerub pakumus põhja piirkonnas ning OÜ Febrec pakumus lääne piirkonnas. Lepingud sõlmiti põhja piirkonna osas 22.07.2016 ja lääne piirkonna osas 1.08.2016.

01.01.2017 – 31.12.2017

Alustatud on täiendavate tugiteenuste arendamisega, võttes aluseks 2016. a sügisel valminud Praxise „Asendushoolduselt elluastuvate noorte uuringu“ ning arutelud erinevate osapooltega:

18.03.2017 – Eesti Asenduskodu Töötajate Liidu noorteseminaril töötuba teemal, millist täiendavat tuge noored vajaksid elluastumiseks valmistumisel

24.03.2017 – ümarlaud järelhooldusega seotud tugiteenuste arendamiseks (osalesid asenduskodude töötajad, KOVide esindajad, asendushoolduse valdkonnas tegutsevate MTÜde esindajad, asendushooldusel kasvanud noored)

3.04.2017 – arutelu MTÜ Caritas esindajaga

5.04.2017 – arutelu ELNHÜ esindajatega

12.04.2017 – arutelu MTÜ Asenduskodude Laste Liidu esindajatega

3.06.2017 – aruteluseminar asendushooldusel kasvanud ja kasvavate noorte osavõtul teemal, millist täiendavat tuge noored vajaksid elluastumiseks valmistumisel.

Teisel poolaastal

Kuna tugiisikuteenuse osutamise raamlepingud lõpevad 31.05.18, alustati 2017 II poolaastal uue hanke ettevalmistamisega. Uue lepinguga on plaanis tugiisikuteenuse tingimusi laiendada selliselt, et võimaldada igal noorel leida endale kõige sobivam tugiisik ning seega laiendada teenuse kasutamist ja selle kasutegurit noortele. Uue hanke esmane lähteülesanne saadeti SKA poolt Riigi Tugiteenuste Keskusele (RTK) 23.08.2017. Kuna riigihangete läbiviimise korraldus on muutunud (riigihankeid viib SKA läbi koostöös RTKga ning 1.09.2017 hakkas kehtima uus riigihangete seadus) ning tegemist on keerulise hankega, on hanke ettevalmistamine aega võtnud ning 2017. aastal tugiisikuteenuse uut hanget välja kuulutada ei jõutud. SKA ning RTK koostöös jätkub hanke ettevalmistamine 2018 alguses ning hange kuulutatakse välja võimalikult kiiresti.

Seoses asendushoolduse korraldust puudutavate muudatustega sotsiaalhoolekande seaduses, mis hakkasid kehtima 2018. a alguses, on plaanis lisaks tugiisikuteenusele koostada ka juhendmaterjalid järelhoolduse planeerimiseks ja rakendamiseks. Juhendmaterjale on planeeritud kolme tüüpi: kohalikele omavalitsustele, asendushoolduse pakujatele ning asendushooldusel kasvavatele noortele. Vastavaid hankeid on 2017 II poolaastal ette valmistatud, hanked kuulutatakse välja 2018 alguses, eesmärgiks on materjalide valmimine 2018. aastal.

Lisaks on plaanis töötada välja noorte arenguprogramm, et toetada senisest süsteemsemalt asendushoolduselt elluastuvate noorte valmisolekut võimetekohaseks iseseisvaks toimetulekuks läbi korduvate grupitegevuste, mis keskenduvad nii enesearengule kui praktilisele infole. Arenguprogramm on plaanis välja töötada 2018 esimeses pooles ning ellu rakendada alates 2018 sügisest. Vastavat hanget on 2017 II poolaastal ette valmistatud, hange kuulutatakse välja 2018 alguses.

01.01.2018 – 31.12.2018

Koostöös Riigi Tugiteenuste Keskusega viidi läbi hange tugiisikuteenuse osutamiseks asendushoolduselt elluastujatele. Hankes oli 5 osa: põhja, lõuna, ida, lääne piirkond ning „Noorelt noorele“ tugiisikuteenus. Hange kuulutati välja 2.03.2018, pakkumuste esitamise tähtaeg oli 26.03.2018. Hankest huvitatud isikutele toimus ka infotund 16.03.18. Laekus 3 pakkumust: 1 ida, 1 põhja, 1 lääne piirkonna kohta. Kõik pakkujad osutasid edukaks ning lepingud sõlmiti vastavalt 24.04.18 (ida – MTÜ Virumaa Tugiteenused), 1.05.2018 (põhja – MTÜ Suunatuli); 2.05.2018 (lääne – OÜ Febrec). Lepingud kehtivad kuni 31.05.2020. Lõuna piirkonna ning „Noorelt noorele“ tugiisikuteenuse osas korraldati uus hange – hange kuulutati välja 9.05.2018, pakkumuste esitamise tähtaeg oli 22.05.2018. Lõuna piirkonnas laekus 2 pakkumust, „Noorelt noorele“ teenuse osas 1 pakkumus. Seirearuande esitamise ajal pakkumusi veel menetletakse.

Viidi läbi hange „Noorelt noorele“ tugiisiku kandidaatidele koolituse läbiviimiseks. Pakkumuskutsed saadeti 21.02.18 välja viiele võimalikule pakkujale, pakkumuste esitamise tähtaeg oli 12.03.2018. Laekus 1 pakkumus (Tallinna Ülikool). Leping koolituse korraldamiseks sõlmiti 14.05.18. Koolituse läbiviimise tähtaeg on 31.08.2018, kuid kuna selle korraldamine on seotud „Noorelt noorele“ tugiisikuteenuse hanke tulemustega, siis võib lõpptähtaeg edasi lükkuda.

Viidi läbi hange noorte arenguprogrammi koostamiseks. Pakkumuskutsed saadeti välja 5.03.2018 kolmele võimalikule pakkujale, pakkumuste esitamise tähtaeg oli 19.03.2018. Laekus 1 pakkumus (MTÜ Lastekaitse Liit). Leping noorte arenguprogrammi välja töötamiseks sõlmiti 24.04.2018. Esimene kohtumine SKA projektijuhi ning Lastekaitse Liidu kontaktisiku vahel toimus 27.04.18, kus lepiti kokku koostöö üldpõhimõtted ja ajakava. Töögrupi esimene kohtumine toimus 11.05.18, kus tutvustati programmi koostamise eesmärgid ning koguti sidusrühmadelt sisendit. Ekspertide kohtumine toimus 17.05.18, kus piiritleti täpsemalt programmi teemade ringi ning planeeriti sisendi kogumist noortelt. Juunikuu jooksul viiakse läbi vestlusringid ning internetipõhine küsitlus noorte seas. Programmi valmimise tähtaeg on september 2018.

Viidi läbi hange järelhoolduse juhendmaterjalide koostamiseks (koostöös RTKga). Hange kuulutati välja 29.03.18, pakkumuste esitamise tähtaeg oli 17.04.18. Laekus 1 pakkumus (Tallinna Ülikool). Leping pakkujaga sõlmiti 28.05.18. Esimene kohtumine SKA projektijuhi ning Tallinna Ülikooli kontaktisiku vahel toimus 29.05.18, kus lepiti kokku üldised koostööpõhimõtted ja ajakava. Projektmeeskonna kohtumine toimub 14.06.18, kus osaleb ka SKA projektijuht.

31.05.2018 lõppesid senised tugiisikuteenuse osutamise lepingud: lõuna, ida ja põhja piirkonnas OÜ Keerub ning lääne piirkonnas OÜ Febrec. Kuna lepinguga oli antud võimalus jätkata vajadusel pooleriolevaid teenuseid ka pärast lepingu lõppemist kuni teenuse lubatud mahu täitumiseni või vajaduse äralangemiseni, jätkub pärast 31.05.18 üks teenus lääne piirkonnas ning üks teenus põhja piirkonnas.

Hangete läbiviimine koostöös RTKga on osutunud väga vaevaliseks ning aeganõudvaks.

Teisel poolaastal

Tugiisikuteenuse osutamiseks viidi läbi kordushange teenuseosutaja leidmiseks lõuna piirkonda ning „noorelt noorele“ tugiisikuteenuse osas, mille puhul esimese hankega ei õnnestunud teenuseosutajat leida. Lõuna piirkonna kohta esitati teises hankes kaks pakkumust, edukaks osutus SA Elva Laste- ja Perekeskuse pakkumus, kellega sõlmiti leping 17.07.2018.

Muutsime 2018 uue hankega teenuse tingimusi, lisades usaldus-tugiisiku võimaluse (usaldus-tugiisik on noorele varasemast tuttav ja lähedane isik, kes vastab ka teatud kvalifikatsioonikriteeriumidele). Usaldus-tugiisiku võimalus sobib ilmselt paljudele noortele paremini kui professionaalne tugiisik, seda kasutatakse

rohkem. Samas sisaldab see ka ohtusid – noorel ei pruugi olla valikuvõimalust; võib esineda mõjutamist ja survestamist; noore kontaktide ring ei laiene; on küsitav, kas annab alati lisaväärtust.

Endiselt on murekoht selles, kas suudame tugiisikuteenusele kliente leida. Paljud probleemid on endised, nt noorte vähene huvi, asenduskodude vähene usaldus, KOVide madal huvi/teadlikkus, raskendatud hooldus- või eestkosteperede noorte leidmine. Seega indikaatorite täitmine on keeruline.

„Noorelt noorele“ tugiisikuteenuse osas tuli kokku läbi viia 3 hanget teenuseosutaja leidmiseks, kuna huviliste ring on väga piiratud ning nende ajaressurss vähene. Kolmanda hanke tulemusena sõlmiti leping Eesti Asenduskodu Töötajate Liiduga (EATL) 22.08.2018.

„Noorelt noorele“ tugiisikute koolituseks oli leping sõlmitud Tallinna Ülikooliga juba 14.05.2018. Pärast teenuseosutajaga lepingu sõlmimist sai asuda koolitust korraldama. Koolitus noortele toimus 6.10-2.12.18. Koolituse läbimise tunnistuseni jõudis 9 noort. Detsembri algusest 2018 on noored tugiisikud olnud valmis teenust osutama. 2018 jooksul veel ühtegi teenust ei käivitatud, kuid läbirääkimisi mõne noore osas alustati.

Noorte arenguprogrammi väljatöötamiseks sõlmiti leping Lastekaitse Liiduga aprillis. Eesmärk oli koostada programm asendushooldusel elavatele noortele vanuses 16-19, et toetada nende enesearengut ning seeläbi edukamat toimetulekut tulevikus. Programmi koostasid eksperdid Ingrid Sindi ja Heidi Paabort, kaasates valdkonna eksperte (kohtumised + kirjalik info ja arvamuste vahetus) ja noori (fookusgrupid ning küsitlus interneti teel). Programm valmis 18.09.2018. Selle alusel valmistame ette hanget koolitajate leidmiseks. 31.12.2018 seisuga tegeleb jurist hankedokumendi viimistlemisega. Programmi elluviimisega on plaanis alustada 2019.

Juhendmaterjalid KOVidele, teenuseosutajatele, noortele – leping Tallinna Ülikooliga sõlmiti mai lõpus. Esimene projektimeeskonna kohtumine toimus 14.06.2018 (osales ka SKA projektijuht). Lepingu sõlmimisest kuni 31.12.2018 on toimunud ettenähtud kaasamiskohtumised nii noorte, KOVide kui asenduskodude esindajatega. Koostatud on materjalide esmased versioonid, mida on korduvalt edasi arendatud nii töögrupi, SKA LKO kui SOMi kommentaaride alusel, lisaks on küsitud tagasisidet materjalide esmastele versioonidele sihtgrupilt (nõ piloteerimine noorte, KOVide ja asenduskodude seas) ning selle põhjal tehtud täiendusi ja täpsustusi. Noortele ning KOVidele mõeldud materjal on saadetud keeleteametamisele. Materjalid peaks lõplikult valmima 2019 I kvartalis.

01.01.2019 - 31.12.2019

Esimesel poolaastal on tugiisikuteenuse osutamine olnud vaikselt tõusuteel. „Noorelt noorele“ tugiisikuteenusel on siiani siiski vaid üks klient.

31.03 toimus tugiisikute üle-eestiline seminar, mille eesmärk on motivatsiooni ja meeskonnatunde arendamine. Osavõtt oli siiski vähene, otsustati, et edaspidi tuleks selliseid üritusi korraldada pigem piirkonniti.

22.05 kohtus SKA esindaja ja lõuna piirkonna teenuseosutaja ning tema koostööpartnerid. Arutati teenuse kulgemist piirkonnas, kerkinud küsimusi, edasisi tegevusi ja tööjaotust.

Noorteprogrammi elluviimiseks korraldatud hange veebruaris-märtsis 2019 kukkus kahjuks läbi. Kordushanke läbiviimine kohe ei õnnestunud, kuna toimusid muutused projekti personalis ning muutus juriidilise toe pakkumise korraldus (koostöö RTKGa), millest tulenes viivitus hankedokumentide ettevalmistamisel. Kordushange on plaanis läbi viia teise poolaasta alguses, et sügisel saaks siiski koolitusgruppide tegevusega alustada.

Juhendmaterjalid KOVidele, teenuseosutajatele ja noortele on valminud. Juhend KOVidele on kättesaadav SKA kodulehel: https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content-editors/Lastekaitse/Noustamisteenused/jarelhoolduse_sovituslik_juhend_kohalikele_omavalitsustele.pdf
Noortele mõeldud eestikeelne juhend on kättesaadav SKA kodulehel: <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content-editors/Lastekaitse/noorteinfo.pdf>

Noorte materjal on tõlgitud ka vene keelde, hetkel on see kujundamisel ning seejärel saab ka see kättesaadavaks kodulehel. Samuti on plaanis mõlemas keele materjalid trükkida paberversioonis. Asenduskodudele mõeldud materjal on lõpliku kujundamise faasis ning saab juunis 2019 kättesaadavaks SKA kodulehel. KOVide ja asenduskodude juhendeid paberversioonina ei trükita.

Juhendeid on tutvustatud järgnevatel üritustel:

SEB Heategevusfondi karjääripäev 17.03.2019

EATLi noorteseminar 30.03.2019

SOS Lasteküla korraldatud koolitus „Hoolduselt lahkumise toetamine“ 27.03. ja 10.03.2019

Infopäev Rapla- ja Järvamaa lastekaitsetöötajatele Paides 30.04.2019

Infopäev Tallinna ja Harjuma lastekaitsetöötajatele Tallinnas 2.05.2019

Teisel poolaastal viidi noorte arenguprogrammi elluviimiseks läbi uus hange mille tulemusena sõlmiti raamlepingud kokku 5 koolitajate meeskonnaga: 1 venekeelse ja 4 eestikeelse meeskonnaga. Detsembris 2019 alustas üks eestikeelne grupp, jaanuaris 2020 on planeeritud alustada veel kahe grupiga. Noorte kaasamine programmis osalemiseks on osutunud väga keeruliseks, kirjalike kutsete saatmine ei ole piisav, olulised on isiklikud kontaktid, mille saavutamine on aga ajamahukas.

Järelhoolduse juhendmaterjale tutvustati ka asendushoolduse teemapäeval 4.06.19 Jõhvis, 11.10.19 Tartus, 12.11.19 Tallinnas.

Noortele mõeldud infomaterjale „Sinu iseseisev elu“ jagati mh EATLi suvekoolis juulis 2019, SEB karjääripäeval oktoobris 2019, teemapäeval jm kohtumistel asenduskodudega ja KOVidega.

01.01.2020 - 31.12.2020

Tugiisikuteenuse lepingud lõppesid 31.05.20. Aprillis-mais viidi läbi hange tugiisikuteenuse osutamiseks senistel tingimustel kuni 31.12.2020. Hankes osalesid samad teenusepakkujad, kes on siiani tugiisikuteenust osutanud, uued lepingud sõlmiti tähtaegselt kehtivusega alates 1.06.2020.

Alustatud on ettevalmistust noorte tugiteenuste korraldamiseks projekti raames aastatel 2021-2022. Eesmärk on anda senisest suurem roll kohalikule omavalitsusele, kuid pakkuda siiski tuge teenuste pakkumiseks noortele. Veebruaris toimus arutelu SKA ja SoMi vahel tugiisikuteenuse arengute teemal, mais on toimunud arutelud kohalike omavalitsuste esindajate ning tänaste hankepartneritega. Planeeritud silmast silma kohtumised on eriolukorra tõttu ära jäänud, selle asemel on toimunud arutelud veebi vahendusel.

Teine poolaasta

Arutelude käigus Sotsiaalministeeriumi ja Sotsiaalkindlustusameti vahel jõuti järeldusele, et on vaja veel 2021. aastal jätkata asendushoolduse noortele tugiisikuteenuse pakkumisega sarnaselt varasemaga, et noored ei jääks haavatavasse olukorda KOVide vähese teadlikkuse või suutlikkuse tõttu. Seetõttu viidi sügisel läbi hanked 2021. aastaks. Detsembris sõlmiti lepingud 2021. aastaks järgnevalt:

- Põhja piirkond: MTÜ Suunatuli
- Lõuna piirkond: SA Elva Laste- ja Perekeskus
- Ida piirkond: MTÜ Virumaa Tugiteenused
- Lääne piirkond: MTÜ Suunatuli
- „Noorelt noorele“ tugiisikuteenus: Eesti Asenduskodu Töötajate Liit

01.01.2021 - 31.12.2021

Tugiisikuteenuse lepingud kestavad 2021. aasta lõpuni. Järgmiseks aastaks tugiisikuteenuse rahastamist enam ei planeerita, kuna teenuse korraldamise rolli võtab üle kohalik omavalitsus. Sellest tulenevalt

panustatakse 2021. aastal teavitustegevustesse ja nõustamisse, et tõsta teadlikkust ja jõustada kohalikke omavalitsusi edaspidi asendushoolduse noori toetada peale ESFi rahastusperioodi lõppu.

- **Tugiteenuse osutamine**

01.01.2016 – 31.12.2016

Teisel poolaastal toimusid koolitused tugisikutele mitmes grupis. Ida ja lõuna piirkonna koolitus toimus 6.-13.07.2016. Põhja piirkonna koolitus toimus 26.08.-1.09.2016. Lääne piirkonna koolitus toimus 7.10-7.11.2016.

Kõigis piirkondades tekkis olukordi, kus kõik pakkumuses olnud tugisikud ei soovinud/saanud enam projektis osaleda (nt elukohavahetuse tõttu, töökoormuse muutuse tõttu, ei olnud võimalik koolitusel osaleda vm). Lepingu kohaselt on võimalik tugisikuid asendada samaväärse kvalifikatsiooniga isikutega. Seega asendati lahkunud tugisikud uutega ning tehti vastavad muudatused hankelepingusse. Muudatused meeskondades toimusid enne koolitusi.

Nii SKA kui teenuseosutajad on pidevalt tegelenud teenusest teavitamise ja tutvustamisega.

E-maili teel teavitamised:

01.08.2016 – infokiri teenuse kohta kõigile asenduskodudele (SKA)
02.08.2016 – infokiri teenuse kohta valdkonnaga seotud MTÜdele (SKA)
22.08.2016 – infokiri Ida- ja Lääne-Virumaa maavalitsuste sotsiaalnõunikele – teenuse tutvustamisest ning maakondlikel infopäevadel osalemisest (OÜ Keerub)
12.09.2016 – infokiri teenuse kohta kõigile KOVidele (SKA)
14.09.2016 – infokiri teenuse kohta neile põhja piirkonna KOVidele, kes ei olnud esitanud andmeid oma piirkonna teenust vajavate noorte kohta (SKA)
15.09.2016 – infokiri teenuse kohta neile lõuna ja ida piirkonna KOVidele, kes ei olnud esitanud andmeid oma piirkonna teenust vajavate noorte kohta (SKA)
15.09.2016 – infokiri teenuse kohta maavalitsuste sotsiaalvaldkonna inimestele (SKA)
01.11.2016 – infokiri teenuse kohta lääne piirkonna asenduskodudele ja omavalitsustele (OÜ Febrec)
02.11.2016 – infokiri ja ettepanek kohtumiseks asenduskodudele (OÜ Keerub)
11.11.2016 – infokiri katusorganisatsioonidele koostööks (MTÜ Igale lapsele pere, MTÜ Oma Pere, Kasuperede Liit) (OÜ Febrec)
27.12.2016 – korduskiri asenduskodudele ettepanekuga noortega kohtuda (OÜ Keerub).

Lisaks on teenuseosutajad suhelnud paljude KOVidega telefoni teel, et teenust tutvustada ja kaardistada teenuse vajadust.

Infopäevad jm teavitusüritused:

12.10.2016 - maavalitsuse infopäev Lääne-Virumaa omavalitsustele, teenuse tutvustamine (OÜ Keerub)
23.10.2016 – SEB Heategevusfondi Karjääripäev asenduskodude noortele, teenuse tutvustamine (OÜ Keerub)
24.10.2016 – maavalitsuse infopäev Põlvamaa omavalitsustele, teenuse tutvustamine (OÜ Keerub)
26.10.2016 – maavalitsuse infopäev Viljandimaa omavalitsustele, teenuse tutvustamine (OÜ Keerub)
03.11.2016 – maavalitsuse infopäev Saaremaa omavalitsustele, teenuse tutvustamine (OÜ Febrec)
03.11.2016 – maavalitsuse infopäev Jõgevamaa omavalitsustele, teenuse tutvustamine (OÜ Keerub)
16.11.2016 – maavalitsuse infopäev Raplamaa omavalitsustele, teenuse tutvustamine (OÜ Keerub)
1.-2.12.2016 – Sotsiaalministeeriumi infopäevad lastekaitsetöötajatele, teenuse tutvustamine (SKA)

Muud võrgustikukohtumised:

15.06.2016 – kohtumine Tartus SKA esindaja (Maarja Kuldjärv), OÜ Keerub esindajate (Ivar Alt, Ivika Abner, Laura Kiur, Reeli Tamm), ELNHÜ esindajate (Karis Mugamäe, Gerda Kiipli-Hiir, Hilikka Raba) vahel. OÜ Keerub tutvustas teenust, arutati võimalikke kitsaskohti ning koostöökohti teenuse tutvustamiseks noortele.

13.10.2016 – teenuse tutvustamine ELNHÜ üldkoosolekul (SKA)

18.10.2016 – teenuse tutvustamine Ida- ja Lääne-Viru asenduskodude juhtidele ja maavalitsuste ametnikele (SKA)

24.10.2016 – kohtumine Tallinnas EATLi ettepanekul, et arutada teenuse käivitamisega seotud raskusi ja koostöövõimalusi. Osalesid SKA esindajad, teenuseosutajate esindajad, ELNHÜ esindajad, EATLi esindajad, MTÜ Igale Lapsele Pere esindaja. Raskusi tekitas osapoolte erinev arusaam teenuse otstarbekast korraldamisest. Lepiti kokku, et teenuseosutajad võtavad lähiajal ühendust kõigi asenduskodudega eraldi ning pakuvad välja noortega kohtumise võimaluse. ELNHÜ avaldas soovi, et teenuse käivitumisest võiks uuesti rääkida ELNHÜ üldkoosolekul veebruaris.

11.11.2016 - Sotsiaalministeeriumi, SKA ja teenuseosutajate kohtumine. Tutvustati seni tehtut, arutati edasisi tegevusi.

Lisaks on toimunud mitmeid kohtumisi teenuseosutajate ning KOV ametnike ja/või asenduskodude töötajate vahel, et arutada konkreetse omavalitsuse või asenduskodu noortele teenuse osutamist. SKA ja teenuseosutajad on regulaarselt kohtunud, et vaadata üle senised tulemused ning leppida kokku järgmised tegevused.

Meedia:

05.12.2016 – Saadetud põhja, ida ja lõuna piirkonna kohalikesse ajalehtedesse artikkel, mis tutvustab tugiisikuteenust asendushoolduselt elluastujatele (OÜ Keerub).

Klientide leidmine teenusele on osutunud raskeks. Probleemid on:

- Teenusepakkujad on valdkonnas uued, neid ei tunta ning usalduse tekkimine on aeganõudev
- Asenduskodud sooviksid, et nende töötajatel oleks võimalus tugiisikuks olla. SoMi nägemus teenuse väljatöötajana on aga, et tugiisikud peavad olema väljastpoolt, et tagada teenuse ühtne kättesaadavus ning kvaliteet; ning asenduskodude kasvatajatel peab olema võimalus pühenduda asenduskoduteenusel olevate laste eest hoolitsemisele.
- KOVidel võtab teenuse jaoks vajaliku dokumentatsiooni koostamine aega, kuna töökoormus on suur, ei ole piisavalt oskusi ja kogemusi juhtumiplaanide koostamisel.
- Tihti ei õnnestu noori motiveerida teenusele tulema, kuigi KOV ja asenduskodu võivad teenust vajalikuks pidada. Nt peetakse piinlikuks; täisealiseks saades ei soovita enam olla seotud KOVi ametnikega ega sotsiaalteenustega.
- Sihtgrupp on suhteliselt väike ja hajali, nendeni jõudmine on keeruline (KOVide teadlikkus oma piirkonna noortest on erinev).

31.12.2016 seisuga on tugiisikuteenusel 8 noort.

Tegevused on ellu viidud vastavalt ajakavale. 2016. aasta planeeritud eelarvest on kulunud 5%, kuna klientide teenusele saamine on olnud ülaltoodud põhjustel aeganõudev. Selleks, et kliendid teenusele jõuaks, on tegeletud teavitustööga. Saadetud on infokirju kohalikele omavalitsustele, maavalitsustele, asenduskodudele, valdkonnaga seotud MTÜdele. Teenusepakkuja on kohtunud kohalike omavalitsustega ja tutvustanud teenust. Kasutatud on ka meedia teel info edastamist. Personalikulu on kulunud vastavalt eelarvele.

01.01.2017 – 31.12.2017

Nii SKA kui teenuseosutajad on pidevalt tegelenud teenusest teavitamise ja tutvustamisega.

Korraldatud on infopäevi jm teavitusüritusi, kus on tutvustatud tugiisikuteenust (täpsem nimekiri kohtumistest aruande Lisas 1).

Samuti on toimunud kohtumised erinevate TATi osapoolte vahel asendushoolduse valdkonna poliitikamuudatuste ning TAT tegevuste seostamise arutamiseks, koostöö planeerimiseks ning TAT muutmise korraldamiseks. Kohtutud on ka asenduskodudes teenuse tutvustamiseks ning teenust vajavate noorte leidmiseks (täpsem nimekiri kohtumistest aruande Lisas 1).

Kõigi asenduskodudega on suheldud e-kirjade ja telefoni teel, et teenust tutvustada, koguda infot teenust vajada võivate noorte kohta, pakkuda võimalusi kohtumiseks. Osa asenduskodudega on kohtumised planeeritud aasta teise poole. Iga asenduskoduga on eraldi kokku lepitud, kas oleks vajalik põhjalikum teenuse tutvustamine kohapeal ning millal see võiks toimuda – nende asenduskodudega, kus oli potentsiaalseid teenust vajavaid noori, kohtuti 2017 kevadel. Nendega, kus noori hetkel ei olnud, on kohtumised planeeritud aasta teise poole. Kui teenuselt lahkuvaid noori on vaid mõni üksik, ei ole SKA ja asenduskodu kokkuleppel kokkusaamisi otstarbekaks peetud, kuid on konkreetsete noorte osas individuaalselt koos KOVidega arutatud teenuse vajadust.

Koostatud teavitusmaterjalid:

Teenust tutvustav flaier noortele – jagatud noortega kohtumistel ning saadetud asenduskodudele, kes on olnud huvitatud.

Teenust tutvustav voldik KOVidele – jagatud teavitusüritustel, samuti SKA LKO piirkondlikele üksustele KOVidele jagamiseks.

Meedia:

12.01.2017 saadetud venekeelsetele kohalikele lehtedele vene keeles artikkel teenuse tutvustamiseks.
01.05 - 15.05 - teavitustöö Lääne piirkonna KOV-ide vallalehtedesse, kodulehtedele teenuse info lisamise osas

Kuna teenusele on jõudnud mitmeid noori emasid, korraldati tugiisikutele 18.02.2017 seminar, kuidas toetada asendushooldusel kasvanud noort ema. Seminaril käsitleti asendushooldusel kasvavate noortega tööd KOVi vaatevinklist (SKA LKO Anne Sundja); kiindumus-suhte ja kiindumushäire teemat (Sirje Rass); praktilisi nõuandeid tugiisikule tööks noore emaga (Heidi Rätsep, MTÜ Caritas). Osales 17 tugiisikut.

Kuna noored liiguvad palju ning võivad elukohta muuta, muutsime lepingutes teenuse tingimusi paindlikumaks, võimaldades tugiisikutel ka jätkata noorega tööd ka juhul, kui noor liigub teise piirkonda. Samas ei saa eeldada, et tugiisikud on valmis üle Eesti liikuma, seega võib sellistes olukordades tekkida vajadus teenus lõpetada või tugiisikut vahetada.

Koostasime teenuseosutajatele täiendava juhise tugiisikuteenuse sisu osas. Lepingus on teenuse sisu kirjeldatud laialt, kuna soovime lähtuda iga noore individuaalsetest vajadustest. Praktikas on siiski tekkinud ka probleeme erinevate arusaamadega, mis peaks tugiisiku ja noore vahelise koostöö sisu olema. Juhisega andsime selleks täpsemaid suuniseid.

Tähelepanekud tugiisikuteenusega seoses:

- Suhteliselt palju on teenusele jõudnud noori emasid väikese lapsega. Seetõttu korraldasime ka tugiisikutele sel teemal täiendava seminari veebruaris 2017.
- Suhteliselt palju on teenusele jõudnud puude ja erivajadusega noori. Mitmel puhul on teenusele tulnud ka sellised noored, kes hiljem suunduvad siiski erihoolekandeteenusele (st ei ole meie teenuse sihtgrupp ning tugiisik ei saa neid piisavalt aidata).
- Jääb mulje, et teenuse olemasolu teadvustavad KOVid ja asenduskodud nende noorte puhul, kel on mingi tugev erivajadus, nõ tavanooete jaoks ei peeta teenust vajalikuks (kuigi see oli neile mõeldud).

- Kuigi üks tugevamaid kriitikaid teenuse suhtes on, et võõra inimesega ei ole võimalik saavutada usalduslikku suhet, on enamasti tugiisikutel õnnestunud kliendiga kontakt saavutada ning koostööd teha, ühtki teenust ei ole pidanud lõpetama seetõttu, et koostöö ei laabuks.
- Noored liiguvad erinevate elukohtade vahel ning plaanid võivad kiiresti muutuda. Seetõttu on tulnud ka tugiisikut mõnel juhul vahetada, kuigi seda tahaks vältida kui vähegi võimalik. Vahetus on siiski sujunud latusalt ning uue tugiisikuga on koostöö laabumas. Muutsime seetõttu ka teenuse tingimusi paindlikumaks, võimaldades tugiisikul jätkata tööd noorega ka juhul, kui noor liigub elama teise piirkonda.
- On olukordi, kus tugiisikuks on noore endine hoolduspere vanem. Oleme seda võimaldanud, kui hoolduspere vanem on teenuseosutaja tugiisikute kinnitatud meeskonnas ja noor elab eraldi ning tugiisikuteenuse sisuks on konkreetset ajaliselt piiratud tegevused ja eesmärgid. Kuna paljudelt valdkonnaga seotud osapooltelt ning ka Praxise uuringust tuleb soovitusi, et hooldusvanem võiks olla tugiisikuks, piloteerime selliseid olukordi. Võib näha, et eristuvad kaks suunda: (1) endisest hooldusvanemast tugiisik mõistab erinevaid rolle ning suudab hoida vahet; (2) endisest hooldusvanemast tugiisik ja noor suhtlevad selliselt nagu suhtleksid ka ilma projektita, lisaväärtust noorele ei teki. Seega tuleb selliste olukordade puhul kontrollida tugiisikute tegevusi.

Klientide leidmine teenusele on endiselt keeruline. Probleemid on:

- Noored ei ole teenusest (sellisel kujul) eriti huvitatud.
 - Asenduskoduteenusel kasvanud noored ei soovi tihti üldse mingeid sotsiaalteenuseid.
 - Kuna mitmed noored on asenduskoduteenusel oluliselt kauem kui 18-aastaseni, on nad lahkumise ajaks juba piisavalt hästi toimetulevad, et ei vaja tugiisikut.
 - Perekonnas hooldamisel või eestkostel kasvavatel noortel on sagedasti perekonna tugi olemas; neid, kel siiski võiks teenust vaja olla, on selle sihtgrupi seast raske leida.
- Osa asenduskodusid sooviksid, et nende töötajatel oleks võimalus tugiisikuks olla. Seetõttu ei ole asenduskodud ka eriti aktiivsed noortele teenust soovitama.
- KOVidel võtab teenuse jaoks vajaliku dokumentatsiooni koostamine aega, kuna töökoormus on suur, ei ole piisavalt oskusi ja kogemusi juhtumiplaanide koostamisel.
- Teenusele jõudmine tundub sõltuvat KOV lastekaitse- või sotsiaaltöötaja aktiivsusest. Märgata on, et kui KOV teenust kasutab, siis suunab tihti teenusele mitu noort.
- Sihtgrupp on suhteliselt väike ja hajali, nendeni jõudmine on keeruline (KOVide teadlikkus oma piirkonna noortest on erinev).

Teenusepakkujad:

- Teenusepakkujatele ei ole teenus osutunud majanduslikult tasuvaks, mistõttu ei jätku motivatsiooni ega aktiivsust panustada teavitustegevusse ja klientide otsimisse.
- Mõni teenusepakkuja ei ole suuteline tugiisikute meeskonda koos hoidma ja motiveerima ning ei näe ka seda enda ülesandena. Seetõttu oleme planeerimas teist korda tugiisikute vahetamist ja lisamist, et tagada kõigi piirkondade kaetus.

Teisel poolaastal on jätkunud teavitustegevused.

10.12.17 toimus tugiisikute seminar ja arutelu teenusepakkujatega (OÜ Keerub ja Febrec, Tallinn). Seminari üks eesmäärke oli toetada tugiisikute motivatsiooni ning meeskonnatunnet, mis teenuse edukaks toimimiseks on väga olulised.

Teenuseosutajad on vastavalt lepingule läbi viinud kovisioone tugiisikutele. Kui mingil põhjusel ei ole jõudnud kovisiooni läbi viia tähtaegselt, on kokkuleppel SKAga tehtud seda väikese hilinemisega.

Kuna Ida-Virumaal oli teenusepakkujal raskusi tugiisikute tagamisel, tehti 25.07.17 hankelepingu muudatus, millega lisati juurde uued tugiisikud. Kuna uued tugiisikud ei ole läbinud algset lepingu raames ellu viidud tugiisikute koolitust, hinnati nende kvalifikatsiooni varasema hariduse ja koolituse põhjal ning tunnistati sobivaks. Lisaks viidi uutele tugiisikutele läbi õppekäik Sillamäe Lastekodusse 28.08.17.

Seoses asendushoolduse korraldust puudutavate muudatustega sotsiaalhoolekande seaduses korraldati projekti raames infopäevad 6.12 Tartus, 14.12 Tallinnas ja 19.12 Jõhvis, kus tutvustati muuhulgas ka tugiisikuteenust ning plaanitavaid järelhoolduse arendustegevusi. 2018. a I kvartalis on planeeritud

infoseminarid kõigis maakondades KOV lastekaitsetöötajate, asenduskodude ning perepõhise asendushoolduse pakkujate esindajate osavõtul, kus muuhulgas tutvustatakse ka tugiisikuteenust ning järelhoolduse arendustegevusi.

2017. aasta lõpu seisuga on teenusel 24 noort. Kokku on teenust saanud 29 noort. 2017. aastal kulus tugiisikuteenusele 15% planeeritud eelarvest. Takistused, mistõttu väga palju noori teenusele ei jõua, ning seetõttu ka eelarvest on kulunud vaid väike osa, on jäänud samaks (vt ülal). Seetõttu on 2017. a II poolaastal tegeletud eelkõige teenuse tingimuste paindlikumaks kujundamisega ning uue hanke ettevalmistamisega.

01.01.2018 – 31.12.2018

Aprilli lõpus-mai alguses sõlmiti põhja, ida ja lääne piirkonna osas lepingud uute teenuseosutajatega. Mai esimeses pooles toimusid ka esimesed kohtumised SKA projektijuhi ning uute lepingupartneritega, et rääkida põhjalikult läbi teenuse tingimused ning planeerida esialgsed tegevused.

Uue hanke tulemusel sõlmitud tugiisikuteenuse osutamise lepingutes on muudetud teenuse tingimusi paindlikumaks. Erinevalt varasemast ei osuta teenust vaid hankelepingus esitatud tugiisikud, vaid kvalifikatsiooninõuetele vastavad tugiisikud lisanduvad jooksvalt. Seetõttu ei korraldata ka tugiisikutele ühtset koolitust, vaid tugiisikud peavad vastama seatud kvalifikatsiooninõuetele. Täiendavalt on sisse viidud usaldus-tugiisiku kontseptsioon – st tugiisikuks võib olla noorele varasemast tuttav ja lähedane isik (teatud tingimustel). Käivitamisel on ka „noorelt noorele“ tugiisikuteenus, kus tugiisikuteks on asendushoolduse taustaga noored ise. Samuti tasustatakse edaspidi lisaks kontakttundidele teatud määral ka suhtlemist telefoni ja interneti teel, kuna paljudele noortele on see oluline suhtlusviis.

Uute teenuseosutajate esimese tegutsemiskuu jooksul on teenusele jõudnud 6 klienti (5 põhjas ja 1 idas). Alustatud on nii professionaalse tugiisiku kui usaldus-tugiisiku teenust. Teada on, et juuni jooksul on mitmed lisandumas.

Senise teenusepakkujaga OÜ Keerub toimus koostööd kokkuvõttev kohtumine 8.06.18 Rakveres. Kahjuks ilmneb, et hoolimata võimalusest jätkata vajadusel teenuseid ka pärast lepingu lõppemist, on teenusepakkuja otsustanud teenused lõpetada, kuigi mitmed teenusel olnud noored ilmselt vajaksid ka edaspidi tuge. Püüame saada kontakti vajalike KOVidega ja vajadusel jätkata teenusel osutamist uue teenusepakkuja vahendusel.

SKA ja teenuseosutaja korraldatud täpsematest teavitustegevustest on ülevaade Lisas 1.

31.05.2018 seisuga on teenust saanud 41 noort (neist osa vähem kui 32 tunni ulatuses). 31.05.2018 seisuga on teenusel 8 noort. Eelarvest on kasutatud 4,6% aastaks planeeritud eelarvest.

Teisel poolaastal

Iga piirkonna uue tugiisikuteenuse osutajaga toimusid arutelud piirkonnas teavitustegevuse läbiviimiseks, kus osalesid teenuseosutaja, SKA projektijuht ning SKA LKO vastava piirkonna inimesed (põhjas 15.06, idas 19.06, läänes 25.06, lõunas 6.09). Lepiti kokku tööjaotus ja rollid teenusest teavitamise osas.

Kõigi piirkondade teenuseosutajate ühine kohtumine toimus 18.09.18 Tallinnas, et tutvuda, vahetada kogemusi, arutada ühiselt tekkinud küsimusi ning teha plaane edaspidiseks.

Lepinguga on ette nähtud, et SKA korraldab tugiisikutele kvartaalselt temaatilisi seminare piirkonniti. 2018. aasta jooksul asus tegutsema alles liiga vähe tugiisikuid, et oleks saanud seda tegevust ellu viia (31.12.18 seisuga põhja piirkonnas 8 tugiisikut, idas 4, läänes 1 ja lõunas 2). Teenuseosutajate arutelu tulemusena leiti, et efektiivsem ja tugiisikutele kasulikum on korraldada seminari-laadseid kokkusaamisi harvem ja pigem üle-Eestilise terve päeva üritusena. Ühiselt leiti, et sobiv aeg on 2019 märtsis.

Kovisioonid tugiisikutele on toimunud plaanipäraselt põhja piirkonnas. Idas on seni ühine kovisioon asendatud individuaalse supervisiooniga, kuna tugiisikud on erineva emakeelega ning elavad ka üksteisest üpris kaugel. Läänes ja lõunas ei saanud 2018 uute lepingute alusel kovisioone läbi viia tegutsevate tugiisikute vähesuse tõttu. Kui tugiisikute arv kasvab, alustatakse ka kovisioonidega.

Teenusest teavitamiseks on tehtud järgmist:

- Pärast lõuna piirkonna teenuseosutajaga lepingu sõlmimist infokirjad e-posti teel kõigile lõuna piirkonna KOV lastekaitsetöötajatele 1.08.2018
- Info tugiisikuteenuse kohta kajastub üldistes perepõhiste tugiteenuste infomaterjalides
- Teenuse tutvustamine ELNHÜ koosolekul 9.10.18
- Teenuse tutvustamine piirkondlikel asenduskodude ja KOV lastekaitsetöötajate kohtumistel (14.09.19 Ida-Virumaal, 28.09.18 Lääne-Virumaal, 30.11.18 Haiba Lastekodus).
- Teenuse tutvustamine maakondlikel teenuste messidel okt-nov 2018 (suunatud küll riskikäitumisega noorte teenustele eelkõige, kuid noortega tegelevad spetsialistid on suuresti kattuvad)
Tugiisikuteenuse tutvustamine noortele SEB Heategevusfondi karjäärpäeval 21.10.2018 (SKA projektijuht ja põhja piirkonna teenuseosutaja)
- Pärast „noorelt noorele“ tugiisikute koolituse lõppemist infokirjad tugiisikuteenuse kohta kõigile KOV lastekaitsetöötajatele e-posti teel detsembri esimesel nädalal.
- Teenuse tutvustamine otsesuhtluses hooldus- ja eestkosteperedega, KOV lastekaitsetöötajatega juhtumipõhiselt nii SKA kui teenuseosutajate poolt
- Lisaks põhja piirkonna teenuseosutaja poolt: 17.10 kohtumine Tallinna Sotsiaal-ja Tervishoiuametis Harjumaa lastekaitsetöötajatega, 30.09 Tallinna Lastekodu noortekodus (Hooldekodu 5/1) ja 10.10 Tallinna Lastekodu noortekodus (Pähkli 15/1) kasvatajate ja noortega. Noorte informeerimine on toimunud projekti Leaving Care – An Integrated Approach to Capacity Building of Professionals and Young People kaudu, mille on ellu kutsunud SOS Lasteküla Eesti Ühing. Loodud on kontakt MTÜ Igale Lapsele Perega, et arendada koostööd ja ergutada hooldusperedest ellu astuvaid noori kasutama tugiisikuteenust.

Tähelepanekud ja probleemid:

- Tugiisikute kovisioonid on vajalikud ja tugiisikud on andnud nende kohta positiivset tagasisidet.
- Asendushooldusteenuse pakkujad, kes osutavad järelhooldusteenust ei näe vajadust tugiisikuteenuse järgi väljaspool asenduskodu. Kohati võib tekkida konkurents asutusepõhise järelhooldusteenuse osutamise ja tugiisikuteenuse osutamise vahel. Lahenduseks on kohtumised asenduskodudes ja koostöövõimaluste otsimine.
- Väga erinevad on nii teenuseosutajate kui noorte nägemused ja vajadused selles osas, mil määral suhtlevad noor ja tugiisik interneti ja telefoni vahendusel. Lisasime uues hankes võimaluse rahastada 20% ulatuses suhtlemist telefoni ja interneti teel. Mõnes piirkonnas ei kasutata seda üldse, kohati aga leitakse, et sellist võimalust peab olema palju rohkem. Tuleb kaaluda, kuidas oleks mõistlik, et saaks tekkida või säilida inimlik kontakt noore ja tugiisiku vahel, samas arvestades noorte tänapäevaseid harjumusi suhtluskanalite osas.
- Mitmed KOVid kasutavad teisi võimalusi tugiisikuteenuse korraldamiseks ja rahastamiseks (nt ESF avatud taotlusvoorst saadud rahastus kohalikul tasandil hoolekandeteenuste korraldamiseks), seetõttu ei ole neil vajadust riiklikul tasandil keskselt korraldatud tugiisikuteenuse järele spetsiifilisele sihtgrupile.
- Endiselt on raske tugiisikuteenusele kliente leida, paljud probleemid on endised (noorte vähene huvi, asenduskodude usaldus, KOVide huvi/teadlikkus, hooldus- või eestkosteperede noorte leidmine).
- Usaldus-tugiisiku võimalus sobib paljudele noortele, seda kasutatakse aktiivselt. Samas lisandub sellega ka riske teenuse ärakasutamiseks mittesihhipäraselt, mida tuleb jälgida.
- Rahastamisskeem (teenusetunni põhine) ei võimalda teenuseosutajatel aktiivselt tegeleda teavitamise ja võrgustikutööga, mis on ülioluline sellise teenuse korraldamisel.

31.12.2018 seisuga on tugiisikuteenust saanud 63 noort (neist osa vähem kui 32 tundi, mistõttu ei lähe nad indikaatorina arvesse). Teenus on lõpetatud 31 noorega, hetkel on teenusel 34 noort.

Planeeritud 2018. aasta eelarvest on kasutatud 37%.

01.01.2019 - 31.12.2019

Tugiisikuteenuse osutamine on jätkunud vaikselt tõusuteel. 31.05.2019 seisuga on teenusel 48 noort. Kokku on teenust saanud projekti jooksul 81 noort (sh kõigil ei ole täitunud üle 32 teenusetunni, mis on vajalik, et projekti indikaatorina arvestada).

Teenuse kasutamine on kõige aktiivsem ida piirkonnas, seejärel põhja piirkonnas. Lääne piirkonnas on kliente vähe kuna seal on ka asendushooldusel kasvavaid lapsi ja noori oluliselt vähem kui teistes piirkondades. Lõuna piirkonnas on teenus oodatust vähem kasutatud, SKA ja teenusepakkuja koostöös tegeleme lõunas veel aktiivselt teavitustegevusega.

Esimesel poolaastal on nii SKA kui teenusepakkujad tegelenud jätkuvalt teavitustegevustega, et informeerida KOV lastekaitse- ja sotsiaaltöötajaid, asenduskodude juhte ja töötajaid ning noori tugiisikuteenuse olemasolust. Teenust on tutvustatud erinevatel infopäevadel, seminaridel, koolitustel, koosolekutel; on saadetud infokirju KOVidele ja asenduskodudele. Teavitustegevus jätkub ka teisel poolaastal.

2019. aastaks planeeritud eelarvest on 31.05.2019 seisuga kasutatud 55,5%. Eelarve täitmine vastab ootustele. Tegevused on ellu viidud plaanipäraselt, mõningane viivitus on ilmnenud noorte arenguprogrammi rakendamisel.

Teisel poolaastal jätkus tugiisikuteenuse osutamine senises tempos. 31.12.2019 seisuga on kokku teenust saanud projekti jooksul 98 noort (sh kõigil ei ole täitunud üle 32 teenusetunni, mis on vajalik, et projekti indikaatorina arvestada).

Tugiisikute kovisioonid on üldjoontes piirkonniti toimunud plaanipäraselt. Kohati on teenuseosutaja asendanud kovisiooni supervisiooniga. Mõnel juhul on grupikohtumine asendatud individuaalse supervisiooniga (nt kui vahemaad on pikad või tugiisikutel erinev emakeel). Tugiisikute nõustamine ja toetamine teenuseosutaja poolt (nii kovisiooni/supervisiooni näol kui igapäevaselt individuaalses suhtluses) on oluline lisaväärtus mida käesolev projektipõhine korraldus tugiisikuteenusele annab.

11.11.2019 toimus Tallinnas lühikoolitus tugiisikutele „Kuidas mõista teismelist“, kust oli võimalik osa võtta tugiisikutel üle Eesti. Väljastpoolt Tallinna osales siiski vaid 1 tugiisik. Edaspidi püüame korraldada tugiisikutele lühiseminare vm kohtumisi ka teistes piirkondades, kuid on siiski selgelt näha, et tugiisikute kokkusaamine on väga keeruline, kuna kohtumistel tuleb osaleda vabast ajast ja tasuta.

2019. aasta eelarvest kasutati 87%. Täielik eelarve kasutamine jäi eelkõige selle taha, et noorteprogrammiga ei olnud võimalik siiski alustada suuremas mahus juba 2019. aastal. Kuigi leiti teenusepakkujad ja alustati gruppide komplekteerimist, jõudis 2019. aastal alustada vaid Põhja-Eesti grupp – nii koolitajate kui noorte jaoks oli vaja pikemaajalist etteatamist ning seega alustavad ülejäänud grupid 2020. aastal.

01.01.2020 - 31.12.2020

Tugiisikuteenuse osutamine jätkus senisel moel. Eriolukorra ajal tehti lepingute muudatused, mis võimaldasid eriolukorra ajal ja kuni 1 kuu pärast seda osutada teenust telefoni või interneti teel ja esitada aruandluseks vaid tugiisiku allkirjaga kliendipäevikud. Muutusi teenuse mahus eriolukorra tõttu otseselt ei tekkinud. Lisaks tavapärasele teemadele toetasid tugiisikud noori eriolukorraga seotud teemadega – info eriolukorrast, reeglitest, juhendamine; stressi ja hirmudega toimetulek; suhtlusvajadusega, üksinduse ja igatsusega toimetulek; distantsõppes toetamine ja juhendamine.

Koostöö kohalike omavalitsustega on erinev. On omavalitsusi, kes teevad sisulist koostööd, tunnevad huvi noore käekäigu vastu ka pärast tugiisikuteenusele suunamist ning suhtlevad tugiisiku ja/või noorega.

Kahjuks on ka neid, kes näevad tugiisikut kui juhtumikorraldajat, oodates tugiisikult liigse vastutuse võtmist noore elu ja käekäigu eest ning sisuliselt omavalitsuse rolli ülevõtmist.

30.04.2020 seisuga oli tugiisikuteenust saanud kokku 109 noort.

Noorteprogramm toimus 3 grupile noortele (1 grupp alustas 2019, teised 2020), sh 1 venekeelne ja 2 eestikeelset. Kokku osales 43 noort, iga grupp kohtus 3x2 päeva. Noorte teavitamine ja motiveerimine osalema oli väga keeruline, siin oli võtmekohaks koostöö koolitajate ja asenduskodudega. Noorte kutsumisel on oluline isiklik kontakt, universaalsest teavitusest ei piisa. Teemad, millega gruppides tegeleti, olid näiteks:

- Iseseisvaks eluks vajalikud oskused, noorte enda arvamused nendest oskustest, mida nad vajaksid selleks, et iseseisvalt paremini toime tulla.
- Suhtlemisoskus; enesekehtestamine, „ei“ ütlemise oskus.
- Meeskonnatöö oskused - koos loodi visuaalselt lugu, eesmärk sellest, milline nende arvates võiks nende iseseisev elu välja näha ja kuhu nad tahaksid jõuda (paljud töid välja oma pere loomise).
- Mitmed ülesanded olid üles ehitatud suhtlemisele ja üksteise tundma õppimisele (kuulamisoskus ja julgus).
- Meeskonnatöö oskust omandati mh toiduvalmistamise protsessi kaudu (eelplaneerimine, eelarve koostamine, toidu hankimine, toidu valmistamine ning tulemuse analüüs).
- Vaja oli palju ise kaasa mõelda; mugavustsoonist välja astuda ja endast rääkida, mida kõik noored ei olnud kohe valmis tegema. Kuigi mõni teema tekitas esialgu ebakindlust ja hirmu (mis võis peituda naeru ja veiderdamise taha, ei jäänud keegi tegevustest eemale).

Kuna koolitajad olid kogenud noorsootöötajad, oli koolitus noorte jaoks kasulik, huvitav ja lõbus. Osalenud noored jäid väga rahule.

Iga kord osales noorte kohtumisel ka koordinaator või projektijuht, et tagada, et kõik korralduslikult sujuks ning saada ka ülevaade ja tunnetus, kuidas programm osalejatele sobib ja meeldib.

Koolitajad tegelevad noorte põhjalikuma tagasiside koondamisega, mis esitatakse SKAle teisel poolaastal. Eriolukorra tõttu jäid ära 2 kevadesse planeeritud grupp, mis loodetakse läbi viia sügisel.

Eelarvest on kulunud 41%.

Teisel poolaastal jätkus tugiisikuteenuse osutamine mai lõpus sõlmitud uute lepingute alusel. Kuna kõigis piirkondades jäid teenuseosutajad samaks, sujus uue lepinguperioodi algus tõrgeteta.

27.08.20 toimus tugiisikute seminar, kus tutvustati Töötukassa teenuseid, programmi STEP ning järelehooldusteenust. Seminarile oli kutsutud üle Eesti kõik tugiisikud, siiski olid kohal vaid põhja piirkonna tugiisikud. Osalenud jäid väga rahule.

Uue koroonalaine tõusuga sügisel lepitati vastavalt lepingutingimustele kokku SKA ja teenuseosutajate vahel, et teenust võib osutada suuremal määral telefoni ja interneti tee. Tööd tuli teha suuremal määral suheldes distantsilt muude kanalite abil.

Põhja piirkonna kogemused

- Tugiisikuteenus on saavutanud kindlama koha ja on tunda, et vajadus teenuse järele on olemas.
- Koostöös SKAga korraldatud koolitus oli väga vajalik. Lühikoolitused tugiisikutele on vajalikud ja arendavad.
- Teisest koroonalainest tingitud muudatus teenuse osutamisel oli vajalik. See kindlustas teenuse osutamise järjepidevuse ja noortele toe.
- Intellektipuudega noore jaoks on tugiisiku toel hakkama saamine elulise tähtsusega ja motiveeriv. See on hea võimalus proovimaks, kas üldse on võimalik iseseisvalt hakkama saada.

Probleemid ja ettevõetud abinõud

- Uue koroonalaine tõttu jäi ära tugiisikute sügisene kovisioon. Abinõuks olid personaalsed nõustamised, kuid see ei asenda omavahelist kogemuste jagamist. Edasise abinõuna praeguses koroonas olukorras tuleb proovida teha veebikohtumisi.

-Tänased teenuse tingimused ei sobi hästi noortele, kes vajavad tugiisikut eelkõige kui psühho-sotsiaalset tuge ja teadmist, et neil on inimene olemas, kuid ei vaja aktiivset tegutsemist. Abinõuks on tugiisiku initsiatiiv ja kontakti hoidmine.

Lõuna piirkonna kogemused:

Tugiisikutel on olnud teenuse osutamisel keerukusi, sest noored ei ole pidanud alati kokkulepetest kinni. Näiteks on seetõttu jäänud ära kokkulepitud kohtumisi või jäänud allkirjastamata kliendipäevikud. Lahendusteks on olnud uued kohtumised ja allkirjastatud kliendipäevikute hiljem esitamine – järgmiste kuude aruannetes. Noorte probleemide lahendamiseks seonduvalt on toimunud koostöö ning infovahetus ja vajadusel võrgustikukohtumised kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajate/ lastekaitse spetsialistide või teiste noorte formaalse võrgustikulikeetega. Samuti on teenusepakkuja juhendanud kohalikke omavalitsusi noortele teenuse saamiseks juhtumiplaani täitmisel ja Sotsiaalkindlustusametile esitamisel. Peamised teemad, millega tugiisikud noori toetasid olid töö- ja õppimise, majandusliku toimetuleku (võlad, raha kasutamise planeerimise), tervislike eluviiside järgimise ja terviseprobleemide lahendamise, asjaajamise ja ametiasutustega suhtlemise (toetuste taotlemine), igapäevaaskestuste, eluaseme ja lähisuhete ning sõjaväekohustusega seonduv.

Noorteprogramm

Novembrikuus alustati taas noorteprogrammiga ja kutsuti asendushoolduselt iseseisvasse ellu suunduvaid noori osalema. Läbiviimiseks sõlmisime hankelepingu Eesti Asenduskodu Töötajate Liiduga. Seekord õnnestus lisaks asendus- ja perekodude noortele kutsuda osalema ka eestkosteperede noori. Piirkonna koordinaator kontakteerus ca 109 Põhja piirkonna perega, kus olid sihtgruppi kuuluvad noored. Töö oli tulemuslik ja eestikeelne grupp täitus kiiresti. Esimene kohtumine toimus 7. -8. 11. 2020 Kloogaranna noortelaagris. Kohal oli 20 noort. Kaks järgmist kohtumist noortega tuli üle viia veebi, sest koroonaviiruse ulatusliku leviku tõttu ei saanud teha kontaktkohtumisi. 5.12. ja 19.12. toimusid kohtumised veebis. Programmi läbiviija püüab sel moel hoida noortega kontakti kuni õnnestub jätkata programmi tegevustega. Pikendasime hankelepingut kuni 30.03.2021, et oleks võimalik alustatud grupp lõpule viia.

Püüti korraldada ka venekeelset noorteprogrammi gruppi, kuid piisavat gruppi noori ei õnnestunud kokku saada, mistõttu see grupp jäi ära.

Arutelude käigus Sotsiaalministeeriumiga jõuti järeldusele, et on vaja veel 2021. aastal jätkata asendushoolduse noortele tugiisikuteenuse pakkumisega riigi poolt, et noored ei jääks haavatavasse olukorda KOVide vähese teadlikkuse või suutlikkuse tõttu. Seetõttu viidi sügisel läbi hanked 2021. aastaks. Detsembris sõlmiti lepingud 2021. aastaks järgnevalt:

Põhja piirkond: MTÜ Suunatuli

Lõuna piirkond: SA Elva Laste- ja Perekeskus

Ida piirkond: MTÜ Virumaa Tugiteenused

Lääne piirkond: MTÜ Suunatuli

„Noorelt noorele“ tugiisikuteenus: Eesti Asenduskodu Töötajate Liit

Kuna noorteprogrammi ei õnnestunud koroonaviiruse leviku tõttu planeeritud mahus läbi viia, on eelarvest kasutatud aasta lõpuks 76%.

01.01.2021 - 31.12.2021

Selleks, et põhjalikumalt tegeleda tugiisikuteenuse koordineerimisega, tugiisikute toetamisega, KOVide nõustamisega järelhoolduse ja noorte toetamise osas, viidi 2021. aasta algusest sisse muudatus, mille kohaselt noorte tugiteenustega tegeleb üks koordinaator (varem eraldi inimest selle teema peal ei olnud).

Perioodil 01.01.- 31.05. 2021 on tugiisikuteenust saanud 14 noort. Tugiisikuteenuse osutamine kõigis piirkondades sujus tõrgeteta ja koostöö teenuseosutajatega (MTÜ Suunatuli, SA Elva Laste- ja Perekeskus, MTÜ Virumaa Tugiteenused ja Eesti Asenduskodu Töötajate Liit) toimus hästi. Riigis kehtestatud piirangute tõttu sõlmiti kohe aasta alguses SKA ja teenuseosutajate vahel kokkulepe, mille kohaselt võib teenuseid osutada veebi teel kuni järgmise vastava kirjani SKA poolt. Aasta esimese 5 kuu

jooksul on piirangud olnud pidevad ning kokkulepe on säilinud. Kontaktkohtumised vähenesid ja tugiisikud hoidsid noortega kontakti veebikanalite ning telefoni teel.

Selleks, et hoida tugiisikuid ühtses infoväljas ning pakkuda neile noorte toetamisel vajalikke teadmisi, samuti meeskonnatunde tekitamiseks, korraldati tugiisikutele veebikoolitusi. Veebikoolituse formaat võimaldab koolitusel osaleda kõigil tugiisikutel üle Eesti, olenemata asukohast. Ettepanekud käsitlevate teemade kohta on tulnud tugiisikutelt endilt. Toimunud on kaks veebikoolitust ja kokku on lepitud ka kolmanda koolituse aeg ning teemadering koos läbiviijatega. Kaks esimest veebikoolitust keskendusid Töötukassa teenustele, noorte vaimse tervise teemadele ning erihoolekandele. Teemade kajastajateks olid Töötukassa esindaja, SKA ohvriabi osakonna MDFT terapeudid, SKA erihoolekande spetsialist ning MTÜ Peaasi esindaja. Kolmas veebikoolitus on planeeritud keskenduma töösuhetele ja inimkaubandusele (koolitajaks on Tööinspektsiooni esindaja ning SKA Ohvriabi osakonna inimkaubanduse spetsialist). Töös on tugiisiku koolituse läbinud isikutele asendushoolduse koolitusmooduli korraldamine. Hankedokumendid selleks on valminud, hange viiakse läbi juunis 2021, koolitus on plaanis läbi viia sügisel.

2021. aasta läbivaks teemaks on valmistumine tugiisikuteenuse üle andmiseks kohalikele omavalitsustele aastal 2022. Olulisel kohal on teavitustegevused. Mais saadeti informatiivne kiri kõikidele Eesti kohalikele omavalitsustele. Projektijuht rääkis tugiisikuteenusest ja teenuse üleminekust koostöökohtumisel Eesti Linnade ja Valdade Liiduga, koordinaator käsitles teemat Eesti Laste ja Noorte Hoolekandetasutuste Ühenduse koosolekul. Samuti on sellest kirjutatud asendushoolduse uudiskirjas.

Noorteprogrammi ei õnnestunud koroonaviiruse ulatusliku leviku ja piirangute tõttu jätkata. Programmi läbiviija hoiab veebi teel noortega kontakti kuni õnnestub jätkata programmi tegevustega. Hankelepingut pikendati taas kuni 30.06.2021, et oleks võimalik alustatud grupi tegevused lõpule viia. Noorteprogrammi grupid toimuvad taas 12.-13.juunil ja 29.-30.juunil. Ettevalmistavad tegevused toimumise koha, toitlustuse, transpordi, seminariruumi jms. osas on tehtud ja noortele on registreerumine avatud. Grupp täitub kiiresti.

Jätkatakse **järelhooldusteenuse** alase nõustamisega. Sellega seoses lisati SKA kodulehele informatsiooni järelhooldusteenuse kohta. Lisaks kaardistati asendushooldusteenusel ja eestkosteperedes kasvavad sihtrühma kuuluvad noored ja pöörduti kirja teel kõigi Eesti kohalike omavalitsuste poole (lastekaitsespetsialistid, sotsiaalosakondade juhid, sotsiaaltöötajad). Kirja eesmärk oli teavitada kohalikku omavalitsust sihtrühma kuuluvate noorte suurusjärgust nende linnas või vallas ning kutsuda kohalikku omavalitsust üles toetama iseseisvuvaid noori läbi järelhooldusteenuse. Lisaks on planeeritud SKA koordinaatori pöördumised kõigi Eesti kohalike omavalitsuste poole individuaalselt (telefoni teel). 31.05.2021 seisuga on tehtud ca 25 kõnet ja tegevus jätkub. Sagenenud on korduvkontaktide arv, kus kohalik omavalitsus soovib saada lisainformatsiooni või arutada üksikjuhtumeid, mistõttu võib pidada tegevust tulemuslikuks.

Eelarvest on kasutatud 23% (ei sisalda maikuu teenuseid).

Teine poolaasta

2021. aasta läbivaks teemaks oli valmistumine tugiisikuteenuse üle andmiseks kohalikele omavalitsustele aastal 2022. Olulisel kohal olid teavitustegevused tugiisikuteenuse sisust, korraldusest, olulisusest ning veendumine, et teenusel olevad noored, kes tugiisikuteenust ka edaspidi vajavad, saaksid teenusel jätkata. Lisaks toimusid veebikohtumised kõigi nelja teenuseosutajaga, et vaadata üle kõigi teenusel olevate noorte hetkeolukord ja vajadused, tagamaks teenuse jätkumine järgmisel aastal.

Jätkus kohalike omavalitsuste järelhooldusteenuse alane nõustamine. SKA koordinaator pöördus kõigi Eesti kohalike omavalitsuste poole individuaalselt (telefoni teel, toimus ka veebikohtumisi). Tegevuse tulemusena on sagenenud korduvkontaktide arv, kus kohalik omavalitsus soovib saada lisainformatsiooni või arutada üksikjuhtumeid. Kohalike omavalitsuste teadlikkus on paranenud oma piirkonnas eestkosteperedes kasvavate noorte osas, samuti on muutunud tõhusamaks koostöö SKA ja kohalike omavalitsuste lastekaitsespetsialistide ja sotsiaaltööspsialistidega.

Teise poolaasta uueks ja oluliseks tegevuseks oli tugiisikutele suunatud koolituse asendushoolduse mooduli välja töötamine ja esmane läbiviimine. Mooduli läbiviimiseks korraldati riigihange, mille tulemusel sõlmiti hankeleping SOS Lasteküla Eesti Ühing. Koolitus toimus grupile kolmel korral: 16.-17.10.2021 ja 31.10.2021.

Koolituse eesmärk oli anda asendushooldusel elluastuva noore tugiisikule teadmised valdkonna raamistikust ja rollijaotusest, samuti aidata mõista noorte elu mõjutanud sündmuseid ja nende võimalikke mõjusid, et olla noorele iseseisva elu alguses tõhusaks toeks. Koolituse teemad olid järgmised:

- Asendushoolduse ja järelhoolduse korraldus Eestis;
- tugisikuteenus;
- asendushoolduselt lahkumine;
- noore osalusõigus;
- kaotus, lein ja trauma ning nende mõju asendushooldusel noorele;
- säilenõtkus/vastupanuvõimekus;
- elluastumise planeerimine, erinevad strateegiad;
- erinevad strateegiad eesmärkide seadmiseks ja saavutamiseks;
- noorte vaimne tervis;
- sotsiaalsete oskuste toetamine, suhtlemise toetamine ja konfliktide lahendamise oskused.

Koolituse maht oli 24 akadeemilist tundi kontaktõppena, lisaks iseseisev töö. Viimasel koolituspäeval toimus hübriidõpe, kus osa koolitatavatest osalesid distantsilt, kuna seoses uute COVID piirangute tõttu ei saanud kõik soovijad osaleda vaktsineerimispassi puudumise tõttu.

Osales 13 koolitatavat, registreerunuid oli 16. Loobumise põhjustena toodi haigestumine või siis selgus, et koolituse toimumise kuupäev siiski ei sobi. Osalenute seas olid lastekaitsetöötajad, asendushoolduse kogemustega noored, kes on tugiisikuteks teistele sama kogemustega noortele, tugisikud ning tugiisikuteks saamise huvilised. Kõik koolitatavad osalesid aktiivselt ning andsid koolitusele väga positiivse tagasiside.

Kaasamisüritused ehk teemapäevad: (KOV ja tänaste teenuseosutajate, tugiisikute kokku viimine). Toimus kaks teemapäeva: 29.09.2021 Tartus ja 05.10.2021 Tallinnas. Osalesid KOVide esindajad, koostöö- ja võrgustikupartnerid. Teemapäevadel käsitletud teemad olid järgmised: „Mis toetab asendushooldusel iseseisvuvat noort?“, „Järelhooldus ja noorte toetamine“, „Tugiisikuteenus asendushoolduse noortele“.

Lisaks arutleti tugiisikutest, teenuseosutajatest ja noortest koosnenud paneeldiskussioonis, kas ja miks vajavad asendushooldusel kasvanud noored iseseisva elu alustamisel mitmekülgset tuge.

Aasta teisel poolel jätkus COVID piirangute tõttu pooleli jäänud noorteprogrammi "Minu elu" neljas grupp, mis algas 2020. aastal. Grupp kohtus kontaktelt taas 12.- 13.06 ja 29.- 30.06. Koolitus oli suunatud noorte suhtlus-, sotsiaalsete- ja enesemääratluspädevuste arendamisele. Kuna programmi läbiviimine oli piirangute tõttu katkendlik, läbis grupi täies mahus 6 noort, osalises mahus programmi läbinuid oli kokku 22. Programmi kestvuseks oli 66 kohtumistundi, millele lisandus iseseisev töö. Osalejad hindasid, et koolitus oli väga vajalik ja kasulik aitamaks noortel valmistuda iseseisvaks eluks.

Jätkusid tugiisikutele suunatud veebikoolitused. Toimus kaks veebikoolitust: 16.06.2021 ja 12.11.2021. Käsitletud teemad olid järgmised:

- kohalike omavalitsuste teenused ja toetused (mida võiksid sellel teemal teada kui oled noorele tugiisikuks)?
- mis on Pere Lahendusring?
- millele pöörata tähelepanu esimestel sammudel tööturul?
- nähtav ja nähtamatu kuvand inimkaubanduse ohvrist;
- tugiisiku enesehoid (veebiseminar, kuidas ennast säästa ja hoida tugiisikuna töötades)

Detsembris planeeritud koolitus lükkus koolitaja haigestumise tõttu jaanuarikuuks. Sellel veebikoolitusel on planeeritud teemadeks „Noor kui tervik“ ja „Töö noortega“.

Tegevused on toimunud plaanipäraselt, eelarvest on kulunud 93%.

01.01.2022 - 31.12.2022

2022 esimesel poolaastal jätkus kohalike omavalitsuste nõustamine tugiisikuteenuse ja järelhooldusteenuse teemadel. Kohalike omavalitsuste teadlikkus teenustest on paranenud ning julgemalt

pöördatakse nii küsimuste korral kui ka üksikjuhtumitel konsulteerimiseks. Olulisel kohal oli ka positiivsete näidete vahendamine ühelt kohalikult omavalitsuselt teisele, motiveerimine ja töö keerukate juhtumitega.

Jätkusid tugiisikutele suunatud veebikoolitused ja grupisupervisioonid. Perioodil toimus kaks veebikoolitust: 12.01.2022 ja 19.05.2022.

Käsitletud teemad olid järgmised:

„Noor kui tervik ja töö noortega“ Heidi Paabort (Sotsiaalkindlustusameti noortegarantii nõunik);

„Mis kasu on noorele töötukassast“ Olav Kersen (Eesti Töötukassa noortevaldkonna juht).

Lisaks toimus üks grupisupervisioon tugiisikutele: 12.05.2022. Seda viis läbi superviisor ja koolitaja Sirle Roots.

Jätkus koostöö varasemalt tugiisikuteenust osutanud MTÜ-dega (4). Juhul kui teenuseosutaja ja kohaliku omavalitsuse koostöö ei sujunud, aitas SKA koordinaator läbirääkimistel ja kohaliku omavalitsuse motiveerimisel.

Uue tegevusena alustati asendus- ja perekodudega koostööd iseseisvasse ellu astuvate noorte tõhusamal toetamisel. Eesmärgiks on teema olulisuse esiletoomine nii asendus- ja perekodude kui ka kohalike omavalitsuste lastekaitse spetsialistide jaoks.

30.03.2022 toimus esimene kolmepoolne kohtumine Pärnu Laste- ja Noorte Tugikeskuses. Kohtumisel osalesid: Pärnu Linnavalituse lastekaitse osakonna juhataja ja spetsialistid, Sotsiaalkindlustusameti esindajad, asenduskodu juht ja tema asetäitja.

Käsitletavateks teemadeks olid: järelhooldusteenus, tugiisikuteenus, noorte ettevalmistamine iseseisvasse ellu astumiseks- senine praktika ja võimalikud arengukohad, linna võimalused noorte toetamisel (teenused, toetused).

Ühiselt lepitati kokku elluastuvatele noortele suunatud infopäeva toimumises 27.06.2022, asenduskodus. Osalevad: Pärnu linn, asenduskodu töötajad ja noored, Sotsiaalkindlustusameti esindaja, Eesti Töötukassa. Käsitletavateks teemadeks on karjäär, tööotsingud, teenused (sh. järelhooldusteenus ja tugiisikuteenus), linna võimalused (toetused, teenused) jms.

Teine analoogne kolmepoolne osapoolte kohtumine on planeeritud 1. juunil Valga Perekeskuses Kurepesa. Infopäev noortele toimub augusti alguses.

25.03.2022 toimus Sotsiaalkindlustusameti eestvedamisel võrgustikupartnerite kohtumine. Osalesid EATLi esindajad, MTÜ Suunatuli, SEB Heategevusfondi juht, SOS Lasteküla Eesti Ühing esindaja.

Kohtumise eesmärgiks oli vaadata ühiselt

- milliseid loenguid, töötubasid, suhtluskanaleid, nõustamist osapooltest keegi täna noortele pakub. Millised tegevused on regulaarsed/stabiilsed ja millised pigem juhuslikud, lühiajalised.
- Kes on need noored, kellega me täna kontaktis oleme (vanus, elupiirkond, keel) Kui palju neid on? Kes on need noored, kelleni me täna ei jõua? Kuidas saaksime nendeni jõuda?
- Kuidas saaks Sotsiaalkindlustusamet täiendada olemasolevaid võimalusi?
- Kuidas viia noorteprogrammi teemasid (eneseareng, suhtlusoskused jne) noorteni ajal kui noorteprogrammiga enam ei jätkata.

Ühiselt otsustati, et noortega töötavate võrgustikupartnerite kohtumised muutuvad tulevikus regulaarseks.

08.06.2022 on planeeritud Jõhvis asendushoolduse teemapäev, kus üheks põhiteemaks on asendushoolduse noorte toetamine.

Teisel poolaastal jätkus kohalike omavalitsuste nõustamine tugiisikuteenuse ja järelhooldusteenuse teemadel ning lisaks ka töö keerukate noorte juhtumitega. Perioodil toimus mitu SKA koordinaatori poolt kokku kutsutud ümarlauda, kus osalesid kohalik omavalitsus, noor ja tugivõrgustik ning mille eesmärgiks oli leida keerukatele olukordadele ühiselt kiire lahendus.

Jätkusid tugiisikutele suunatud grupisupervisioonid. Perioodil toimus üks grupisupervisioon tugiisikutele, 17.11.2022. Seda viis läbi superviisor ja koolitaja Sirle Roots. Grupp õppis selgeks kovichoonitehnika. Superviisor selgitas kuidas tehnikat oma töös igapäevaselt abivahendina kasutada.

Uue tegevusena algasid noortepäevad asendushoolduselt ellu astuvatele noortele. Noortepäevi toimus perioodil kokku neli. Ürituste eesmärgiks oli jagada asendus- ja perekodudes, aga ka hooldus- või eestkosteperedes kasvavatele 15aastastele ja vanematele noortele infot, mis aitaks neil paremini iseseisvat elu planeerida ja otsuseid teha.

Noortepäevad toimusid:

- 27. juunil Pärnumaa noortele **Pärnu** Laste ja Noorte Tugikeskuses
- 23. augustil **Valga** Perekeskus Kurepesa noortele Valga Avatud Noortekeskuses
- 26. oktoobril Harjumaa noortele **Tallinna** Kesklinna Kuulsaalis
- 19. novembril Ida-Virumaa noortele **Narva** Art Residencys ((vene keeles, koostöös SOS Lasteküla Eesti Ühingu).

SKA ja kohalike omavalitsuste esindajad selgitasid noortele, millised on nende õigused ja võimalused täisealiseks saades. Jagasime noortele infot järelhooldusteenuse, tugiisiku saamise ning muude kohaliku omavalitsuse pakutavate võimaluste kohta.

Töötukassa esindajatelt said noored teada, kuidas töötukassa neile vajadusel toeks saab olla.

Pindi Kinnisvara maakler tutvustas erinevaid lepinguid ning jagas näpunäiteid kust ja kuidas korterit otsida ning mida silmas pidada, et mitte teha valesid otsuseid.

Politsei- ja Piirivalveamet keskendus eeskätt turvalisusele internetis.

SEB heategevusfondi juht Triin Lumi tutvustas stipendiumite võimalusi. Lisaks rääkis ta noortele, et stipendiumi taotlemine aitab muuhulgas arendada iseseisvaks eluks vajalikke oskuseid (näiteks motivatsioonikirja kirjutamine). Arutelu käigus sai selgeks, et noortel on erinevaid hobisid ja huvisid, aga mõnikord jääb pealehakkamine julguse taha. Teinekord on takistuseks uskumus, et kui alustad, siis pooleli ei tohi jätta. SEB Heategevusfond julgustas noori alati proovima: kes uusi hobisid ei proovi, see ei saagi teada, kas meeldib. Olgu tegemist treeningu kuutasu või treeningvahendi soetamiseks vajaliku rahasummaga, Triin Lumi soovib SEB Heategevusfond toetust taotleda.

Noortepäeva sisse kuulus ka ühine meelelahutus, näiteks *bowling*, ekskursioon vms. Ürituse vabas vormis jätk andis noortel võimaluse noortepäeval osalevate spetsialistidega individuaalselt oma muredest ja röömudest rääkida ning oma küsimustele vastuseid saada.

Teemade valikul arvestasime ka noorte endi soovide ja vajadustega (osalejad said neid väljendada registreerimisvormi täites). Seetõttu olid käsitletavat teemad eri piirkondades natuke erinevad.

16.12.2022 toimus Sotsiaalkindlustusameti eestvedamisel aasta teine võrgustikupartnerite kohtumine. Osalesid EATLi esindaja, MTÜ Suunatuli, SEB Heategevusfondi juht, SOS Lasteküla Eesti Ühingu esindaja. Ka seekordse kohtumise eesmärgiks oli omavaheline infovahetus ja 2023. aasta plaanide ja muudatuste tutvustamine.

31.12.2022 lahkus koordinaator töölt.

2022. aastaks planeeritud eelarvest on kulunud 25%. Eelarvet on kulunud planeeritust vähem, kuna osa tegevusi õnnestus ellu viia oodatust soodsamalt kaasates koostööpartnerite ressursi. Samuti ei võimaldanud Sotsiaalkindlustusameti hankereeglid 2022. aastal kõiki tegevusi ellu viia, kuna vastavate asutuse kesksete raamhangete läbiviimine viibis (nt trükiste tellimine).

01.01.2023 – 31.12.2023

Tegevusi ei toimunud.

KOKKUVÕTTEKS 2016-2022

TATi raames viidi ellu mitmeid olulisi tegevusi asendushoolduse noorte toetamiseks. Aastatel 2016-2021 korraldati keskselt tugiisikuteenust asendushoolduselt elluastunud noortele, millest sai kasu 139 noort. Tegevuse käigus kohandati tugiisikuteenuse tingimusi paindlikumaks, et see sobiks erinevas olukorras

noortele ja vastaks nende vajadustele. Korraldati koolitus asendushoolduse noortele, kes soovisid teistele noortele tugiisikuna toeks olla. Teenuseosutamise käigus süvenes arusaam, et sellist teenust keskselt korraldada ei ole otstarbekas, vaid õigem on see roll jätta kohalikule omavalitsusele, kes on noortele kõige lähemal, oskab iga noore vajadusi kõige paremini hinnata ja vajalikke teenuseid planeerida. Seetõttu lõpetati 2021. aastaga TATi raames tugiisikuteenuse pakkumine. Kohalikele omavalitsustele saadeti infokiri soovitustega tugiisikuteenuse korraldamise osas, mis lähtusid projekti jooksul saadud kogemustest.

Koostati põhjalikud juhised eraldi kohalikule omavalitsusele ning asendus- ja perekodule selle kohta, kuidas asendushoolduse noori iseseisvaks eluks ette valmistada, kus on ühendatud nii teoreetilist laadi taustainfo kui praktilised soovitusel. Samuti koostati infomaterjal noortele endile teemade kohta, mis on iseseisva elu alustamisel olulised. Materjali jagati trükistena, samuti on need kättesaadavad veebis.

Asendushoolduse noortele korraldati 4 noorteprogrammi „Minu elu“, mille eesmärgiks oli toetada noorte eneseteadlikkust, pakkudes 6 päeva jooksul erinevaid enesearengule suunatud tegevusi erinevate noortega töötavate spetsialistide juhendamisel. Osales kokku 65 noort erinevatest asendus- ja perekodudest üle Eesti, samuti eestkoste- ja hooldusperedest. Programm oli väga põhjalikult ette valmistatud ja sisustatud, osalejad jäid väga rahule. Samas näitas kogemus, et keskselt erinevate asendus- ja perekodude või hooldus- ja eestkosteperede noori kokku kutsuda on keeruline, see nõuab suurt pühendumist ka asendus- ja perekodude töötajatelt. 2022. aastal viidi läbi pigem ühepäevaseid kohalikke noortepäevi, kus jagati noortele infot erinevatel elulistel teemadel (töötamine, kinnisvara, digitarkused jms).

Toimunud on mitmed teemapäevad, kus kohalike omavalitsuste lastekaitsetöötajatele on jagatud infot ja ühiselt arutletud selle üle, kuidas noori iseseisvaks eluks ette valmistada ja neid toetada. Teemapäevadele on kaasatud olnud ka noored ise. Nende sõnumid lastekaitsetöötajatele ja spetsialistidele on olnud eriti mõjusad. 2021. aastal korraldati kolmepäevane asendushoolduse mooduli koolitus tegutsevatele tugiisikutele või neile, kes soovisid selleks saada.

2023. aastal tegevusi ei tehtud, vaid seniste tegevuste pinnalt toimus planeerimine, kuidas edaspidi kõige otstarbekamalt asendushoolduse noori toetavaid tegevusi riiklikul tasemel korraldada. 2024. aastaks on teistest rahastusallikatest planeeritud arendada hindamisvahendeid jm töövahendeid lastekaitsetöötajatele järelhoolduse planeerimiseks ja korraldamiseks ning tugigruppide läbiviimist asendushoolduse noortele.

8. Näitajate⁸ täitmine (kumulatiivselt)

Näitaja nimetus (viide TAT punktile, missugusest tegevusest kujuneb)	Kavandatud saavutustase ⁹	Tegelik saavutustase	Põhjendus näitaja üle- või alatäimisel
--	--------------------------------------	----------------------	--

TAT panus rakenduskava väljundnäitajasse

Tegevus 1. Asendushoolduse mitmekesistamine ning tugitegevused (Perepõhiste asendushoolduse vormide pakujate arv)	1200	1544	01.01.2023 – 31.12.2023 Näitajad on 2023. aasta I kvartali lõpu seisuga. 2023. esimeses kvartalis lisandus 17 uut unikaalset osalejat. Alates teisest kvartalist unikaalseid osalejaid ei lisandunud.
--	------	------	---

TAT panus rakenduskava tulemusnäitajasse

Näitaja 1			
Näitaja 2			

TAT spetsiifilised väljundnäitajad¹⁰

⁸ Näidatakse nii väljund- kui ka tulemusnäitajate tasemed.

⁹ TATs fikseeritud saavutustase.

¹⁰ Võimaluse korral esitada andmed soo lõikes.

Tegevus 1. Asendushoolduse mitmekesistamine ning tugitegevused (Perepõhiste asendushoolduse vormide pakujate arv)	1200	1544	01.01.2023 – 31.12.2023 Näitajad on 2023. aasta I kvartali lõpu seisuga. 2023. esimeses kvartalis lisandus 17 uut unikaalset osalejat. Alates teisest kvartalist unikaalseid osalejaid ei lisandunud.
Tegevus 1. Asendushoolduse mitmekesistamine ning tugitegevused (Koolitusel osalenud või tugiteenust saanud asenduskoduteenuse osutajate ja järelevalve teostajate arv)	500	1307	01.01.2023 – 31.12.2023 Püstitatud indikaator on üle täidetud, kuna asenduskoduteenuse osutajate kättesaadavus ning nende huvi teenuste ja koolituste vastu on kõrge. 2023. aasta esimeses kvartalis sisenes 7 unikaalset osalejat. Alates teisest kvartalist unikaalseid osalejaid ei lisandunud.
Tegevus 2. Järelhoolduse arendamine (Tugiteenuseid saanud asendushoolduselt ellu astuvate noorte arv)	200	187	01.01.2023 – 31.12.2023 Alates 2022. aastast ei osutata tugiteenuseid asendushoolduselt ellu astuvatele noortele.
TAT spetsiifilised tulemusnäitajad¹¹			
Näitaja 1			
Näitaja 2			
Näitaja 3			
TAT panus üldistesse näitajatesse			
Kas TAT viisid osaliselt või täielikult ellu sotsiaalpartnerid või vabaühendused?	Jah	TAT partneriteks olid Sotsiaalkindlustusamet ning Tervise Arengu Instituut. Tegevusi viisid ellu ka hankepartnerid.	
Kas TAT üheks eesmärgiks oli naiste jätkusuutliku osaluse ja edu tagamine tööhõives?	Jah	TAT tegevuste raames edendati perepõhise asendushooldusteenuse osutamist ja asendushoolduselt lahkuvate noorte paremat iseseisvat toimetulekut. Sealjuures lähtuti asendushooldust saavate laste ja noorte toetamisel nende individuaalsetest vajadustest ning tagatakse läbivalt mõlemast soost lapsele ja noorele võrdsed võimalused. Ühtlasi jälgiti, et tegevused toetaks nii poiste kui tüdrukute iseseisvat toimetulekut ning et haridus- ja karjäärivalikute toetamisel lähtutaks noore kutsumusest ja individuaalsetest võimetest, mitte soolisest kuuluvusest.	

¹¹ Võimaluse korral esitada andmed soo lõikes.

Kas TAT oli suunatud riigi, piirkonna või kohaliku tasandi haldus- ja ametiasutustele või avalike teenuste osutamisele?	Jah	Tegevuste raames arendati asendushoolduse valdkonda, võimestati kohalikke omavalitsusi asendushooldusteenuse arendamisel, sh eri- ja kriisihoiduspereteenus. Samuti viidi läbi tegevusi asendushoolduse kvaliteedi tõstmiseks ning teavitustegevusi ühiskonnas asendushoolduse valdkonna teadlikkuse tõstmiseks.
Otseselt (nii rahaliselt kui mitterahaliselt) toetatud mikro-, väikese- ja keskmise suurusega unikaalsete ettevõtete (sh ühistute ja sotsiaalmajandusettevõtete) arv	0	
TAT lõppeesmärgist täidetud (%):	100%	
TAT lõppeesmärgi täitmise selgitus:	TAT raames planeeritud tegevused viidi ellu vastavalt koostatud tegevuskavadele. Rakenduskava väljundinäitaja saavutustase ületatud, kuna vajadus teenuse järele oli planeeritust suurem. Samuti täideti TAT tegevuste raames spetsiifiline väljundinäitaja (Asendushoolduse mitmekesistamine ning tugitegevused - koolitusel osalenud või tugiteenust saanud asenduskoduteenuse osutajate ja järelevalve teostajate arv), kuna vajadus teenuse järele oli planeeritust suurem. Spetsiifilise väljundinäitaja (järelhoolduse arendamine) jäi kolme unikaalse isiku võrra alatäidetud, kuid alatäituvus ei erine olulisel määral planeeritud suhttasemest.	

9. Hinnang TAT tulemuslikkusele ja püstitatud eesmärkide saavutamisele¹²

01.01.2015 – 31.12.2015

TATis kavandatud tegevuste rakendamise ettevalmistustega on alustatud, toimunud on erinevaid koostöökohtumisi ning töögrupe. Enamus kavandatud tegevusi on alguse saanud, kuid tõrkeid on esinenud kavandatud hangete läbi viimisel: nt on viibinud tugiteenuste hanke perepõhise asendushoolduse pakkujatele väljakuulutamise. Läbi on viidud Asendushoolduse korralduse ja rahastuse analüüsi hange ning Asendushoolduselt lahkunud noorte uuringu hange. Mõlemad hanked nurjusid ning tuleb uuesti läbi viia. Asendushoolduselt lahkunud noorte uuringu hankekonkurss on uuesti välja kuulutatud ning toimub pakumuste hindamine.

TATi elluviimisel on selgunud, et on vajalik muuta mõningate tegevuste elluviimise detaile: tulenevalt ettepanekutest sätestada selgelt partneri kohustused, muuta eelarvet jms. Selleks on alustatud TATi muutmise protsessiga.

01.01.2016 – 31.12.2016

31.03.2016 allkirjastas minister TATi muutmise käskkirja, mille alusel täpsustati TATis 4. peatüki ning toetuse saaja ja partneri kohustuste sõnastusi. Samuti asendati lisa 1 vorm A ja lisa 1 vorm B.

Mitmed vajalikud hanked teenuste pakumiseks on läbi viidud. Alustatud on tugiteenuste pakumisega perepõhistele asendushoolduse pakkujatele. Kahes piirkonnas on alustatud asendushoolduselt elluastujatele tugiisikuteenuse pakumise ettevalmistustega.

RAKE viis läbi PRIDE koolituse analüüsi, mille teostus oli ebakvaliteetne ning TAI sätestas lepingu järgi leppetrahvi, mistõttu TAI koostas lisaks täpsustava miniuuringu PRIDE koolituse kohta. Alustati tegevuste edasise planeerimisega ning otsustati koos ekspertidega, et Eesti jaoks arendatakse PRIDE koolitus vanade koolitusmaterjalide baasilt. Asendushoolduselt elluastujate uuringut on teostamas Praxis, mis on hetkel ajakavajärgselt läbiviimisel. Hankedokumendid asendushoolduse järelevalve tõhustamise ja asenduskoduteenuse osutajate tugiteenuste kohta on koostatud ning peagi kuulutatakse mõlemad

¹² Täidetakse üks kord aastas kumulatiivsel seisuga 31.12.

hanked välja. Ajakirja Sotsiaaltöö maikuu numbris (2/2016) ilmus TAT „Asendushoolduse kvaliteedi tõstmine“ kõikide tegevuste tutvustus.

Hangete läbiviimisel on esinenud probleeme, mistõttu on ka edasi lükkunud tegevuste elluviimine. Tegevuste elluviimiseks on ettevalmistavad tegevused samuti aega võtnud ning seetõttu on ka kuluproгноos alataidetud. Planeeritud tegevused on käivitumas suuremas mahus alates 2016. aasta sügisest.

TATi teksti muudatused viidi läbi detsembris. Põhilised muudatused kajastasid sihtgrupi täpsustust, järelevalve metoodika ja koolituste tegevuse edasilükkamist, analüüsi mitte läbiviimist, tugiteenuste detailsemat kirjeldust ja arendustegevuste lisamist.

Kõikide planeeritud teenuste ja koolituste pakkumistega on alustatud. PRIDE koolituse pakutakse ning väljatöötamisel on uus PRIDE koolituste moodul, mille koostamiseks koostati arendusmeeskond. Asenduskoduteenuse pakujate täienduskoolituste analüüsi tulemusel on koostatud uus koolituskava. Perepõhiste asendushoolduse pakujatele on tugiteenuste pakkumisega olnud probleeme. SKA on omalt poolt tegelenud aktiivselt teavitustegevustega, et osalejaid teenustele aidata. Asenduskoduteenuse töötajatele pakutud tugiteenustel on aktiivne osalemine. Asendushoolduselt elluastuvate noorte tugiisikuteenuse kasutamine on olnud oodatud aeglasem. SKA on analüüsinud teenusele jõudmise probleeme ning tegeletakse laialdase teavitamisega. Asendushoolduselt elluastuvate noorte uuring on Praxise poolt ellu viidud ning tulemusi tutvustatud sihtgrupile.

Planeeritud teenuste ja koolituste arendamine ja pakkumine on käimas. SKA toetab aktiivselt teenuste pakkumisel esinenud probleemide lahendamist.

Eelarve on tegevuste osas alataidetud, kuna tegevuste ellu rakendumine ei ole olnud nii hoogne kui esialgselt planeeritud oli.

01.01.2017 – 31.12.2017

2017. aasta veebruaris muudeti TATi sõnastust, kuna haldus- ja riigireformi muudatused mõjutasid ka TATi tegevuste kirjeldusi ja sihtgruppi. Juulis muudeti tegevuskava kirjeldust ja eelarvet, kuna selginesid maavalitsuste kaotamisega seotud järelevalve koolituste vajadused, muudeti perepõhiste asendushoolduse pakujate tugiteenuste pakkumise loogikat ning lähtuvalt asendushoolduse valdkonnas toimuvate suurte muudatuste tulemusena oli kiirem vajadus arendustegevuste elluviimiseks. Koolituste valdkonnas on 2017. aasta olnud eriti oluline, kuna koolituste materjalid on valminud. Neid on täiendatud vastavalt tagasisidele ning piloteerimise tulemustele. PRIDE eelkoolituste pilootrühmad on alustanud koolitustega. Koolitused asenduskodu kasvatusala töötajatele on samuti saanud alguse ning neli esimest rühma on alustanud baaskoolitusprotsessiga. Lisakoolituste teemadega on samuti tegeletud ja analüüsitud.

Teavitustegevustes on teavitusstrateegia valminud ja paika on pandud tegevuskava teavitustegevuste elluviimiseks. Asendushoolduse muudatused mõjutavad olulisel määral teavitustegevuse põhisõnumeid, mistõttu teavitustegevuse peab vastama muudatuste eesmärkidele.

Tugiteenuste pakkumine on asenduskodu töötajatele toimunud väga aktiivselt, kuna tugiteenused on hästi vastu võetud ja peetud vajalikuks neid läbida. Tugiteenused perepõhise asendushoolduse pakujatele on jätkunud vaikselt kasvavas tempos ning nende pakkumine on samamoodi jätkunud.

Arendustegevustega alustati kiiremas tempos, kuna need tegevused on olulised toetavad tegevused asendushoolduse muudatuste jaoks.

Seni on eelarve tegevuste osas siiski alataidetud, kuna tegevuste kulutused ei ole olnud seni planeeritud mahus. Oluline põhjus on ka selles, et kõik tegevused pole siiski veel alguse saanud ning järgemööda toimub veel väljatöötamisprotsess, seda nii kutselise erihoolduspereteenuse, järelevalve koolituste ja teavitustegevuste osas. 2018. aastal lisanduvad ka kulutused nende tegevuste osas.

TATi põhinäitaja perepõhiste asendushoolduse vormide arv on täidetud 36% püstitatud lõpptasemest ehk 430 unikaalset osalejat 1200 osalejast. 2018. aasta vahetasemeni (750) ei pruugi näitaja 2018. aasta jooksul tõusta, küll aga peaksid 2018. aasta jooksul saama alguse teavitustegevused, mis hakkavad informeerima ühiskonda perepõhiste asendushoolduse võimalustest ning kutsuma perepõhist asendushooldust pakkuma. Lisaks jätkuvad koolituste ja tugiteenuste pakkumised ning koordinaatorid nõustavad pidevalt KOVe selleks, et nad saadaks üha enam perepõhise hoolduse pakujaid koolitustele ja tugiteenustele suunata.

TATi kogueelarvest kuni aastani 2020 on kasutatud seni 16% eelarvest. 2017. aastaks planeeritud eelarvest kasutati ära 49%. Eelarve kasutus tõuseb 2018. aastal, kui lisanduvad teistele tegevustele järelvalve koolituste pakkumine ja teavitustegevuste ellu viimine.

01.01.2018 – 31.12.2018

Aasta alguses lõppesid 2017. aastal alanud seitse PRIDE eelkoolitust, 2018. aasta II poolaastal toimus kuus PRIDE eelkoolituse gruppi ning lisaks Tartus toimus eelkoolituse supervisioon. Mõju analüüsi jaoks viidi läbi fookusgrupiintervjuud. PRIDE põhikoolituste teemad on välja arendatud ja sisustatud. Kokku on kuus erinevat teemat, mis on kooskõlastatud perepõhiste tugiteenuste pakkujatega.

Jaanuaris valmis perevanema ja kasvataja koolituse mõjuanalüüs. 2018. aasta lõpuks saadi kõikidele moodulitele mõlemas keeles koolitajad. 2018. aastal jooksul viidi läbi kaks gruppi koolitusi. Lisaks toimus mõjuhindamise raames 2017. aastal perevanema ja kasvataja täienduskoolituse läbinutega kaks fookusgruppi, et hinnata koolituse pikaajalist mõju. Aasta jooksul viidi läbi kaks perevanema ja kasvataja täienduskoolituse gruppi. Lisaks toimus kaks lisakoolitust. Asendushoolduse pakkujatele ja võrgustikku kuuluvatele spetsialistidele valmis täienduskoolituste koolitusvajaduse analüüs ning pilootkoolituse kava. Perepõhiste tugiteenuste uus hankeleping sõlmiti MTÜga Oma Pere ning nende poolt pakutakse piirkondlikke teenuseid: individuaalne psühholoogiline nõustamine, grupinõustamine ja mentorlus. Üleeestilised teenused, telefoni- ja internetinõustamine on SKA koordinaatorite pädevuses. Tugiteenuseid pere- ja asenduskodude töötajatele pakub MTÜ Moreno Keskusega. Teenusepakkuja jätkab teenuste pakkumist vajaduspõhiselt kõigile Eesti asenduskodudele

Juuni-august toimus KOV-delt sisendi saamine ning koondamine kutselise erihoiduspereteenuse mudelite loomise tarbeks. Lisaks uuriti erinevate välisriikide praktikaid sarnase süsteemi kohta ning koondati statistikat Eesti olukorra kaardistamiseks ja vajaduse välja selgitamiseks. Koguti sisendit peredelt, et selgitada välja perede valmisolek sellise teenuse osutamiseks, sh ettevalmistuse, teenuste, toetamise jmt vajadus. 2018. aasta oktoobris telliti kutselise erihoiduspereteenuse ühe mudeli loomise alusanalüüs, mille teostas SOS Lasteküla Eesti Ühing.

Perepõhise asendushoolduse tutvustamiseks korraldati kampaania, mille raames loodi dokumentaallavastus „Südames sündinud“. Perioodil 04.11.18-17.03.19 toimub 15 etendust üle Eesti ning lavastus filmitakse ka üles hilisemaks kasutamiseks.

Järelevalve teemal toimus kaks koolitust. Üks oli järelevalve õigusraamistiku ja teine lastega vestlemise koolitus. Järelehoolduse teenustele lisati 2018. aastal usaldus-tugiisiku võimalus. Lisandub ka noorelt noorele tugiisikuteenus, mida hakkab pakkuma Eesti Asenduskodu Töötajate Liit. Noorelt noorele tugiisikute koolitamisega tegeles Tallinna Ülikool. Lisaks töötati välja Lastekaitse Liidu poolt noorte arenguprogramm, mille eesmärk on toetada noorte enesearengut ning seeläbi edukamat toimetulekut tulevikus.

Oktoobris tehti tegevuskavas täiendus selle osas, et piirkondlikud koordinaatorid tegelevad nüüd ka järelehoolduse tegevuste koordineerimisega lisaks tugiteenustele. Aasta lõpus koostati uus tegevuskava ja eelarve 2019. aastaks.

TATi põhinäitaja perepõhiste asendushoolduse vormide arv on täidetud 57% püstitatud lõpptasemest ehk 680 unikaalset osalejat 1200 osalejast.

TATi kogueelarvest kuni aastani 2020 on kasutatud seni 36% eelarvest. 2018. aastaks planeeritud eelarvest kasutati ära 52%.

01.01.2019 – 31.12.2019

PRIDE eelkoolituse gruppe alustas 2019. aastal kokku seitse ning põhikoolitusi korraldati kuuel korral. PRIDE põhikoolituste teemadele lisandus perede vajaduse tõttu veel kaks teemat: positiivne vanemlus ja vanema toimetuleku toetamine. TAI tegevus on eesmärgipärane, kuid eesmärgi saavutamine on raskendatud osalejate loobumise ning loobumisest mitteteatamise või väga hilise teatamise tõttu.

I poolaastal toimus kahel korral PRIDE koolitajate supervisioonide ettevalmistamine ja korraldamine, mille eesmärgiks on koolitajaid oma töös toetada ja julgustada, vahetada kogemusi ja säilitada PRIDE eelkoolituse läbiviimise ühtne praktika. Aktiivselt tegeleti venekeelsete PRIDE materjalide kujundamise protsessiga, mille tulemusena on venekeelsed materjalid valminud.

Perevanema ja kasvataja täienduskoolitusega alustas kolm gruppi. Lisakoolitusi korraldati kaheksal korral käsitledes nelja erinevat teemat. Tegevused toimuvad plaanipäraselt, kuid suureks väljakutseks on pädevate koolitajate leidmine ning nendega ühise aja leidmine koolituste läbiviimiseks.

2019. aastal toimunud hanke tulemusel korraldati „Seksuaalselt väärkoheldud ja/või inimkaubanduse ohvriks langenud laste märkamine ja toetamine“ teemaline koolitus, mille eesmärk on toetada asendushooldusteenuse pakkujaid ja lastekaitsetöötajaid teadmiste omandamisel seksuaalselt väärkoheldud ja/või inimkaubanduse ohvriks langenud laste kohta, sh kuidas lapsi toetada ning aidata neil oma tunnetega toime tulla. Koolituse sihtrühmadeks olid asendushooldusteenuse pakkujad (asendus- ja perekodu töötajad või sotsiaaltöötajad) ja lastekaitsetöötajad. Koolitusel osalejate tagasiside oli positiivne ning koolitusel osalejad leidsid, et koolituse teemad on nende töö jaoks vajalikud ja koolitusel käsitletud teemad pakkusid neile palju uut informatsiooni. Kuigi tagasisidest lähtus, et kohati jäid asenduskodude jaoks mõned teemad rohkem pinnapealseteks võrreldes lastekaitsetöötajatele mõeldud teemadega, toetasid koolitusel osalejad mõlema sihtrühma koos koolitamist, sest kasulik on näha, kuidas teine osapool oma tööd korraldab ja millised on koostöökohad.

Märtsis ja aprillis toimusid SKA ja MTÜ Oma Pere koostöös korraldatud ressursipäevad, mille eesmärk oli tutvustada peredele lähemalt spetsialiste, kes osutavad erinevaid teenuseid nt psühholoogilist nõustamist, et seeläbi julgustada peresid teenuseid kasutama. Üldjoontes sai ressursipäevade eesmärk täidetud - on suurenenud psühholoogilise nõustamise teenuse pakkumise maht, eriti just ida piirkonnas, ka põhja ja lõuna piirkonnas.

Asendushoolduse tugiteenuste osas on grupinõustamine jätkuvalt tõusuteel, ühes kuus toimub keskmiselt 20 gruppi üle Eesti. Hästi on vastu võetud just psühholoogide ja pereterapeutide grupinõustamised, teemad on pigem universaalsed. Peresid huvitab: piiride panek, heade suhete hoidmine, digimaailma mured ning koolis toimetulek; samuti spetsiifilisemad teemad nagu lapsendamise saladus, päritolu, asendushoolduse vormid. Venekeelsed temaatilised grupinõustamised toimuvad aktiivselt nii Põhja kui Ida piirkonnas, kohati on osalejate arv kujunenud isegi liiga suureks (grupis üle 20 inimese).

Peredele tugiteenuste osutamiseks on 17.12.2019 seisuga kaetud kogu Eesti (MTÜga Oma Pere ja SOS Lastekülaga ühispakkumuses; Kasuperede Liit; MTÜ Virumaa Tugiteenused ühispakkumuses Maria ja Lapsed ning MTÜ Igale Lapsele Pere).

Supervisioonide läbiviimisel on raskusi tekitanud ka töötajate omavahelised ning töötajate ja juhi vahelised lisapinged, mida supervisioonide abil püütakse lahendada. Enam soovitakse arutada keerulisemaid juhtumeid ja töötajate suhtlemist juhtkonna või lastega. Oskused lastega töötamiseks on paranenud, kuid töötajad vajavad põhjalikumaid teadmisi tööks probleemse käitumisega lastega.

Kriisihooldusperede ja kutseliste erihoidusperede osas toimusid planeeritud kaasamisüritused 18.06 Tallinnas ja 20.06 Tartus. Kogutud sisendi ning ka varem koondatud teadmiste põhjal valmistati 2019 II poolaastal ette kriisihoolduspere ning kutselise erihoiduspere teenuse hange, mis avaldatakse 2020 jaanuaris.

Teisel poolaastal on SKA TATi meeskond aktiivselt panustanud asendushooldusega seotud kvaliteedijuhiste väljatöötamisse. Projekti peaspetsialist on tegelenud asendushooldusteenuse osutamise asendus- või perekodus, asendushooldusteenuse osutamise hooldusperes ning turvakoduteenuse kvaliteedijuhiste arendamisega. Kuna tegemist on materjalidega, millest teenuseosutajad teenuse korraldamisel ja arendamisel lähtuvad, on äärmiselt oluline põhjalik lähenemine ja teenuse olemusse süvenemine, mistõttu oli tegemist töömahuka protsessiga. 2019. lõpuks on nimetatud kolm juhust edastatud SKA KVOle, kes 2020 aastal jätkab nende tutvustamist sihtrühmale. Sügisel 2019 algas töö ka järelhoolduse kvaliteedijuhisega, mis jätkub 2020. aastal.

Sügisel valmis meediaga suhtlemise juhised peredele, kes kasvatavad teistest vanematest sündinud last või lapsi ning soovivad enda peres kasvava lapse ja pere lugu avalikkuse ees jagada („Laps ja kasupere meedias. Kuidas anda laste ja perede olukorrast meediasse infot laste õigusi riivamata?“, eesti- ja

venekeelne juhised on kättesaadav tarkvanem.ee/kasupere lehelt). Valmis ka asendushooldust tutvustav ülevaatlilik elektrooniline väljaanne potentsiaalsetele ja olemasolevatele kasuperedele („Kas sinu südames on ruumi?“, eesti- ja venekeelne materjal on kättesaadav tarkvanem.ee/kasupere lehelt).

23.12.19 algas teavituskampaania „Hoolduspere muutis minu elu“, mis räägib noorte hooldusperedes kasvamise kogemustest ning julgustab inimesi mõtlema, kas ka nemad sooviksid ja oleksid võimelised hakkama hoolduspereks, pakkudes kodu lapsele, kes ei saa elada oma sünniperes.

Teavituskampaania tegevused jätkuvad osaliselt veel ka 2020. a jaanuaris, misjärel valmib kampaania kokkuvõtte ja järeluuring.

Alates 2020. aastast koordineerib asendushoolduse valdkonna teavitustegevusi Sotsiaalkindlustusamet.

2019 II poolaasta vältel toimusid erinevad koostöökohtumised, eriti tihedalt SKA ja SOM-iga, kellega vahetati informatsiooni toimunud tegevustest, arutati valdkonna sisulisi teemasid jm. Sealhulgas toimusid SKA ja SOM-iga mitmed koosolekud asendushoolduse valdkonna süsteemide väljatöötamiseks (kriisihoolduspered, kutselised erihoolduspered ja kinnisel lasteasutusteenusel olevad asendushooldusel olevad lapsed). Toimunud on ka TAI asendushoolduse meeskonnaga pidevad koosolekud tõhusama informatsiooni vahetamise ja koostöö eesmärgil.

01.01.2020 – 31.12.2020

I poolaastal on olnud suur rõhk eriolukorrast tingitud ümberkorralduste tegemiseks.

Partnerid on viinud võimalikult paljud tegevused veebikeskkonda. Koolituste osas on vajalik täiendav arendustöö, et ümber korraldada senine auditoorne õpe täielikult või osaliselt veebipõhiseks õppeks.

Enne eriolukorra väljakuulutamist toimusid nii PRIDE eelkoolitused, eelkoolituste supervisioonid kui ka PRIDE põhikoolitused.

2019. aastal oli perede tugiteenuste osas seatud 2020. aasta eesmärgiks taaskäivitada teenused kõigis Eesti piirkondades ning seada olulisele kohale SKA koordinaatorite ja teenuseosutajate tihe koostöö. I poolaastal on tugiteenused käivitatud edukalt ka uute teenuseosutajate vaates ning SKA koordinaatorite ja teenuseosutajate koostöö on sujunud hästi. Eriolukorrast tingituna on perede tugiteenuste osutamine on samuti liikunud veebikeskkonda. Asendus- ja perekodude tugiteenuste osas vormistati eriolukorras lepingu muudatus ning teenused toimusid telefoni ja interneti teel. Teenuste hulgas vähenes töötajate grupisupervisioon (töötajatel ei olnud võimalik grupina koguneda, kuna lapsed olid pidevalt kodus ja vajasis järelevalvet, suhtlemist, hoolitsust; pole piisavalt tehnilisi vahendeid jms), olulisel kohal oli aga individuaalne supervisioon ning tihedalt toimus juhtide nõu lühisupervisioon.

„Kriisihoolduspere teenus ja kutselise erihoolduspere teenus“ hanke tulemusel sõlmiti 28.05.2020. hankeleping SOS Lasteküla Eesti Ühinguga. Lapsendamise ja hooldusperre paigutamise järgse seiresüsteemi väljatöötamise hankepartneriks sai Poliitikauuringute keskus Praxis. Teisel poolaastal oli piloodiga liitunud 6 peret.

2020 aastast liikusid teavitustegevused TAI-st SKA-sse. 2020. aasta teavitustegevuste eesmärk on uute hooldusperede leidmine, lisaks inimeste teadlikkuse tõstmine ja asendushoolduse teema normaliseerimine ühiskonnas.

Järelhoolduse osas on alustatud ettevalmistustega noorte tugiteenuste korraldamiseks viisil, kus kohalikul omavalitsusel on senisest suurem roll. Arutelude käigus jõuti siiski järeldusele, et aastast 2021 veel suuri muudatusi ei ole võimalik teha ning noortele tugiisiku teenuse osutamisel jätkatakse 2021. aastal partneritega sõlmitud hankelepingute alusel sarnaselt 2020. aastale. 2021. aastal jätkatakse koostöös SKA, SoM ja teiste võtmepartneritega võimaluste leidmist, et suurendada KOV rolli noortele tugiteenuste osutamisel.

II poolaastal on seoses COVID-19 teise lainega osaliselt tegevused ära jäänud, kuna veebi vahendusel tegevuste läbiviimine ei ole tulemuslik (nt asenduskodude supervisioonid). Üldiselt on paljude tegevustega suudetud siiski minna üle veebi keskkonda. Teavitustegevuste hanke korraldamine osutus oodatust keerulisemaks ning seetõttu on hankelepingu sõlmimine samuti viibinud.

Alustati uuesti elluastuvate noorte noorteprogrammiga, kuhu sel korral õnnestus osalema saada ka lisaks asendus- ja perekodude noortele ka eeskosteperedest noori.

2020. aasta eelarve täitmine on olnud plaanitud veidi madalam tulenevalt eriolukorra tõttu edasi lükatud tegevustest.

01.01.2021 – 31.12.2021

- peretoe teenuse pakkumine ning arendamine
- tihedam suhtlus KOV-ga, sh koostöö teenuste sisu ja TO+KOV koostöö
- kogemusrühmade koolitus
- tugiteenuste osutamise hange
- perede tugigruppide tagasisidele vastanute arv oli madal.

2021. aasta põhitegevusteks on olnud tegevuste planeerimine ESF perioodi lõppemiseks ning sujuva väljumise planeerimiseks. asendushoolduse valdkonna koolituste osas toimusid mitmed erinevad kohtumised SoM-i, SKA ja TAI-ga, samuti viidi läbi nii PRIDE eel- kui põhikoolitusi kui ka PRIDE koolitajate koolitus. viidi läbi ka mitmeid eelkoolituse supervisioone. Lisaks viidi läbi mitmeid asutuse- ja perepõhise asendushoolduse koolitusi. Ka sel aastal on olnud väljakutseks koolituste läbiviimine veebipõhiste koolitustena, kuna paljudel inimestel ei ole valmisolekut veebipõhiselt koolitustel osaleda. Samuti on tagasisidena koolitustel osalejatelt tulnud, et tuntakse puudust vahetust kontaktist.

2022. aastal viidi läbi täiendkoolitus asendushooldusteenuse pakkujatele ja võrgustikuliikmetele, kes tegelevad seksuaalselt väärkoheldud ja/või inimkaubanduse ohvriks langenud lastega ning planeeriti tegevusi 2022. aastaks.

2021. aastal on uue teenusena arendatud peretoe teenust, mis on mõeldud selleks, et pered saaksid põhjalikku individuaalset tuge ühelt kindlalt inimeselt. Aastase peretoe teenuse osutamise käigus on selgunud, et rohkelt vajavad tuge lähisugulastest eestkostjad, kuid nende toetusvajadus võib olla erinev hooldusperedest ja lapsendajatest, kuna probleemid peres on kuhjunud aastate vältel. Nii pered, KOV lastekaitsetöötajad kui teenuseosutajad on arvamisel, et peretoe teenus on äärmiselt vajalik ning aitab ennetada ja lahendada paljusid probleeme. Edaspidi on oluline täpsustada teenuse sisu ning tingimusi ja suurendada seejuures KOV rolli. Seoses peretoe teenuse juurdumisega on vähenenud mentorteenuse kasutamine. Mentorteenust kasutavad pered, kes vajavad lühiajalist nõu konkreetsetes küsimustes.

Perede tugigruppide osas oli näha, et hoolimata hanke piirkonnapõhisest jaotusest oli selgelt näha, et pered valisid peretoe teenuse osutaja endale sobiva/tuttava spetsialisti/organisatsiooni järgi ja seetõttu eelistati tihti teise piirkonna teenuseosutajat. Ka tugigrupis osalemise puhul oli perede jaoks oluline käsitletav teema ja spetsialist, mitte niivõrd piirkond (kuna teisel poolaastal toimus palju grupe veebikeskkonnas, oli selline valik ka lihtsam). Ka edaspidi on oluline säilitada perede jaoks paindlikkus teenuseosutaja valikul.

2021. aasta sügisel toimus kogemusrühmade koolitus. Koolituse eesmärk oli anda inimestele, kel on kogemus hooldus-, eestkostes- või lapsendajaperena, võimalus täiendada oma nõustamisoskuseid, et tegutseda mentorina, peretoetajana või muul moel teiste perede nõustajana.

Jätkati asendus- ja perekodudele mentorteenuse pakkumist ning selleks raamistiku väljaarendamist. Asutuste abivajaduse hindamiseks mentorluse raames on koostatud raamistik, milles on kaardistatud asendushoolduse põhivaldkonnad. Juhtumipõhised tähelepanekud raamistikuga ühendades on võimalik saada laiem ülevaade asutuse toimimisest ning probleemkohtadest. Raamistik aitab seostada valdkondlikke probleeme konkreetsete üksiku juhtumitega ning selgitada ja näitlikustada seoseid. Seeläbi on võimalik planeerida vajalikke muutusi.

Kriisihoolduspere ja erihoolduspere teenusega seotud tegevused jätkuvad. 2021. aastal on teenust osutamas kolm kriisihoolduperet ja kolm erihoolduperet, kuid nõudlus mõlema teenuse järele on jätkuvalt suur. Jätkatakse tegevusi uure perede leidmisel ning liituda saavad ka uued KOV-d.

Kommunikatsioonitegevustest on tehtud mitmeid intervjuusid nii peredega kui ka valdkonna spetsialistidega, mida on avaldatud erinevates meediakanalites ning lisatud ka tarkvanem.ee lehele. Valminud on ka 3 podcast'i: „Hoolduspere kogemus“ (eesti keeles), „Hoolduspere kogemus“ (vene keeles), „SKA spetsialistide kogemused“ (eesti keeles) ning 4 asendushoolduse teemalist uudiskirja kohalikele omavalitsustele jt huvilistele.

Et asendushoolduse kvaliteeti süsteemselt arendada, on alustatud valdkonnas oluliste ametikohtade, teenuseosutajate jt võtmeisikute kompetentsimudelite loomisega. Kompetentsimudelid kirjeldavad, millised oskused, teadmised, hoiakud, omadused aitavad inimesel ülesandeid ootuspäraselt täita ning saavutada häid tulemusi. Seega aitab kompetentsimudel värvata, hinnata ja valida asendushoolduse valdkonnas erinevatesse rollidesse sobivaid inimesi, kellel on oskused, teadmised, hoiakud ja omadused, mis aitavad olla edukad. Kompetentsimudel aitab ka hinnata, kus on arengu- ja koolitusvajadused.

Planeeritakse välja töötada järgmised kompetentsimudelid:

- SKA lastekaitseosakonna peaspetsialistile, kes hindab inimese sobivust lapsendajaks või hooldusperekaks;
- hoolduspere vanemale ja lapsendajale;

- asendus- ja perekodu kasvatajale ja perevanemale;
- hooldus-, eestkoste- ja lapsendajaperede peretoetajale.

Peaspetsialisti kompetentsimudel on abivahendiks uue töötaja värbamisel, koolitusvajaduse analüüsimisel ja koolituste planeerimisel. Teised planeeritud kompetentsimudelid otsustati rahastada teistest eelarvevahenditest, mis võimaldas need valmis saada varem (2021. aasta lõpuks) kui oleks projekti vahenditest võimalik olnud.

Asendushoolduselt elluastuvatele noortele tugiisikuteenuse osutamise lepingud kestavad 2021. aasta lõpuni. Järgmiseks aastaks tugiisikuteenuse rahastamist enam ei planeerita, kuna teenuse korraldamise rolli võtab üle kohalik omavalitsus. Sellest tulenevalt panustatakse 2021. aastal teavitustegevustesse ja nõustamisse, et tõsta teadlikkust ja jõustada kohalikke omavalitsusi edaspidi asendushoolduse noori toetada peale ESFi rahastusperioodi lõppu.

Selleks, et sujuvalt väljuda ESF rahastuselt toimus 2021. aastal tugiisikutele suunatud koolituse asendushoolduse mooduli välja töötamine ja esmane läbiviimine.

01.01.2022 – 31.12.2022

Koolituste valdkonnas hangiti koolitust asendushooldusteenuse pakkujatele ja võrgustikuliikmetele, kes tegelevad seksuaalselt väärkoheldud ja/või inimkaubanduse ohvriks langenud lastega. Koolituse sisuks oli käsitleda järgmisi teemasid: lapse seksuaalsus, lapse seksuaalne väärkohtlemine ja märkamine, laste ja noorte inimkaubandus, väärkohtlemise mõju ja lapse/noore toetamine ning väärkohtlemisele reageerimine, võrgustikutöö.

Korraldati ka mitmeid koolitusi nii asenduskodu juhtidele, perevanematele kui ka kasvatajatele, sh koolitused traumateadlikusest. Lisaks jätkusid koolitused perepõhise asendushoolduse pakkujatele, sh PRIDE eel- ja põhikoolitused.

2022. aastal oli oluliseks tegevuseks peretoe teenuse arendamine. Teenuse kohta küsiti ka tagasisidet nii peredelt kui KOV-lt. KOV hinnangul oli peretoe teenuse kohta piisavalt informatsiooni, kuid samas toodi välja, et teenuseosutajad ei anna alati neile regulaarselt tagasisidet peretoe teenuse kulgemisest. Kuigi teeuseosutajate tagasiside peretoe teenuse kulgemisest on kohati vähene, leiavad KOV-d siiski, et peretoe teenuse on vajalik ning kasulik peredele. Perede tagasiside põhjal selgub, et rahulolu teenusega on väga kõrge, soovitusindeks venekeelsetel vastajatel oli 9,95 ning eestikeelsetel vastajatel 9,4 (10-palli süsteemis). Kõige rohkem on pered saanud mentorilt nõu seoses toimetulekuga lapse käitumisega, samuti on tihti abi saanud seoses suhetega perekonnas, vanema enesehoiuga ja emotsionaalse toimetulekuga. Pered hindasid eriti kõrgelt, et lisaks kogemuste jagamisele on mentorid ka oskuslikud nõustajad. Ka rahulolu tugigruppidega on kõrge, soovitusindeks on järjepidevalt üle 9,7 (10-palli süsteemis). Tagasisideküsimustik saadeti ka kõikidele kasuvanematele, kes on olnud peretoe teenusel ja on teenust saanud vähemalt 3 kuud. Küsimustikku täitsid 50 kasuvanemat ehk ca 40% küsimustiku saanutest. Vastajad hindasid peretoe teenust kõrgelt ning on teenusega väga rahul. Ollakse seisukohal, et teenus on vajalik ja võiks olla kõikidele kasuvanematele, kes selle teekonna alguses on. Kõige rohkem võeti peretoetajaga ühendust lapse käitumise tõttu (70%), samas ka, et saada peretoetajalt emotsionaalset tuge (66%). Kõige vähem võeti ühendust juriidilistes küsimustes ja lapse erivajadusega seonduvatel teemadel. Peretoetajatelt endilt on tulnud tagasiside, et nad vajaksid koolitusi õiguslikes küsimuses, mis on seotud asendushoolduse valdkonnaga ja lisaks koolitusi, mis pakuvad teadmisi, kuidas töötada perega, kus lapsel on nt ATH diagnoos või lapse bioloogilisel vanemal on vaimseid häireid. Peretoe teenuse arendamiseks kohtuti teenusepakkujaga hankeperioodi jooksul neli korda. Kohtumiste eesmärgiks oli operatiivselt jagada koostööks vajalikku infot ja toetada teenuste kasutamist kõikides asendus- ja perekodudes.

31.12.2022 seisuga on projektis osalemas 14 kohalikku omavalitsust. Perioodi lõpuseisuga osaleb projektis 9 peret – 6 kriisihooldusperet ja 3 erihooldusperet. Kriisihooldusperede hõivatus on olnud väga hea. Kohalike omavalitsuste pöördumisi sooviga lapsi kriisihooldusperre paigutada on olnud palju, kuid erinevatel põhjustel ei ole kriisihoolduspere olnud sobiv teenus lapsele – vahel ei ole kohalik omavalitsus eelnevalt kaardistanud võimalusi sugulastel lapse eest hoolitseda; logistiliselt ei vasta kriisihoolduspere asukoht lapse vajadustele; tugevate erivajadustega lapsed/noored ja psühhoneuroloogia haigla ravilt välja kirjutatavad noored, kes vajavad spetsiifiliste teadmistega hoolitsust, mida kriisihoolduspere oskused ja keskkond pakkuda ei suuda.

Asendushoolduse olulise teavitustegevusena on ERR Vikerraadio eetris ilmunud 3 asendushoolduse ja kasuvanemluse teemalist saadet, saatejuht Krista Taim, külalisteks: pered ja valdkonna spetsialistid (eesti keeles) - <https://tarkvanem.ee/kasupere/taskuhaaling/>.

Arendustegevused:

Valminud on peretoetaja kompetentsimudel ning selle seletuskiri.

Koostati kompetentsimudel koos seletuskirja ja rakenduskavaga asendus- ja perekodu juhile. Asendus- ja perekodu juhi kompetentsimudeli eesmärk on luua nägemus juhust, kes on hoiakute ja väärtuste kujundaja ning hästi toimiva meeskonna eestvedaja, teenuse arendaja ja mõjutaja. Juhi ülesanne on meeskonna ja otsuste juhtimine, toimetulek keeruliste olukordadega, meeskonna värbamine, ühiste väärtuste kujundamine ning meeskonnaliikmete arengu toetamine ja tagasiside andmine ühiste ning individuaalsete eesmärkide saavutamisel.

Alustati animeeritud videode loomist kompetentsimudelite tutvustamiseks ja rakendamiseks. Videoklippide eesmärgiks on tutvustada asendushoolduse valdkonna kompetentsimudeleid.

Loodud on lapsendaja- ja hooldusperesid ettevalmistav videoloeng. Videoloengu eesmärgiks on anda asendushoolduse valdkonnast ja kasuvanemat vajavast lapsest adekvaatne, ent samas toetav ja sõbralik pilt.

Valmis uuring asendushoolduselt elluastuvate noorte uuring, mille eesmärk oli hinnata, milline mõju on 2018. aastal jõustunud sotsiaalhoolekande seaduse (SHS)

muudatustel ning Euroopa Sotsiaalfondi toetuse andmise tingimustel (TAT) „Asendushoolduse kvaliteedi tõstmine“ ellu viidud ja rahastatud tugiisikuteenuse pakkumisel asendushooldusteenuselt iseseisvasse ellu astuvate noorte toimetulekule.

Järelhoolduse uue tegevusena algasid noortepäevad asendushoolduselt ellu astuvatele noortele. Noortepäevi toimus perioodil kokku neli. Ürituste eesmärgiks oli jagada asendus- ja perekodudes, aga ka hooldus- või eestkosteperedes kasvavatele 15aastastele ja vanematele noortele infot, mis aitaks neil paremini iseseisvat elu planeerida ja otsuseid teha.

01.01.2023 – 31.12.2023

2023ndal aastal on olnud suur rõhk tegevuste lõpetamisel ning ESF rahastusest väljumisel ning ka tegevuste jätkusuutlikkuse tagamisel.

Alates 2023ndast aastast osutati asendushoolduse valdkonna koolitusi riigieelarvelistest vahenditest.

Peretoe teenusel on tehtud mitmed vajalikud muudatused, et peretoe teenused oleksid kättesaadavad ja mugavad kasutada teenust vajavatele inimestele. Nt tehti muudatusena erisus, et lapsendajapered ei vaja enam KOV suunamist teenuse saamiseks (lähtudes lapsendajasaladusest).

Jätkusid tugigruppide kohtumised ning psühholoogilise nõustamise teenus. Psühholoogilise nõustamise teenuse põhiliseks fookuseks oli lapse käitumisega seotud probleemid ning suhetega perekonnas.

Jätkusid ka asendus- ja perekodude tugiteenuste osutamine kuni 30.06.2023. Olulisel kohal oli ka asendus- ja perekodudele supervisiooniteenuse jätkumise kindlustamine ka peale käesoleva TATI rahastusperioodi lõppu.

2023ndal aastal jätkus töö kutselise erihoolduspere- ja kriisihoolduspereteenuse arendamisega. Perioodi lõpuseisuga osaleb projektis 18 kohalikku omavalitsust. Vajadus erihooldusperede järele on väga suur ning nende (ja ka kriisihooldusperede) leidmiseks tehakse olulisel määral teavitustegevusi.

Arendustegevuste osas korraldati teisel poolaastal pere- ja asenduskodu töötajate Sügiskool, mille eesmärgiks on arendada pere- ja asenduskodu töötajaid ning tõsta teadlikkust, sealhulgas toetada suhtlusoskust, mõistmist seoses lastega. Käesolev Sügiskool pani rõhku just töötaja enese vaimsele tervisele ja suhtele lapsega

10. TAT mõju läbivatele teemadele¹³

Läbiv teema	Kavandatud mõju (märkida ristiga)		Tegelik mõju (märkida ristiga)	
	Jah	Ei	Jah	Ei

¹³ Täidetakse üks kord aastas kumulatiivselt seisuga 31.12.

Regionaalareng	X		X	
Selgitus: Teenuste hanke koostamisel on lähtutud põhimõtetest, et meede toetaks piirkondade terviklikust ja sidusust. Samuti arvestatakse hankedokumendi väljatöötamisel sisupõhimõtetes kohaliku tasandi nõudlusega asendushooldusteenuste järele ning muid sarnaseid põhimõtteid				
Infoühiskond	X		X	
Selgitus: Parandatud on elektrooniliste materjalide, info kättesaadavust, täiendades Sotsiaalkindlustusameti veebilehte asjakohase infoga.				
Riigivalitsemine	X		X	
Selgitus: Asendushooldusteenuse arendamine ja kvaliteedi tõstmine ning eri- ja kriisihoiduspere teenuse arendamine on mõjutanud avalike teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti asendushoolduse valdkonnas.				
Võrdsed võimalused	X		X	
sh sooline võrdus	X		X	
Selgitus: asendushooldusteenuse arendamine ja kvaliteedi tõstmine mõjutab soolise võrdõiguslikkuse edendamist ning võrdsete õiguste ja võimaluste loomist asendushooldusteenusel olevate laste ja asendushooldusteenuselt ellu asuvate noorte vaates.				
Sh võrdne kohtlemine	X		X	
Selgitus: hangete koostamisel, teenuste kavandamisel koheldakse erinevas vanuses lapsi võrdselt, asendushooldusteenust saama; on oodatud teenusesaajad sõltumata nende soost, rassist, rahvusest, usulisest veendumusest ja seksuaalsest sättumusest.				

11.Toetuse saaja hinnang partnerluse toimimisele¹⁴

01.01.2015 – 31.12.2015

TATi partneriteks on Tervise Arengu Instituut ning Sotsiaalkindlustusamet.

Partnerlus toimib, tekkinud küsimusi arutatakse konstruktiivselt, kas töökoosoleku vormis või e-kirja/telefonisuhtluse teel.

Partnerite poolt läbiviidavate hangete lähteülesannete koostamiseks on korraldatud mitmeid koostöökohtumisi. Samuti on läbi viidud töökoosolekuid administratiivsete küsimuste arutamiseks ning juhendamiseks. Arutatud on osalejate andmekorjet puudutavaid küsimusi (02.09.2015, 28.10.2015), eelarve täitmist ja teisi olulisi TATi rakendamise seotud administratiivseid küsimusi (nt 02.09.2015, 23.09.2015). Lisaks on läbi viidud teavituspäevade tutvustav arutelu (nt 23.09.2015).

01.01.2016 – 31.12.2016

Partnerid tegutsevad neile püstitatud eesmärgi täites. SKA ja TAI täidavad aktiivselt neile pandud ülesandeid. Koostöö partneritega on tihe ning produktiivne. Toimunud on kohtumised tegevuste planeerimise, ESFi nõuete täpsustamise ja hankepartnerite probleemide lahendamise osas. RA-I on ülevaade partnerite tegevustest ning probleemidest. Probleemide esinemisel on nad pöördunud oma hankepartnerite poole, võimaldades otsida probleemidele lahendusi, samas viinud läbi vajadusel järelevalvet. Toimuvad regulaarsed kohtumised kõikide osapooltega ning vajadusel on kohtunud ka eraldi konkreetsete tegevuste üle vaatamiseks.

01.01.2017 – 31.12. 2017

Partnerid tegutsevad eesmärgipäraselt oma ülesannete täitmisel. Takistuste ja probleemide korral tegelevad aktiivselt neile lahenduste leidmisega. Ilmnunud takistusi ja probleeme (vähene elluastujate tugiteenuste ja perepõhise hoolduse pakkujate tugiteenuste pakkumine) on kirjeldatud eelpool tegevuste all ning välja on toodud ka lahendusi nendega toime tulekuks (uued tugiteenused elluastujatele, veel

¹⁴ Täidetak juhul, kui TAT tegevuste elluviimisele on kaasatud partnerid või on ettenähtud koostöö, mis on eelduseks TAT eesmärkide saavutamisele.

laialdasem teavitamine ja KOVide nõustamine jms). Toimuvad pidevalt kohtumised partnerite ja Sotsiaalministeeriumiga, et jälgida tegevuste edukust ja leida lahendusi takistustele. Jätkuvad regulaarsed kohtumised tegevuste elluviimise jälgimiseks ning ette tulevate probleemide lahenduste leidmiseks. Kõik partnerid on olnud aktiivsed oma tegevuste elluviijad. TAI on pälvinud asendushoolduse projektimeeskond EATL poolt korraldatud galal „Kuldne Kartul“ aasta teo valdkonnas tunnustuse, mis on oluline märk sellest, et valdkonnas tehtud arendustegevused on positiivselt vastu võetud ning neid on märgatud ka väljastpoolt.

01.01.2018 – 31.12.2018

TATi tegevuste osas toimusid aasta alguses kohtumised kõigi projektijuhtidega, et saada ülevaade tegevuste toimimisest, võimalikest probleemidest või takistustest ning edasistest sammudest. Kohtumised andsid hea detailse sisendi tegevustest ning projektijuhid said vajadusel arutada probleemseid kohti, et koos leida parim lahendus neile. Jätkuvalt toimuvad jooksvalt igapäevased sisulised arutelud ja infovahetused projektijuhtide ja valdkonna vastutava nõuniku vahel. SKA on tegevustele, mis eelnevalt ei toiminud nii hästi, kui oli vaja, jõudnud alternatiivsed lahendused tööle panna. Koostöö SKAga on pidev ja eesmärgipärane. SKA on pidevalt kontaktis SOMiga ning annab ülevaadet tegevuste toimimise kohta.

Aasta jooksul on toimunud igas kvartalis regulaarsed kogu asendushoolduse meeskonna kohtumised, kus kõik osapooled annavad oma tegevustest ülevaate ning jagatakse infot, et veelgi enam olla kursis üksteiste tegevustega ja koostööd teha. Aasta teises pooles koostati uus tegevuskava ja eelarve 2019. aastaks. Sotsiaalministeerium on teinud partneritele ettepaneku välja töötada visioon, milline on kõige mõistlikum meeskonna koosseis ning töökorraldus ESFi perioodi järgselt selleks, et asendushoolduse valdkonna tegevusi edaspidi ellu viia.

01.01.2019-31.12.2019

Sotsiaalkindlustusamet ja Tervise Arengu Instituut viivad tegevusi ellu eesmärgipäraselt ning omavahel kooskõlastatult. Regulaarselt ning vastavalt vajadusele toimuvad erinevate TAT teemadega seondult ühised arutelud. Samuti jätkuvad käesoleval aastal kogu TAT asendushoolduse meeskonna regulaarsed ühiskohtumised, kus tehakse kokkuvõtteid eelmisest perioodist, jagatakse kõikide tegevuste raames olulisemaid edusamme ja kitsaskohti ning planeeritakse koostöökohti. Sel aastal on seoses TAT juhi vahetumisega toimunud üks kohtumine märtsis. Teisel poolaastal on toimunud mitmed erinevad koostöökohtumised partneritega, kellega on arutatud nii TAT eesmärkide täitmise teemadel kui ka valdkonna üldistel teemadel (sh asendushoolduse valdkonna süsteemide väljatöötamise (kriisihoolduspered, kutselised erihoolduspered ja kinnisel lasteasutusteenusel olevad asendushooldusel olevad lapsed, hooldusperede leidmise võimalused jm) teemadel.

Seoses projektiga seotud inimeste vahetumisega (partnerite poolsed projektijuhid ja ka TAT juhi vahetus), toimub 2019. aasta II poolaastasse planeeritud kolmepoolne TAT meeskonna kohtumine (SoM, SKA ja TAI) 2020. aasta jaanuaris.

01.01.2020 – 31.12.2020

Aasta algusest on toimunud aktiivsed koostöökohtumised nii TAI kui SKAga. Arutatud on sisutegevuste detailsete plaanide üle kui suures osas planeeritud väljumisega seotud tegevusi, et tagada TAT-st võimalikult sujuv väljumine. Seoses märtsis väljakuulutatud eriolukorraga on pidanud kõik osapooled oma tööd ümber korraldama ja paljud planeeritud tegevused edasi lükkama. II poolaastal on osaliselt saanud tegevused jätkuda, kuid COVID-19 teise laine tõttu on olnud vajalik ka sügisel teha ümberkorraldusi. Partnerid on olnud tihedas koostöös ning tegevuste planeerimisel arvestatakse võimaliku paindlikkuse tagamise vajalikkusega.

01.01.2021 – 31.12.2021

Aasta esimeses pooles on põhilisteks aruteluteemadeks olnud teenuste üleandmine kohalikele omavalitsustele alates 2022. aastast, et tagada võimalikult sujuv väljumine ESF vahendite lõppedes. Planeeritud on ka 2022. aasta eelarvet ning püütud leida võimalusi eelarvesse lisavahendite leidmiseks, et 2022. aastal oleks võimalik vajalikke tegevusi ellu viia. Koostöö partneritega nii 2021. aasta

sisutegevuste elluviimisel, 2022. aasta tegevuste planeerimisel kui ka TAT-st väljumise kavandamisel on sujunud hästi.

01.01.2022 – 31.12.2022

Aasta esimeses pooles oli fookuses ESF tegevuste võimalik jätkamine aastal 2023, samuti ESF-st väljumine. Teenuste jätkamise vajadus on ka peale ESF rahastusperioodi lõppemist ning olulises fookuses oli, et väljudes oleks vajalik tugi tagatud nii perepõhise kui asutusepõhise asendushoolduse vaates. Tulenevalt asjaolust, et uue rahastusperioodi info ei olnud väga selge, oli aasta esimeses pooles veidi segadust ning ebakindlust. Aasta teises pooles oli fookuses 2012-2020 rahastusperioodi lõpetamine ning uue rahastusperioodi alustamine, et tagada sujuv üleminek ning vajalike teenuste jätkumine. Samuti planeeriti viimaste rahaliste vahendite võimalikult optimaalne kasutus 2023. aasta eelarvesse.

01.01.2023 – 31.12.2023

2023. aastal lõpetati osad tegevused antud perioodi vahenditest ning mingi üle uue perioodi vahenditele. Olulisel kohal olid lepingute lõpetamised ning vajadusel kehtivate lepingute muutmised, et vajalikud teenused saaksid jätkuda riigieelarvelistest vahenditest või uue perioodi vahenditest.

Koostööna jäid osapoolteks vaid sotsiaalkindlustusamet, kellega koostöö sujus pigem hästi. Planeeritud tegevused viidi ellu planeeritud ajakava kohaselt ning suuri takistusi koostöös ei olnud.

NB! Koos seirearuandega esitatakse eelarve täitmise aruanne (lisa 2)

	Nimi	e-post	Kuupäev
Aruande koostaja	Alice Juurik	Alice.juurik@sm.ee	

Kinnitus esitatud andmete õigsuse kohta

	Nimi	Allkiri	Kuupäev
Allkirjaõiguslik isik	Hanna Vseiov	digitaalne	

Täidab meetme rakendusüksus

Aktsepteerin aruande:			
Nimi	Ametikoht	Allkiri	Kuupäev

Kinnitan aruande:			
Nimi	Ametikoht	Allkiri	Kuupäev